

Maahanmuutot ja Suomen julkinen talous

Osa I: Toteutuneet julkisen talouden tulot ja menot

Samuli Salminen

Haluan kiittää tämän tutkimuksen tekijänä erityisesti Reijo Tossavaista ja Simo Grönroosia Suomen Perusta –ajatuspajasta. Ilman heitä tätä tutkimusta ei olisi koskaan syntynyt.

Lisäksi haluan kiittää Tilastokeskusta, Terveyden ja hyvinvoinnin laitosta (THL) sekä Maahanmuuttovirastoa hyvästä yhteistyöstä tutkimusaineiston kokoamisessa ja muokkaamisessa sekä aineistoa koskevassa konsultoinnissa.

Henkilöitä, joita haluan kiittää heidän antamastaan avustaan tämän tutkimuksen eri vaiheissa, ovat: Kai Järvikare, Matti Virén, Pauli Vahtera, Matti Sarvimäki (VATT), Marja Riihelä (VATT), Joonas Reunamo, Teemu Vauhkonen, Harri Turunen sekä Alekski Karhula.

Helsingissä 1.4.2015,
Samuli Salminen

Sisällys

1	Johdanto	4
2	Menetelmät tutkimuskirjallisuudessa	6
3	Käsitteet ja määritelmät.....	7
4	Tutkimuskysymykset	11
	4.1 Tutkimuksen ensimmäisen osan tutkimuskysymys	11
	4.2 Tutkimuksen toisen osan tutkimuskysymys.....	11
5	Tutkimusaineisto.....	12
	5.1 Tilastokeskuksen rekisteriaineistot	13
	5.2 THL:n rekisteriaineisto(t).....	14
	5.3 Maahanmuuttoviraston aineisto	14
	5.4 Muut, ei-rekisteriperäiset aineistot.....	15
	5.5 Tutkimuksen ulkopuolelle jäävät julkisen talouden tulot ja menot.....	15
6	Tulokset: toteutuneet julkisen talouden tulot ja menot työikäisillä maahanmuuttajilla ja Suomessa syntyneillä työikäisillä henkilöillä	16
6.1	Henkilölukumäärät syntymävaltioittain	16
6.2	Suorat tulonsiirrot	17
	6.2.1 Saadut tulonsiirrot.....	17
	6.2.2 Maksetut välittömät verot ja veronluonteiset maksut	25
	6.2.3 Nettotulonsiirrot ilman maksettuja välillisiä veroja	32
	6.2.4 Nettotulonsiirrot mukaan lukien maksetut välilliset verot.....	40
6.3	Sosiaali- ja terveystalouden menot.....	42
	6.3.1 Erikoissairaanhoidon ja perusterveydenhuollon laitoshoidon menot.....	42
	6.3.2 Perusterveydenhuollon avohoidon menot vuonna 2011.....	47
	6.3.3 Sosiaalihuollon menot	48
	6.3.4 Lastensuojelun sijoitusten ja huostaanottojen menot.....	49
	6.3.5 Sosiaali- ja terveystalouden menot yhteensä.....	50
6.4	Opiskelumenukset.....	53
6.5	Oikeusmenot.....	58
	6.5.1 Rikosasioihin, ulosottoihin ja julkiseen oikeusapuun liittyvät menot.....	58
	6.5.2 Oleskelulupapäätöksistä valittamisiin liittyvät menot	65
6.6	Työvoimapolitiittiset toimenpiteet: työvoimakoulutukset.....	65
6.7	Turvapaikanhakijoina ja kiintiöpakolaisina maahan tulleiden vastaanotto- ja kotoutumismenukset.....	71
6.8	Kollektiivisesti kulutetut julkisen talouden palvelut	76
6.9	Julkisen talouden nettovaikutukset.....	77
7	Tulokset: toteutuneet julkisen talouden nettovaikutukset 7–70-vuotiailla ensimmäisen ja toisen sukupolven maahanmuuttajilla ja Suomessa syntyneillä 7-70-vuotiailla henkilöillä	86
8	Yhteenveto	90
	Tutkimuskirjallisuus	92
	Lähdeluettelo.....	93
	Muut lähteet	94
	Liitteet	97

1 Johdanto

Suomen ulkomaalaisväestö on kasvanut varsinkin viimeisen 25 vuoden aikana moninkertaiseksi (SVT: *Väestörakenne*). Suomeen on muutettu monesta syystä ja monesta eri maasta. On tärkeää tutkia tämän ilmiön taloudellisia vaikutuksia aivan samoin kuin muitakin yhteiskunnallisia ilmiöitä – jopa eritellysti erilaisten maahanmuuttajaryhmien välillä.

Tutkimusten mukaan eri maahanmuuttajaryhmien vaikutukset vaihtelevat huomattavasti (esim. Hinte ja Zimmermann 2014 (Tanskan osuus) ja Hämäläinen et al. 2005). Monen tutkimuksen johtopäätöksissä kuitenkin maahanmuuton kokonaisvaikutusten on todettu olevan pieniä: tämä on kuitenkin johtunut osittain siitä, että näissä tutkimuksissa ei ole tehty lainkaan eritellyjä eri maahanmuuttoryhmien vaikutusten välillä, tai todetut erot eivät ole näkyneet tutkimuksen johtopäätöksissä (esim. Storesletten 2003, Ekberg 2011, OECD 2013, Hinte ja Zimmermann 2014 (Saksan osuus)). Julkisen talouden kannalta keskimäärin hyvin menestyneet länsimaalaiset maahanmuuttajat ovat tasapainottaneet ei-länsimaalaisten maahanmuuttajien keskimäärin negatiiviset vaikutukset maiden julkisiin talouksiin (Gerdes et al. 2011). Koska eri maahanmuuttajaryhmien vaikutukset poikkeavat merkittävästi toisistaan, tässä tutkimuksessa ”maahanmuuton” vaikutusten sijaan keskityn tutkimaan ”maahanmuuttojen” vaikutuksia.

Tässä tutkimuksessa maahanmuuttojen jako eri ryhmiin tapahtuu syntymävaltion mukaan. Maahanmuuton taloudellisia vaikutuksia on tutkittu Suomessa jo aiemmin (esim. Hämäläinen et al. 2005 ja VATT 2014). Suomeen muuttaneiden eri maahanmuuttoryhmien taloudellisia vaikutuksia ei ole kuitenkaan eritelty kattavasti, eli kaikki maahanmuuttajat on jaettu lähtömaan mukaan korkeintaan neljään ryhmään (Hämäläinen et al. 2005, VATT 2014). Maahanmuuttajat voitaisiin jakaa eri ryhmiin myös esimerkiksi koulutuksen tai maahanmuuton syyn mukaan, mutta aineistolliset rajoitukset kuitenkin estävät tämän samoin kuin VATT:n (2014) tutkimuksessa (s. 50). Tilastokeskuksen koulutustilasto on puutteellinen ulkomailla suorittettujen tutkintojen suhteen, ja Maahanmuuttoviraston hallinnoimasta ulkomaalaisrekisteristä maahanmuuttojen syyt (ensimmäisen oleskeluluvan peruste) ovat vain osittain mahdollisia saada tutkimuskäyttöön puutteellisten henkilötunnustietojen vuoksi.

Jako maahanmuuttosyyn tai koulutuksen mukaan ei tavoitaisi myöskään niitä tutkimuskirjallisuudessa mainittuja mahdollisia syitä eroihin vaikutuksissa julkisiin talouksiin, jotka liittyvät tulijoiden alkuperään: kulttuurisiin eroihin ja syrjintään (Bratsberg et al. 2010, 634 ja 656–657). Pelkkä jako länsimaalaisiin ja ei-länsimaalaisiin maahanmuuttajiin olisi puolestaan turhan karkea, sillä se sijoitaisi samaan ryhmään esimerkiksi irakilaiset ja kiinalaiset, jotka ovat tulleet Suomeen yleensä eri syistä.

Tämän tutkimuksen kysymyksenasettelu keskittyy maahanmuuttojen julkiselle taloudelle aiheuttamien vaikutusten *kuvaamiseen* sen sijaan, että eroja eri maahanmuuttajaryhmien välillä pyrittäisiin *selittämään*. Tutkimuksessa käytettävä aineisto ei edes mahdollista kulttuuristen tai syrjintään liittyvien syiden osuuden selvittämistä selitettäessä maahanmuuttajaryhmien välisiä eroja vaikutuksissa Suomen julkiseen talouteen.

Vaikka tutkimuksen tarkoituksena ei ole selvittää syitä maahanmuuttajien välisiin eroihin vaikutuksissa Suomen julkiseen talouteen, niin tulokset eritellään maahanmuuttajaryhmien mukaan esimerkiksi iän, sukupuolen ja maassaoloajan mukaan. Tutkimusten mukaan nämä tekijät yhdessä perherakenteen, kielitaidon, taloustilanteen ja koulutustason kanssa selittävät eroja maahanmuuttajien vaikutuksissa eri maiden julkisiin talouksiin. Ikä ja sukupuoli ovat myös yleisesti yhteiskunnallisissa tutkimuksissa eriteltäviä tekijöitä. (esim. Kerr & Kerr 2011, 25; Bratsberg et al. 2010; Wadensjö ja Orrje 2002)

Mielenkiintoinen kysymys on myös, säilyvätkö erot vaikutuksissa julkiseen talouteen maahanmuuttajien lapsille eli nk. toiselle maahanmuuttajasukupolvelle. Ainakin Borjasin (1994) mukaan erot ovat säilyneet sukupolvelta toiselle Yhdysvalloissa. Samoin VATT:n (2014) maahanmuuttajien lapsia käsittelevän luvun (4.) mukaan maahanmuuttajavanhempien sosioekonominen tausta vaikuttaa heidän lapsiensä menestymiseen.

2 Menetelmät tutkimuskirjallisuudessa

Tutkimuksia, joissa käydään läpi tutkimusmenetelmiä maahanmuuton (julkiselle) taloudelle aiheuttamien vaikutusten selvittämiseksi, ovat Rowthorn (2008), Sarvimäki (2010), Kerr ja Kerr (2011) sekä OECD (2013). Näissä tutkimuksissa (tutkimuskirjallisuudessa) menetelmät voidaan jakaa karkeasti kolmeen eri luokkaan niiden tuottamien mallien mukaan: staattisiin, dynaamisiin sekä makrotaloustieteellisiin.

Tutkimuskirjallisuudessa staattisiksi kutsutuissa julkisten talouden tulojen ja menojen laskelmissa maahanmuuttajaryhmän, joka määritellään esimerkiksi syntymävaltion perusteella, julkiselle taloudelle tuomista yhteenlasketuista tuloista vähennetään yhteenlasketut menot tietyllä ajanjaksolla eli tyypillisesti yhden kalenterivuoden aikana. Kyse on jo toteutuneista nettomääräisistä julkisen talouden vaikutuksista. Tulokset voivat vaihdella riippuen siitä, mitä sisällytetään sekä tulo- että menopuolelle. Esimerkiksi erilaisten kollektiivisesti kulutettujen julkisen talouden tuottamien palveluiden ja maahanmuuttajien lasten sisällyttäminen laskelmiin jakavat tutkimuksia niissä käytettyjen oletusten mukaan.

Tutkimuskirjallisuuden mukaan staattisia julkisen talouden toteutuneita tuloja ja menoja tutkivia laskelmia, sekä seuraavaksi esiteltäviä dynaamisia malleja, laadittaessa on tärkeää, että mahdollisimman suuri osa julkisen talouden tuloista ja menoista onnistutaan kohdistamaan suoraan henkilöihin. Poikkeuksen tästä muodostavat kollektiivisesti kulutetut julkisen talouden tuottamat palvelut, joiden tarkkaa henkilökohtaista kulutusta on vaikeaa tai lähes mahdotonta laskea monen palvelun kohdalla. Lisäksi päämääränä on arvioida maahanmuuton vaikutus julkiselle taloudelle mahdollisimman kattavasti eri tulo- ja menolajien suhteen.

Mikäli julkisen talouden tulo- ja menolaskelmia tehdään vain yhdelle vuodelle, sen perusteella tehtävät arviot maahanmuuton vaikutuksista julkiselle taloudelle ovat hyvin suhdanneriippuvaisia. Julkisen talouden tulo- ja menolaskelmat voidaan tällöin laatia useammalle vuodelle aikasarjana. Tällainen perättäisiin poikkileikkauksiin perustuva malli ei kuitenkaan ota huomioon esimerkiksi maahanmuuttajien iän, sukupuolen, koulutuksen, perhetaustan, maahantulovuoden (tai maassaoloajan) vaikutuksia julkisen talouden tuloihin ja menoihin.

Tutkimuskirjallisuudessa dynaamisiksi malleiksi kutsutaan nettonykyarvolaskelmia, joissa yksittäisen maahanmuuttajan yhteenlasketut (diskontatut) tulevat julkisen talouden tulot ja menot estimoidaan esimerkiksi maahanmuuttajan iän, sukupuolen, lähtömaan, maahantulovuoden ja maassaoloajan sekä muiden merkitsevien selittävien tekijöiden perusteella. Nettonykyarvolaskelmat voivat tosin toisaalta pohjautua myös yhteen poikkileikkausvuoteen (esimerkiksi Holmøy ja Strøm 2012). Mikäli estimaateissa halutaan arvioida erikseen esimerkiksi ikä- ja kohorttivaikutuksia, analyysi täytyy pohjata paneeliaineistoon. Tulokset voivat vaihdella paitsi sen perusteella, mitä tekijöitä tulo- ja menopuolelle sisällytetään, niin myös sen perusteella, mitä oletuksia tehdään esimerkiksi tulevasta veropolitiikasta.

Makrotaloustieteellisillä malleilla tutkitaan maahanmuuton vaikutuksia julkiseen talouteen laajemmin kuin pelkkien suorien julkisen talouden tulojen ja menojen kautta (esim. Borjas 1994; Bodvarsson ja Van den Berg 2013). Esimerkkejä tällaisista tutkimuksista ovat maahanmuuton vaikutukset palkkatasoon ja asuntojen hintoihin. En käytä kuitenkaan tutkimuksessani näitä makrotaloustieteellisiä menetelmiä, sillä päätin pitäytyä tutkimuskehossa vain suorissa joko yksilöllisesti tai kollektiivisesti henkilöihin suuntautuvissa julkisen talouden menoissa ja tuloissa.

Pääasiallinen syy sille, etten ota mukaan tutkimukseen makrotaloustieteellisiä menetelmiä, on se, että ne käsittelevät maahanmuuttojen epäsuoria vaikutuksia (julkiseen) talouteen, ja mielestäni epäsuorat vaikutukset ovat tutkimusmenetelmällisesti hankalia, sillä niitä ei ole tarkasti rajattua määrää ja lisäksi niitä on vaikeaa mitata objektiivisesti. Lisäksi epäsuorat taloudelliset vaikutukset ovat monen tutkimuksen mukaan kokonaisuudessaan pieniä (VATT 2014, 15; Kerr ja Kerr 2011, 20). Mahdolliset epäsuotuisat vaikutukset, kuten palkkojen aleneminen ja kantaväestön työttömyyden kasvu, vaikuttavat kohdistuvan erityisesti vähäistä koulutusta vaativiin aloihin, joissa maassa jo olevat henkilöt voidaan korvata helposti maahanmuuttajilla (Kerr ja Kerr 2011, 20).

Epäsuorien vaikutusten yhteydessä harvemmin tuodaan esille maahanmuuttojen sosiaalisia kustannuksia. Collier (2013) antaa niille kuitenkin merkittävän roolin Robert Putnamin tutkimuksiin viitaten. Myös sosiaaliset kustannukset jäävät tämän tutkimuksen ulkopuolelle muiden epäsuorien vaikutusten lailla.

Tutkimus suhteessa tutkimuskirjallisuuteen

Oma tutkimukseni perustuu yllä esiteltyihin staattisiin ja dynaamisiin malleihin. Yksittäisinä esimerkkeinä tutkimukselleni toimivat norjalainen Bratsberg et al. (2010), suomalaiset Hämäläinen et al. (2005) ja Sarvimäki (2011), tanskalainen Wadensjö ja Orrje (2002) sekä Hinten ja Zimmermannin (2014) Tanskaa käsittelevä osuus. Tutkimukseni muistuttaa menetelmällisesti eniten kahta viimeksi mainittua. Kaikissa näissä tutkimuksissa hyödynnetään sekä staattisia että dynaamisia malleja, joiden pohjalla on henkilötasoinen paneeliaineisto. Maahanmuuttajaväestöjen lisäksi nämä tutkimukset sisältävät myös kantaväestön (tutkimusta käsittelevässä maassa syntyneet) yhtenä ryhmänä. Aion toimia myös omassa tutkimuksessani näin. Lukumääräisesti suurimpia maahanmuuttajaryhmiä aion käsitellä erikseen, koska niiden välillä saattaa olla suuriakin eroja julkisen talouden tuloissa ja menoissa.

Tutkimukseni ensimmäisessä osassa, *toteutuneet julkisen talouden tulot ja menot*, yksinkertaisesti laskelmat julkisen talouden toteutuneista tuloista ja menoista. Tutkimuksen toisessa osassa, joka käsittelee nettovaikutuksia elinkaarien yli, paneudun tutkimuksen menetelmällisesti haastavampaan puoleen. Siinä käsitelen esimerkiksi sukupuolen, (maahanmuutto)än, maassaoloajan ja maahanmuuttovuoden vaikutuksia julkisen talouden nettovaikutuksiin elinkaarien yli. Erityisesti otan analyyseissani huomioon poismuuttojen vaikutukset elinkaarien yli tapahtuviin julkisen talouden nettovaikutuksiin. Poismuuttojen vaikutuksista kirjoittavat muun muassa Borjas (1994) ja Bratsberg et al. (2010). Esitän tarkemmin elinkaarilaskelmien yhteydessä käyttämäni menetelmät niitä käsittelevässä tutkimuksen osassa.

3 Käsitteet ja määritelmät

Maahanmuuttaja. Henkilö, joka on syntynyt ulkomailla. On kotikunta Suomessa Väestörekisterikeskuksen (ja Tilastokeskuksen) rekistereissä.

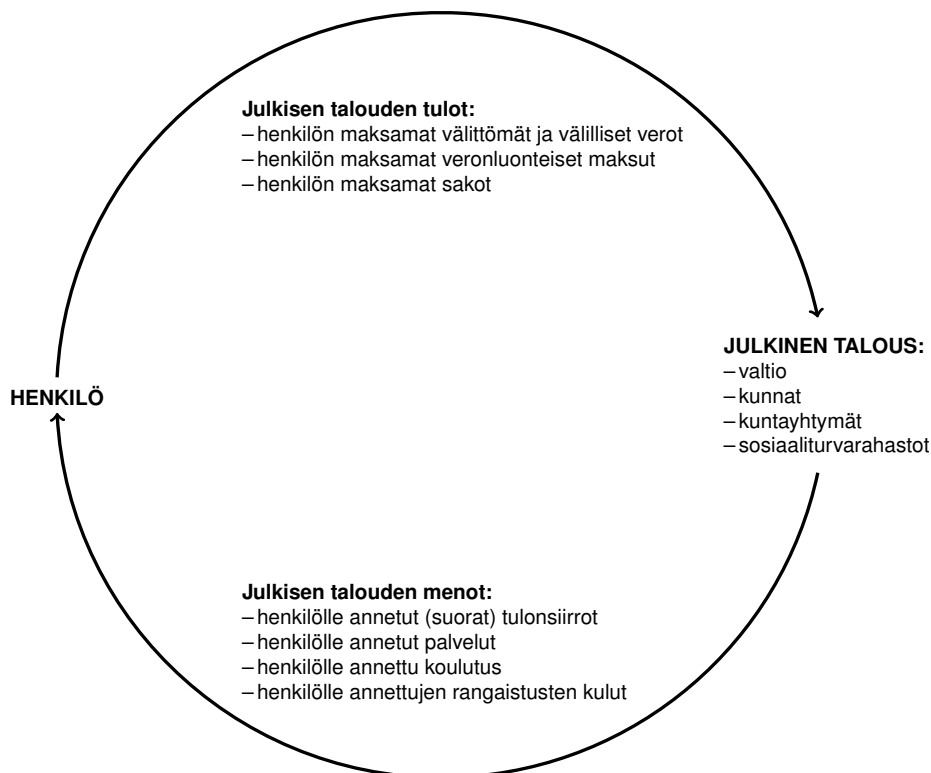
Toisen sukupolven maahanmuuttaja. Syntynyt Suomessa. On kotikunta Suomessa Väestörekisterikeskuksen (ja Tilastokeskuksen) rekistereissä. Molemmat vanhemmat tai ainoa tiedossa oleva vanhempi on syntynyt ulkomailla. Määritelmä noudattaa Tilastokeskuksen (SVT: *väestörakenne*) määritelmää syntyperästä ja taustamaasta sekä VATT:n (2014) käyttämää määritelmää (s. 24).

Taustavaltio. Maahanmuuttajan (ensimmäinen sukupolvi) syntymävaltio. Toisen sukupolven maahanmuuttajalla vanhemman syntymävaltio.

Työikäinen henkilö. Työikäinen henkilö on 20–62-vuotias. Noudatan tässä VATT:n (2014) määritelmää. Tutkimuksen ensimmäisessä osassa käsitellen lähes ainoastaan työikäisiä henkilöitä koskevia julkisen talouden tuloja ja menoja.

Julkinen talous. Julkinen talous käsittää valtion, kunnat, kuntayhtymät (sairaanhoitopiirit) ja sosiaaliturvarahastot mukaan lukien pakollisia lakisääteisiä eläkkeitä hoitavat eläkelaitokset.

Julkisen talouden tulot ja menot. Julkisen talouden tulot ja menot kohdistuvat tutkimuksessa henkilöön tai henkilöihin, kuten kuviossa 1 on esitetty. Julkisen talouden tulot tulevat aina tietyltä henkilöltä. Julkisen talouden menot ovat joko *yksilöllisiä*, jolloin ne kohdistuvat tiettyyn henkilöön, tai *kollektiivisia*, jolloin menolla kustannettavan palvelun saajia ei ole mahdollista yksilöidä. Määritelmä ei pidä sisällään henkilöiden epäsuoria vaikutuksia julkiseen talouteen.

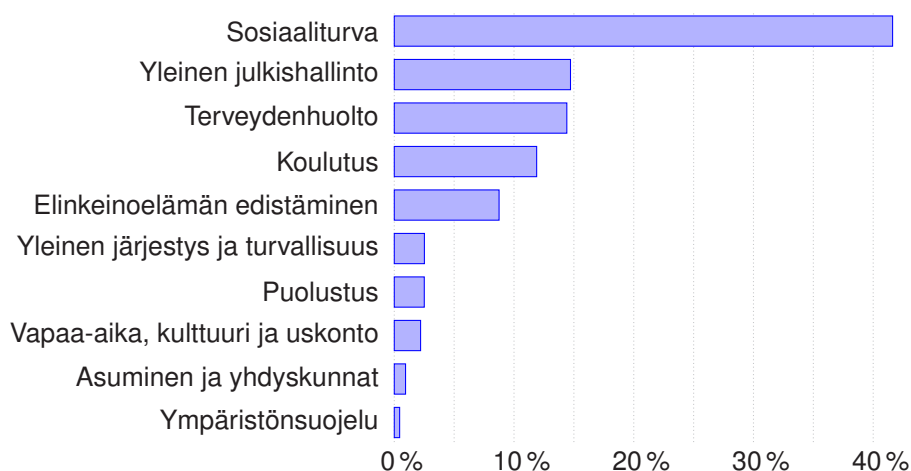


Kuvio 1. Julkisen talouden tulot ja menot tutkimuksessa.

Julkisen talouden tulot. Julkinen talous saa tuloja henkilöiltä maksettujen verojen sekä sakkojen muodossa. Verot voivat olla joko välittömiä tai välillisiä. Tähän tutkimukseen sisältyvät, rekisteritietoihin perustuvat, välittömät verot ja veronluonteiset maksut on lueteltu liitteessä 2. Estimaatit henkilöiden maksamista välillisistä veroista sisältyvät tutkimukseen. Välillisillä veroilla tarkoitetaan tässä tutkimuksessa sekä arvonlisäveroja että valmisteveroja.

Tutkimukseen eivät sisälly yhteisöverot, sillä niissä veronmaksajana on yhteisö. Henkilöiden maksumat kiinteistöverot eivät kuulu mukaan tutkimukseen, sillä en saanut niitä käyttöön tutkimusaineistooni. Työnantajien maksamat pakolliset eläkevakuutusmaksut ovat tutkimuksen määritelmien kannalta hieman ongelmallisia, sillä niissä maksajana ei ole henkilö (ks. kuvio 1). Sisällytän ne kuitenkin mukaan tutkimuksen niissä osissa, joissa käsittelen yli 62-vuotiasta väestöä eli eläkeikäisiä, sillä henkilöiden saamat eläkkeet karttavat suureksi osaksi työnantajien maksamista pakollisista eläkevakuutusmaksuista.

Julkisen talouden menot. Julkisen talouden menojen jakautuminen tehtävittäin on esitetty kuviossa 2. Osa julkisen talouden menoista kohdistuu henkilöihin, osa esimerkiksi yrityksiin.



Kuvio 2. Julkisen talouden kokonaismenojen jakautuminen tehtävittäin vuonna 2011 (%).
Lähde: SVT: Julkisyhteisöjen menot tehtävittäin.

Yksilölliset julkisen talouden menot. Henkilöihin kohdistuvat menot voivat olla yksilöllisiä tai kollektiivisia. VATT (2014) puhuu yksilöllisistä ja kollektiivisista julkisista kulutusmenoista (s. 34). Yksilöllisiä ovat muun muassa sosiaali-, koulutus- ja terveystalot (mt.). Tässä tutkimuksessa yksilöllisiä julkisen talouden menoja tehtävälajeittain (vrt. kuvio 2) ovat sosiaaliturva, terveydenhoito, koulutus, osa yleisen järjestyksen ja turvallisuuden menoista (oikeusmenot). Esitän julkisen talouden menoja koskevat tulokset pääasiassa tämän luokittelun pohjalta tässä tutkimuksessa.

Kollektiivisesti kulutetut julkisen talouden palvelut. Kollektiivisesti kulutettujen julkisen talouden palveluiden osalla palveluiden kuluttajaa on vaikeaa määrittellä henkilötasolla. Tässä tutkimuksessa kollektiivisesti kulutettuja julkisen talouden palveluita tehtävälajeittain (vrt. kuvio 2) ovat yleinen julkishallinto, liikenne (osana elinkeinoelämän edistämistä), osa yleisestä järjestyksestä ja turvallisuudesta, puolustus, vapaa-aika, kulttuuri ja uskonto, asuminen ja yhdyskunnat sekä ympäristönsuojelu.

Suorat tulonsiirrot. Suorat tulonsiirrot ovat rahamääräisiä julkisen talouden tuloja tai menoja. Tuloina ne ovat välittömiä ja välillisiä veroja sekä veronluonteisia maksuja. Menoina ne ovat *saatuja tulonsiirtoja*. Kaikki tähän tutkimukseen sisältyvät suoraan rekisteritiedoista tulevat suorat tulonsiirrot on lueteltu liitteessä 2.

Saadut tulonsiirrot. Saadut tulonsiirrot ovat suoria rahamääräisiä sosiaalietuuksia. Olen sisällyttänyt saatuihin tulonsiirtoihin myös Kansaneläkelaitoksen (Kela) kuntoutuksen menot.

Nettotulonsiirrot. Nettotulonsiirrot ovat maksettujen verojen ja veronluonteisten maksujen sekä saatujen tulonsiirtojen välinen erotus. Maksettuihin veroihin voidaan sisällyttää myös välilliset verot.

Julkisen talouden nettovaikutus. Julkisen talouden tulojen ja menojen välinen erotus.

Kymmenen suurinta syntymävaltiota. Tutkimuksen tulokset on eritelty kymmenen suurimman maahanmuuttajaryhmän osalta. Maahanmuuttajuus on määritelty syntymävaltion mukaan. Suurimmat maahanmuuttajaryhmät vuonna 2011 olivat ne 10 valtiota, joissa syntyneitä oli lukumäärältään eniten vuoden 2011 FLEED-aineistossa (ks. aineistokuvaukset jäljempänä). Syntymävaltio määräytyy syntymäajankohdan valtiorakenteen mukaisena (SVT: väestörakenne). Tästä syystä mukana suurimpien syntymävaltioiden joukossa ovat entinen Neuvostoliitto ja entinen Jugoslavia. Olen sisällyttänyt entiseen Neuvostoliittoon ne henkilöt, joilla syntymävaltio on Venäjä. Entisen Jugoslavian olen määritellyt syntymävaltioksi kaikille niille, joilla syntymävaltio on entisen Jugoslavian alueella (esimerkiksi Kroatia). Kymmenen suurinta syntymävaltiota ovat aakkosjärjestyksessä: entinen Jugoslavia, entinen Neuvostoliitto, Irak, Kiina, Ruotsi, Saksa, Somalia, Thaimaa, Turkki ja Viro. Henkilölukumäärätietoja niitä koskien löytyy liitteestä 1.

Maassaolovuodet. Esitän monet tulokset maassaolovuosien mukaan. Maassaolovuodet kertovat, kuinka monta vuotta henkilöllä on ollut kotikunta Suomessa sen jälkeen, kun henkilö on täyttänyt 15 vuotta. Maassaolovuodet voivat saada arvoksi vain tasavuosia. Olen laskenut maassaoloaikaan vain todellisuudessa Suomessa asutun ajan. Siinä, onko henkilö ollut todella Suomessa jonain vuonna, noudatin kahta määritelmää. Ensimmäisen määritelmän mukaan henkilö ei enää asunut Suomessa, mikäli hän oli Tilastokeskuksen tietojen mukaan muuttanut pois jonain edeltävänä vuotena, eikä ollut enää palannut maahan toisen määritelmän mukaisesti. Toisen määritelmän osalta noudatan likimain Sarvimäen (2011) käyttämää esimerkkiä (s. 668). Henkilö oli tämän määritelmän mukaan:

muuttanut Suomesta vuonna t , jos vuosina $t + 1$ ja $t + 2$ henkilöllä oli:

- a. Ei lainkaan tuloja (ml. tuet).
- b. Ei maksettuja veroja.
- c. Ei kuolemaa.
- d. Ei opiskelemissa (ilmoittautunut opiskelijaksi johonkin oppilaitokseen).
- e. Ei käytettyjä sosiaali- ja terveyspalveluita.
- f. Ei oikeusmenoja.
- g. Sinkku tai puoliso, joka täyttää a. ja b.-ehdot

Jaoin maassaoloajan vuosiluokkiin. Liitteessä 1 on esitetty henkilöiden määrät ja osuudet eri maassaololuokissa suurimpien syntymävaltioiden osalta vuonna 2011.

Pääasiallinen toiminta. Tilastokeskus määrittelee henkilöille pääasiallisen toiminnan. Pääasiallinen toiminta kuvaa Tilastokeskuksen määritelmän mukaan: "[...]henkilön taloudellisen toiminnan laatua. Väestö jaetaan pääasiallisen toiminnan perusteella työvoimaan kuuluviin ja työvoiman ulkopuolella oleviin. Nämä ryhmät voidaan edelleen jakaa alaryhmiin. Luokitus perustuu tietoihin henkilön toiminnasta vuoden viimeisellä viikolla." (*Tilastokeskus: käsitteet ja määritelmät*). Käytän tutkimuksessa pääasiallista toimintaa viisiluokkaisena. Luokkia ovat: opiskelija, työllinen, työtön, eläkeläinen ja muu työvoiman ulkopuolella. Asepalvelustaan suorittavat olen sijoittanut muihin työvoiman ulkopuolella oleviin. Liitteessä 1 on esitetty henkilöiden määrät ja osuudet pääasiallisen toiminnan eri luokissa suurimpien syntymävaltioiden osalta vuonna 2011.

4 Tutkimuskysymykset

4.1 Tutkimuksen ensimmäisen osan tutkimuskysymys

Kuinka suuria ovat olleet toteutuneet julkisen talouden vuotuiset tulot, menot ja nettovaikutukset, kun ne eritellään syntymävaltioiden mukaan?

Erittely tapahtuu syntymävaltioiden lisäksi sukupuolen, ikäluokan, maassaolovuosien sekä pääasiallisen toiminnan mukaan.

4.2 Tutkimuksen toisen osan tutkimuskysymys

Kuinka suuria ovat toteutuvat julkisen talouden nettovaikutukset koko elinkaaren yli summattuina, kun ne eritellään syntymävaltioiden mukaan?

Erittely tapahtuu syntymävaltioiden lisäksi sukupuolen, ikäluokan sekä maahanmuuttovuoteen liittyvien tekijöiden mukaan. Maahanmuuttovuoteen liittyviä tekijöitä voivat olla ikä maahan muuttaessa ja maahanmuuton kalenterivuosi.

Tutkimuksen toiseen kysymykseen voidaan vastata joko Suomessa jo olevien maahanmuuttajien osalta tai Suomeen vasta muuttavien maahanmuuttajien osalta.

5 Tutkimusaineisto

Vastatakseni ensimmäiseen tutkimuskysymykseen tarvitsin henkilötason tietoja julkisen talouden tuloista ja yksilöllisistä menoista. Kollektiivisesti kulutettujen julkisen talouden tuottamien palveluiden menojen selvittämiseen riittäisivät aggregaattitason tiedot. Koska jälkimmäiset kulutetaan kaikkien väestön jäsenten kesken tasan, keskimääräiset menot saadaan jakamalla kokonaismenot tasan kaikkien väestön jäsenten kesken.

Erityisenä esimerkkinä aineiston rakenteen suhteen oli maahanmuuton vaikutuksia julkiseen talouteen Saksassa ja Tanskassa tutkiva *Does the Calculation Hold? The Fiscal Balance of Migration to Denmark and Germany* (Hinte & Zimmermann 2014). Sekä Saksaa että Tanskaa koskien aineistot noudattavat seuraava rakennetta (mt, 25):

1. Välittömät verot henkilötasolla.
2. Välilliset verot henkilön käytettävissä olevien tulojen mukaan.
3. Saadut tulonsiirrot henkilötasolla.
4. Muut julkisen talouden menot joko yksilöllisesti kulutettuina tai kollektiivisesti kulutettuina.

Kuten Hinten & Zimmermannin (2014) tutkimuksen Tanskaa käsittelevässä osuudessa, tässäkin tutkimuksessa ei tavoitella tutkimusaineistoon sisältyvien julkisen talouden tulojen ja menojen sekä koko Suomen julkisen talouden tulojen ja menojen vastaavuutta. Ero muodostuu muun muassa siitä, että mukana ei ole yhteisöveroja, sillä niiden maksajia on hankalaa tai mahdotonta henkilöidä. Vaihtoehtona voisi olla jakaa yhteisöverojen tuomat tulot julkiselle taloudelle kaikkien kesken tasan, kuten teen kollektiivisten julkisten palveluiden menojen osalta. Hinten ja Zimmermannin (2014) Tanskaa koskevassa tutkimuksen osassa julkisiin kulutusmenoihin ei sisälly niitä kollektiivisesti kulutettuja julkisen talouden menoja, joiden suuruuden he eivät oleta riippuvan väestön koosta (armeija, hallinto, maataloustuet) (s. 25). Yleisen asevelvollisuuden Suomessa armeijan koko riippuu väestön koosta mielestäni enemmän kuin muissa maissa, joissa on palkka-armeija. Kollektiivisesti kulutetuista julkisen talouden palveluista on tutkimuskirjallisuudessa kahdenlaisia näkökantoja siitä, koskevatko näiden palvelujen menot juuri maahan muuttaneita. Esimerkiksi VATT:n (2014) tutkimuksen liitteessä VATT kertoo jättävänsä nämä menot pois maahan muuttavia koskien, kun esimerkiksi Storesletten (2003) sisällyttää ne mukaan.

Koska kollektiivisesti kulutettuja julkisia menoja lukuun ottamatta kaikki muut julkisen talouden menot haluan laskea tässä tutkimusasetelmassa henkilötasolla, aineistot pyrin saamaan mahdollisimman laajasti käyttöön henkilötasoisina rekisteriaineistoina. Saatuja tulonsiirtoja, maksettuja välittömiä ja välillisiä veroja, opiskelumenoja, oikeusmenoja sekä työvoimakoulutusmenoja koskeviin henkilötasoihin rekisteritietoihin hain Tilastokeskukselta tutkimuslupaa, sillä Tilastokeskus hallinnoi näitä rekisteriaineistoja. Myös sosiaali- ja terveyspalvelut ovat osa yksilöllisesti kulutettuja julkisen talouden menoja. Sosiaali- ja terveyspalveluiden rekisteritietoja koskien hain rekistereiden tutkimuskäyttöön lupaa Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselta (THL), joka hallinnoi niitä. Lisäksi hain Maahanmuuttovirastolta tutkimuslupaa koskien oleskelulupia ja niitä koskevista päätöksistä tehtyihin valituksiin.

Esittelen seuraavaksi lyhyesti tutkimuksessa käyttämäni aineistot. Henkilötason rekisteriaineistoja minulla oli tutkimuskäytössä Tilastokeskukselta, THL:ltä ja Maahanmuuttovirastolta.

5.1 Tilastokeskuksen rekisteriaineistot

Tutkimuksessa käytettävän aineiston otoksen muodostavat ensimmäisen maahanmuuttajasukupolven osalta kaikki Suomessa vuosina 1988–2011 asuneet 15–70-vuotiaat ulkomailla syntyneet henkilöt. Asumisella tarkoitetaan tässä sitä, että henkilöllä on kotikunta Suomessa vuoden lopussa. Toisen maahanmuuttajasukupolven osalta otos muodostuu myös kaikista 15–70-vuotiaista henkilöistä, joilla on ollut kotikunta Suomessa vuosien 1988–2011 aikana. Suomessa syntyneiden osalta otos on muodostettu yksinkertaisena satunnaisotantana kaikista Suomessa syntyneistä 15–70-vuotiaista henkilöistä, joilla on ollut kotikunta Suomessa vuosien 1988–2011 aikana. Suomessa syntyneiden otos on kooltaan 50 000 henkilöä, ja se sisältää myös henkilöitä, jotka sisältyvät toista maahanmuuttajasukupolvea koskevaan otokseen.

Koska ulkomailla syntyneiden osalta aineisto kattaa kaikki henkilöt, ulkomailla syntyneitä väestöjä koskien ei ole tarvetta käyttää tilastollista päättelyä. Suomessa syntyneistä käytössä on yksinkertainen satunnaisotos, joten Suomessa syntyneiden osalta on huomioitava keskiarvojen ja muiden jakaumatunnuslukujen todellisiin arvoihin liittyvä epävarmuus.

Tutkimusaineisto sisältää tietoja otokseen kuuluvista henkilöistä vuosina 1988–2011 niin, kuin tietoja löytyy eri aineistolähteistä näille vuosille. Tiedot henkilöistä ovat kalenterivuosittaisia. Näin ollen tutkimusaineiston tilastoyksikkö on henkilö kalenterivuonna, eli tutkimusaineisto on rakenteeltaan paneeliaineisto tai pitkittäisaineisto.

Tutkimusaineiston edellä kuvattu otos on poimittu Tilastokeskuksen kokoamasta ja hallinnoimasta yhdistetystä *työntekijä-työnantaja-aineistosta* (FLEED). FLEED-aineisto sisältää kalenterivuosittaisia tietoja muun muassa henkilöiden iästä, sukupuolesta, kielestä, kansalaisuudesta, syntymävaltiosta, perherakenteesta sekä henkilön omista ja asuinkunnan, johon henkilö kuuluu, käytettävissä olevista rahatuloista. FLEED käsittää myös tiedot henkilön vuosittain suorittamista TE-toimistojen järjestämistä työvoimakoulutuksista.

FLEED-aineiston lisäksi käytän tutkimusaineistossa rekisteritietoja Tilastokeskuksen hallinnoimista *tulonjaon kokonaistilastosta*, tietoja Kelan tulonsiirroista, jotka eivät sisälly tulonjaon kokonaistilastoon, tietoja henkilöiden maksamista pakollisista eläke- ja työttömyysvakuutusmaksuista sekä *oikeustilastoista*. Tulonjaon kokonaistilastosta käytän tutkimuksessa tietoja henkilön saamista tulonsiirroista ja maksamista välittömistä veroista ja veronluonteisista maksuista kalenterivuosittain. Nämä suorat tulonsiirrot on lueteltu liitteessä 2.

Henkilön saamat tulonsiirrot ovat julkisen talouden menoja ja maksamat tulonsiirrot ovat puolestaan julkisen talouden tuloja. Ne Kelalta saadut tulonsiirrot, joita käytän tutkimusaineistossa ja jotka eivät sisälly tulonjaon kokonaistilaston tietoihin, on lueteltu myös liitteessä 2. Oikeustilastojen tiedoista käytän tutkimuksessa tietoja *julkista oikeusapua* saaneista sekä tietoja *syytetyistä, tuomituista ja rangaistuksista* sekä tietoja *ulosottoimenpiteistä*. Käytän mainittuja oikeustilastoja rikoksista aiheutuneiden suorien julkisen talouden menojen laskemiseen yhdessä Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen (Optula) vuosittaisten rikollisuustilanne-tutkimusten sisältämien tietojen kanssa.

5.2 THL:n rekisteriaineisto(t)

Tutkimuksen terveys- ja sosiaalipalveluja koskevat rekisteriaineistot tulevat Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselta (THL). THL:n rekisteriaineistojen lähteinä ovat hoitoilmoitusrekisteri (HILMO), perusterveydenhuollon avohoidon hoitoilmoitusrekisteri (AvoHILMO) sekä lastensuojelurekisteri. Hoitoilmoitusrekisteri käsittää kolme osaa: terveydenhuollon hoitoilmoitusrekisterin, sosiaalihuollon hoitoilmoitusrekisterin sekä kotihoidon laskennan. Terveydenhuollon hoitoilmoitusrekisteri koskee erikoissairaanhoidon avohoidon käyntien asiakkaita sekä osastohoidosta ja päiväkirurgisesta hoidosta poistettavia asiakkaita (THL: *Terveydenhuollon hoitoilmoitukset, rekisteriseloste*). Sosiaalihuollon hoitoilmoitusrekisteri koskee sosiaalihuollon laitoshoidoa ja asumispalveluita. Sosiaalihuollon piiriin kuuluvat muun muassa vanhuspalvelut, vammaispalvelut, päihdehuolto ja kuntoutus (THL: *Sosiaalihuollon hoitoilmoitusrekisteri, rekisteriseloste*). Kotihoidon laskennan rekisteri koskee kotihoidon piirissä vuosittain 30.11. olleita asiakkaita (THL: *Kotihoidon laskenta 30.11., rekisteriseloste*). En käsittele tämän tutkimuksen ensimmäisessä osassa kuitenkaan kotihoidon aiheuttamia julkisen talouden menoja, sillä kotihoidon asiakkaat ovat pääasiassa työiän jo ylittäneitä henkilöitä. Lastensuojelurekisterin osalta tutkimuksessa käytän tietoja sijoitettujen lasten vanhemmista, jotka kuuluvat aineiston otannan piiriin.

THL:n rekisteritietoja ei ole tutkimuksessa koskien toista maahanmuuttajasukupolvea lukuun ottamatta niitä henkilöitä, jotka kuuluvat 50 000 satunnaisotokseen Suomessa syntyneistä. Ensimmäistä maahanmuuttajasukupolvea sekä Suomessa syntyneitä koskevat HILMO:n ja AvoHILMO:n tiedot poimittiin THL:n rekistereistä tutkimusaineistoon henkilötunnusten perusteella. Lastensuojelurekisterin osalta sijoitetut lapset yhdistettiin aineistossa oleviin vanhempiin henkilötunnusten perusteella. Poiminnat suorittivat THL:n ja Tilastokeskuksen virkamiehet.

Käytin THL:n tutkimuksia terveys- ja sosiaalipalveluiden yksikkökustannuksista apuna sosiaali- ja terveyspalveluiden toteutuneiden menojen laskemisessa.

5.3 Maahanmuuttoviraston aineisto

Maahanmuuttovirasto pitää yllä ulkomaalaisrekisteriä, joka sisältää tietoja koskien oleskelulupia (Maahanmuuttovirasto: ulkomaalaisrekisteri). Hain Maahanmuuttovirastolta lupaa yhdistää ulkomaalaisrekisteristä tutkimusaineistoon kaksi tietoa: ensimmäisen oleskeluluvan perusteen, toisin sanoen maahanmuuton syyn, sekä tiedon mahdollisesta valituksesta hallinto-oikeuteen tai korkeimpaan hallinto-oikeuteen liittyen ensimmäiseen oleskelulupaan. Maahanmuuttoviraston ja Tilastokeskuksen virkamiehet poimivat aineiston ulkomaalaisrekisteristä tutkimuksen otokseen kuuluvien henkilötunnusten perusteella.

Maahanmuuttorekisterin tiedot ovat kuitenkin hyvin puutteelliset kahdesta syystä johtuen. Maahanmuuttorekisterin järjestelmää on uudistettu usein, jolloin varsinkin monet tiedot koskien vanhempia vuosia ovat hyvinkin puutteellisia. Lisäksi monella ensimmäistä oleskelulupaa hakevalla ulkomaalaisella ei ole suomalaista henkilötunnusta, joka toimii avaimena ulkomaalaisrekisterin tietojen yhdistämisessä tutkimusaineistoon. Maahanmuuton syitä, eli ensimmäisen oleskeluluvan perusteita, koskevat tiedot ovat lisäksi suppeampia koskien oleskelulupia, joiden päätös on syntynyt ennen marraskuuta 2010. Erityisesti perheenyhdistämistapauksissa vanhemmassa aineistossa ei voida eritellä perheenyhdistämissä perheenyhdistäjän oman maahanmuuttosynyn mukaan. Maahanmuuttorekisteriin pohjautuvaa aineistoa käytänkin näistä syistä johtuen vain koskien vuotta 2011.

Henkilötasoisien ulkomaalaisrekisterin tietojen lisäksi käytän tutkimuksessa Maahanmuuttoviraston julkisesti saatavilla olevia tietoja myönnettyistä oleskeluluvista kaikille turvapaikanhakijoille sekä kiintiöpakolaisille.

Kaikkien rekisteriaineistojen käsittely ja analysointi tapahtui Tilastokeskuksen tutkimuslaboratoriossa.

5.4 Muut, ei-rekisteriperäiset aineistot

Käytin tutkimuksessa myös aineistoja, jotka eivät ole rekisteritietoja. Näitä ovat valtion vuosittaiset talousarvioesitykset sekä Tilastokeskuksen eri tilastojen tiedot. Valtion budjettien tietoja käytän sekä ensimmäisen että toisen maahanmuuttajasukupolven peruskoulumenojen, humanitaarisen maahanmuuton vastaanotto- ja kotouttamismenojen sekä työvoimakoulutusten menojen selvittämiseen.

Tilastokeskuksen tietoja käytän muun muassa peruskoulumenojen selvittämiseen sekä apuna henkilöiden vuosittain maksamien välillisten verojen selvittämisessä.

5.5 Tutkimuksen ulkopuolelle jäävät julkisen talouden tulot ja menot

Tämän tutkimuksen ulkopuolelle jää osa maahanmuuttajien ja Suomessa syntyneiden henkilöiden aiheuttamista julkisen talouden tuloista ja menoista. Kaikki epäsuorat taloudelliset vaikutukset, kuten esimerkiksi maahanmuuttojen vaikutukset palkkoihin, työllisyysasteisiin ja sosiaaliseen pääomaan, jäävät pois tästä tutkimuksesta, kuten olen edellä esittänyt.

Tutkimuksen ulkopuolelle jää osa julkisen talouden tuloista ja menoista kolmesta eri syystä:

1. Aineistoa ei ole saatavilla koskien tiettyjä julkisen talouden tuloja ja menoja. Tähän luokkaan kuuluvat esimerkiksi maksetut kiinteistöverot, lasten kunnalliset päivähoitot, sosiaalisen asumisen menot julkiselle taloudelle sekä kattavat tiedot rahansiirroista ulkomaille, sillä rahansiirrot vaikuttavat kulutukseen Suomessa ja siten välillisten verojen kertymään. Rahansiirtojen lisäksi on erityisesti maahanmuuttajia koskevia julkisen talouden menoja, jotka eivät sisälly tutkimukseen. Näitä ovat erityisesti kuntien erilaisista maahanmuuttajapalveluista ne, joita valtio ei kata.
2. Vaikka aineistoa olisi saatavilla tiettyjä julkisen talouden tuloja ja menoja koskien, näitä julkisen talouden tuloja ja menoja on vaikeaa tai mahdotonta kohdistaa henkilötasolla, vaikka ne olisivat luonteeltaan yksilöllisesti kulutettavia julkisen talouden menoja. Erityisesti maahanmuuttajia koskevia tällaisia menoja ovat opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämät erilaiset erityistuet, joista on vaikeaa eritellä, kuka tukien vastaanottaja on. Samaan luokkaan kuuluvat erilaiset järjestötuet ja monikulttuurisuustapahtumat, joiden kuluttajista ei ole tarkkaa tietoa.
3. Vaikka aineistoa olisi saatavilla tiettyjä julkisen talouden kassavirtoja koskien, näitä julkisen talouden kassavirtoja on vaikeaa tai mahdotonta erotella jo olemassa olevasta aineistosta, eli nämä julkisen talouden tulot ja menot saattaisivat tulla kahteen kertaan lasketuiksi. Tähän luokkaan kuuluvat erityisesti maahanmuuttajille suunnatut kunnalliset palvelut, joiden kohdalla ei voi ilman tarkempaa tietoa niiden rahoituksesta, erottaa niitä ELY-keskusten maksamista korvauksista kunnille turvapaikanhakijoina tai kiintiöpakolaisina maahan tulleiden kotoutumiseksi. Esimerkkejä tällaisista palveluista ovat tulkkipalvelut ja kuntien maahanmuuttotyöntekijät.

6 Tulokset:

toteutuneet julkisen talouden tulot ja menot työikäisillä maahanmuuttajilla ja Suomessa syntyneillä työikäisillä henkilöillä

Esitän tässä luvussa tutkimuksen ensimmäisen osan tulokset toteutuneille julkisen talouden tuloille ja menoille. Esitän aluksi työikäisten henkilöiden määrät 10 suurimman syntymävaltion mukaan. Tämän jälkeen esitän tutkimukseen sisältyvät julkisen talouden tulot ja menot siten, että kullekin niistä on varattu oma alalukunsa. Viimeisessä tuloksia käsittelevässä alaluvussa esitän tulokset kaikkien julkisten talouden tulojen ja menojen erotuksille, julkisen talouden nettovaikutuksille.

6.1 Henkilölukumäärät maittain

Esitän tässä alaluvussa työikäisten 20–62-vuotiaiden henkilöiden lukumäärät 10 suurimman syntymävaltion sekä Suomessa syntyneiden otoksen osalta. Nämä työikäisten henkilöiden määrät toistuvat läpi tämän tuloksia käsittelevän luvun. Tarkemmin työikäisten henkilöiden lukumäärät on eritelty liitteessä 1.

Taulukossa 1 alla on esitetty työikäisten 20–62-vuotiaiden henkilölukumäärät vuonna 2011. Luvut on eritelty syntymävaltion ja sukupuolen mukaan. Taulukoista käy ilmi näin eriteltyjen luokkien absoluuttiset henkilölukumäärät sekä prosentiosuudet kaikista ulkomailla syntyneistä.

	Naiset		Miehet		Yhteensä	
Saksa	1 862	2 %	2 438	2 %	4 300	2 %
Turkki	1 215	1 %	3 624	3 %	4 839	2 %
Thaimaa	4 679	5 %	519	~0 %	5 198	3 %
Irak	2 323	2 %	4 030	4 %	6 353	3 %
Kiina	3 502	3 %	2 856	3 %	6 358	3 %
Somalia	2 969	3 %	3 414	3 %	6 383	3 %
Entinen Jugoslavia	3 091	3 %	3 833	4 %	6 924	3 %
Viro	12 157	12 %	11 479	11 %	23 636	11 %
Ruotsi	12 245	12 %	13 206	13 %	25 451	12 %
Entinen Neuvostoliitto	28 637	28 %	17 461	17 %	46 098	22 %
Muut	27 999	28 %	42 252	40 %	70 251	34 %
Kaikki ulkomaat	100 679	100 %	105 112	100 %	205 791	100 %
Suomi	13 795		14 283		28 078	

Taulukko 1. Työikäisten 20–62-vuotiaiden henkilöiden lukumäärät ja osuudet kaikista ulkomailla syntyneistä vuonna 2011. Kymmenen suurinta syntymävaltiota, kaikki ulkomailla syntyneet ja otos Suomessa syntyneistä. Lähde: Tilastokeskus (FLEED-aineisto).

Taulukosta 1 käy ilmi, että 10 suurinta syntymävaltiota muodostivat yhteensä noin 66 % kaikista ulkomailla syntyneistä työikäisistä vuonna 2011. Taulukosta käy ilmi myös, että miesten ja naisten lukumäärien keskinäiset erot vaihtelevat paljon syntymämaiden välillä. Thaimaa oli syntymävaltiona kaikkein naispainotteisin: työikäisiä naisia oli lähes 4 700 henkilöä vuonna 2011, kun miehiä oli vain 519 henkilöä. Toista ääripäätä edustivat Turkissa syntyneet työikäiset, jossa miehiä oli noin 75 % väestöstä vuonna 2011. Taulukosta 1 käy myös ilmi, että entisessä Neuvostoliitossa syntyneet olivat suurin työikäisten ryhmä vuonna 2011, yhteensä heitä oli noin kolmasosa koko työikäisten väestöstä vuonna 2011.

Koska entinen Jugoslavia pitää tässä tutkimuksessa sisällään myös Jugoslavian hajoamiseen jälkeen alueella syntyneet, esittelen tässä lyhyesti entisessä Jugoslaviassa syntyneiden kielellisen jakauman. Äidinkielen osuuksia käsittelevät tiedot ovat FLEED-aineistosta. Vuonna 2011 entisen Jugoslavian alueella syntyneistä työikäisistä noin 59 % (4 083 henkilöä) oli äidinkieleltään albaniaa puhuvia. Kumpaakin, sekä bosniaa ja serbokroataa äidinkielenään puhuvia oli työikäisistä noin 15 %. Näitä kolmea kieltä puhuvia oli noin 90 % koko väestöstä.

Entisen Neuvostoliiton alueella syntyneisiin olen sisällyttänyt Venäjällä syntyneet. Työikäisissä tästä väestöstä noin 81 % oli äidinkieleltään venäjää puhuvia. Viroa äidinkielenään puhuvia oli noin 11 %, suomea äidinkielenään puhuvia noin 4 % ja muita kieliä äidinkielenään puhuvia oli myös noin 4 %.

Ruotsissa syntyneistä työikäisistä henkilöistä noin 83 % oli suomea äidinkielenään puhuvia, ja ruotsia äidinkielenään puhuvia oli noin 17 %. Virossa syntyneistä työikäisistä puolestaan noin 83 % oli äidinkielenään viroa puhuvia ja noin 16 % äidinkielenään venäjää puhuvia.

Esittelen seuraavaksi tulokset koskien julkisen talouden tuloja ja menoja. Tuloja julkiselle taloudelle ovat henkilöiden maksamat välittömät ja välilliset verot, veronluonteiset maksut sekä rangaistuksena maksetut sakot. Julkisen talouden menot ovat joko yksilöllisiä tai kollektiivisia. Yksilöllisillä julkisilla menoilla viitataan niihin julkisen talouden menoihin, jotka voidaan liittää johonkin tiettyyn henkilöön. Yksilöllisiä julkisia menoja ovat tässä tutkimuksessa: saadut tulonsiirrot, saadut sosiaali- ja terveystaloudelliset palvelut, saatu koulutus, oikeusmenot, saatu TE-toimistojen järjestämä työvoimakoulutus sekä turvapaikanhakijoiden ja kiintiöpakolaisten vastaanottamiseen ja kotoutumiseen käytetyt varat. Kollektiivisia julkisia menomenoja ovat muun muassa maahanmuuttoviraston toiminta (ulkomaan kansalaisten osalta) sekä puolustusmenot ja yleiset hallintomenot.

Esitän kaikki euromääräiset tulokset tässä tutkimuksessa vuoden 2011 rahanarvossa. Rahanarvonkerrotoimena olen käyttänyt pääasiassa Tilastokeskuksen rahanarvonkerrointa (SVT: *rahanarvonkerroin*) sekä joidenkin palvelujen kohdalla Tilastokeskuksen kuntatalouden indeksejä (SVT: *julkisten menojen hintaindeksi*).

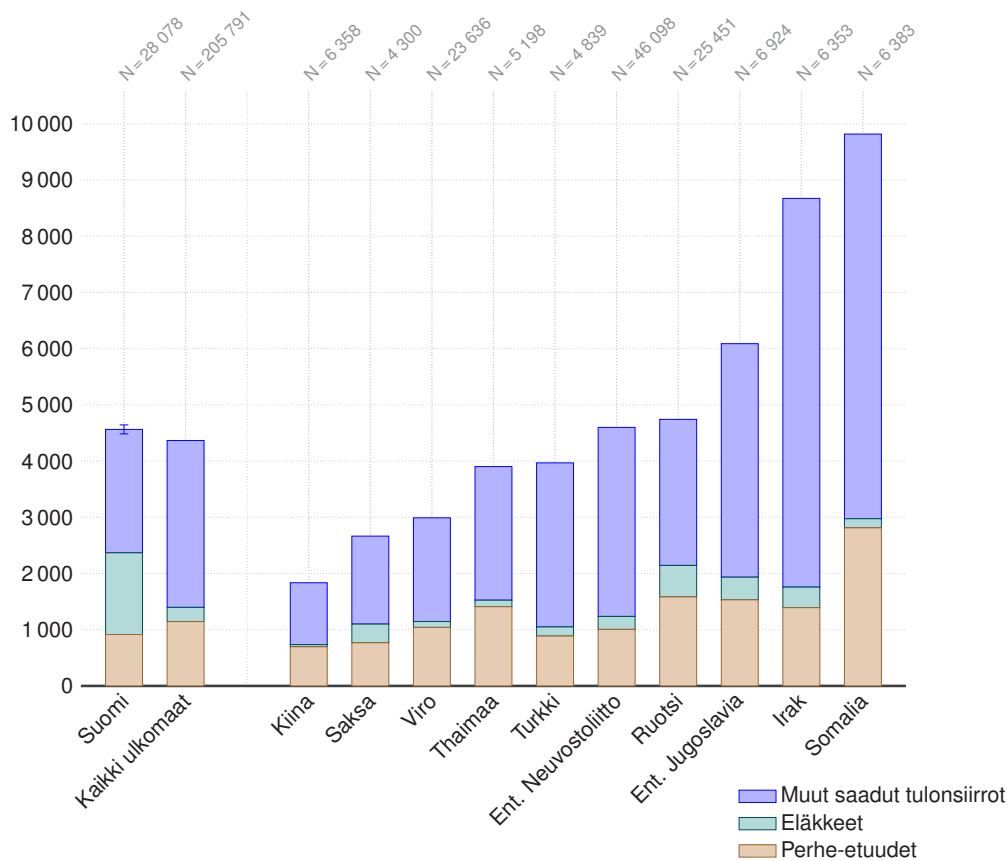
6.2 Suorat tulonsiirrot

Suorilla tulonsiirroilla viitataan tässä tutkimuksessa tulonsiirtoihin, jotka saadaan tai maksetaan suoraan euromääräisinä. Tähän määritelmään eivät sisälly rangaistuksina maksetut sakot. Suoriin tulonsiirtoihin eivät sisälly siten julkisen talouden menot, jotka henkilö vastaanottaa jossain muussa muodossa kuin suoraan euromääräisinä. Tällaisia menoja ovat esimerkiksi henkilön julkiselta taloudelta saamat palvelut tai rangaistukset.

Esitän suorien tulonsiirtojen tulokset neljässä osassa. Kaksi ensimmäistä koskevat julkisen talouden menoja ja tuloja erikseen. Näitä ovat saadut tulonsiirrot sekä maksetut verot ja veronluonteiset maksut. Kaksi jälkimmäistä puolestaan koskevat suorien tulonsiirtojen aiheuttamaa julkisen talouden nettovaikutusta. Se muodostuu maksettujen verojen ja veronluonteisten maksujen sekä saatujen tulonsiirtojen erotuksena, nettotulonsiirtona. Nettotulonsiirrot esitän ilman maksettuja välillisiä veroja sekä maksetut välilliset verot huomioon ottaen.

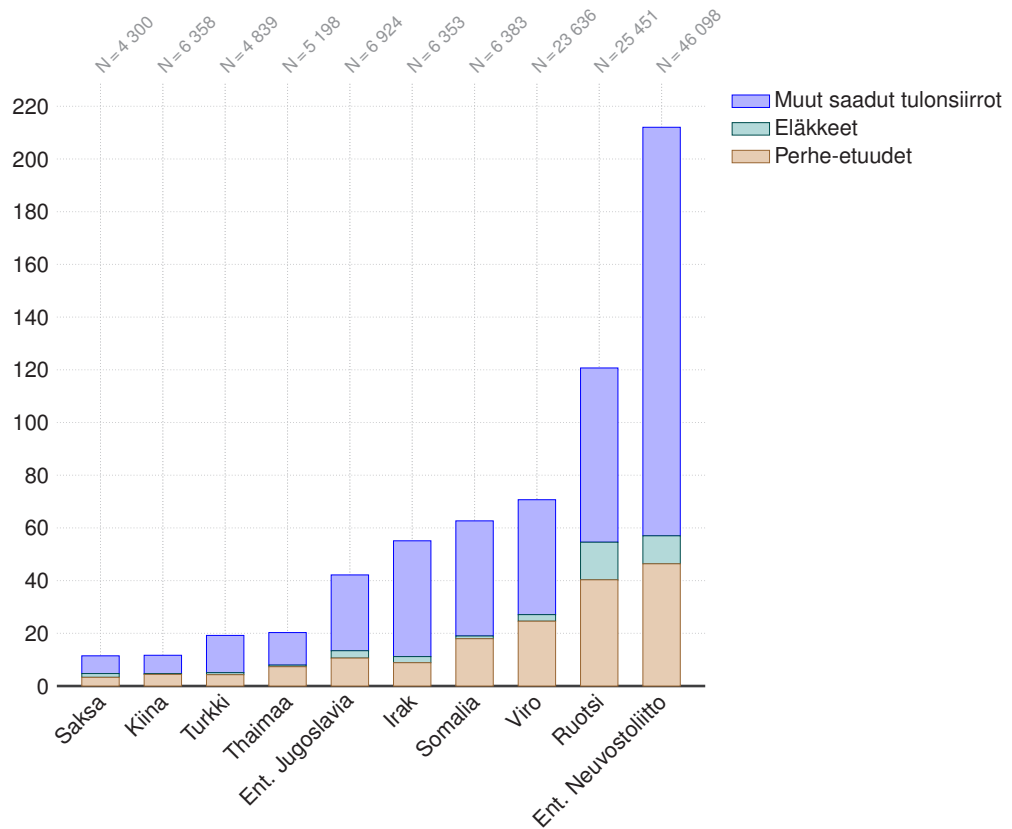
6.2.1 Saadut tulonsiirrot

Saatuja tulonsiirtoja ovat henkilöiden julkiselta taloudelta saamat kansaneläkkeet ja työeläkkeet, sosiaaliturvaetuudet, sosiaaliavustukset sekä muut tuet, avustukset, maksut ja vastikkeettomat korvaukset (Tilastokeskus: käsitteet ja määritelmät). Määrittelen tässä työssä eläkkeiden osalta saaduiksi tulonsiirroiksi vain pakollisista eläkevakuutusmaksuista karttuneet eläkkeet. Saatuja tulonsiirtoja ovat muun muassa lapsilisät, toimeentulotuen eri muodot, työttömyyskorvaukset, asumistuki sekä kotihoidon tuet. Kaikki tähän tutkimukseen sisältyvät saadut tulonsiirrot on esitetty liitteessä 2. Liitteessä on myös esitetty käyttämäni saatujen tulonsiirtojen jako eläkkeisiin, perhe-etuuksiin sekä muihin saatuihin tulonsiirtoihin. Jotkut saadut tulonsiirrot esitän vain vuodelle 2011, sillä niitä ei ole Tilastokeskuksen hallussa vuodesta 1995 lähtien. Nämä on mainittu erikseen liitteessä 2.



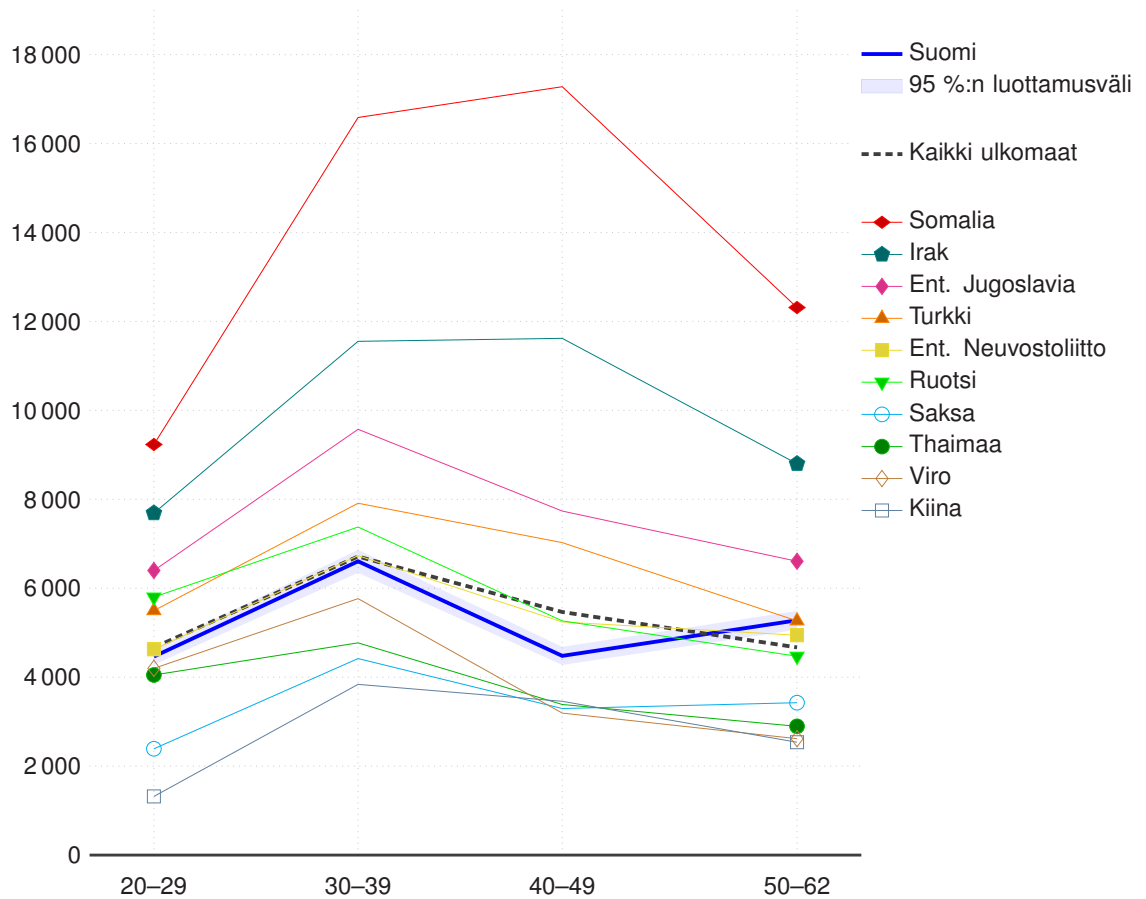
Kuvio 3. Saadut tulonsiirrot lajeittain vuonna 2011 syntymävaltion mukaan. Keskimäärin euroa per 20–62-vuotias henkilö. Suomen kohdalla on esitetty 95 %:n luottamusväli keskiarvolle. Lähde: Tilastokeskus (tulonjaon kokonaistilasto, FLEED-aineisto, Kelan sairausvakuutusmaksut, muut Kelan maksut).

Kuviossa 3 on esitetty työikäisten henkilöiden keskimäärin saamat tulonsiirrot syntymävaltion mukaan vuonna 2011. Kuvio kertoo kaikkien saatujen tulonsiirtojen yhteismäärän sekä saadut tulonsiirrot eriteltyinä kolmeen lajiin: eläkkeisiin, perhe-etuuksiin ja muihin saatuihin tulonsiirtoihin. Entisessä Jugoslaviassa, Irakissa ja Somaliassa syntyneet saivat vuonna 2011 keskimäärin enemmän tulonsiirtoja kuin Suomessa syntyneet tai kaikki ulkomailla syntyneet yhteensä. Kiinassa, Saksassa ja Virossa syntyneet saivat 10 suurimman syntymävaltion joukossa vähiten tulonsiirtoja keskimäärin vuonna 2011. Suomessa syntyneet saivat kuviossa 3 olevista maista keskimäärin eniten eläkkeitä. Tämä johtuu siitä, että Suomessa syntyneissä työikäisissä eläkkeellä olevien osuus on suurin: 7 % (liite 1). Oletan, että eläkeläisten suurempi määrä työikäisessä väestössä Suomessa syntyneillä johtuu siitä, että Suomessa syntyneillä on suurin osuus 50–62-vuotiaassa väestössä työikäisistä (liite 1). Somaliassa syntyneet saivat keskimäärin eniten perhetukia ja Irakissa ja Somaliassa syntyneet saivat keskimäärin eniten muita tulonsiirtoja.



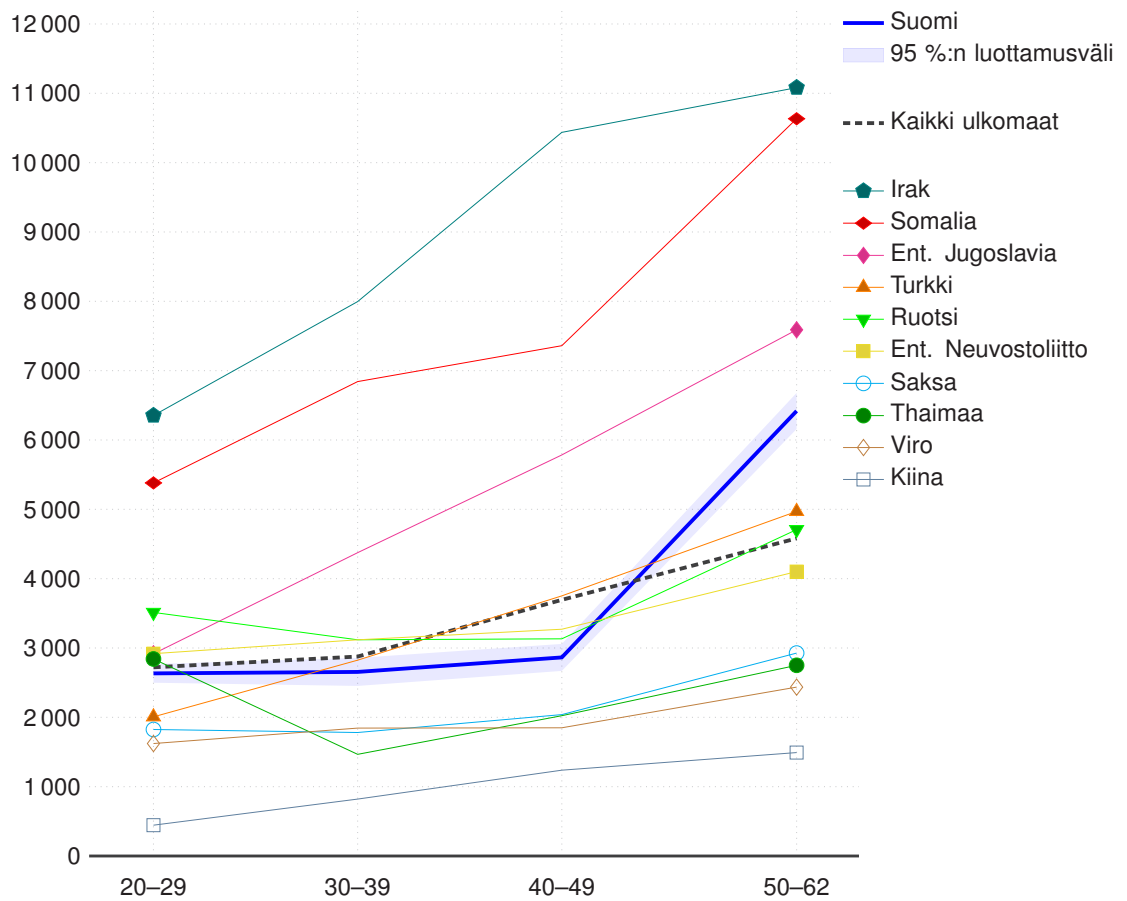
Kuvio 4. Kaikkien 20–62-vuotiaiden henkilöiden yhteenlaskettujen saatujen tulonsiirtojen summa syntymävaltion mukaan. Miljoonaa euroa vuonna 2011. Lähde: Tilastokeskus (tulonjaon kokonaistilasto, FLEED-aineisto, Kelan sairausvakuutusmaksut, muut Kelan maksut).

Kuviossa 4 on esitetty työikäisten henkilöiden saamien tulonsiirtojen yhteenlaskettu summa syntymämaahan mukaan vuonna 2011. Summa saadaan keskiarvon ja henkilömäärän (N) tulona, joten siihen vaikuttavat kummatkin tekijät. Entisen Neuvostoliiton alueella syntyneet työikäiset saivat vuonna 2011 eniten tulonsiirtoja niiden yhteenlaskettuna summana, noin 210 miljoonaa euroa. Vähiten saivat 10 suurimman syntymävaltion joukossa Saksassa syntyneet.



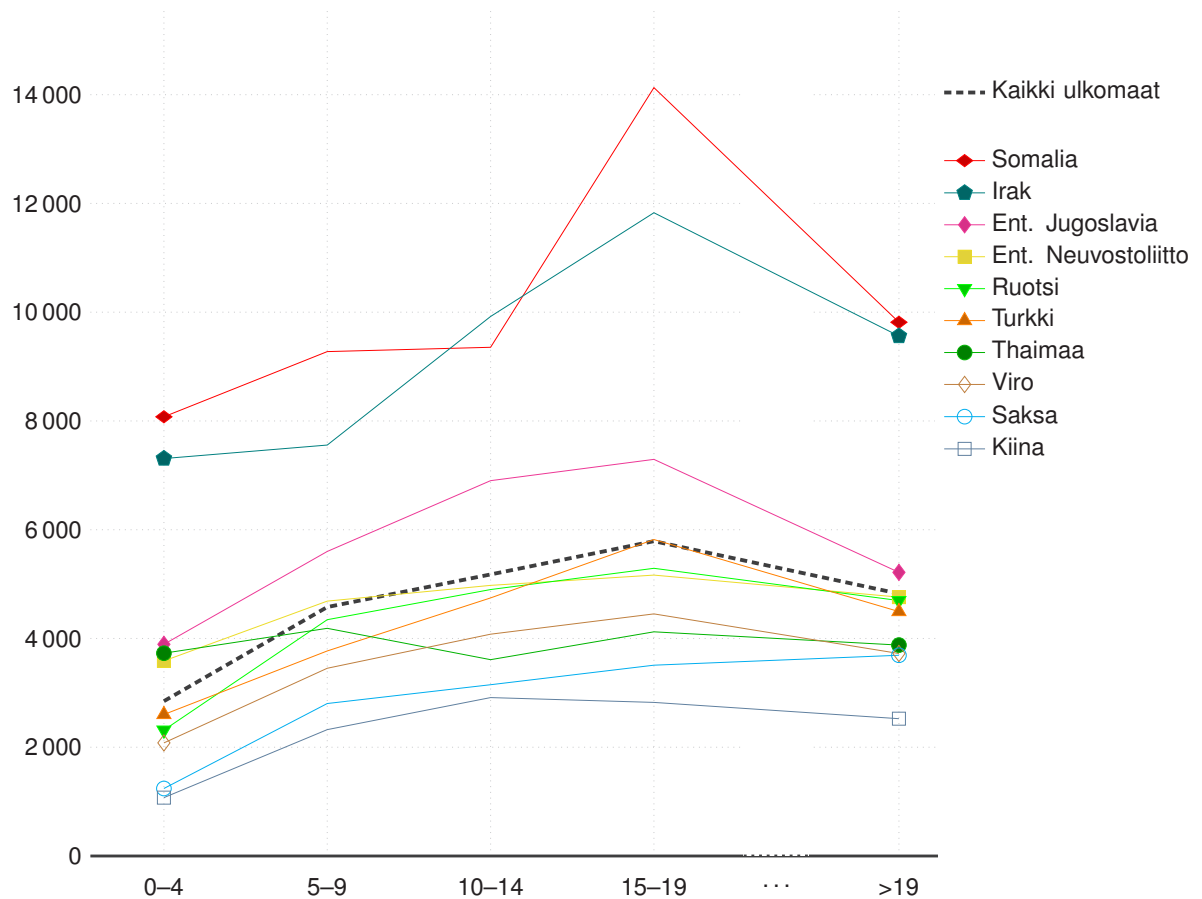
Kuvio 5. Saadut tulonsiirrot yhteensä vuonna 2011 syntymävaltion ja ikäluokan mukaan. Keskimäärin euroa per nainen. Lähde: Tilastokeskus (tulonjaon kokonaistilasto, FLEED-aineisto, Kelan sairausvakuutusmaksut, muut Kelan maksut).

Kuviossa 5 on esitetty työkäisten naisten keskimäärin saamat tulonsiirrot ikäluokan ja syntymävaltion mukaan vuonna 2011. Somaliassa syntyneet naiset saivat vuonna 2011 keskimäärin enemmän tulonsiirtoja kaikissa ikäluokissa kuin muissa suurimmissa valtioissa syntyneet naiset. Myös Irakissa, Entisen Jugoslavian alueella ja Turkissa syntyneet naiset saivat keskimäärin kaikissa ikäluokissa enemmän tulonsiirtoja kuin kaikki ulkomailla syntyneet naiset yhteensä. Suomessa syntyneiden naisten saamien tulonsiirtojen keskiarvo oli vuonna 2011 lähellä kaikkien ulkomailla syntyneiden keskiarvoa erityisesti 20–29-vuotiaiden ja 30–39-vuotiaiden joukossa.



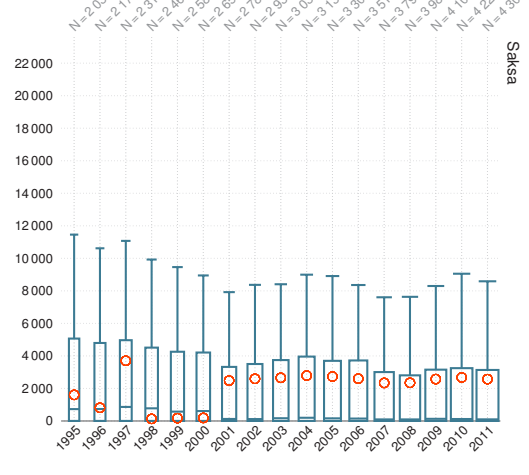
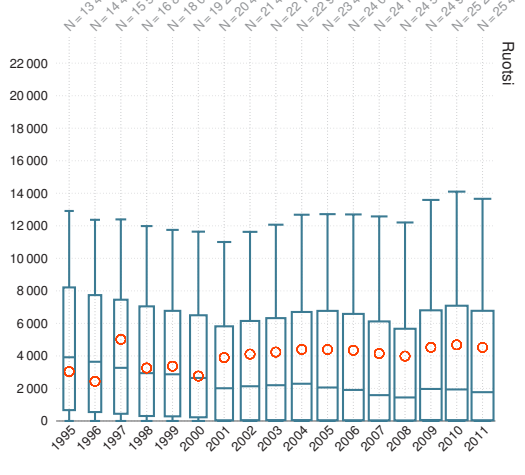
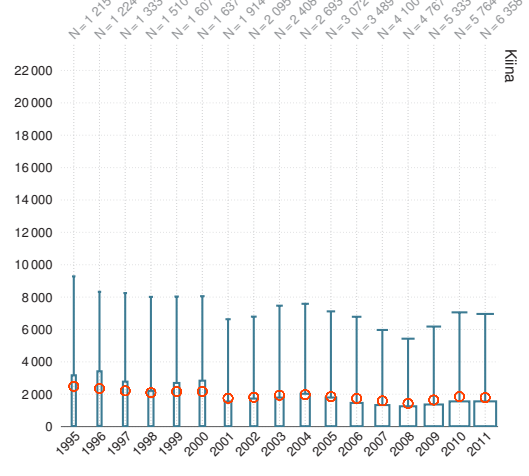
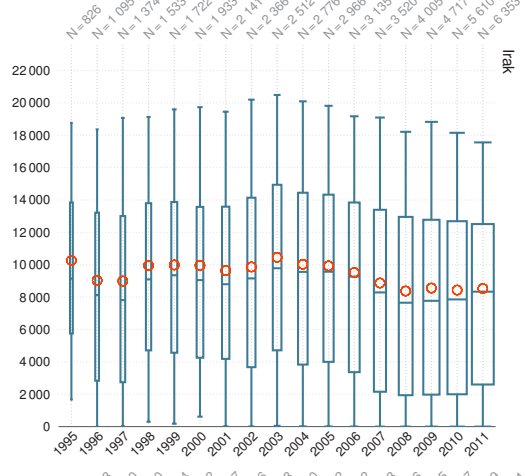
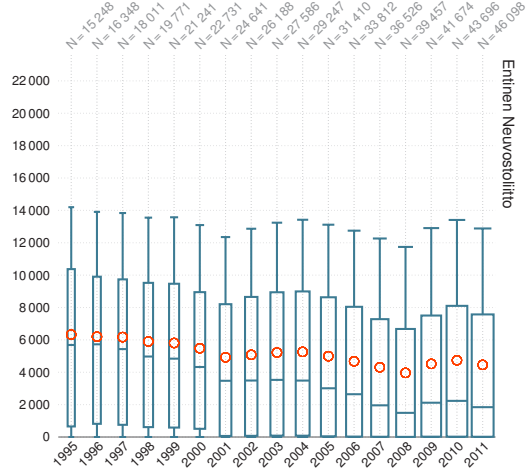
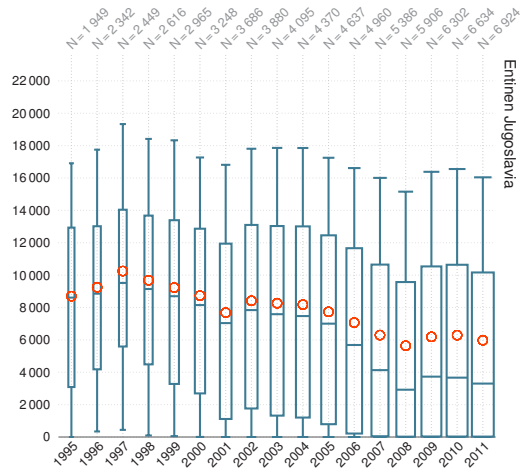
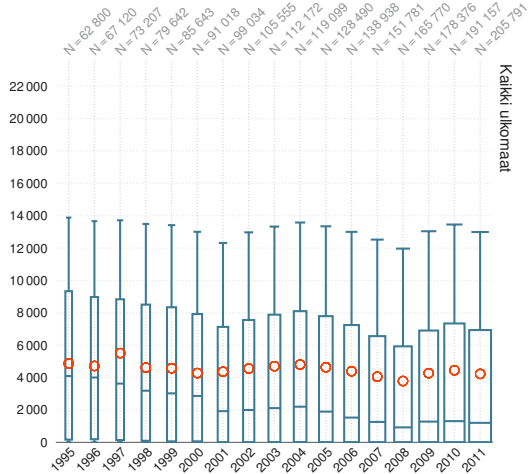
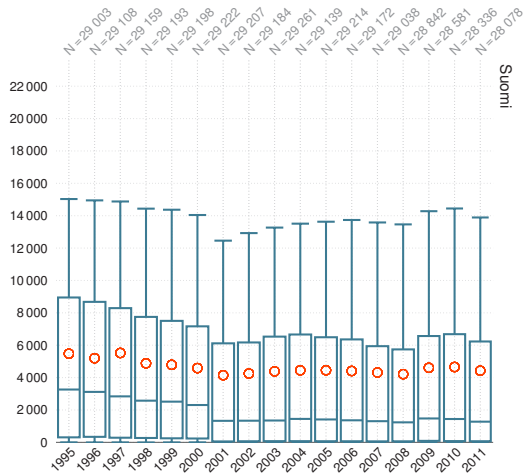
Kuvio 6. Saadut tulonsiirrot yhteensä vuonna 2011 syntymävaltion ja ikäluokan mukaan. Keskimäärin euroa per mies. Lähde: Tilastokeskus (tulonjaon kokonaistilasto, Kelan sairausvakuutusmaksut, muut Kelan maksut).

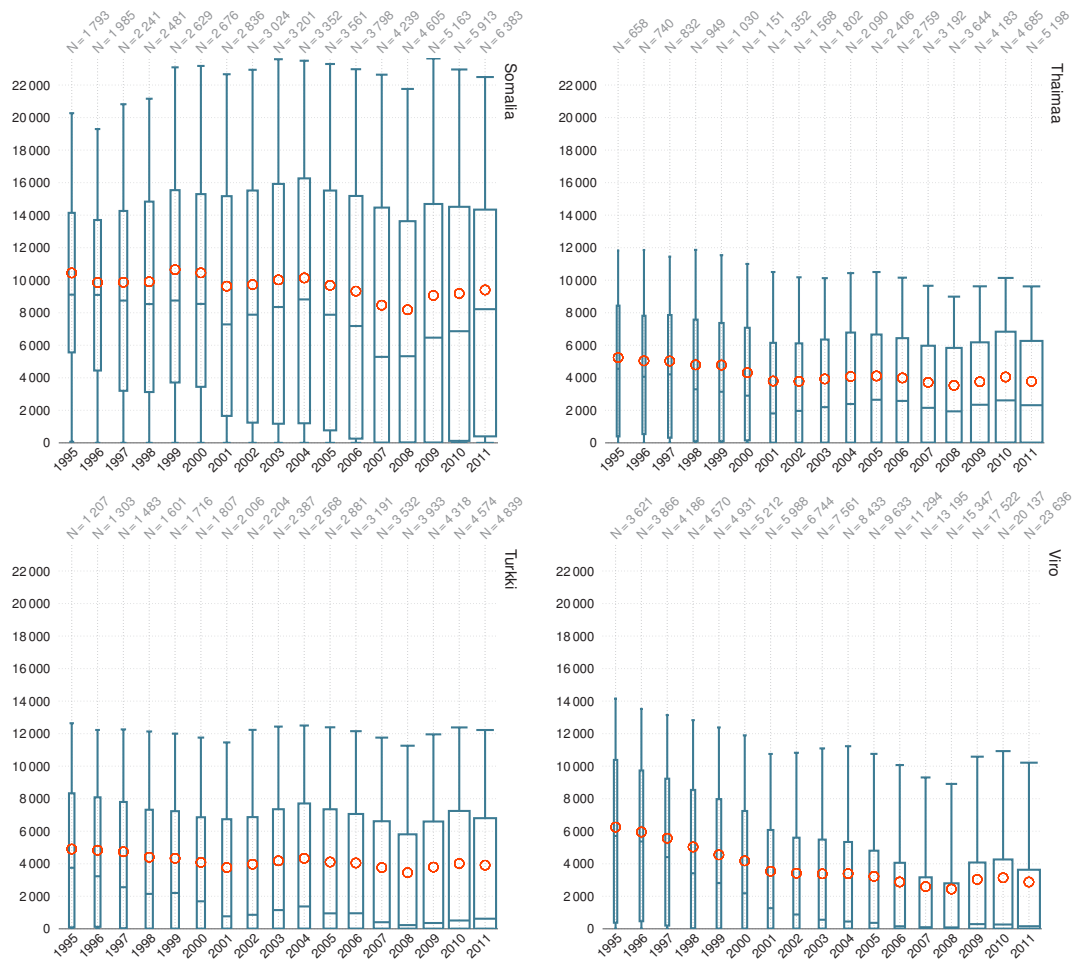
Kuviossa 6 on esitetty työikäisten miesten keskimäärin saamat tulonsiirrot ikäluokan ja syntymävaltion mukaan vuonna 2011. Irakissa ja Somaliassa syntyneet miehet saivat vuonna 2011 keskimäärin enemmän tulonsiirtoja kaikissa ikäluokissa kuin muilla alueilla syntyneet miehet. Kiinassa syntyneet miehet saivat vuonna 2011 kaikissa ikäluokissa keskimäärin vähemmän tulonsiirtoja kuin muissa suurimmissa maahanmuuttajamaissa syntyneet. Suomessa syntyneet saivat 50–62-vuotiaiden ikäluokassa enemmän tulonsiirtoja kuin kaikki ulkomailla syntyneet keskimäärin.



Kuvio 7. Saadut tulonsiirrot yhteensä vuonna 2011 syntymävaltion ja maassaolovuosien luokan mukaan. Maassaolo vuosina sen jälkeen, kun on täyttänyt 15 vuotta. Keskimäärin euroa per 20–62-vuotias henkilö. Lähde: Tilastokeskus (tulonjaon kokonaistilasto, FLEED-aineisto, Kelan sairausvakuutusmaksut, muut Kelan maksut).

Kuviossa 7 on esitetty työikäisten saamat keskimääräiset tulonsiirrot maassaolovuosien luokkien sekä syntymävaltion mukaan vuonna 2011. Somaliassa, Irakissa ja entisen Jugoslavian alueella syntyneet saivat kaikissa maassaolovuosien luokissa enemmän tulonsiirtoja keskimäärin kuin muut suurimmat syntymävaltiot sekä kaikki ulkomaalaiset yhteensä. Kahdeksalla maalla kymmenestä sekä kaikilla ulkomailla syntyneillä keskimäärin saadut tulonsiirrot nousivat maassaolovuosien myötä aina 15–19 vuotta maassa olleiden luokkaan asti. Tämä nousu voi johtua ikävaikutuksesta, mutta sen arvioiminen edellyttäisi maassaolovuosien ikäluokittaista tarkastelua. Tutkimuksen toisessa osassa paneudun muun muassa eri tekijöiden päävaikutusten ja yhteisvaikutusten estimointiin julkisen talouden nettovaikutusten kannalta.





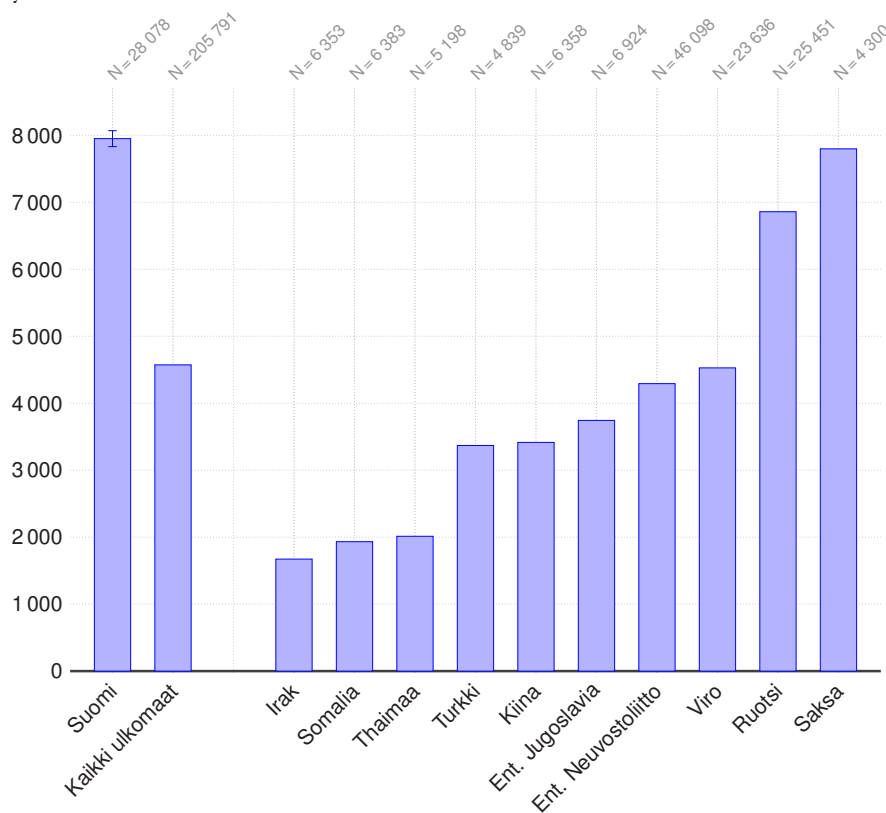
Kuvio 8. Saatut tulonsiirrot yhteensä vuosina 1995–2011 syntymävaltion mukaan. Euromääräiset jakouman osuuspisteet ja keskiarvot 20–62-vuotiailla. Lähde: Tilastokeskus (tulonjaon kokonaistilasto, FLEED-aineisto).

Kuviossa 8 on esitetty saatujen tulonsiirtojen jakaumapisteet ja keskiarvot syntymävaltioittain työikäisille vuosina 1995–2011. Laatikkokuvioissa ovat jakaumapisteistä 90. persenttiili, yläkvartiili, mediaani, alakvartiili sekä 10. persenttiili (ks. selite laatikkokuvioista: liite 3). Saatujen tulonsiirtojen aikasarjakuviossa ei ole aivan kaikkia saatuja tulonsiirtoja, jotka ovat edellä vain vuotta 2011 käsittelevissä kuvioissa. Ylemmät jakaumapisteet (mediaani, yläkvartiili ja 90. persenttiili) vaihtelevat tuhansien eurojen mittakaavassa eri syntymävaltioiden välillä.

6.2.2 Maksetut välittömät verot ja veronluonteiset maksut

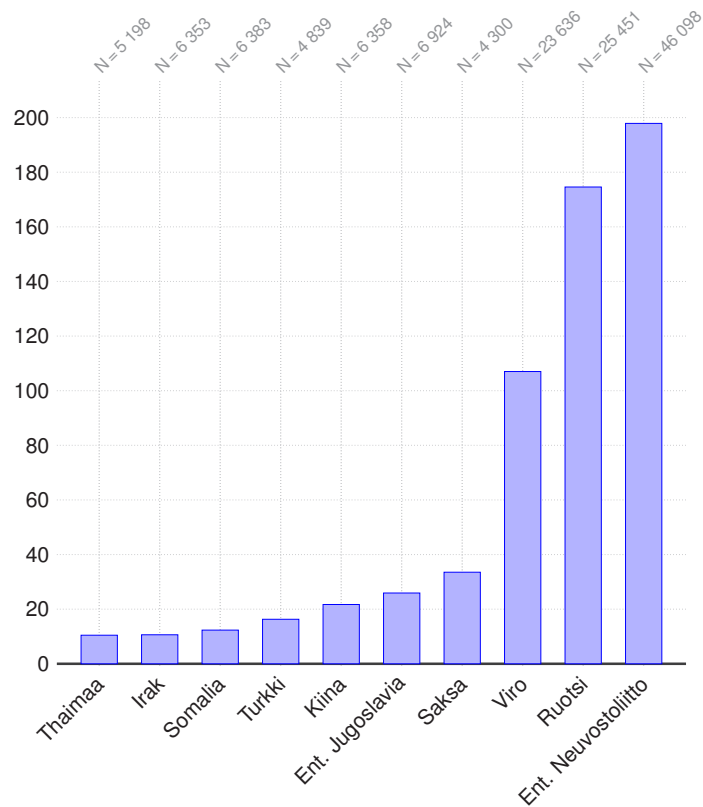
Maksetut välittömät verot ja veronluonteiset maksut, eli maksetut suorat tulonsiirrot, ovat julkisen talouden henkilöiltä saamia tuloja. Maksettuja välittömiä veroja ja veronluonteisia maksuja, jotka sisältyvät tähän tutkimukseen rekisteripohjaisina tietoina, ovat: tulovero valtiolle ja kunnille, pääomatulovero valtiolle, palkansaajan ja yrittäjän sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksu ja päivärahamaksu, eläkkeestä peritty sairausvakuutusmaksu sekä palkansaajan ja yrittäjän (yrityksen osaomistajan) maksamat pakolliset työttömyys- ja eläkevakuutusmaksut. Tutkimukseen sisältyvät rekisteripohjaiset tiedot välittömistä veroista ja veronluonteisista maksuista on lueteltu liitteessä 2.

Tutkimuksen ensimmäisessä osassa (toteutuneet julkisen talouden tulot ja menot) ei ole ilman erillistä mainintaa mukana työnantajien maksamia pakollisia eläkevakuutusmaksuja, sillä ne ovat tutkimuksen määritelmien kannalta hankalia, sillä niitä ei peritä henkilöiltä (palkansaajilta) itseltään. Lisäksi tutkimuksen ensimmäisessä osassa keskityn lähinnä työikäisten, 20–62-vuotiaiden väestöjen tutkimiseen, jolloin mukana on suurin osa työeläkejärjestelmän henkilöiltä saamista tuloista, muttei toisaalta menopuolta maksettujen eläkkeiden muodossa. Tutkimuksen toisessa osassa, jossa käsitellään julkisen talouden tuloja ja menoja koko elinkaaren yli, nämä kummatkin osat sisältyvät mukaan täysimääräisinä.



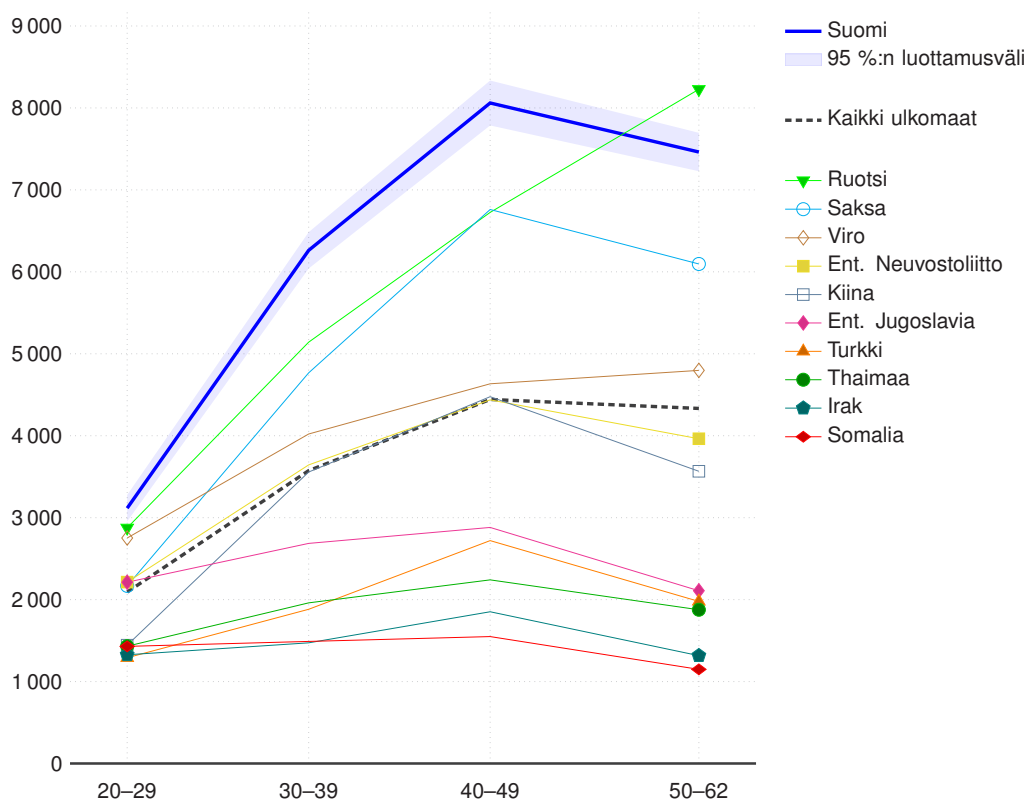
Kuvio 9. Maksetut välittömät verot ja veronluonteiset maksut vuonna 2011 syntymävaltion mukaan. Keskimäärin euroa per 20–62-vuotias henkilö. Suomen kohdalla on esitetty 95 %:n luottamusväli keskiarvolle. Lähde: Tilastokeskus (tulonsiirtojen kokonaistilasto, FLEED-aineisto).

Kuviossa 9 on esitetty työikäisten henkilöiden keskimäärin maksamat verot ja veronluonteiset maksut syntymävaltion mukaan vuonna 2011. Suomessa syntyneet työikäiset henkilöt maksoivat keskimäärin enemmän välittömiä veroja ja veronluonteisia maksuja kuin yhdessäkään 10 suurimmassa syntymävaltion mukaan määritellyssä maahanmuuttajaryhmässä vuonna 2011, keskimäärin noin 8 000 euroa per työikäinen. Saksassa syntyneet maksoivat veroja ja veronluonteisia maksuja keskimäärin eniten 10 suurimman maahanmuuttajaryhmän joukossa. Myös Ruotsissa syntyneet maksoivat keskimäärin näitä suoria tulonsiirtoja yli 2 000 euroa enemmän kuin kaikki ulkomailta syntyneet työikäiset keskimäärin vuonna 2011. Keskimäärin vähiten suoria tulonsiirtoja työikäisistä vuonna 2011 maksoivat Irakissa, Somaliassa ja Thaimaassa syntyneet.



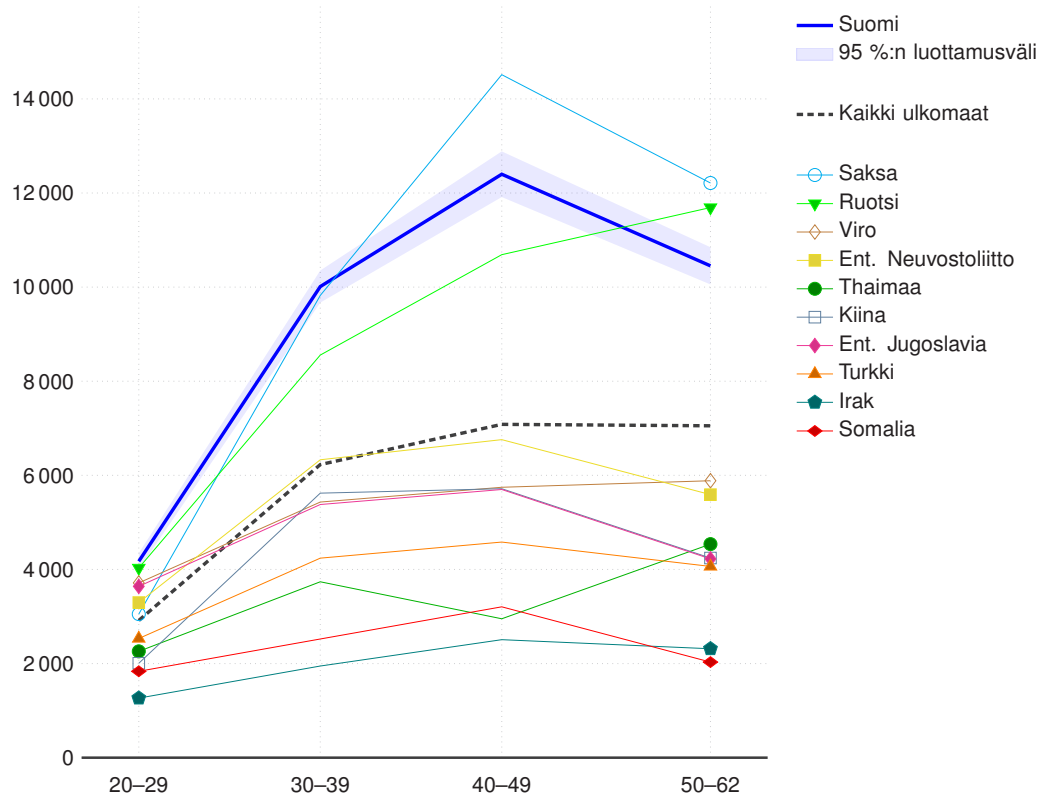
Kuvio 10. Kaikkien 20–62-vuotiaiden henkilöiden yhteenlaskettujen maksettujen välittömien verojen ja veronkaltaisten maksujen summa syntymävaltion mukaan. Miljoonaa euroa vuonna 2011. Lähde: Tilastokeskus (tulonjaon kokonaistilasto, FLEED-aineisto).

Kuviossa 10 on esitetty työikäisten henkilöiden maksamien suorien tulonsiirtojen yhteenlaskettu summa syntymävaltion mukaan vuonna 2011. Summa saadaan keskiarvon ja henkilömäärän (N) tulona, joten siihen vaikuttavat kummatkin tekijät. Entisen Neuvostoliiton alueella syntyneet työikäiset maksoivat vuonna 2011 eniten suoria tulonsiirtoja niiden yhteenlaskettuna summana, noin 200 miljoonaa euroa. Vähiten suoria tulonsiirtoja maksoivat niiden yhteenlaskettuna summana 10 suurimman syntymävaltion joukossa Thaimaassa syntyneet, hieman yli 10 miljoonaa euroa vuonna 2011.



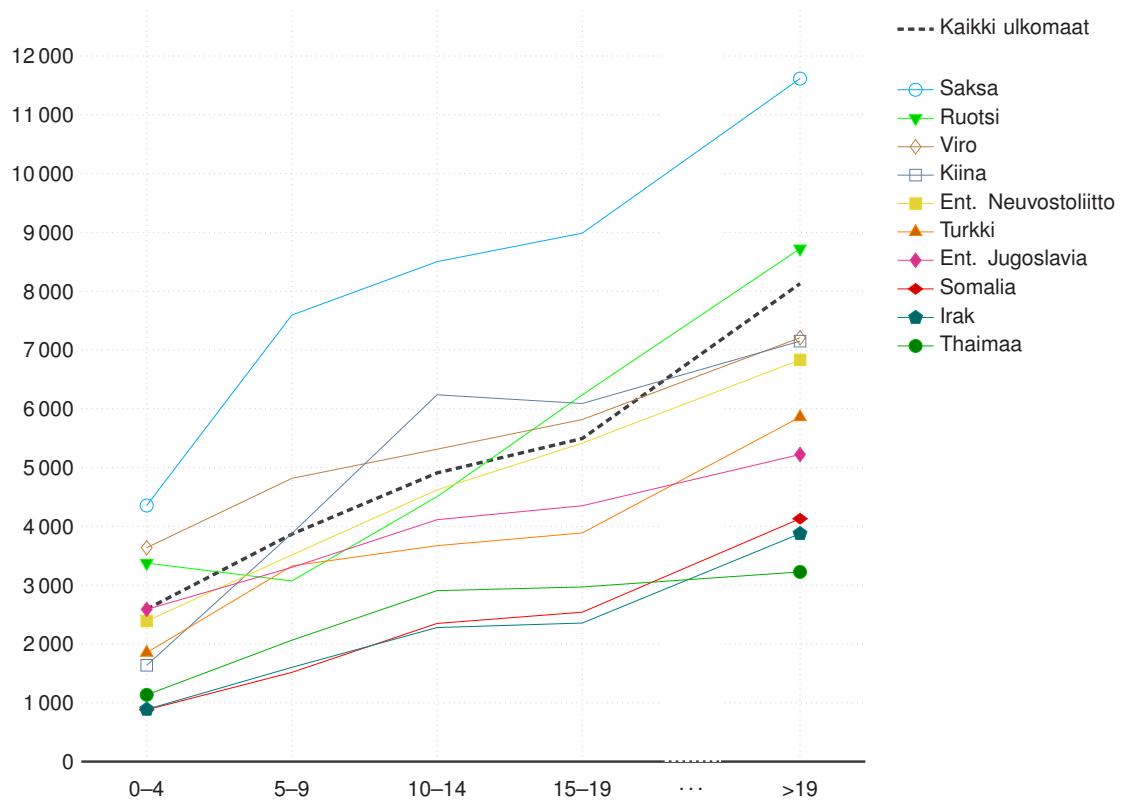
Kuvio 11. Maksetut välittömät verot ja veronluonteiset maksut yhteensä vuonna 2011 syntymävaltion ja ikäluokan mukaan. Keskimäärin euroa per nainen. Lähde: Tilastokeskus (tulonsiirtojen kokonaistilasto, FLEED-aineisto).

Kuviossa 11 on esitetty työikäisten naisten keskimäärin maksamat suorat tulonsiirrot ikäluokan ja syntymävaltion mukaan vuonna 2011. Suomessa syntyneet naiset maksoivat suoria tulonsiirtoja vuonna 2011 keskimäärin enemmän per työikäinen nainen kuin 10 suurimman maahanmuuttoryhmän naiset kaikissa ikäluokissa lukuun ottamatta 50–62-vuotiaiden ikäluokkaa, jossa Ruotsissa syntyneet naiset maksoivat keskimäärin eniten suoria tulonsiirtoja. Kaikkien ulkomailla syntyneiden naisten, sekä useimpien kuvion 11 maahanmuuttajaryhmien kohdalla naisten maksamat suorat tulonsiirrot kasvoivat 20–29-vuotiaiden ikäluokasta 40–49-vuotiaiden ikäluokkaan. Tällaista nousua ei kuitenkaan ollut vuonna 2011 Somaliassa syntyneiden naisten kohdalla. Kuvion perusteella ei voi kuitenkaan sanoa, onko kyse ikävaikutuksesta vai kohorttivaikutuksesta, jossa kohortti muodostuu tietynä vuotena tai vuosina Suomeen muuttaneista.



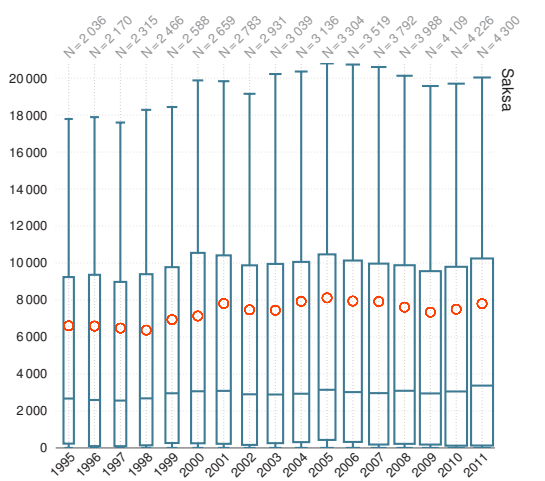
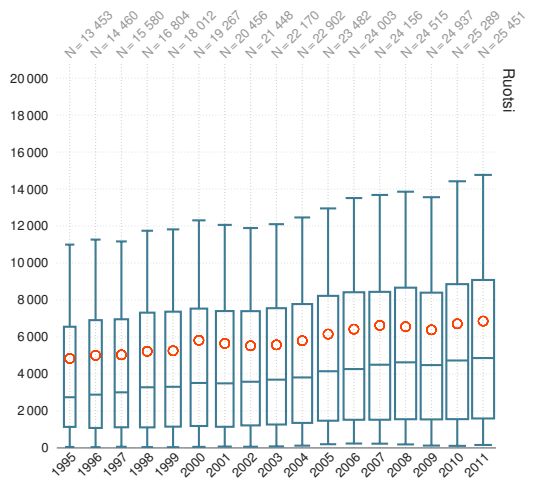
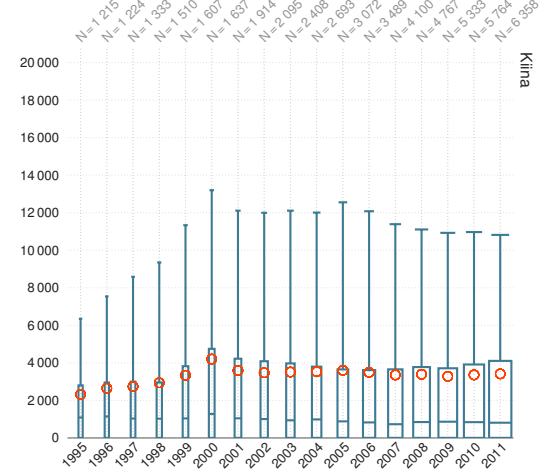
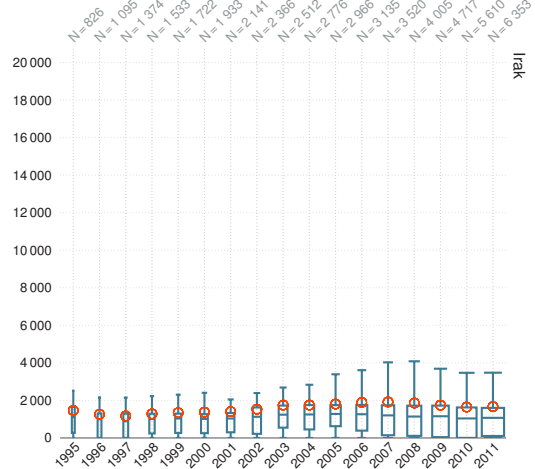
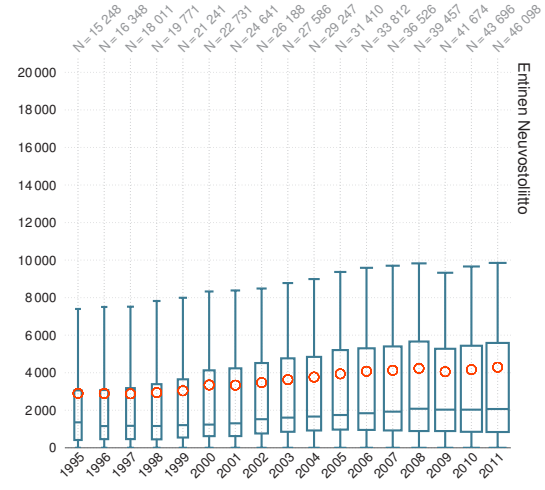
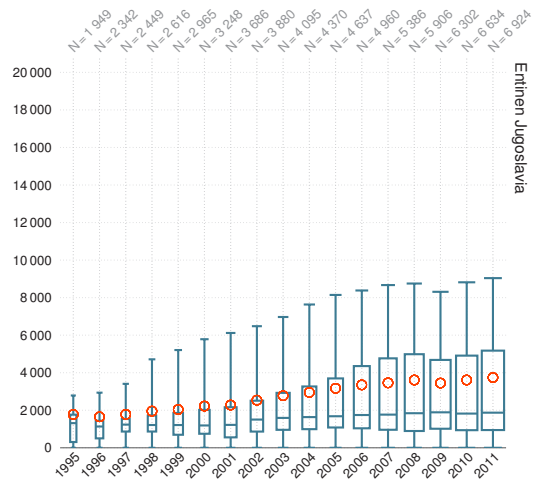
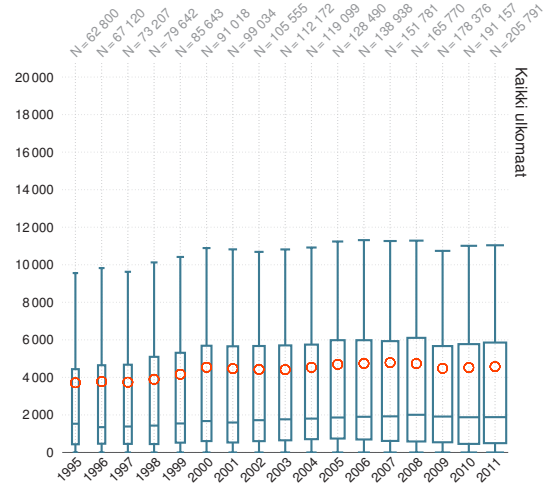
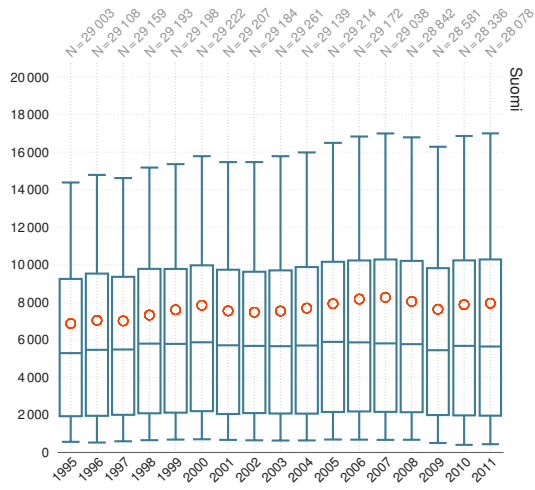
Kuvio 12. Maksetut välittömät verot ja veronluonteiset maksut yhteensä vuonna 2011 syntymävaltion ja ikäluokan mukaan. Keskimäärin euroa per mies. Lähde: Tilastokeskus (tulonjaon kokonaistilasto, FLEED-aineisto).

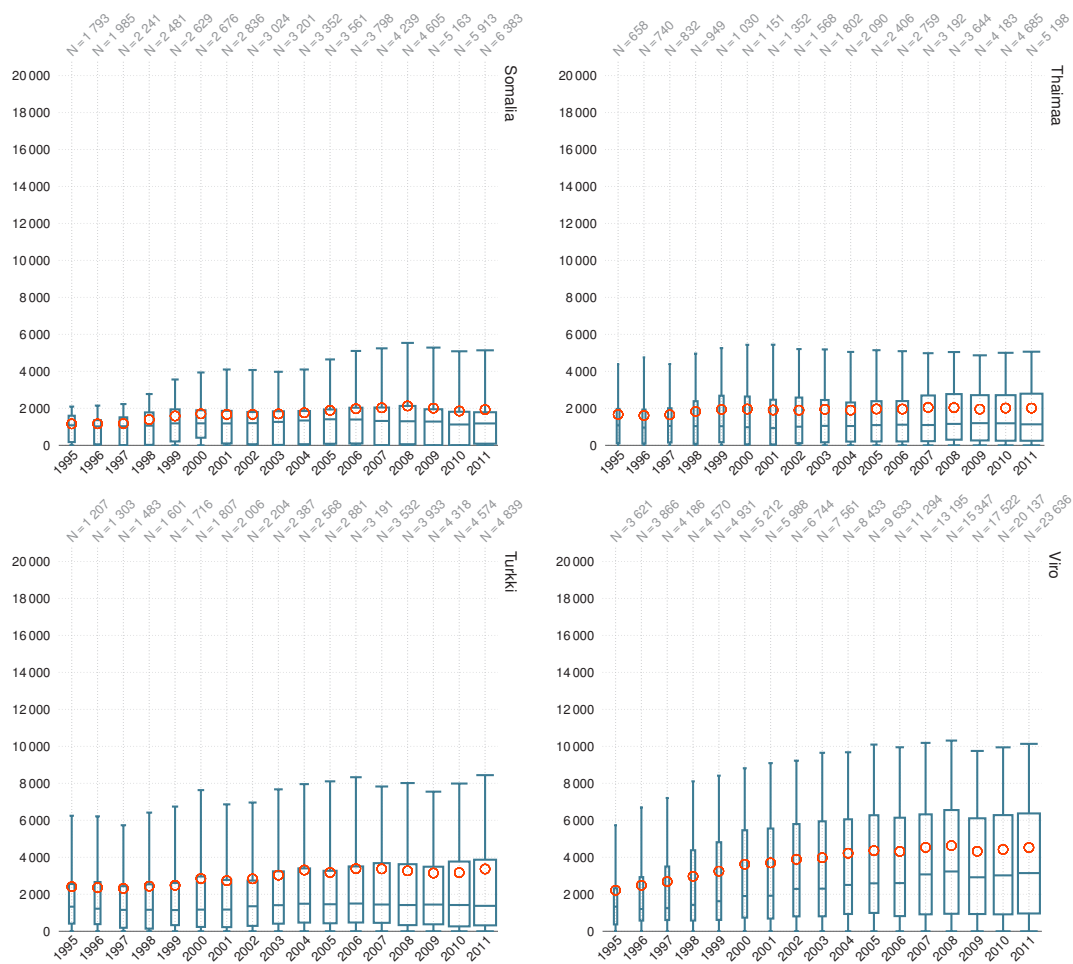
Kuviossa 12 on esitetty työikäisten miesten keskimäärin maksamat suorat tulonsiirrot ikäluokan ja syntymävaltion mukaan vuonna 2011. Nuorinta 20–29-vuotiaiden ikäluokkaa lukuun ottamatta Saksassa, Suomessa ja Ruotsissa syntyneet työikäiset miehet maksoivat keskimäärin eniten suoria tulonsiirtoja vuonna 2011. Irakissa syntyneet miehet maksoivat keskimäärin vähiten suoria tulonsiirtoja kaikissa ikäluokissa lukuun ottamatta vanhinta 50–62-vuotiaiden ikäluokkaa, jossa vähiten suoria tulonsiirtoja maksoivat Somaliassa syntyneet. Thaimaassa syntyneitä miehiä lukuun ottamatta maksetut suorat tulonsiirrot kasvoivat 20–29-vuotiaiden ikäluokasta 40–49-vuotiaiden ikäluokkaan.



Kuvio 13. Maksetut välittömät verot ja veronluonteiset maksut yhteensä vuonna 2011 syntymävaltion ja maassaolovuosien luokan mukaan. Maassaolo vuosina sen jälkeen, kun on täyttänyt 15 vuotta. Keskimäärin euroa per 20–62-vuotias henkilö. Lähde: Tilastokeskus (tulonjaon kokonaistilasto, FLEED-aineisto).

Kuviossa 13 on esitetty työikäisten maksamat suorat tulonsiirrot maassaolovuosien luokan sekä syntymävaltion mukaan vuonna 2011. Keskimäärin maksetut suorat tulonsiirrot kasvoivat lähes poikkeuksetta kaikkien suurimpien maahanmuuttajaryhmien sekä kaikkien ulkomailla syntyneiden osalta maassaolovuosien kasvaessa. Kuvion perusteella ei kuitenkaan voi sanoa, onko kyse maassaolovuosien vaikutuksesta vai ikävaikutuksesta. Somaliassa, Irakissa ja Thaimaassa syntyneet ja vähintään 20 vuotta maassa olleet maksoivat suoria tulonsiirtoja vuonna 2011 keskimäärin vähemmän kuin 0–4 vuotta maassa olleet Saksassa syntyneet. Vähintään 20 vuotta maassa olleet ovat määritelmän, maassaolovuodet 15 vuotta täyttäneillä, mukaan vähintään 35-vuotiaita iältään.



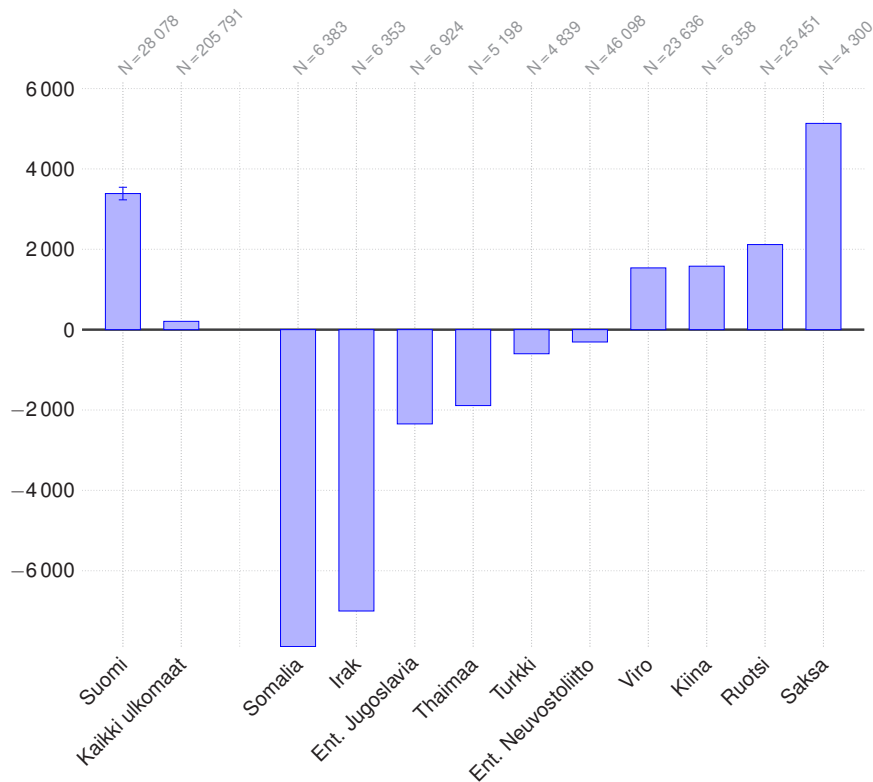


Kuvio 14. Maksetut välittömät verot ja veronluonteiset maksut yhteensä vuosina 1995–2011 syntymävaltion mukaan. Euromääräiset jakauman osuuspisteet ja keskiarvot 20–62-vuotiailla. Lähde: Tilastokeskus (tulonsiirtojen kokonaistilasto, FLEED-aineisto).

Kuviossa 14 on esitetty maksettujen välittömien verojen ja veronluonteisten maksujen jakaumapisteet ja keskiarvot synnyinmaittain työikäisille vuosina 1995–2011. Laatikkokuvioissa ovat jakaumapisteistä 90. persenttiili, yläkvartiili, mediaani, alakvartiili sekä 10. persenttiili (ks. laatikkokuvioista selite: liite 3). Jakaumat vaihtelevat tuhansien eurojen mittakaavassa eri synnyinmaiden välillä lukuun ottamatta alinta jakaumapistettä (10. persenttiili). Useimpien ryhmien kohdalla jakaumat siirtyvät hieman alaspäin vuodesta 2008 vuoteen 2009, kun yleinen talustilanne heikentyi Suomessa ja maailmalla. Suomessa syntyneillä työikäisillä mediaani maksetuissa suorissa tulonsiirroissa vuonna 2011 oli 5 644 euroa. Somaliassa, Thaimaassa ja Irakissa syntyneillä alle 10 % työikäisistä maksoi vähintään saman verran suorita tulonsiirtoja vuonna 2011.

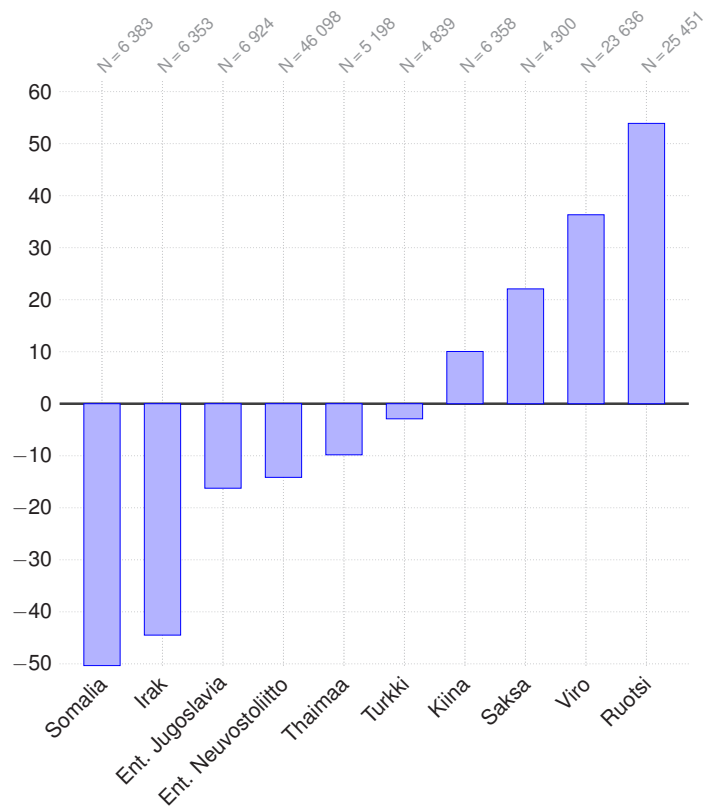
6.2.3 Nettotulonsiirrot ilman maksettuja välillisiä veroja

Nettotulonsiirrot ovat maksettujen välittömien verojen ja veronkaltaisten maksujen sekä saatujen tulonsiirtojen välinen erotus. Nettotulonsiirrot kertovat, mikä on julkisen talouden nettovaikutus suorien tulonsiirtojen osalta. Esittelen tässä alaluvussa tulokset ilman maksettuja välillisiä veroja. Nettotulonsiirtoja koskevat tulokset maksetut välilliset verot huomioon ottaen esitän seuraavassa alaluvussa.



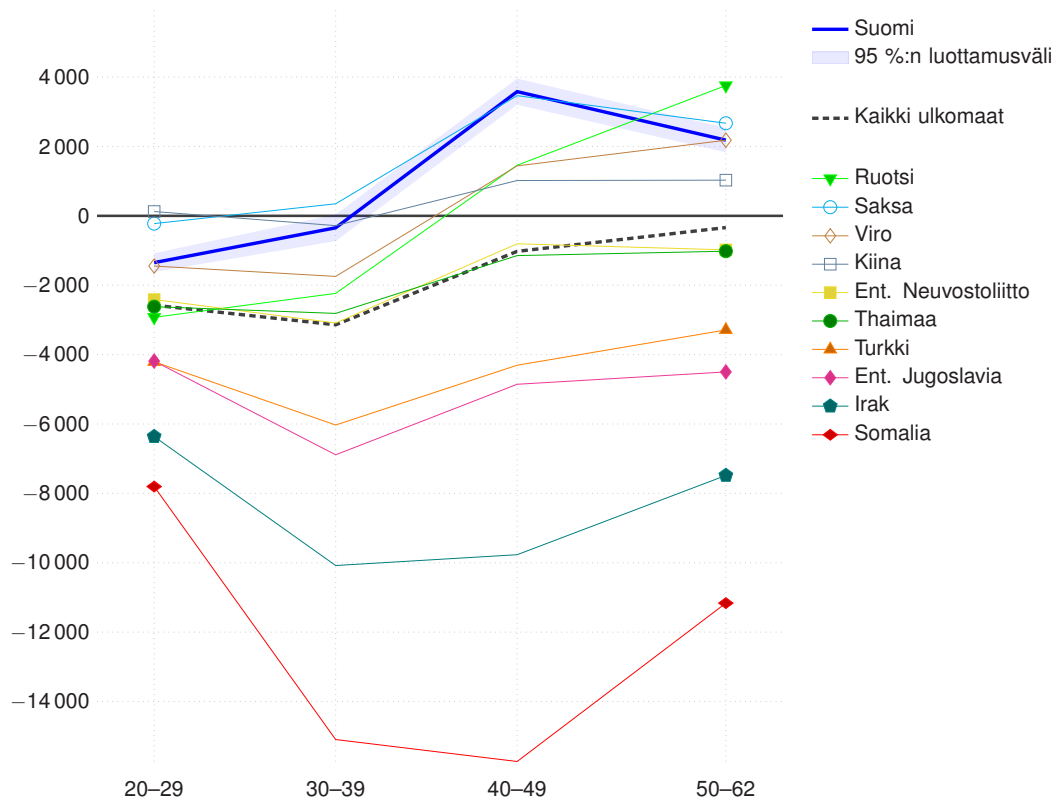
Kuvio 15. Nettotulonsiirrot ilman välillisiä veroja vuonna 2011 syntymävaltion mukaan. Keskimäärin euroa per 20–62-vuotias henkilö. Suomen kohdalla on esitetty 95 %:n luottamusväli keskiarvolle. Lähde: Tilastokeskus (tulonjaon kokonaistilasto, Kelan sairausvakuutusmaksut, muut Kelan maksut, FLEED-aineisto).

Kuviossa 15 on esitetty keskimääräiset nettotulonsiirrot työikäisillä ilman välillisiä veroja syntymävaltioittain vuonna 2011. Suomessa syntyneillä työikäisillä nettotulonsiirrot ilman välillisiä veroja olivat keskimäärin noin 3 400 euroa vuonna 2011. Kaikilla ulkomailla syntyneillä keskiarvo oli lähellä nollaa (noin + 200 euroa). Kymmenen suurimman maahanmuuttajaryhmän osalta nettotulonsiirtojen keskiarvo vaihteli Somaliassa syntyneiden noin – 7 900 eurosta Saksassa syntyneiden noin + 5 100 euroon. Saksassa syntyneiden lisäksi Virossa, Kiinassa ja Ruotsissa syntyneillä työikäisillä nettotulonsiirtojen keskiarvo ilman välillisiä veroja oli nollaa suurempi vuonna 2011. Somaliassa syntyneiden lisäksi Irakissa, entisen Jugoslavian alueella, Thaimaassa, Turkissa ja entisessä Neuvostoliitossa syntyneillä työikäisillä nettotulonsiirtojen keskiarvo ilman välillisiä veroja oli nollaa pienempi vuonna 2011.



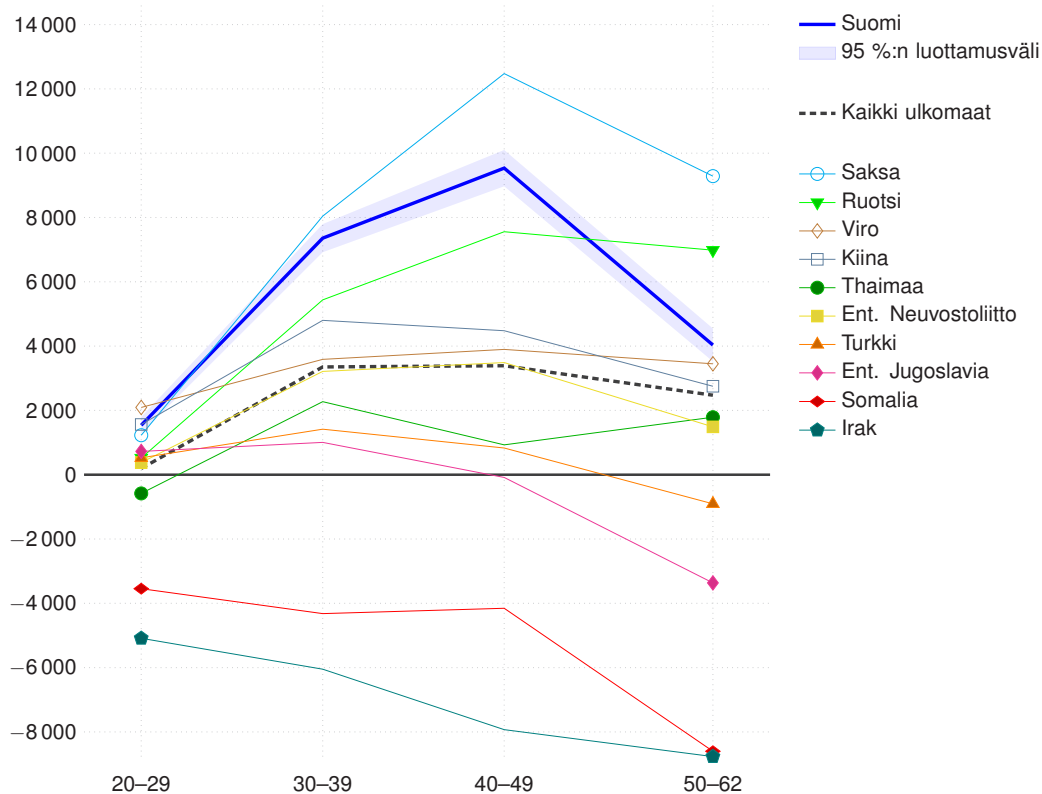
Kuvio 16. Kaikkien 20–62-vuotiaiden henkilöiden yhteenlaskettujen nettotulonsiirtojen summa ilman välillisiä veroja syntymävaltion mukaan. Miljoonaa euroa vuonna 2011. Lähde: Tilastokeskus (tulonjaon kokonaistilasto, Kelan sairausvakuutusmaksut, muut Kelan maksut, FLEED-aineisto).

Kuviossa 16 on esitetty työikäisten henkilöiden maksamien nettotulonsiirtojen yhteenlaskettu summa ilman maksettuja välillisiä veroja syntymävaltion mukaan vuonna 2011. Summa saadaan keskiarvon ja henkilömäärän (N) tulona, joten siihen vaikuttavat kummatkin tekijät. Ruotsissa syntyneillä työikäisillä nettotulonsiirtojen yhteenlaskettu summa oli ilman välillisiä veroja noin 54 miljoonaa euroa vuonna 2011. Somaliassa syntyneillä nettotulonsiirtojen yhteenlaskettu summa oli ilman välillisiä veroja noin – 50 miljoonaa euroa vuonna 2011. Muiden suurimpien syntymävaltioiden nettotulonsiirtojen yhteenlasketut summat sijoittuivat näiden syntymävaltioiden välille.



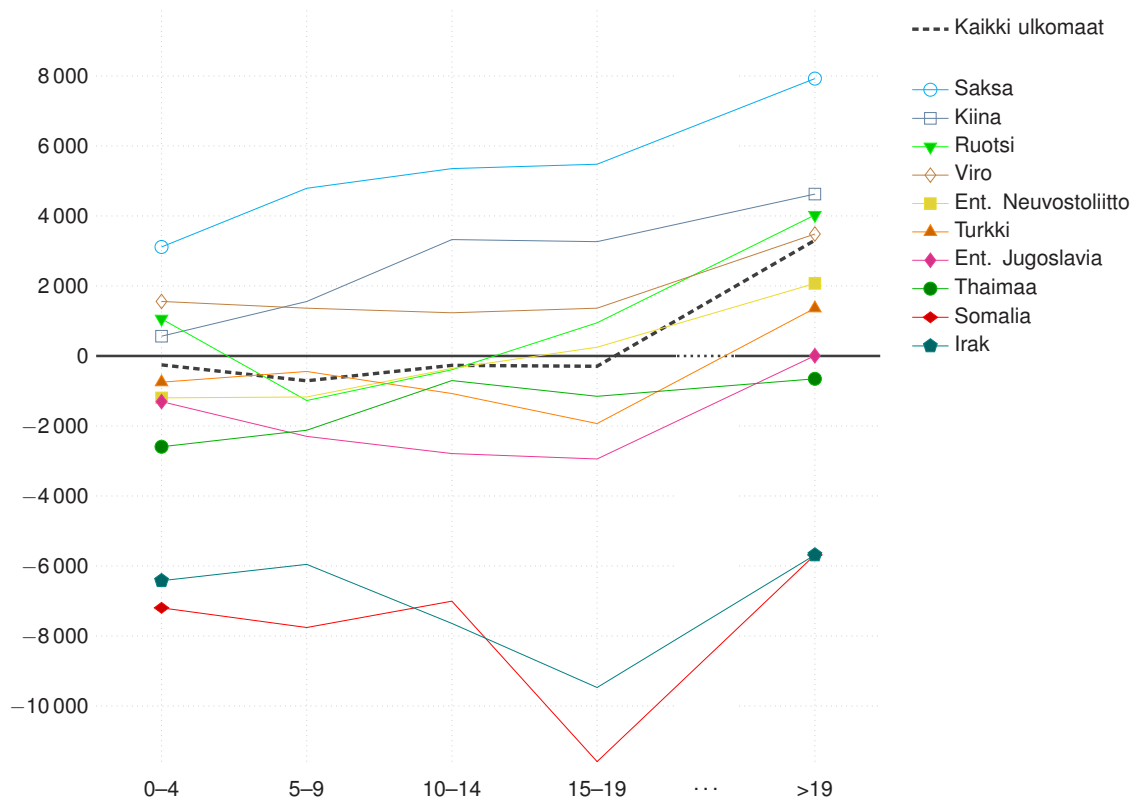
Kuvio 17. Nettotulonsiirrot ilman välillisiä veroja yhteensä vuonna 2011 syntymävaltion ja ikäluokan mukaan. Keskimäärin euroa per nainen. Lähde: Tilastokeskus (tulonjaon kokonaistilasto, Kelan sairausvakuutusmaksut, muut Kelan maksut, FLEED-aineisto).

Kuviossa 17 on esitetty työikäisten naisten keskimääräiset nettotulonsiirrot ilman maksettuja välillisiä veroja ikäluokan ja syntymävaltion mukaan vuonna 2011. Saksassa syntyneillä naisilla nettotulonsiirrot ilman välillisiä veroja olivat keskimäärin positiivisia kaikissa työikäisten ikäluokissa lukuun ottamatta nuorinta 20–29-vuotiaiden ikäluokkaa. Suomessa syntyneillä naisilla nettotulonsiirrot ilman välillisiä veroja olivat keskimäärin positiiviset 40–49-vuotiaiden ja 50–62-vuotiaiden ikäluokissa vuonna 2011. Turkissa ja entisen Jugoslavian alueella syntyneillä naisilla keskimääräiset nettotulonsiirrot ilman maksettuja välillisiä veroja vaihtelivat ikäluokittain entisen Jugoslavian alueella syntyneiden 30–39-vuotiaiden naisten – 6 900 eurosta Turkissa syntyneiden 50–62-vuotiaiden naisten – 3 300 euroon. Negatiivisimmat nettotulonsiirrot kaikissa ikäluokissa keskimäärin olivat Irakissa ja Somaliassa syntyneillä naisilla.



Kuvio 18. Nettotulonsiirrot ilman välillisiä veroja yhteensä vuonna 2011 syntymävaltion ja ikäluokan mukaan. Keskimäärin euroa per mies. Lähde: Tilastokeskus (tulonjaon kokonaistilasto, Kelan sairausvakuutusmaksut, muut Kelan maksut, FLEED-aineisto).

Kuviossa 18 on esitetty työkäisten miesten keskimääräiset nettotulonsiirrot ilman maksettuja välillisiä veroja ikäluokan ja syntymävaltion mukaan vuonna 2011. Saksassa syntyneillä miehillä nettotulonsiirrot olivat kaikissa ikäluokissa nuorinta 20–29-vuotiaiden ikäluokka lukuun ottamatta keskimäärin muita suurempia. Suurimmat keskimääräiset nettotulonsiirrot suurimpien maahanmuuttajaryhmien joukossa olivat 40–49-vuotiailla Saksassa syntyneillä miehillä, noin + 12 500 euroa vuonna 2011. Somaliassa ja Irakissa syntyneillä miehillä keskimääräiset nettotulonsiirrot ilman välillisiä veroja olivat vuonna 2011 kaikissa työkäisten ikäluokissa yli 3 000 euroa nolaa pienemmät. Negatiivisimmat keskimääräiset nettotulonsiirrot ilman välillisiä veroja olivat 50–62-vuotiailla Irakissa syntyneillä miehillä, noin – 8 770 euroa vuonna 2011.



Kuvio 19. Nettotulonsiirrot ilman välillisiä veroja yhteensä vuonna 2011 syntymävaltion ja maassaolovuosien luokan mukaan. Maassaolo vuosina sen jälkeen, kun on täyttänyt 15 vuotta. Keskimäärin euroa per 20–62-vuotias henkilö. Lähde: Tilastokeskus (tulonjaon kokonaistilasto, Kelan sairausvakuutusmaksut, muut Kelan maksut, FLEED-aineisto).

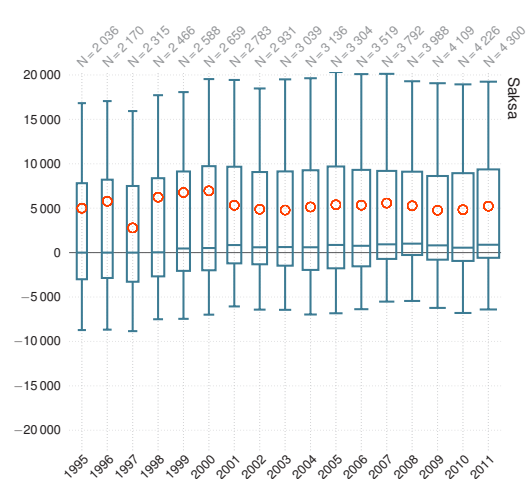
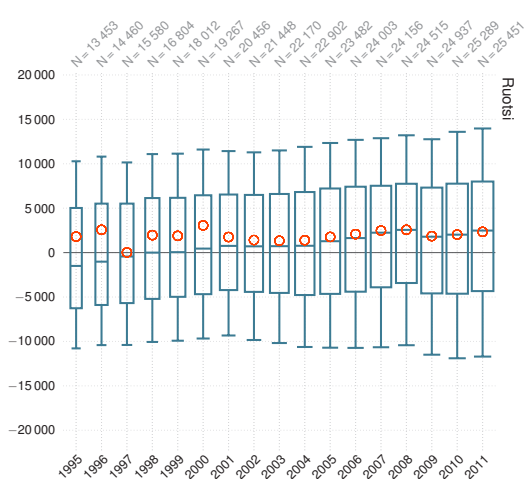
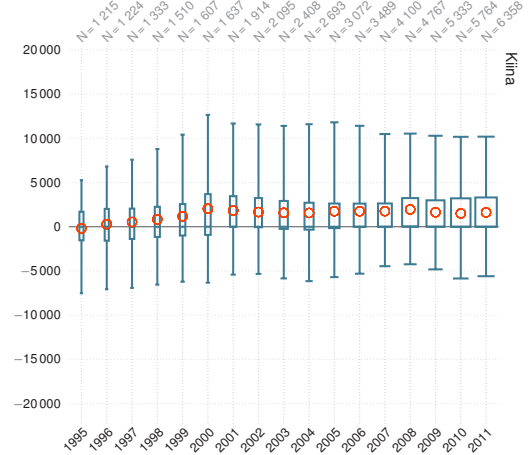
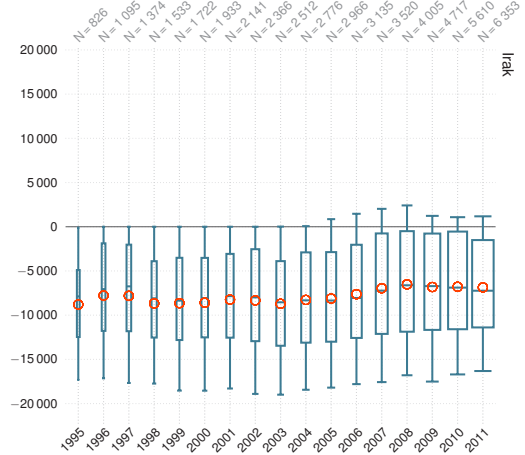
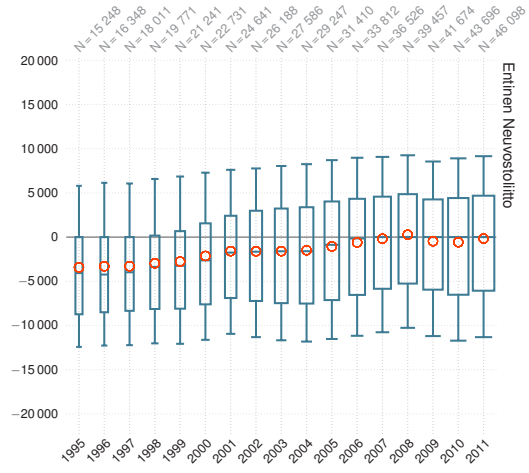
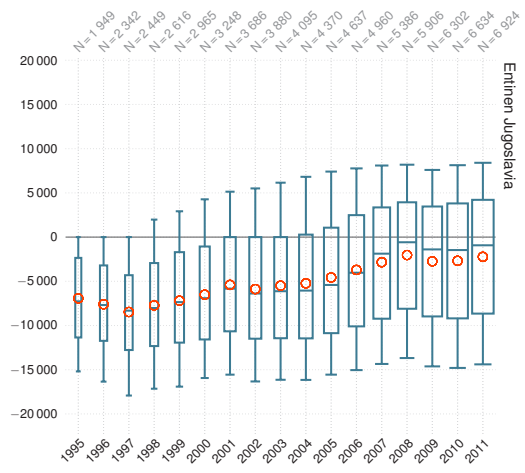
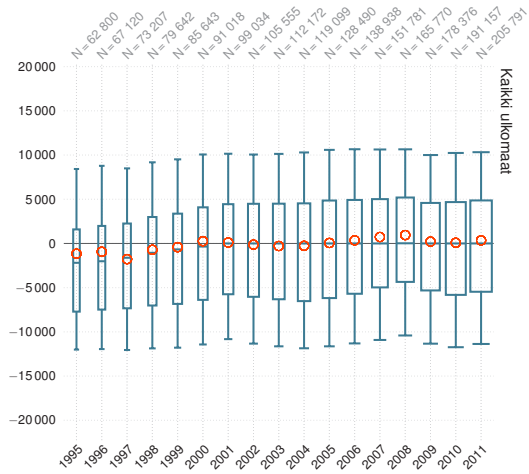
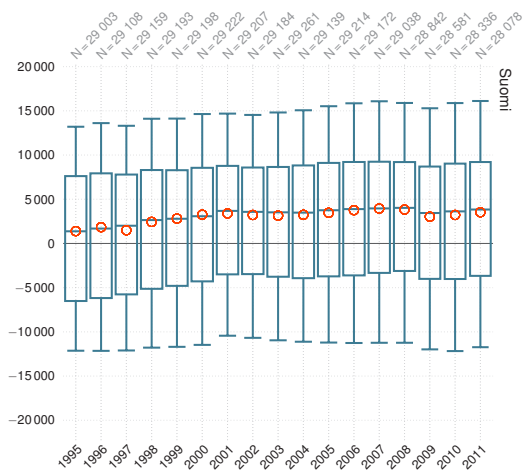
Kuviossa 19 on esitetty työikäisten keskimääräiset nettotulonsiirrot ilman välillisiä veroja maassaolovuosien luokan sekä syntymävaltion mukaan vuonna 2011. Kuvion 19 mukaan maassaolovuosilla ei ole alle 20 vuotta maassa olleilla vaikutusta keskimääräisiin nettotulonsiirtoihin, mikäli tarkastellaan kaikkia ulkomailla syntyneitä yhdessä tai esimerkiksi Virossa ja Turkissa syntyneitä. Maassaolovuosien vaikutus voi kuitenkin selittyä ikä- tai kohorttivaikutuksilla, joita ei voi yksin kuvion 19 perusteella arvioida. Saksassa syntyneillä keskimääräiset nettotulonsiirrot olivat positiivisimmat kaikissa maassaolovuosien mukaan määritellyissä luokissa vuonna 2011.

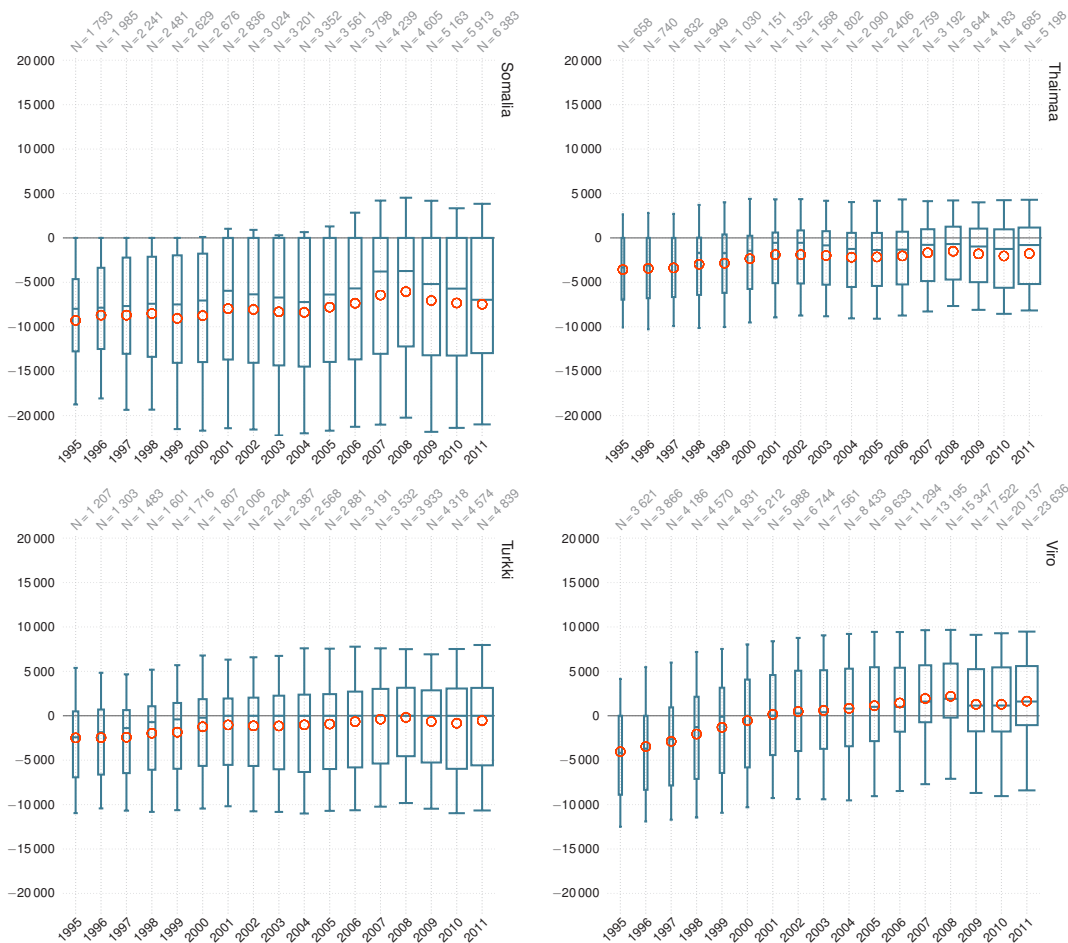
	Opisk.	Työl.	Työt.	Eläk.	Muu
Somalia	-9 936	-947	-13 659	-16 616	-8 547
Irak	-8 588	-1 281	-10 823	-15 474	-6 795
Ent. Jugoslavia	-8 346	2 863	-11 339	-13 993	-6 712
Ruotsi	-7 856	5 903	-9 892	-15 555	-6 142
Ent. Neuvostoliitto	-6 856	4 154	-9 288	-13 740	-3 846
Turkki	-5 344	3 365	-9 230	-13 233	-3 599
Thaimaa	-6 202	840	-6 916	-12 674	-3 411
Viro	-7 390	4 114	-9 180	-13 584	-2 612
Kiina	-1 816	5 182	-7 230	-9 346	-1 080
Saksa	-3 895	9 751	-8 754	-11 585	-875
Kaikki ulkomaat	-6 320	4 781	-9 955	-14 514	-3 585
Suomi	-5 726	7 351	-9 202	-14 677	-5 086

Taulukko 2. Nettotulonsiirrot ilman välillisiä veroja yhteensä vuonna 2011 syntymävaltion ja pääasiallisen toiminnan luokan mukaan. Keskimäärin euroa per 20–62-vuotias henkilö. Lähde: Tilastokeskus (tulonjaon kokonaistilasto, Kelan sairausvakuutusmaksut, muut Kelan maksut, FLEED-aineisto).

Taulukossa 2 on esitetty keskimääräiset nettotulonsiirrot ilman maksettuja välillisiä veroja pääasiallisen toiminnan mukaan vuonna 2011. Nettotulonsiirrot ilman maksettuja välillisiä veroja olivat vuonna 2011 negatiiviset kaikkien syntymävaltioiden ja pääasiallisen toiminnan luokkien kohdalla lukuun ottamatta työllisten luokkaa. Nettotulonsiirrot ilman välillisiä veroja vaihtelivat syntymävaltioiden välillä pääasiallisten toimintojen luokkien sisällä. Opiskelijoiden joukossa Kiinassa syntyneillä nettotulonsiirrot olivat yli 2 kertaa vähemmän negatiiviset kuin yhdelläkään toisella syntymävaltiolla. Esitän hypoteesin siitä, että tämä saattaa johtua siitä, että Kiinassa syntyneet opiskelijat olivat työskennelleet Suomessa enemmän ja parempipalkkaisissa töissä kuin muiden syntymävaltioiden työkäiset.

Keskimääräiset nettotulonsiirrot vaihtelivat työllisten kohdalla syntymävaltioiden välillä 11 000 euroa vuonna 2011. Positiivisimmat keskimääräiset nettotulonsiirrot ilman maksettuja välillisiä veroja olivat Saksassa syntyneillä työllisillä, + 9 751 euroa. Negatiivisimmat keskimääräiset nettotulonsiirrot ilman maksettuja välillisiä veroja olivat puolestaan Irakissa syntyneillä työllisillä, – 1 281 euroa vuonna 2011. Koska pääasiallinen toiminta perustuu vain vuoden lopun tietoihin, se ei ota huomioon esimerkiksi todellisia tehtyjä työtunteja koko vuoden aikana.





Kuvio 20. Nettotulonsiirrot ilman välillisiä veroja yhteensä vuosina 1995–2011 syntymävaltion mukaan. Euromääräiset jakauman osuuspisteet ja keskiarvot 20–62-vuotiailla. Lähde: Tilastokeskus (tulonjaon kokonaistilasto, Kelan sairausvakuutusmaksut, muut Kelan maksut, FLEED-aineisto).

Kuviossa 20 on esitetty nettotulonsiirtojen jakaumapisteet ja keskiarvot syntymävaltioittain työikäisille vuosina 1995–2011 ilman välillisiä veroja. Laatikkokuvioissa ovat jakaumapisteistä 90. persenttiili, yläkvartiili, mediaani, alakvartiili sekä 10. persenttiili, ja laatikoiden leveys kuvaa väestön kokoa suhteessa saman väestön kokoon eri vuosina (ks. laatikkokuvioista selite: liite 3). Samat jakaumapisteet vaihtelevat eri maiden välillä tuhansia euroja.

Jakaumat ovat vuosi- ja maatasolla melko symmetrisiä sen perusteella, että keskiarvo ja mediaani ovat lähellä toisiaan sekä jakauman vastakkaiset osuuspisteet (ylä- ja kvartiili, 10. ja 90. persenttiili) ovat suunnilleen yhtä kaukana mediaanista ja keskiarvosta. Poikkeuksen tästä muodostavat Saksassa syntyneet, joilla keskiarvo on mediaania korkeammalla ja jakauman ylemmät jakaumapisteet ovat kauempana mediaanista kuin alemmat jakaumapisteet. Tämä tarkoittaa sitä, että Saksassa syntyneiden joukossa nettotulonsiirtojen jakauman yläpäässä (suurimmat positiiviset nettotulonsiirrot) on henkilöitä, joilla on todella suuret nettotulonsiirrot verrattuna muihin.

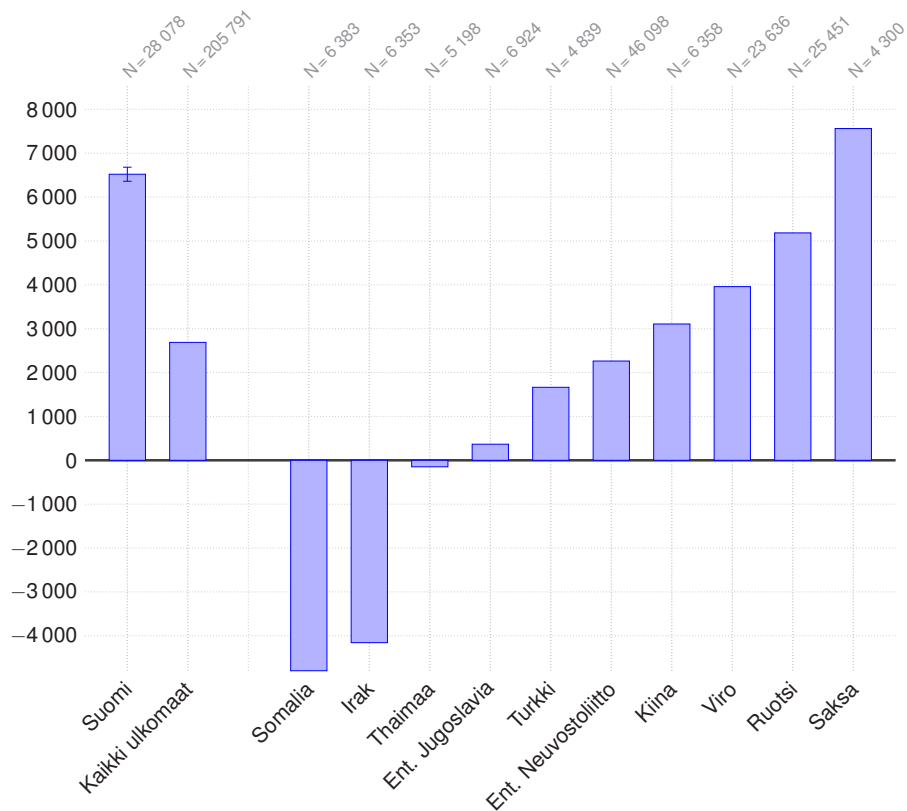
Jakaumapisteiden perusteella Kiinassa ja Thaimaassa syntyneillä on ollut vähiten vaihtelua nettotulonsiirroissa. Irakissa ja Somaliassa syntyneillä nettotulonsiirrot ovat alhaisimmat jakaumapisteiden perusteella vuonna 2011. Irakissa syntyneistä työikäisistä yli 75 %:lla nettotulonsiirrot ilman välillisiä veroja olivat negatiiviset vuonna 2011.

6.2.4 Nettotulonsiirrot mukaan lukien maksetut välilliset verot

Julkinen talous ei saa tuloja henkilöiltä vain välittömien verojen ja veronluonteisten maksujen muodossa. Tuloja kertyy myös välillisten verojen kautta, joita ovat arvonlisävero ja eri valmisteverot. Jäntin (2009) mukaan maksetut välillisten verojen aste riippuu kotitalouden bruttotuloista: mitä pienemmät kotitalouden bruttotulot ovat, sitä suurempi on välillisten verojen aste. Näin laskettuna pienituloisempien maksettujen välillisten verojen summa on suurempi kuin, jos kaikille henkilöille käytettäisiin samaa keskiarvoista astetta.

Laskin työikäisten henkilöiden vuosittain maksamat välilliset verot käyttämällä Jäntin (2009) laskemia bruttotulodesiilittäisiä asuntokuntakohtaisia välillisten verojen asteita, Tilastokeskuksen tulojakotilaston (SVT: *tulojakotilasto*) tietoja asuntokuntien käytävissä olevien rahatulujen desiileistä sekä FLEED-rekisteriaineistosta laskettuja henkilöiden vuosittaisia bruttorahatuloja.

Jouduin tekemään tässä oletuksen siitä, että henkilön välillisten verojen asteen luokka (desiili) on sama kuin henkilön asuntokunnan välillisten verojen asteen luokka (desiili). Lisäksi laskin maksetut välilliset verot bruttorahatuloista, kun Jäntti (2009) ilmoittaa veroasteet bruttotuloille. Bruttorahtuloista puuttuvat FLEED-aineiston kuvauksen mukaan bruttotuloihin verrattuna laskennalliset tuloerät (esim. omassa käytössä olevasta omistusasunnosta saatavat laskennalliset tulot), joten näin lasketuista maksettujen välillisten verojen summista tulivat hieman pienemmät kuin bruttotuloja käyttäen. Toisaalta oletin, että ulkomailla syntyneet maksavat välillisiä veroja koko väestöön perustuvan tutkimuksen pohjalta tehtyihin laskelmiin pohjautuen (Tilastokeskus: *kulutustutkimus*, Jäntti 2009). Tämä oletus on ehkä liian vahva, sillä monet ulkomailla syntyneet tekevät esimerkiksi rahalähetyksiä ulkomaille, jolloin tämä raha jää kuluttamatta Suomessa. Eurostatin (2011) mukaan työntekijät (engl. *workers*) lähettivät Suomesta vuosina 2008–2010 keskimäärin noin 20 miljoonaa euroa rahalähetyksinä. En ota tätä kuitenkaan huomioon laskelmissani.



Kuvio 21. Nettotulonsiirrot mukaan lukien maksetut välilliset verot vuonna 2011 syntymävaltion mukaan. Keskimäärin euroa per 20–62-vuotias henkilö. Suomen kohdalla on esitetty 95 %:n luottamusväli keskiarvolle. Lähde: Tilastokeskus (tulonjaon kokonaistilasto, Kelan sairausvakuutusmaksut, muut Kelan maksut, FLEED-aineisto) ja omat laskelmat Jänttiä (2009) sekä Tilastokeskuksen tulonjakotilastoa käyttäen.

Kuviossa 21 on esitetty keskimääräiset nettotulonsiirrot mukaan lukien maksetut välilliset verot työkäisille syntymävaltioittain vuonna 2011. Suomessa syntyneillä työkäisillä keskiarvo oli noin + 6 500 euroa. Suurimpien maahanmuuttajaryhmien joukossa Saksassa syntyneillä keskiarvo oli kaikkein positiivisin, noin + 7 560 euroa. Kaikkien ulkomailla syntyneiden kohdalla keskiarvo oli noin 2 690 euroa. Kaikkein negatiivisimmat keskiarvot olivat Somaliassa syntyneillä (noin – 4 800 euroa) ja Irakissa syntyneillä (noin – 4 160 euroa).

6.3 Sosiaali- ja terveystalouden menot

Esittelen tässä luvussa sosiaali- ja terveystalouden toteutuneet menot palvelun alan mukaan sekä palvelut yhteensä. Sosiaali- ja terveystalouden rekisteritiedot tulevat Hoitoilmoitusjärjestelmästä (HILMO), joka kattaa merkittävän osan sosiaali- ja terveydenhuollon laitos- ja asumispalveluista (THL: *Hoitoilmoitusjärjestelmä* (HILMO)), perusterveydenhuollon avohoidon hoitoilmoituksesta (AvoHILMO) ja lastensuojelurekisteristä.

Tutkimukseen sisältyvät menot erikoissairaanhoidon avo- ja laitoshoidosta sekä perusterveydenhuollon laitoshoidosta, perusterveydenhuollon avohoidosta vuonna 2011, sosiaalihuollosta (vain vanhuspalvelut ja vammaispalvelut) ja lastensuojelun huostaanotoista ja sijoituksista. Tutkimuksen ulkopuolelle jäävät sosiaali- ja terveystalouden osalta ensi- ja turvakodit, päihdehuollon eri muodot, lastensuojelun avohuolto, kotihoito sekä pienten lasten hoito. Ensi- ja turvakotien asiakkaista ei ole ainakaan THL:n ylläpitämää rekisteriä niin kuin ei myöskään päihdehuollon asumispalveluista. Päihdehuollon laitoshoidon tiedoista sosiaalihuollon rekisterissä ei käy ilmi hoitojakson muotoa, joten jätin nämä pois tutkimuksesta, sillä päihdehuollon palvelujen keskimääräiset yksikkökustannukset vaihtelevat huomattavasti palvelun muodon mukaan. Lastensuojelun avohuoltoa koskien olisi mahdollisesti olemassa rekisteritietoja saatujen palveluiden osalta, mutta en hakenut niihin käyttöluppaa. Kotihoidon jätin pois, koska sen asiakkaat eivät niinkään kuulu työikäisiin. Lisäksi kotihoidon laskennan rekisteritietojen perusteella on, kuten päihdehuollon rekisteritietojen kohdalla, vaikeaa määrittää kotihoidon toteutuneita menoja saatavilla olevien yksikkökustannustietojen avulla.

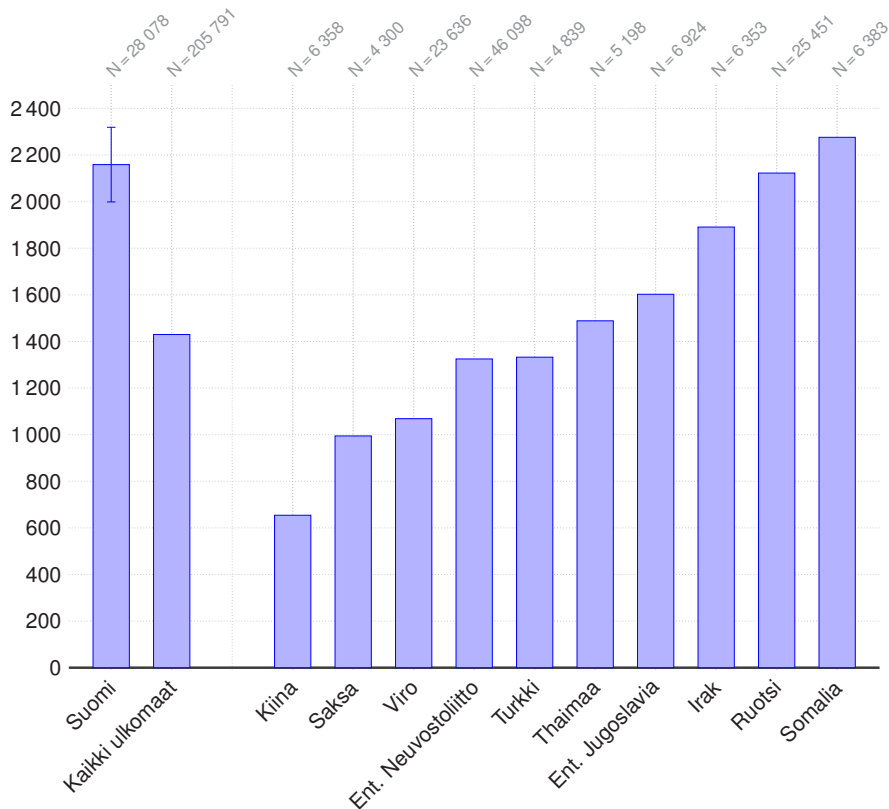
Tämä sosiaali- ja terveystalouden menoja käsittelevä luku pohjautuu Stakesin ja VATT:n tutkimukseen *Maahanmuuttajat ja julkiset palvelut* (Gissler et al., 2006). Yksittäisten hoito- ja palvelujaksojen menot lasken hoitojaksojen pituuksien (päiviä) tai käyntien ja hoitojaksojen päivä- tai käyntikohtaisten yksikkökustannusten tulona. Yksikkökustannukset poimin THL:n vuosina 2001, 2006 ja 2011 ilmestyneistä *Terveyden- ja sosiaalihuollon yksikkökustannukset Suomessa -raporteista*.

Koska keskimääräisten yksikkökustannusten perusteella lasketut hoitojaksojen tai hoitokäyntien menot eivät vastaa todellisia toteutuneita menoja kuin keskimäärin, tästä aiheutuu mittausvirhettä. En mallinna tätä mittausvirhettä kuitenkaan tässä tutkimuksessa, sillä minulla ei ole tarvittavia tietoja näiden mittausvirheiden jakaumista. Tämä mittausvirheen huomioimattomuus aiheuttaa sen, että esitetyt tulokset ovat todellisia tarkempia. Mikäli mallintaisin mittausvirheet, tämä aiheuttaisi käytännössä sen, että keskiarvoja kuvaavien tulosten ympärillä olisi luottamusvälit myös muiden kuin Suomessa syntyneiden osalta. Osa yksikkökustannustiedoista sisältää myös tiedot niiden keskihajonnoista. Näiden osalta yksi mahdollisuus mallintaa mittausvirhe olisi olettaa todellisten menojen noudattavan paksuhäntäisiä t-jakaumia, ja poimia menoarvot niistä. Tässäkin ratkaisussa olisi kenties oletettava hoitojaksomenojen olevan riippumattomia toisistaan, mikä ei henkilötasolla pidä varmaankaan paikkaansa.

6.3.1 Erikoissairaanhoidon ja perusterveydenhuollon laitoshoidon menot

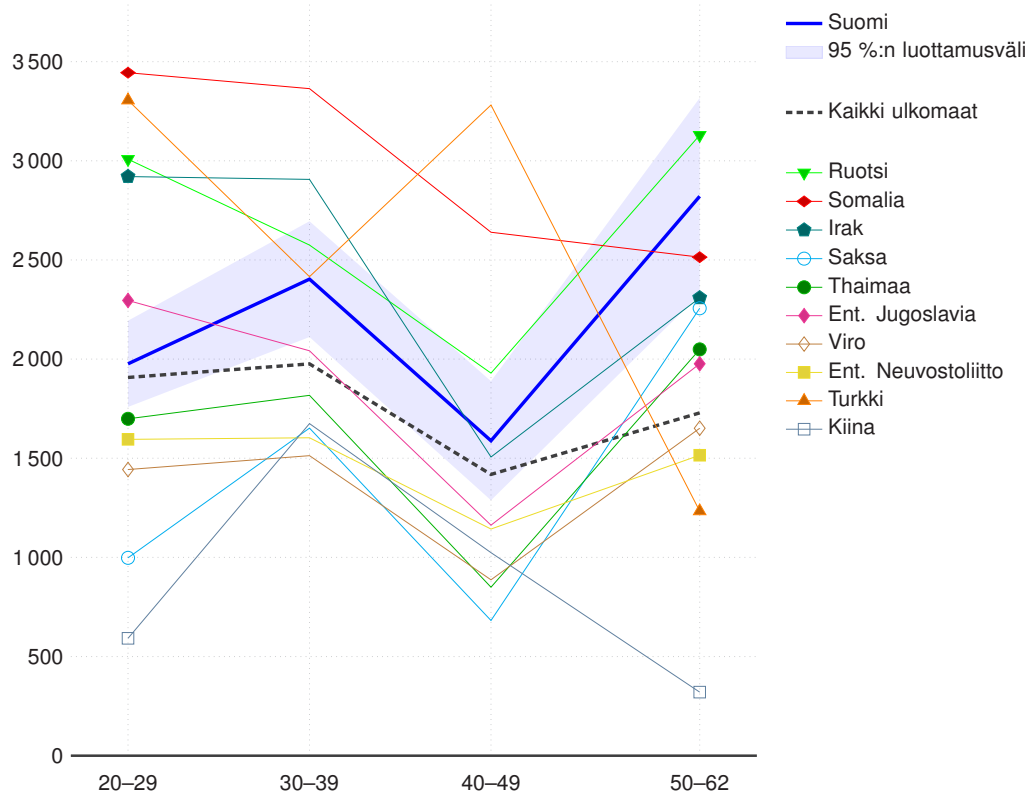
Olen laskenut erikoissairaanhoidon menot hoitojaksotasolla. Laskemisessa käytettävät yksikkökustannukset ovat erikoisalatasoisia. Erikoisala kertoo lääketieteellisen alan, johon hoito liittyy. Erikoisalaluokkia ovat muun muassa lastentaudit, sisätaudit, kirurgia sekä naistentaudit ja synnytykset. Käyttämäni kaikkia Suomen sairaaloita koskevat yksikkökustannukset on eritelty sekä erikoisaloitain että vuodeosastohoitojen ja avohoitokäyntien mukaan. Avohoitokäyntejä koskevat yksikkökustannukset on lisäksi eritelty päivystyskäynteihin ja muihin avohoitokäynteihin (THL 2011, 102). Hoitojaksotietoihin sisältyvät niihin kuuluvat tutkimukset, toimenpiteet, lääkkeet ja sairaalahoito. Erikoisalakohdaksiin yksikkökustannuksiin sisältyvät menot työvoimasta, materiaaleista, tarvikkeista, koneiden ja laitteiden välittömistä menoista ja yleismenot. Asiakasmaksut eivät sisälly yksikkökustannuksiin. Asiakasmaksut ovat julkisen talouden henkilöiltä saamia tuloja. Jätin ne kuitenkin huomiotta, sillä niiden tarkka selvittäminen olisi vaikeaa tai mahdotonta käytettävissä olevalla aineistolla. Keskimäärin asiakasmaksut olivat noin 5 % hoitojakson menoista, joten niiden osuus on varsin pieni. (THL 2011, 47).

Yksikkökustannustiedot erikoisaloittain löytyvät vuosille 2001, 2006 ja 2011. Muunsin kaikki yksikkökustannukset vuoden 2011 rahaksi Tilastokeskuksen rahanarvonkertoimella. Niissä tapauksissa, joissa jotain erikoisalakohontaista yksikkökustannusta ei löytynyt jollekin mainituista vuosista, olen käyttänyt lähimmän vuoden tietoa, jolle se löytyy, muuntaen yksikkökustannustiedon oikeaa vuotta vastaavaksi Tilastokeskuksen kuntatalouden terveydenhuoltoon koskevalle indeksillä (SVT: Julkisten menojen hintaindeksi). Vuosille 1995–2001 käytin vuoden 2001 yksikkökustannuksia (vuoden 2011 rahassa), vuosille 2002–2005 vuosien 2001 ja 2006 yksikkökustannusten keskiarvoja, vuodelle 2006 vuoden 2006 yksikkökustannuksia, vuosille 2007–2010 vuosien 2006 ja 2011 yksikkökustannusten keskiarvoja ja vuodelle 2011 vuoden 2011 yksikkökustannuksia.



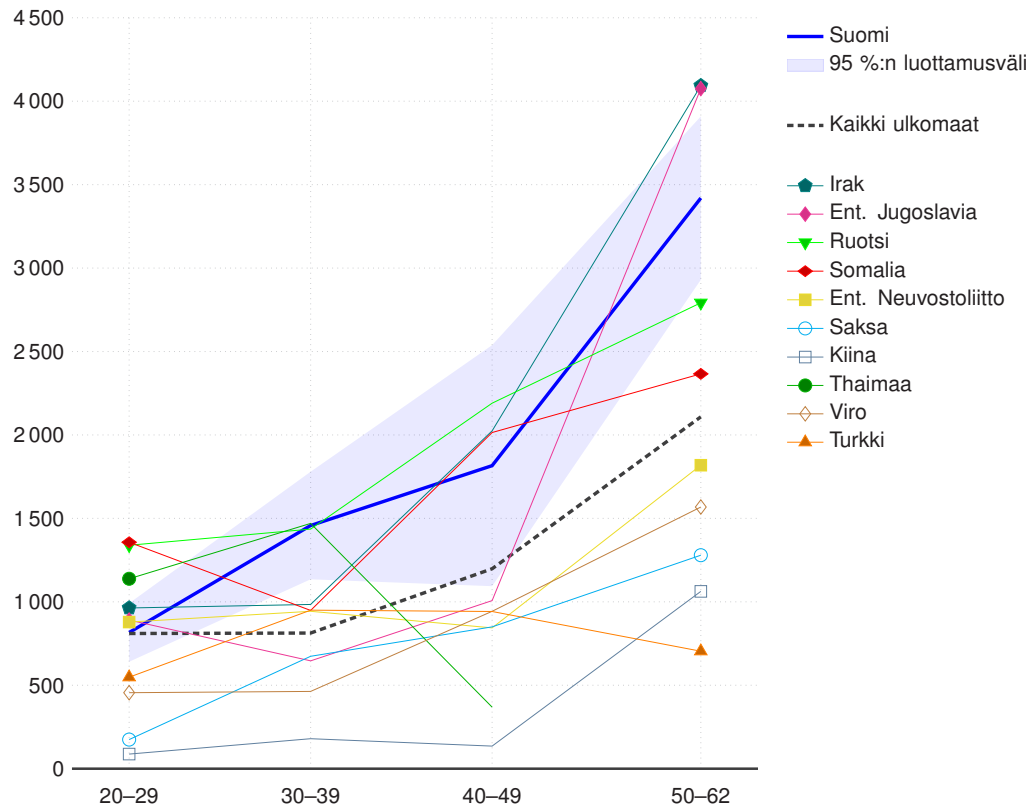
Kuvio 22. Erikoissairaanhoidon ja perusterveydenhuollon laitoshoidon menot vuonna 2011 syntymävaltion mukaan. Keskimäärin euroa per 20–62-vuotias henkilö. Suomen kohdalla on esitetty 95 %:n luottamusväli keskiarvolle. Lähteet: THL (HILMO), Tilastokeskus (FLEED-aineisto) ja omat laskelmat käyttäen THL:n yksikkökustannuksia (2011).

Kuviossa 22 on esitetty erikoissairaanhoidon ja perusterveydenhuollon laitoshoidon työikäisten henkilöiden keskimääräiset menot vuonna 2011 syntymävaltion mukaan. Keskimääräiset menot vuonna 2011 olivat korkeimmat Suomessa, Ruotsissa ja Somaliassa syntyneillä. Näissä maissa syntyneillä keskimääräiset menot olivat noin 2 200 euroa per henkilö. Pienimmät keskimääräiset menot olivat Kiinassa syntyneillä, noin 650 euroa per työikäinen. Kaikkien ulkomailla syntyneiden kohdalla keskiarvo oli noin 1 430 euroa. Erikoissairaanhoidon ja perusterveyden laitoshuollon palveluita saaneiden osuudet vaihtelivat vuonna 2011 syntymävaltioittain siten, että pienin osuus palveluita saaneilla oli Kiinassa syntyneillä, noin 14 % väestöstä, ja suurin osuus Irakissa syntyneillä, noin 37 % väestöstä. Vastaavat osuudet olivat kaikilla ulkomailla syntyneillä noin 26 % ja Suomessa syntyneillä noin 33 % työikäisestä väestöstä.



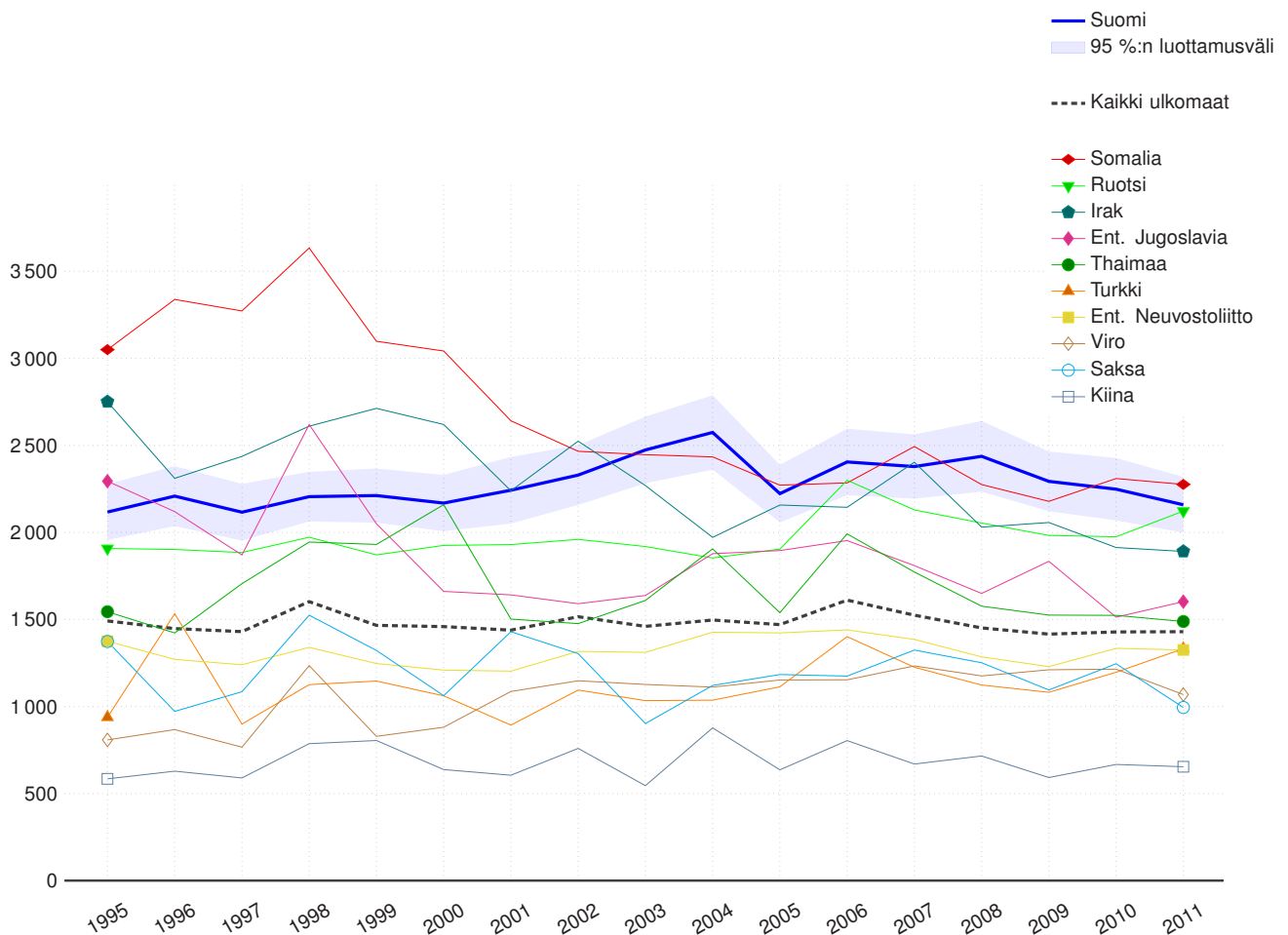
Kuvio 23. Erikoissairaanhoidon ja perusterveydenhuollon laitoshoidon menot vuonna 2011 syntymävaltion ja ikäluokan mukaan. Keskimäärin euroa per nainen. Lähteet: THL (HILMO), Tilastokeskus (FLEED-aineisto) ja omat laskelmat käyttäen THL:n yksikkökustannuksia (2011).

Kuviossa 23 on esitetty erikoissairaanhoidon ja perusterveydenhuollon laitoshoidon työikäisten naisten keskimääräiset menot vuonna 2011 ikäluokan ja syntymävaltion mukaan. Menot vaihtelevat ikäluokittain maiden välillä tuhansia euroja. Turkkiä lukuun ottamatta muiden syntymävaltioiden kohdalla keskimääräiset menot ovat suuremmat 30–39-vuotiailla naisilla kuin 40–49-vuotiailla. Oletan, että tämä johtuu synnytyksiin liittyvistä menoista, joskin en tässä tutkimuksessa erittele aineistoon perustuen syitä sosiaali- ja terveydenhuollon menojen tasolle. Turkissa, Somaliassa ja Kiinassa syntyneitä naisia lukuun ottamatta kaikkien muiden syntymävaltioiden kohdalla 50–62-vuotiaiden naisten keskimääräiset menot ovat suuremmat kuin 40–49-vuotiaiden naisten.



Kuvio 24. Erikoissairaanhoidon ja perusterveydenhuollon laitoshoidon menot vuonna 2011 syntymävaltion ja ikäluokan mukaan. Keskimäärin euroa per mies. Lähteet: THL (HILMO), Tilastokeskus (FLEED-aineisto) ja omat laskelmat käyttäen THL:n yksikkökustannuksia (2011).

Kuviossa 24 on esitetty erikoissairaanhoidon ja perusterveydenhuollon laitoshoidon työikäisten miesten keskimääräiset menot vuonna 2011 ikäluokan ja syntymävaltion mukaan. Keskimääräiset menot nousevat lähes kaikkien syntymävaltioiden kohdalla iän kasvaessa. Kaikkein vähiten ikäluokittaisia keskimääräisiä menoja oli 50–62-vuotiaiden ikäluokkaa lukuun ottamatta Kiinassa syntyneillä miehillä.



Kuvio 25. Erikoissairaanhoidon ja perusterveydenhuollon laitoshoidon menot vuosina 1995–2011 syntymävaltion mukaan. Keskimäärin euroa per 20–62-vuotias henkilö. Lähteet: THL (HILMO), Tilastokeskus (FLEED-aineisto) ja omat laskelmat käyttäen THL:n yksikkökustannuksia (2001, 2006, 2011).

Kuviossa 25 on esitetty erikoissairaanhoidon ja perusterveydenhuollon laitoshoidon työikäisten keskimääräiset menot vuosina 1995–2011 syntymävaltion mukaan. Keskimääräiset menot syntymävaltioittain ovat aikasarjassa pysyneet usean syntymämaan osalta suunnilleen samalla tasolla, eli vuosittainen vaihtelu aikasarjan keskiarvosta on poikennut korkeintaan muutamia satoja euroja. Poikkeuksen tästä tekevät Somaliassa syntyneet, joilla vuosittaiset keskimääräiset menot ovat laskeutuneet vuosien 1995–2000 yli 3 000 eurosta noin 2 300–2 400 euron vuositason vuosina 2002–2011. Vuosittain pienimmät keskimääräiset menot ovat olleet Kiinassa syntyneillä, noin 600–800 euroa. Kaikkien ulkomailla syntyneiden kohdalla keskiarvomenot ovat vuosittain olleet noin 1 500 euroa. Korkeimmat menot ovat olleet Somaliassa, Suomessa, Ruotsissa ja Irakissa syntyneillä työikäisillä.

THL:n Terveystalouden menot ja rahoitus 2011 -tilastoraportin (2013) mukaan erikoissairaanhoidon ja perusterveydenhuollon laitoshoidon yhteismenot olivat vuonna 2011 noin 7 miljardia euroa (liitetaulukko 1), mikä tekee noin 1 350 euroa Suomen koko väestön jäsentä kohti. Tässä tutkimuksessa saatu keskimääräinen meno Suomessa syntyneille työikäisille, noin 2 100 euroa per henkilön vuonna 2011 on tätä huomattavasti korkeampi. Osittain eroa selittänee se, että mukana ei ole 0–19-vuotiaita, joilla keskimääräiset menot saattavat olla huomattavasti alhaisemmat. Tähän viittaisi kuvio 24, jonka mukaan Suomessa syntyneillä 20–29-vuotiailla miehillä keskimääräiset menot olivat alle 1 000 euroa vuonna 2011. Toisaalta käyttämäni koko väestöä koskevat keskimääräiset erikoisalakohtaiset yksikkökustannukset saattavat olla liian korkeita työikäisiä koskien, mikäli ei-töikäisillä (lähinnä yli 62-vuotiailla) erikoisalakohtaiset yksikkökustannukset ovat työikäisiä korkeammat.

Tämän tutkimuksen erikoissairaanhoidon ja perusterveydenhuollon laitoshoidojen Suomessa syntyneiden menot suhteessa eri maahanmuuttajaryhmien menoihin vastaavat ainakin tietyin osin Stakesin ja VATT:n (Gissler et al., 2006) tutkimuksen tuloksia. Stakesin ja VATT:n tutkimuksessa, joka koostuu pääosin 15–64-vuotiaista, erikoissairaanhoidon keskimääräiset kustannukset olivat kaikkien maahanmuuttajien osalta suomalaisperäistä väestöä pienemmät kuten tässäkin tutkimuksessa. Keskimääräiset kustannusten erot pienenevät kaikkien maahanmuuttajien osalta suomalaisiin nähden, kun niitä tarkasteltiin sukupuolittain ja ikäluokittain, joskin erot säilyivät silti suurempina kuin tässä tutkimuksessa. (s. 16, 64, 84–85).

Niin tässä kuin Stakesin ja VATT:n tutkimuksessa ei voitu ottaa huomioon maahanmuuttajien mahdollisesti tarvitsemien erityispalveluiden menoja. Tutkimuksessa asiasta kirjoitetaan näin: *”Kustannustietoja tarkastellessa on huomioitava, ettei maahanmuuttajien hoitokustannuksiin voitu sisällyttää kustannuspainolisää kieli- ja kulttuurikyrsymysten takia. Selvitysten mukaan maahanmuuttajien äitiysbuoltoon liittyvien kustannusten on laskettu olevan jopa kaksinkertaiset, mikäli mukana on tulkki. Ilman tulkkejakin käyntien kustannukset voivat olla keskimääräisiä suuremmat, sillä henkilökunnan työaika kuluu enemmän, vaikka muut kiinteät kustannukset pysyisivät samoina (Hujanen Timo, henkilökohtainen tiedonanto).”* (Gissler et al. 2006, 22).

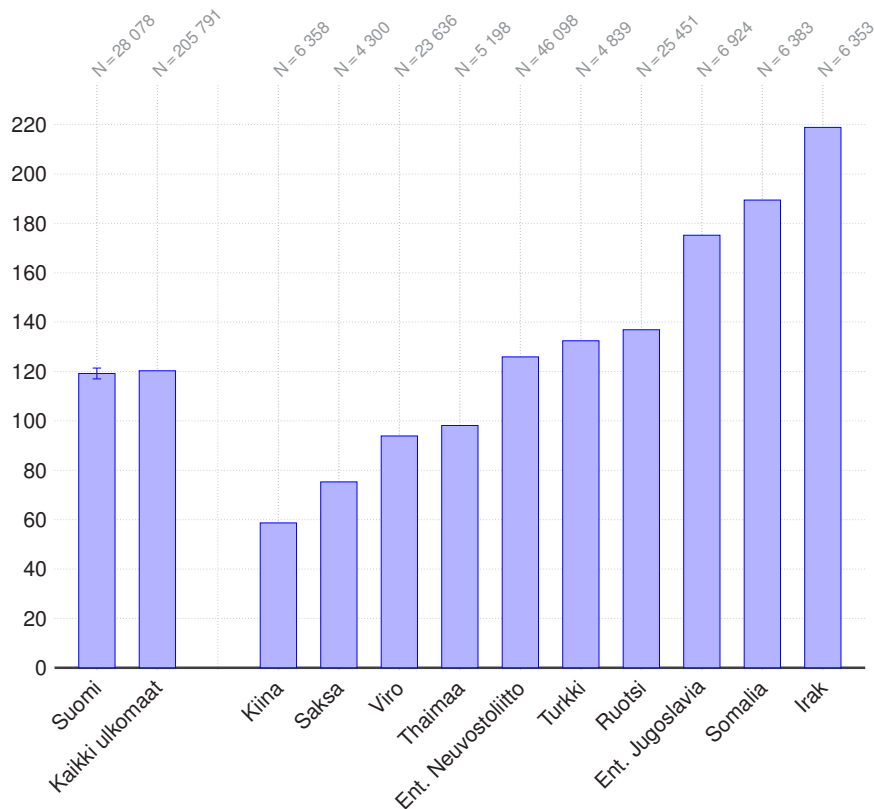
6.3.2 Perusterveydenhuollon avohoidon menot vuonna 2011

Perusterveydenhuollon avohoidon koskevat rekisteritiedot (AvoHILMO) ovat olemassa vain vuodelta 2011, joten tämän vuoksi niitä koskevat tulokset ovat tässä tutkimuksessa vain vuotta 2011 koskien. Perusterveydenhuollon avohoidolla tarkoitetaan THL:n *Terveiden- ja sosiaalihuollon Yksikkökustannukset Suomessa vuonna 2011* -raportin mukaan:

”[.]kunnan järjestämää terveydenhuoltoa, jota ei järjestetä sosiaalihuollossa tai erikoissairaanhoidossa. Perusterveydenhuolto sisältää väestön terveydentilan seurannan, terveyden edistämisen (mm. terveysneuvonnan ja terveystarkastukset), suun terveydenhuollon, lääkinnällisen kuntoutuksen, työterveysbuollon, ympäristöterveydenhuollon, avosairaanhoidon, kotisairaanhoidon, kotisairaala- ja sairaalahoitoon, mielenterveytyön sekä päihdetyön palveluita. (Terveydenhuoltolaki 1326/2010, 3 §.)” (s. 25).

Perusterveydenhuollon rekisteritiedot ovat AvoHILMOssa käyntitasoisia. Käynnit koostuvat *”[.] tutkimuksesta, hoidosta tai kuntoutukselta ja käynnin pituus on yleensä noin 20–45 minuuttia. Avohoitokäynti voi olla myös päivystyskäynti.”* (mt.).

Laskin perusterveydenhuollon avohoidon käyntitasoiset menot vuonna 2011 käyntien ja niitä vastaavien yksikkökustannusten tulona. Yksikkökustannukset on jaettu THL:n yksikkökustannusraportissa ammatin (esimerkiksi lääkäri tai sairaanhoitaja), vastaanottavan yksikön ja yhteystavan (esimerkiksi vastaanotokäynti, puhelu tai kotikäynti) mukaan (s. 27–28). Laskin menon kaikille avohoitokäynneille, joille löytyi THL:n raportista ammatin, vastaanottavan yksikön ja yhteystavan mukaan yksikkökustannus. Suun terveydenhuollon osalta käytin hammaslääkärin keskimääräisiä kustannuksia toimenpiteittäin, jotka THL on laskenut Kelalta saatuihin tietoihin pohjautuen (mt, 66–68). Tällä tavalla meneteltynä 82 %:lle kaikista avohoitokäynneistä löytyi yksikkökustannus. Ne käynnit, joille yksikkökustannusta ei löytynyt (18 %), jätin pois. Koska THL:n yksikkökustannusraportin yksikkökustannukset perusterveydenhuollon avohoidon osalta sisältävät myös asiakasmaksun, päätin poistaa sen, jotta jäljelle jäisivät nettovaikutukset julkiselle taloudelle. Koska asiakasmaksukäytänteet vaihtelivat kunnittain vuonna 2011, päätin turvautua yksinkertaiseen ratkaisuun, jossa vähennän jokaiselta henkilöltä, jolla oli vähintään yksi avohoitokäynti (jolle löytyi yksikkökustannus) vuonna 2011, terveyskeskuslääkärin vastaanotosta keskimäärin perityn vuosimaksun: 27,40 euroa (mt, s. 22, 27–28).



Kuvio 26. Perusterveydenhuollon avohoidon menot vuonna 2011 syntymävaltion mukaan. Keskimäärin euroa per 20–62-vuotias henkilö. Suomen kohdalla on esitetty 95 %:n luottamusväli keskiarvolle. Lähteet: THL (AvoHILMO), Tilastokeskus (FLEED-aineisto) ja omat laskelmat käyttäen THL:n yksikkökustannuksia (2011).

Kuviossa 26 on esitetty perusterveydenhuollon keskimääräiset avohoidon menot työikäiselle väestölle syntymävaltion mukaan vuonna 2011. Suomessa syntyneillä työikäisillä menojen keskiarvo oli noin 120 euroa. Kaikilla ulkomailla syntyneillä työikäisillä keskiarvo oli sama kuin Suomessa syntyneillä, noin 120 euroa. Keskimääräiset menot avohuollon käynneistä kuitenkin vaihtelivat syntymävaltioittain: suurin keskiarvo oli Irakissa syntyneillä, noin 220 euroa, ja pienin puolestaan Kiinassa syntyneillä, noin 60 euroa. Niiden työikäisten henkilöiden osuus väestöstä, jotka käyttivät perusterveydenhuollon avohoittoa vuonna 2011, vaihtelivat syntymävaltioittain. Pienin osuus oli Kiinassa syntyneillä, noin 32 %, ja suurin osuus puolestaan oli Irakissa syntyneillä, noin 80 %. Kaikilla ulkomailla syntyneillä työikäisillä tämä osuus oli noin 56 % ja Suomessa syntyneillä puolestaan noin 58 %.

THL:n Terveystalouden menot ja rahoitus 2011 -tilastoraportin (2013) mukaan perusterveydenhuollon avohoidon ja perusterveydenhuollon suun terveydenhuollon yhteenlasketut menot olivat vuonna 2011 noin 2,05 miljardia euroa ilman yksityisiltä ostettuja palveluita (0,22 miljardia) (liitetaulukko 1), mikä tekee noin 400 euroa Suomen koko väestön jäsentä kohti. Tässä tutkimuksessa saatu keskimääräinen meno Suomessa syntyneille työikäisille, noin 120 euroa per henkilöä vuonna 2011 on tätä huomattavasti matalampi. Kenties THL:n tilastoraportissa osa avohoittojen puolelle sijoittuvista menoista on tässä tutkimuksessa laitoshoidon puolen menojen joukossa.

6.3.3 Sosiaalihuollon menot

Sosiaalihuollon piiriin kuuluvat hoitojaksot ovat osa Hoitoilmoitusjärjestelmää (HILMO). Sosiaalihuollon piiriin kuuluvat muun muassa vanhainkotihoito, vanhusten palveluasuminen, dementoituneiden

laitoshoito ja palveluasuminen, kehitysvammahuollon eri muodot ja päihdehuolto. Koska rekisterissä ei ole päihdehuollon hoitajaksojen sisällöstä tarkempaa tietoa (esimerkiksi onko laitoshoidon vai joku muu hoidon muoto), en ottanut tutkimukseen mukaan päihdehuollon menoja. Myös dementoituneiden laitoshoidon ja palveluasumisen hoitajaksolle ei löydy ainakaan THL:n yksikkökustannusraportista (2001, 2006, 2011) selkeitä yksikkökustannuksia. Sosiaalihuollon hoitajaksojen osalta päädyin näin ottamaan mukaan tutkimukseen vanhustenhuoltoa ja kehitysvammahuoltoa koskevat hoitajakset. Ne muodostavat yhdessä noin 79 % kaikista sosiaalihuollon hoitajaksista vuosina 1995–2011.

Vanhuspalveluiden osalta ryhmittelin hoitajakset neljään osaan: pitkä- ja lyhytaikaiseen palveluasumiseen sekä vanhainkotihoitoon. Sekä pitkäaikaisen että lyhytaikaisen vanhainkotihoitoon osalta käytin keskimääräisiä hoitovuorokauden kustannuksia ja palveluasumisen osalta keskimääräisiä lyhyt- ja pitkäaikaisen hoidon keskimääräisiä yksikkökustannuksia (THL 2011, 76). Kummassakin tapauksessa käytin palveluiden ostohintoja.

Saadakseni laskettua vanhustenhuollon osalta nettovaikutukset julkiseen talouteen, minun piti poistaa hoitomenoista asiakasmaksujen osuudet. Palveluasumisen osalta asiakasmaksun suuruus on 35 % yli 520 euron bruttotuloista kuitenkin siten, että käteen on jätävä vähintään noin 100 euroa (THL 2011b, 13). Lyhytaikaisen laitoshoidon vuorokausimaksu on 32,5 euroa ja pitkäaikaisen puolestaan korkeintaan 85 % nettotuloista siten, että käteen jää ainakin noin 100 euroa kuukaudessa (THL 2011, 22–23). Käytin asiakasmaksujen osalta sallittuja korkeimpia maksuja. Brutto- ja nettotulot henkilötasolla sain FLEED-aineistosta.

Kehitysvammahuollon osalta käytin THL:n yksikkökustannusraportin 2011 antamia arvoja (s. 80). Asiakasmaksuja kehitysvammahuollossa on vain vähän, joten jätin ne huomioimatta.

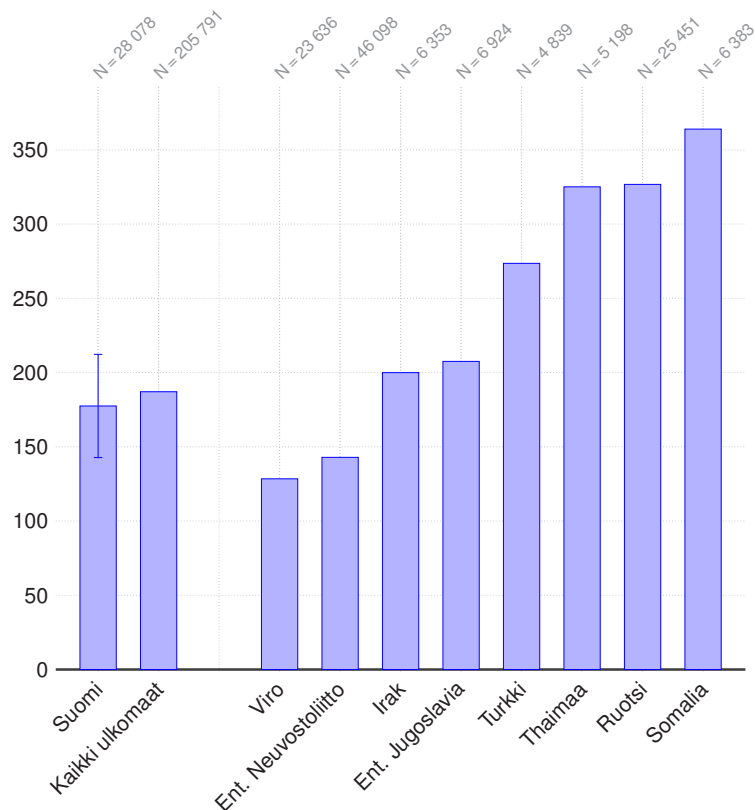
En esittele tässä sosiaalihuollon tuloksia, sillä ne olivat kaikkien syntymävaltioiden osalta todella pienet. Suomessa syntyneillä työikäisillä 20–62-vuotiailla keskimääräinen sosiaalihuollon meno oli noin 141 euroa vuonna 2011 (95 %:n luottamusväli: [108,174]). Suomessa syntyneidenkin osalla osuus sosiaalihuollon palveluja käyttäneistä oli pieni: vain noin 4 promillea koko otosväestöstä.

6.3.4 Lastensuojelun sijoitusten ja huostaanottojen menot

Lastensuojelun osalta tutkimukseen sisältyvät lastensuojelun sijoitusten ja huostaanottojen menot. Tutkimukseen ei sisälly menoja lastensuojelun avohuollon toimenpiteistä eikä jälkihuollon toimenpiteistä. Lastensuojelun avohuollon toimenpiteet muodostivat noin viidenneksen kaikista lastensuojelun menoista (THL 2011, 72). Tutkimusaineistoon sisältyneet sijoitukset olivat joko kiireellisiä sijoituksia tai huostaanottoja. Sijoituspaikka tai sijoitusmuoto oli joko perhehoito, ammatillinen perhehoito, laitoshuolto tai muu huolto (THL 2013b, 9).

Tiedot lasten sijoituksista tulevat tähän tutkimukseen THL:n lastensuojelurekisteristä. Tilastokeskus on THL:n tietojen perusteella liittänyt tiedot sijoitusten alku- ja loppupäivämääristä lasten tiedossa oleviin vanhempiin, jotka ovat tutkimusaineistossa (FLEED-aineisto). Sijoitin lasten sijoituksista julkiselle taloudelle aiheutuneet menot lasten vanhemmille. Mikäli vanhempia oli kaksi, jaoin menot vanhempien kesken puoliksi. Koska lastensuojelun palvelut ovat asiakkaille ”pääasiassa maksuttomia”, jätin asiakasmaksut huomiotta lastensuojelun yhteydessä (THL 2013b, 72).

Eri sijoituspaikoilla ja sijoitusmuodoilla on omat yksikkökustannuksensa (THL 2013b, 73). THL:n Lastensuojelu 2013 -tilastoraportti erittelee sijoitettujen määrät eri sijoituspaikkojen mukaan vuodesta 1995 eteenpäin (THL 2013b, 9). Koska käytössäni ei ollut tietoa sijoituspaikasta, laskin sijoitusmenot vuosittaisina painotettuina keskiarvoina eri sijoituspaikkojen välillä. Sijoituspaikkojen suhteellisia painoina toimivat niiden osuudet kaikista sijoituksista. Sijoituspaikkaluokka- ja yksikkökustannukset sain THL:n yksikkökustannusraportista (THL 2011, 73). Koska raportin yksikkökustannukset ovat vain vuodelle 2011, käytin oletusta, että sijoituspaikkakohtaiset vuorokausimenot ovat olleet reaalisesti yhtä suuria vuodesta 1995 vuoteen 2011.

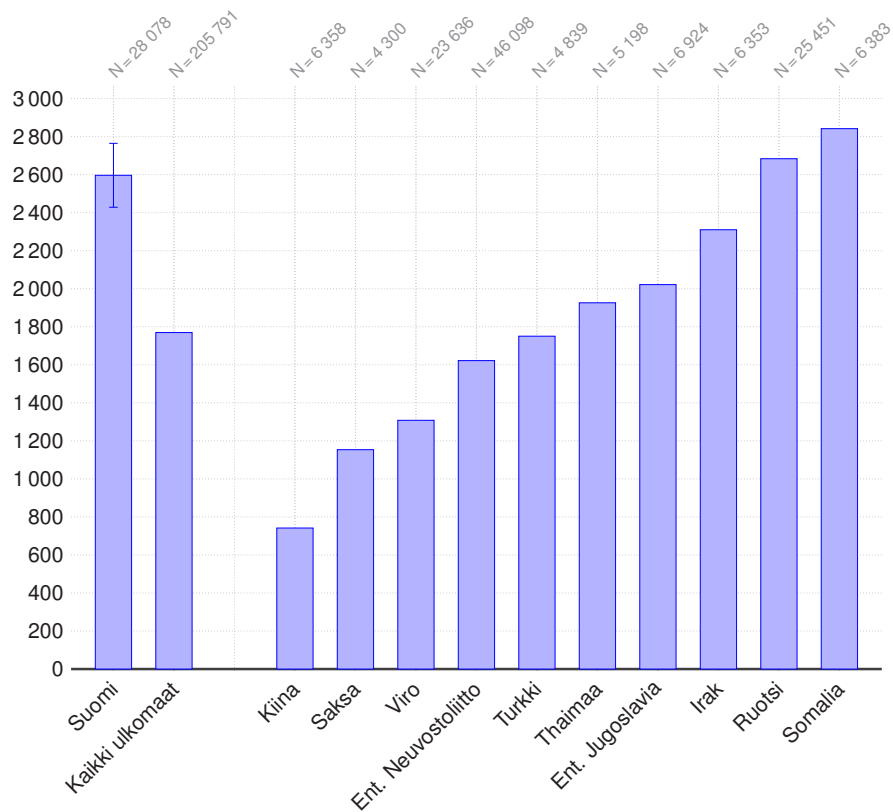


Kuvio 27. Lastensuojelun kiireellisten sijoitusten ja huostaanottojen menot syntymävaltion mukaan vuonna 2011. Keskimäärin euroa per 20–62-vuotias henkilö. Suomen kohdalla on esitetty 95 %:n luottamusväli keskiarvolle. Lähteet: THL (Lastensuojelurekisteri), Tilastokeskus (FLEED-aineisto) ja omat laskelmat käyttäen THL:n yksikkökustannuksia ja lastensuojelutietoja (2011, 2013b).

Kuviossa 27 on esitetty lastensuojelun sijoitusten keskimääräiset menot syntymävaltioittain per työkäinen vuonna 2011. Suomessa syntyneillä menoja sijoituksista oli keskimäärin 180 euroa. Samanlaiset keskimääräiset menot olivat kaikilla ulkomailla syntyneillä yhteensä. Korkeimmat keskiarvot olivat Thaimaassa, Ruotsissa ja Somaliassa syntyneillä, kullakin yli 300 euroa vuonna 2011. Pienimmät keskiarvot olivat Virossa ja Entisen Neuvostoliiton alueella syntyneillä, 128 ja 143 euroa. Menot muodostuivat pienistä osuuksista työkäisiä väestöjä: Ruotsissa, Somaliassa, Thaimaassa ja Turkissa syntyneistä työkäisistä noin 8 promillea olivat henkilöitä, joilla oli ainakin yksi huollettava lapsi sijoitettuna vuoden 2011 aikana. Kaikkien ulkomailla syntyneiden osalta tuo osuus oli noin 5 promillea samoin kuin Suomessa syntyneillä.

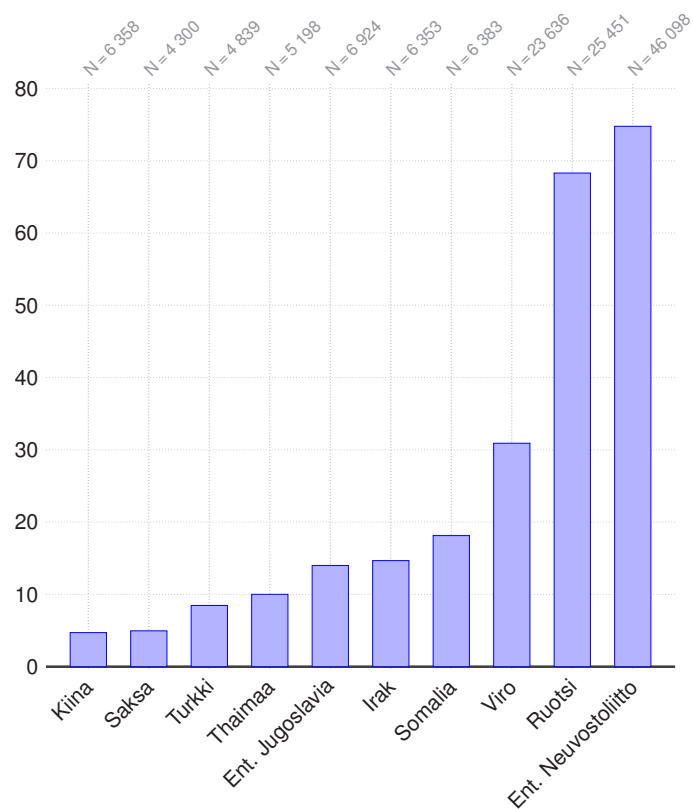
6.3.5 Sosiaali- ja terveystalouden menot yhteensä

Sosiaali- ja terveystalouden menojen osalta esittelen vielä palveluiden yhteenlasketut summat. Summat saadaan laskemalla yhteen henkilötasolla menot erikoissairaanhoidosta ja perusterveydenhuollon laitoshuollosta (6.3.1), perusterveydenhuollon avohoidosta (6.3.2), sosiaalihuollosta (6.3.3) ja lastensuojelun sijoituksista (6.3.4). Koska erikoissairaanhoido ja perusterveydenhuollon laitoshoido muodostavat suuren osan menoista ja siten vaikuttavat eniten sosiaali- ja terveystalouden menojen yhteissummaan, en esitä tuloksia eriteltyinä esimerkiksi sukupuolen mukaan, sillä ne muistuttavat hyvin paljon alaluvussa 1.2.1 esitettyjä tuloksia. Osa sosiaali- ja terveystalouden menoista sisältyy Kelan korvausten muodossa jo saatuihin tulonsiirtoihin, joista aiheutuvat menot olen esitellyt aiemmin tässä tutkimuksessa (ks. 6.2.1).



Kuvio 28. Sosiaali- ja terveyspalveluiden menot yhteensä vuonna 2011 syntymävaltion mukaan. Keskimäärin euroa per 20–62-vuotias henkilö. Suomen kohdalla on esitetty 95 %:n luottamusväli keskiarvolle. Lähteet: THL (HILMO, AvoHILMO, Lastensuojelurekisteri), Tilastokeskus (FLEED-aineisto) ja omat laskelmat käyttäen THL:n yksikkökustannuksia ja lastensuojelutietoja (2011, 2013b).

Kuviossa 28 on esitetty sosiaali- ja terveyspalveluiden keskimääräiset menot per työikäinen vuonna 2011 syntymävaltion mukaan. Keskiarvo oli suurin Suomessa, Ruotsissa ja Somaliassa syntyneillä, noin 2 600–2 800 euroa. Pienin keskiarvo oli Kiinassa syntyneillä työikäisillä, noin 740 euroa. Kaikkien ulkomailla syntyneiden osalta keskiarvo oli noin 1 770 euroa.



Kuvio 29. Kaikkien 20–62-vuotiaiden henkilöiden sosiaali- ja terveystalouden yhteenlaskettujen menojen summat syntymävaltion mukaan. Miljoonaa euroa vuonna 2011. Lähteet: THL (HILMO, AvoHILMO, Lastensuojelurekisteri), Tilastokeskus (FLEED-aineisto) ja omat laskelmat käyttäen THL:n yksikkökustannuksia ja lastensuojelutietoja (2011, 2013b).

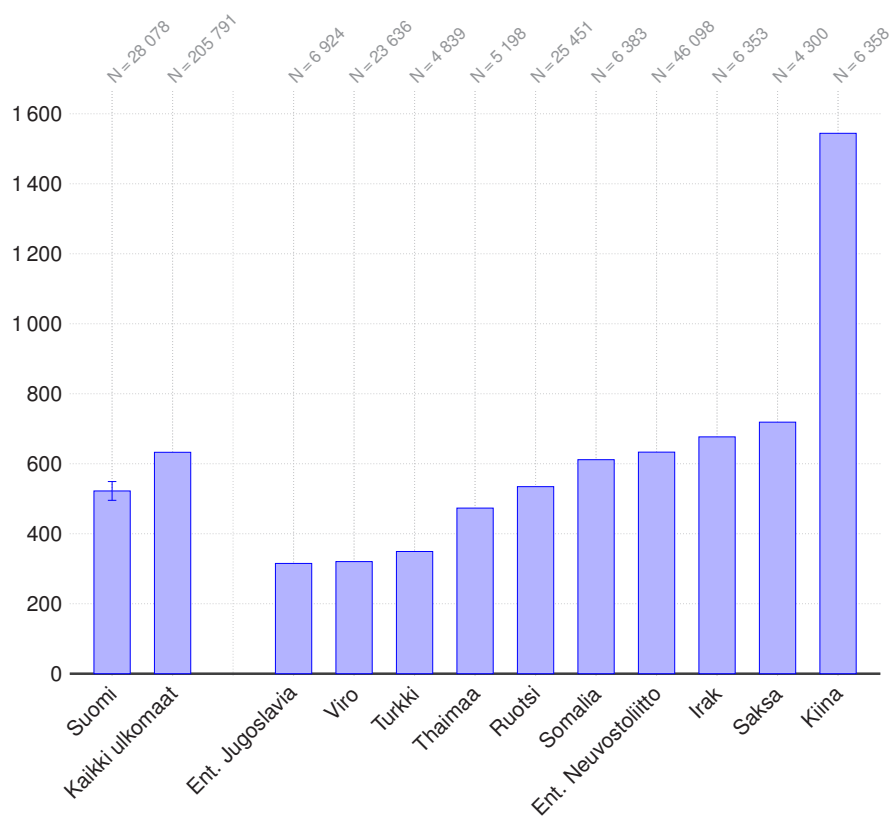
Kuviossa 29 on esitetty työikäisten henkilöiden käyttämien sosiaali- ja terveystalouden yhteenlaskettu summa syntymävaltion mukaan vuonna 2011. Summa saadaan keskiarvon ja henkilömäärän (N) tulona, joten siihen vaikuttavat kummatkin tekijät. Suurimmat yhteenlasketut menot olivat entisen Neuvostoliiton alueella syntyneillä, noin 75 miljoonaa euroa vuonna 2011. Pienimmät yhteenlasketut menot olivat Kiinassa syntyneillä, noin 4,7 miljoonaa euroa vuonna 2011.

6.4 Opiskelumenot

Työikäisen väestön opiskelumenot muodostuvat tässä tutkimuksessa ammatillisesta koulutuksesta, ammattikorkeakoulutuksesta ja yliopistokoulutuksesta. TE-toimistojen järjestämän työvoimakoulutuksen menoja käsitellen luvussa 6.6.

Tilastokeskuksen FLEED-rekisteriaineisto sisältää tiedot henkilön pääasiallisesta toiminnasta vuoden lopussa. Henkilön pääasialliseksi toiminnaksi vuoden lopussa määrittyy opiskelija, mikäli henkilö on syyslukukaudella opiskelijarekisterissä kokopäiväisenä opiskelijana tai on saanut opintotukea ainakin syyslukukaudella tai on vuoden viimeisellä viikolla TE-toimiston järjestämässä työvoimakoulutuksessa. Koska käsitellen TE-toimistojen järjestämien koulutusten menot toisaalla tässä tutkimuksessa, poistin opiskelijoihin kuuluvasta joukosta ne, jotka olivat vuoden viimeisenä päivänä työvoimakoulutuksessa. Koska Tilastokeskuksella ei ole poikkeuksellisesti tietoja vuonna 2003 alkaneista työvoimakoulutuksista, jotka päättyivät vuonna 2004, jätän vuoden 2003 opiskelumenot esittelemättä aikasarjojen osalta.

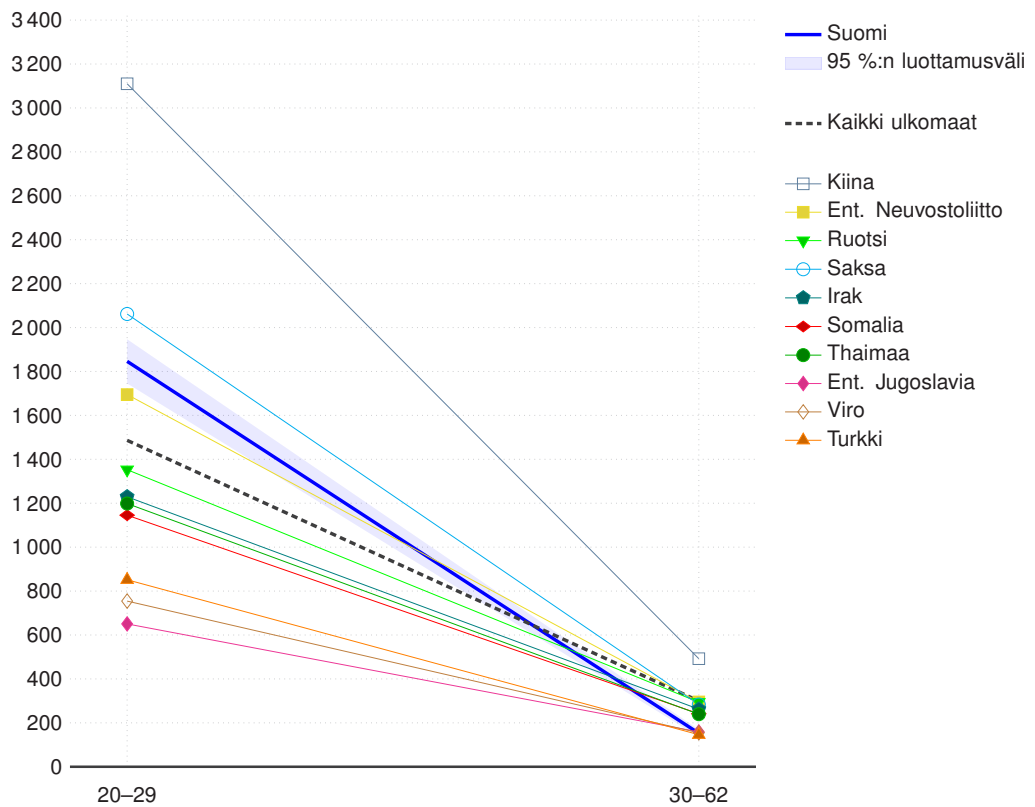
Tilastokeskuksen *koulutuksen talous* -tilasto ilmoittaa oppilaitosten käyttömenojen suuruuden opiskelijaa kohti vuodesta 1995 alkaen koulutussektorin mukaan (SVT: *koulutuksen talous*). Muunsin käyttömenot vuoden 2011 euroihin. Koska työikäisten (20–62-vuotiaat) opiskelijoiden joukossa on vain pieni osuus lukiolaisia, oletin, että työikäiset opiskelijat ovat joko ammatillisessa näyttökoulutuksessa, ammatillisessa oppisopimuskoulutuksessa, ammattikorkeakoulussa tai yliopistossa. Koska FLEED-aineiston pääasiallinen toiminta ei sisällä tietoa koulutussektorista, laskin vuosittaiset koulutusmenot vuosille 1995–2011 eri koulutussektorien keskimenojen (käyttömenot opiskelijaa kohti) painotettuina keskiarvoina. Painoina toimivat eri koulutussektorien vuosittaiset opiskelijamäärät, jotka poimin Tilastokeskuksen koulutustilastoista (SVT: *ammattillinen koulutus; yliopistokoulutus; ammattikorkeakoulutus*). Laskin yliopistot kuuluvaksi julkiseen talouteen myös vuosina 2010 ja 2011 eli yliopistouudistuksen jälkeen. Oletin laskelmissa, että päätoimiset opiskelijat aiheuttavat kaikki oppilaitosten opiskelijoista aiheutuvat menot.



Kuvio 30. Opiskeluista oppilaitoksille aiheutuneet menot vuonna 2011 syntymävaltion mukaan. Keskimäärin euroa per 20–62-vuotias henkilö. Suomen kohdalla on esitetty 95 %:n luottamusväli keskiarvolle. Lähteet: Tilastokeskus (FLEED-aineisto) ja omat laskelmat käyttäen Tilastokeskuksen koulutustilastoja (SVT: ammatillinen koulutus; yliopistokoulutus; ammattikorkeakoulutus).

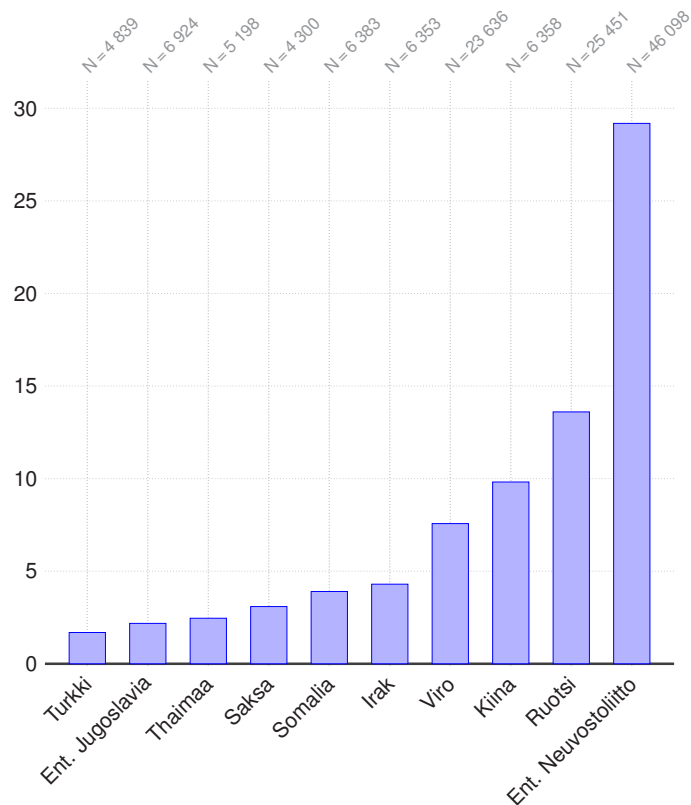
Kuviossa 30 on esitetty opiskeluista aiheutuneet menot työikäisessä väestössä keskimäärin syntymävaltion mukaan. Eniten opiskelumenoja vuonna 2011 oli Kiinassa syntyneillä, keskimäärin noin 1 540 euroa per työikäinen. Tämä on yli kaksinkertainen määrä verrattuna Saksassa syntyneisiin, joilla keskimääräinen opiskelumeno oli toiseksi suurin, noin 720 euroa. Pienimmät keskiarvot olivat entisen Jugoslavian alueella ja Virossa syntyneillä, noin 290 euroa ja noin 320 euroa. Suomessa syntyneillä keskiarvo oli noin 520 euroa. Tämä oli noin 100 euroa vähemmän kuin keskimäärin kaikilla ulkomailla syntyneillä, joilla keskiarvo oli noin 630 euroa.

Opiskelumeno ovat tässä suoraan verrannollisia opiskelijoiden osuuteen väestöstä. Eniten opiskelijoita työikäisestä väestöstä on Kiinassa syntyneillä ja vähiten entisen Jugoslavian alueella syntyneissä työikäisissä. Kiinassa syntyneistä työikäisistä noin 14 % oli vuonna 2011 päätoimisia opiskelijoita. Entisen Jugoslavian alueella syntyneillä tämä osuus oli noin 3 %, Suomessa syntyneillä noin 5 % ja kaikkien ulkomailla syntyneiden kohdalla noin 6 %.



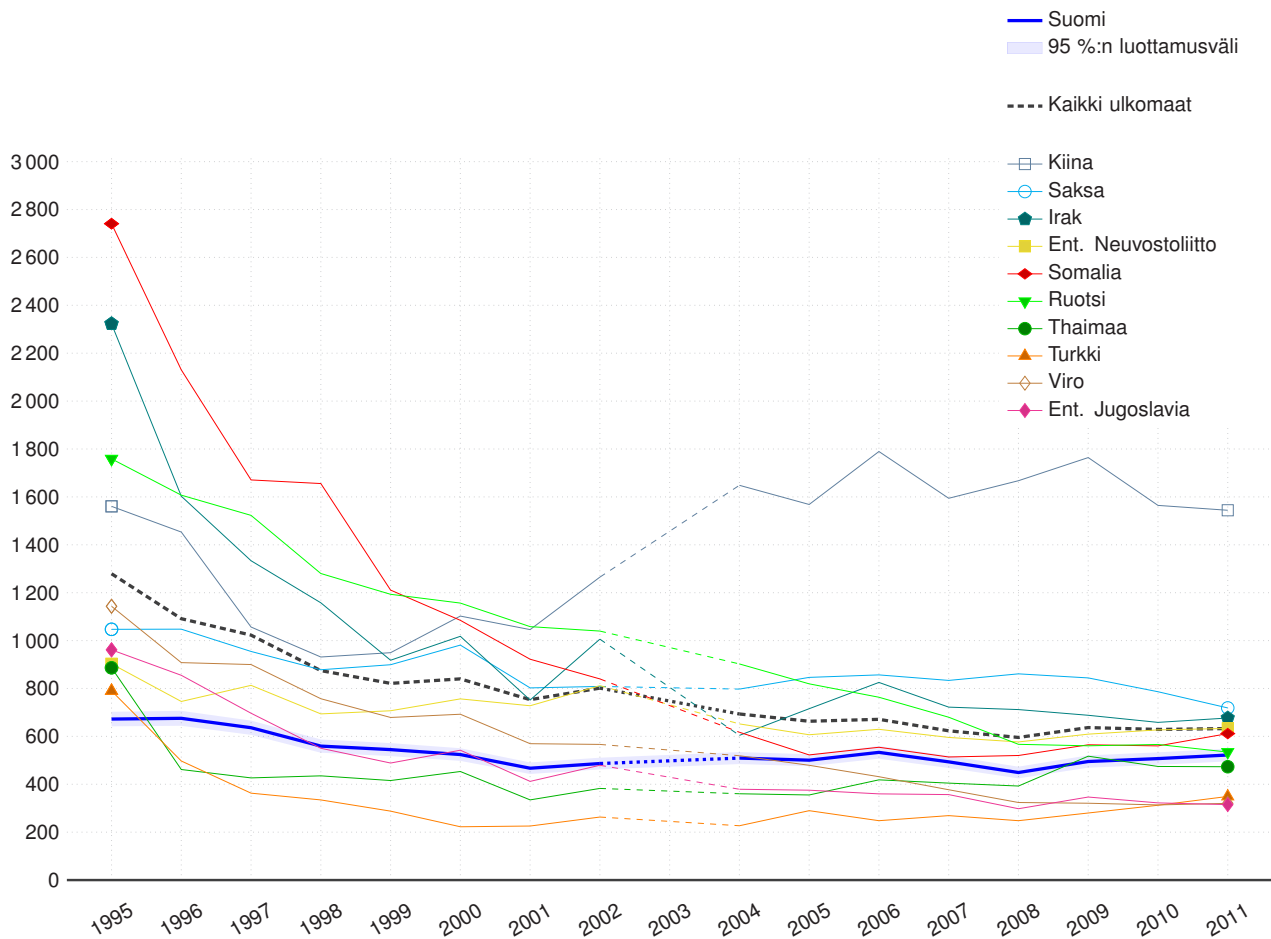
Kuvio 31. Opiskeluista oppilaitoksille aiheutuneet menot vuonna 2011 ikäluokan ja syntymävaltion mukaan. Keskimäärin euroa per 20–62-vuotias henkilö. Suomen kohdalla on esitetty 95 %:n luottamusväli keskiarvolle. Lähteet: Tilastokeskus (FLEED-aineisto) ja omat laskelmat käyttäen Tilastokeskuksen koulutustilastoja (SVT: ammatillinen koulutus; yliopistokoulutus; ammattikorkeakoulutus).

Koska opiskeluista aiheutuvat menot painottuvat vahvasti työikäisten nuorempaan päähän, olen kuviossa 31 esittänyt keskimääräiset opiskelumenukset syntymävaltioittain jaettuna kahteen ikäluokkaan, 20–29-vuotiaisiin ja 30–62-vuotiaisiin. Kaikkien syntymävaltioiden kohdalla 20–29-vuotiaiden menot olivat suuremmat kuin näiden syntymävaltioiden keskimääräiset menot 30–62-vuotiailla. Vanhemmassa luokassa Kiinassa syntyneillä on suurin keskiarvo, mutta sekin oli hieman alle 500 euroa vuonna 2011. Nuoremmassa ikäluokassa Kiinassa syntyneiden keskimääräinen opiskelumeno oli noin 3 100 euroa vuodessa, ja päätoimisten opiskelijoiden osuus oli puolestaan 29 % ikäluokasta.



Kuvio 32. Kaikkien 20–62-vuotiaiden henkilöiden opiskeluista oppilaitoksille aiheutuneet menot yhteensä syntymävaltion mukaan. Miljoonaa euroa vuonna 2011. Lähteet: Tilastokeskus (FLEED-aineisto) ja omat laskelmat käyttäen Tilastokeskuksen koulutustilastoja (SVT: ammatillinen koulutus; yliopistokoulutus; ammattikorkeakoulutus).

Kuviossa 32 on esitetty kaikkien työikäisten opiskelumenojen yhteenlasketut summat syntymävaltion mukaan vuonna 2011. Summat saadaan keskiarvojen ja henkilömäärien (N) tulona, joten niihin vaikuttavat kummatkin tekijät. Suurimmat yhteenlasketut menot opiskeluista olivat entisen Neuvostoliiton alueella syntyneillä, noin 29,2 miljoonaa euroa vuonna 2011. Pienimmät yhteenlasketut menot olivat puolestaan Turkissa syntyneillä työikäisillä, noin 1,7 miljoonaa euroa vuonna 2011.



Kuvio 33. Opiskeluista oppilaitoksille aiheutuneet menot vuosina 1995–2011 syntymävaltion mukaan. Keskimäärin euroa per 20–62-vuotias henkilö. Vuoden 2003 tiedot puuttuvat. Lähteet: Tilastokeskus (FLEED-aineisto) ja omat laskelmat käyttäen Tilastokeskuksen koulutustilastoja (SVT: ammatillinen koulutus; yliopistokoulutus; ammattikorkeakoulutus).

Kuviossa 33 on esitetty opiskeluista aiheutuneiden menojen aikasarja vuosille 1995–2011 syntymävaltion mukaan. Vuodesta 2002 lähtien Kiinassa syntyneiden vuosittainen keskiarvo on ollut kaikkein korkein. Kiinassa syntyneiden keskiarvo nousi erityisesti 2000-luvun alussa vuoden 2011 tasolle eli noin 1 600 euroon vuodessa. Saman verran keskiarvo oli tosin jo vuonna 1995 ennen vuosituhannen vaihteeseen sijoittunutta laskua. Vuosien 1995–2000 aikana myös Somaliassa, Irakis- ja Ruotsissa syntyneillä keskiarvot olivat useina vuosina satoja euroja suurempia kuin kaikkien ulkomailla syntyneiden keskiarvo. Suomessa syntyneillä keskiarvo on pysynyt noin 500–600 euron- sa vuosittain vuosina 1995–2011.

6.5 Oikeusmenot

Käsittelen tässä luvussa oikeusasioihin liittyviä menoja. Käsittelen näitä menoja kahdessa osassa. Ensimmäisessä osa koskee menoja, jotka liittyvät rikosasioihin (esitutkimamenot, syyttämismenot, oikeudenkäyntimenot ja rangaistusten täytäntöönpanojen menot), oikeusapuun ja ulosottotoimpiteisiin sekä tuloja, jotka muodostuvat maksetuista sakoista. Ensimmäiseen osaan liittyvistä menoista tutkimuksen ulkopuolelle jäävät poliisin hälytysmenot sekä esitutkimamenojen eritteleminen rikoslajeittain. Lisäksi tutkimus ei kata käräjäoikeuksien siviiliasioiden menoja, sillä en saanut tutkimusaineistoa näitä koskien.

Toisessa osassa käsittelen oleskelulupapäätöksistä tehtyjen valitusten aiheuttamia menoja hallinto-oikeuksille sekä korkeimmalle hallinto-oikeudelle. Käytössäni ollut tutkimusaineisto käsitti vain henkilön ensimmäisiä oleskelulupia koskevat päätösvalitukset, joten ensimmäisiä oleskelulupia seuraavista luvista tehdyistä päätöksistä tehtyjä valituksia ei ole mukana. Lisäksi hallinto-oikeuksien muut menot eivät sisälly tutkimukseen, sillä hallinto-oikeuksien päätökset koskevat asioita, eivätkä henkilöitä, ja näin ollen päätöksistä ei löydy henkilötasoisia rekisteritietoja.

6.5.1 Rikosasioihin, ulosottoihin ja julkiseen oikeusapuun liittyvät menot

Rikosasioihin liittyvät rekisteritiedot ovat peräisin Tilastokeskuksen *Syytetyt, tuomitut ja rangaistukset* -tilastosta. Tilasto sisältää tietoja ensimmäisessä oikeusasteessa (käräjäoikeus tai hovioikeus) tuomituista rangaistuksista, tuomitsematta jätetyistä ja hylätyistä syytteistä. Rikosasioihin liittyvät yksikkökustannukset eri vuosina poimin *Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen* (Optula) vuosittain julkaistavan *Rikollisuustilanne*-tutkimuksen liitteistä (vuodet 2010–2011: liite 11A, vuodet 2007–2009: liite 9A, vuosi 2006: liitetaulukko 9, s. 409).

Yksikkökustannukset, jotka poimin vuosittaisista tutkimuksista, koskivat seuraavia rikosasioihin liittyviä menoja aiheuttavia vaiheita: esitutkinta, syyteharkinta, syyttäjä oikeudessa, käräjäoikeuden ratkaisu, ehdonalaisen vankeuden valvontavuorokausi, yhdyskuntapalvelun tunti ja ehdottoman vankeuden vuorokausi. Vuosia 1995–2005 koskien toimin niin, että jos yksikkökustannuksella oli nouseva trendi (esimerkiksi ehdottoman vankeuden vuorokausi), käytin yksikkökustannuksena vuoden 2006 tietoa. Muussa tapauksessa käytin vuosien 2006–2011 keskiarvoja.

Rikollisuustilanne 2012 -tutkimuksen mukaan ehdollisia vankeusrangaistuksia tuomittiin vuonna noin 15 000 kappaletta, ja näistä ehdonalaisista valvottiin 900:ää, eli noin 6 %:a (s. 330, liite 11a). Käytin tätä osuutta omissa laskelmissani siinä, kuinka suurta osuutta ehdonalaisista vankeusrangaistuksista valvottiin.

Ehdottomasta vankeusrangaistuksesta voi 21 vuotta täyttänyt päästä ehdolliseen vapauteen, kun on suorittanut tuomitusta vankeusajasta puolet, mikäli on ensikertalainen. Ensikertalaiseksi lasketaan kaikki ne, jotka eivät ole edellisen kolmen vuoden aikana ennen tuomiota olleet suorittamassa vankeusrangaistusta. Muuten suoritettava aika on vähintään 2/3-osaa tuomitusta vankeudesta (Rikosseuraamuslaitos: *vapautuminen*). Käytin näitä minimiaikoja toteutuneina vankilassaoloaikoina työikäisillä. Rikosseuraamuslaitoksen mukaan elinkautisen vangin keskimäärin toteutunut aika vankilassa on 17 vuotta (Rikosseuraamuslaitos: *tilastot: vangit*). Käytin tätä rikosoikeudellisesti ensikertalaisille ja muille käytin 20,4 vuotta. Jaoin useimmalle vuodelle sijoittuvat rangaistusten täytäntöönpanot niille vuosille, joita täytäntöönpano koskee.

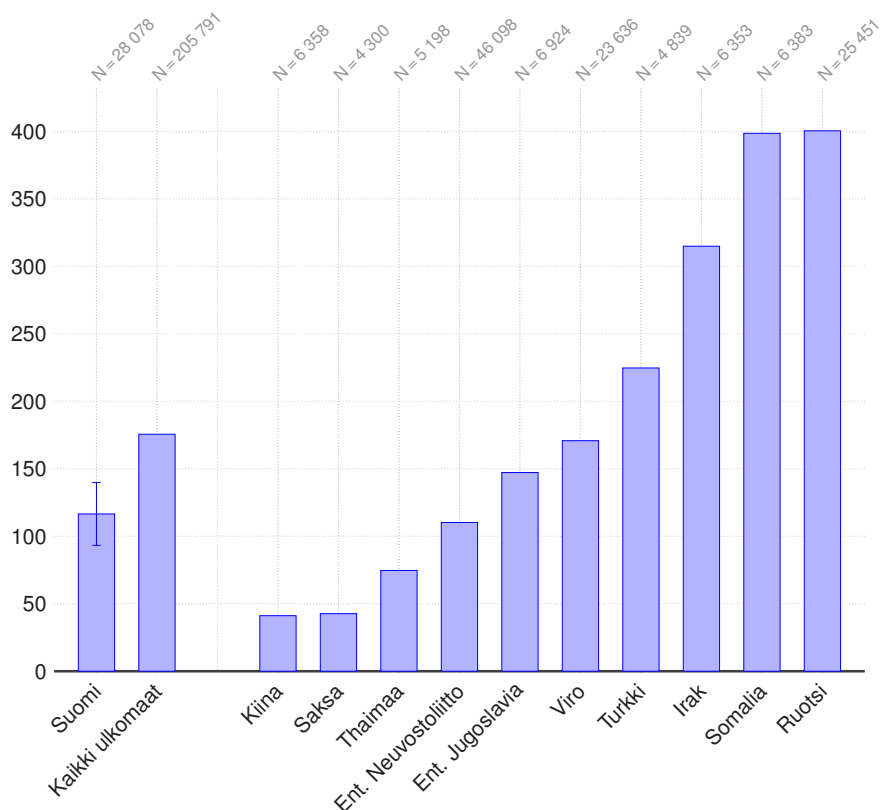
Esitutkinnasta, syyttämisestä ja käräjäoikeuden päätösmenoista käytin kaikille rikosasioille samoja kiinteitä menoja. Rangaistusmenot laskin rangaistuksen määrän ja sen yksikkökustannuksen tulona, niin kuin on esitetty edellä. Rangaistusmenoja en ole laskenut niille, jotka jäivät ilman rangaistusta. Koska määritelmän mukaan tässä tutkimuksessa käsitellään vain suoria menoja (ja tuloja) henkilöiden ja julkisen talouden välillä, en ota mukaan laskelmiin rikoksista seuranneita menoja, vaikka Optulan rikollisuustilannetutkimuksissa esitetyt rikoslajikohtaiset yksikkökustannukset mahdollis-

taisivat tämän. Rikoksista seuranneita menoja ovat esimerkiksi väkivaltarikoksien uhrien saama sosiaali- ja terveyshuollon apu. Rikollisuustilannetutkimuksen (2012) mukaan rikosten aiheuttamien kokonaismenojen summa on yli viisinkertainen, mikäli rikoskontrollijärjestelmän lisäksi huomioidaan menot rikosten seurauksista (Optula 2013, 430).

Tiedot ulosottoa koskien tulivat Tilastokeskuksen *ulosottoasioiden* tilastosta. Rikollisuustilanne 2011 -tutkimuksen mukaan yhdestä ulosottoasiasta aiheutui keskimäärin 17 euron menot vuonna 2011 (liite 11a). Ulosottoasiat olivat saatavilla rekisteritietoina kuitenkin vain vuodesta 2009 lähtien, joten käytin niitä vain vuoden 2011 oikeusmenoja koskien.

Tiedot julkista oikeusapu koskien tulivat Tilastokeskuksen julkista oikeusapua koskevasta tilastosta. Julkinen oikeusapu annetaan joko oikeusaputoimistojen kautta tai oikeusapupäätöksinä yksityisen asiamiehen kautta (SVT: *julkinen oikeusapu*). Optulan rikollisuustilannetutkimuksista löytyvät yksikkökustannustiedot saadulle julkiselle oikeusavulle eri vuosina (liite 11a). Käytin kuitenkin vain vuoden 2011 osalta tietoa, sillä sitä ei ole koko vuoden 1995–2011 aikasarjalle. Oletin, että Optulan tutkimuksen ilmoittama luku on nettomääräinen, eli että siitä on poistettu asiakkaiden maksama osuus.

Sakot ovat tuottoa julkiselle taloudelle. Tutkimukseen sisältyvät rangaistuksina annetut sakot. Minulla ei ollut käytössäni tietoja siitä, ovatko sakot saaneet henkilöt maksaneet sakkonsa vai ei. Oletin tämän vuoksi, että kaikki henkilöt ovat maksaneet rangaistuksina saadut sakkonsa. Rangaistuksina saadut sakot työikäistä henkilöä kohti olivat vuonna 2011 joka tapauksessa vain muutamia euroja, joten ne eivät juurikaan vaikuttaneet kokonaistuloksiin.



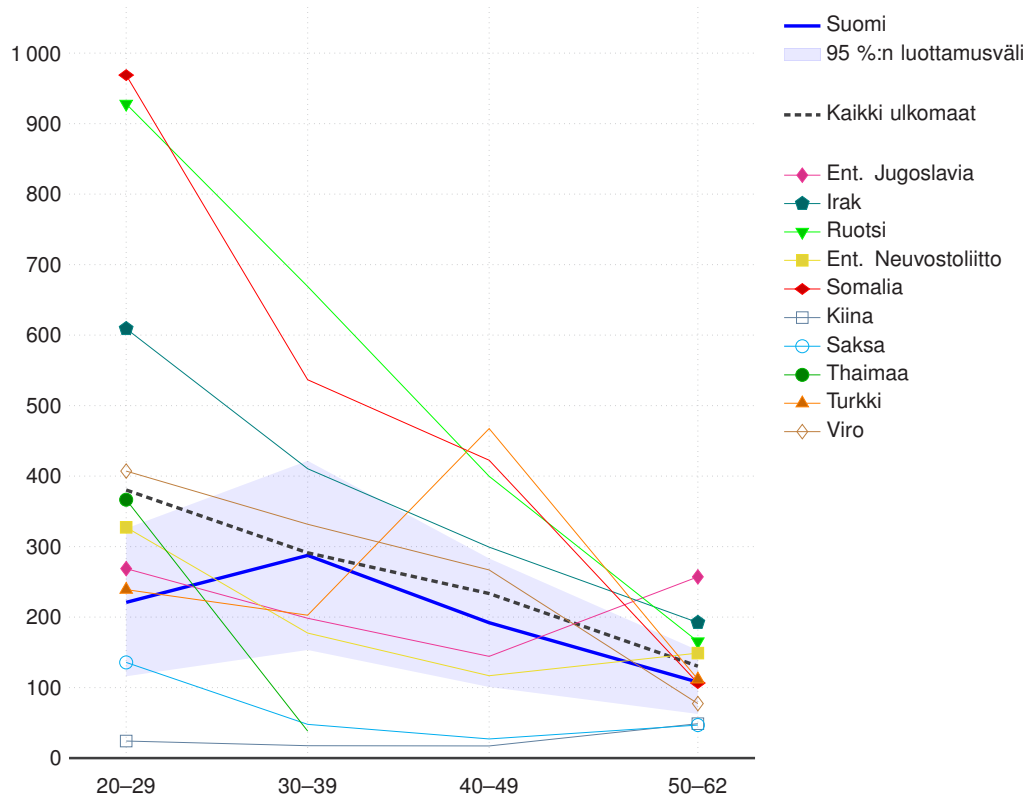
Kuvio 34. Rikosten selvittämisistä, syyttämistä, oikeudenkäynneistä ja rangaistusten täytäntöönpanoista aiheutuneet menot, julkisista oikeusavusta aiheutuneet menot, ulosottoimenpiteistä aiheutuneet menot sekä sakkorangaistuksista saadut tulot. Keskimäärin yhteensä euroa per 20–62-vuotias henkilö syntymävaltion mukaan vuonna 2011, kun menoista on vähennetty sakkotulot. Suomen kohdalla on esitetty 95 %:n luottamusväli keskiarvolle Lähteet: Tilastokeskus (rekisterit, FLEED-aineisto) ja omat laskelmat käyttäen Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimuksia (2007–2013).

Kuviossa 34 on esitetty keskimääräiset rikosasioista, julkisesta oikeusavusta ja ulosottotoimenpiteistä yhteensä aiheutuneet menot syntymävaltion mukaan 20–62-vuotiaille. Menoista on vähennetty rangaistuksina annetuista sakoista saadut tulot. Vuonna 2011 korkeimmat keskimääräiset menot olivat Ruotsissa ja Somaliassa syntyneillä, noin 400 euroa per työkäinen henkilö. Matalimmat keskimääräiset menot suurimpien maahanmuuttajamaiden joukossa olivat Kiinassa ja Saksassa syntyneillä, noin 40 euroa per työkäinen kummassakin näissä maissa syntyneillä. Ero korkeimpien ja matalimpien vuosittaisten keskimääräisten menojen kohdalla syntymävaltioiden välillä oli noin kymmenkertainen. Suomessa syntyneillä keskiarvo oli noin 117 euroa per työkäinen henkilö (95 %:n luottamusväli keskiarvolle: [93,140]). Kaikkien ulkomailla syntyneiden työkäisten osalta keskimääräinen rikosasioista, julkisesta oikeusavusta ja ulosottotoimenpiteistä yhteensä aiheutunut meno oli noin 180 euroa vuonna 2011.

Kunkin kuvion 34 syntymävaltion kohdalla alle neljäsosa kyseisen syntymävaltion työkäisestä väestöstä aiheutti kaikki rikosasioista, julkisesta oikeusavusta ja ulosottotoimenpiteistä yhteensä aiheutuneet menot vuonna 2011. Edelleen rikosasioista aiheutti menoja huomattavasti pienempi osuus henkilöistä kuin julkisesta oikeusavusta ja ulosottotoimenpiteistä: esimerkiksi kaikkien ulkomailla syntyneiden osalta noin 10 % työkäisestä väestöstä aiheutti vuonna 2011 joko rikosasioihin, julkiseen oikeusapuun tai ulosottoasioihin liittyviä menoja, kun pelkästään rikosasioiden osalta menoja aiheutti 2 % työkäisestä väestöstä.

Suurimpien syntymävaltioiden joukossa Somaliassa syntyneillä oli korkein osuus työkäisestä väestöstä, joka aiheutti vuonna 2011 menoja rikosasioihin, julkiseen oikeusapuun ja ulosottotoimenpiteisiin liittyen: noin 22 % työkäisestä väestöstä (pelkästään rikosasioihin liittyen, noin 5 % väestöstä). Toiseksi suurin osuus oli Turkissa syntyneillä, noin 16 % (pelkästään rikosasioihin liittyen, noin 5 % väestöstä). Ruotsissa syntyneillä osuus oli noin 13 % (pelkästään rikosasioihin liittyen, noin 3 % väestöstä). Suomessa syntyneiden työkäisten kohdalla tämä osuus oli vuonna 2011 noin 8 % väestöstä (pelkästään rikosasioihin liittyen: 2,4 % väestöstä).

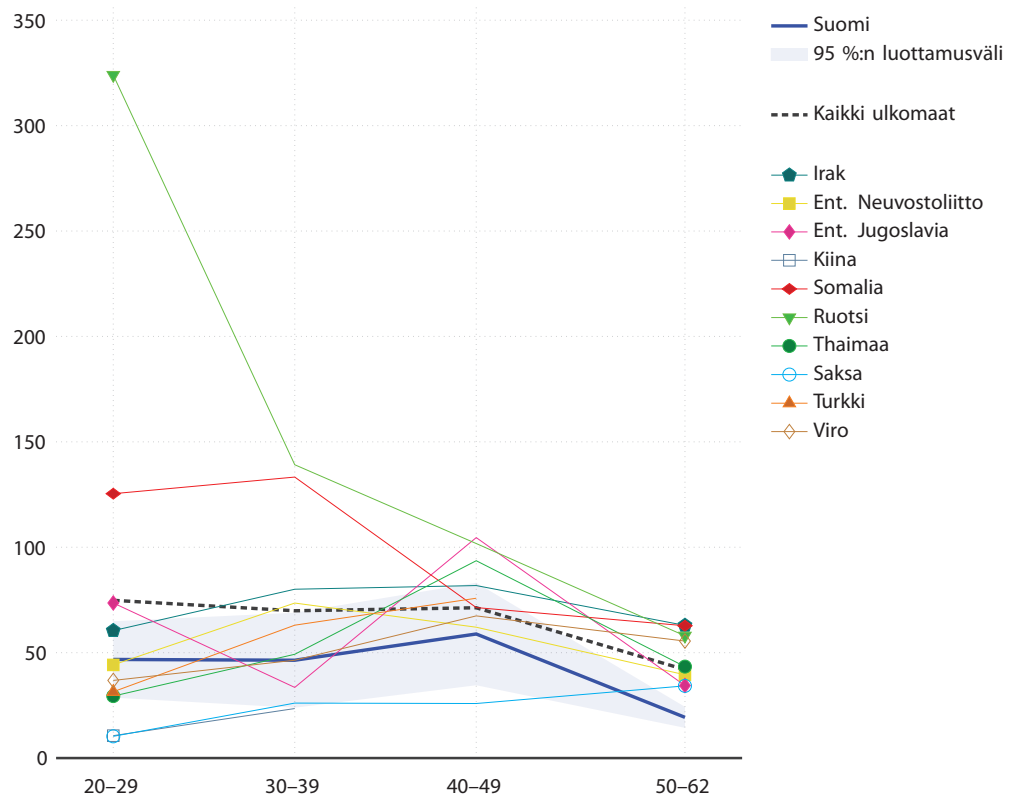
Esitän seuraavaksi rikosasioista, julkisesta oikeusavusta ja ulosottotoimenpiteistä yhteensä aiheutuneet menot ikäluokan ja sukupuolen mukaan luokiteltuina, sillä keskimääräiset menot vaihtelevat näiden luokkien välillä moninkertaisesti.



Kuvio 35. Rikosten selvittämisistä, syyttämistä, oikeudenkäynneistä ja rangaistusten toimeenpanemisesta aiheutuneet menot, saaduista oikeusavusta aiheutuneet menot, ulosottotoimenpiteistä aiheutuneet menot sekä sakkorangaistuksista saadut tulot. Keskimäärin yhteensä euroa per mies syntymävaltion ja ikäluokan mukaan vuonna 2011, kun menoista on vähennetty sakkotulot. Lähteet: Tilastokeskus (rekisterit, FLEED-aineisto) ja omat laskelmat käyttäen Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimuksia (2007–2013).

Kuviossa 35 on esitetty keskimääräiset rikosasioista, julkisesta oikeusavusta ja ulosottotoimenpiteistä yhteensä aiheutuneet menot ikäluokan ja syntymävaltion mukaan 20–62-vuotiaille miehille. Menoista on vähennetty rangaistuksina annetuista sakoista saadut tulot. Vuonna 2011 korkeimmat keskimääräiset menot olivat Somaliassa ja Ruotsissa syntyneillä 20–29-vuotiailla miehillä: Somaliassa syntyneillä noin 970 euroa ja Ruotsissa syntyneillä noin 930 euroa. Lähes kaikkien syntymävaltioiden osalta keskimääräiset menot laskivat siirryttäessä vanhempiin ikäluokkiin. Selkeimmän poikkeuksen tästä vaikuttavat kuvion 35 perusteella tehneet Turkissa syntyneet 49–49-vuotiaat miehet. Pienimmät menot kaikissa ikäluokissa vanhinta 50–62-vuotiaiden ikäluokkaa lukuun ottamatta olivat Kiinassa syntyneillä miehillä, heillä keskimääräiset menot vanhinta ikäluokkaa lukuun ottamatta olivat noin 20–25 euroa vuonna 2011. Thaimaassa syntyneitä 40–49-vuotiaita ja 50–62-vuotiaita ei ole kuviossa, sillä ikäluokissa ei ollut viittä menojäädettä henkilöä. Suomessa syntyneillä miehillä korkeimmat keskimääräiset menot olivat 30–39-vuotiailla miehillä, noin 290 euroa (95 %:n luottamusväli keskiarvolle: [153,422]).

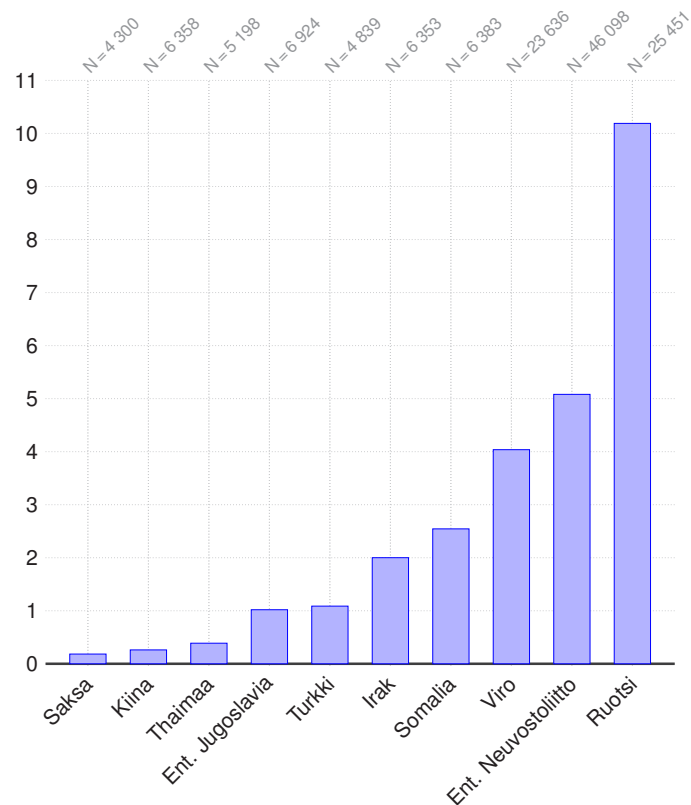
Kunkin kuvion 35 ikäluokan ja syntymävaltion kohdalla alle kolmasosa kyseisen syntymävaltion työikäisestä väestöstä aiheutti kaikki rikosasioista, julkisesta oikeusavusta ja ulosottotoimenpiteistä yhteensä aiheutuneet menot vuonna 2011. Suurimpien syntymävaltioiden joukossa Somaliassa syntyneillä oli korkein ikäluokittainen osuus työikäisestä väestöstä, joka aiheutti vuonna 2011 menoja rikosasioihin, julkiseen oikeusapuun ja ulosottotoimenpiteisiin liittyen: 20–29-vuotiailla Somaliassa syntyneillä miehillä osuus oli noin 29 % väestöstä. Ruotsissa syntyneillä 20–29-vuotiailla miehillä osuus oli noin 20 %. Suomessa syntyneiden 30–39-vuotiaiden miesten kohdalla tämä osuus oli vuonna 2011 noin 12 % väestöstä.



Kuvio 36. Rikosten selvittämisistä, syyttämisistä, oikeudenkäynneistä ja rangaistusten toimeenpanemisesta aiheutuneet menot, saaduista oikeusavusta aiheutuneet menot, ulosottotoimenpiteistä aiheutuneet menot sekä sakkorangaistuksista saadut tulot. Keskimäärin yhteensä euroa per nainen syntymävaltion ja ikäluokan mukaan vuonna 2011, kun menoista on vähennetty sakkotulot. Lähteet: Tilastokeskus (rekisterit, FLEED-aineisto) ja omat laskelmat käyttäen Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimuksia (2007–2013).

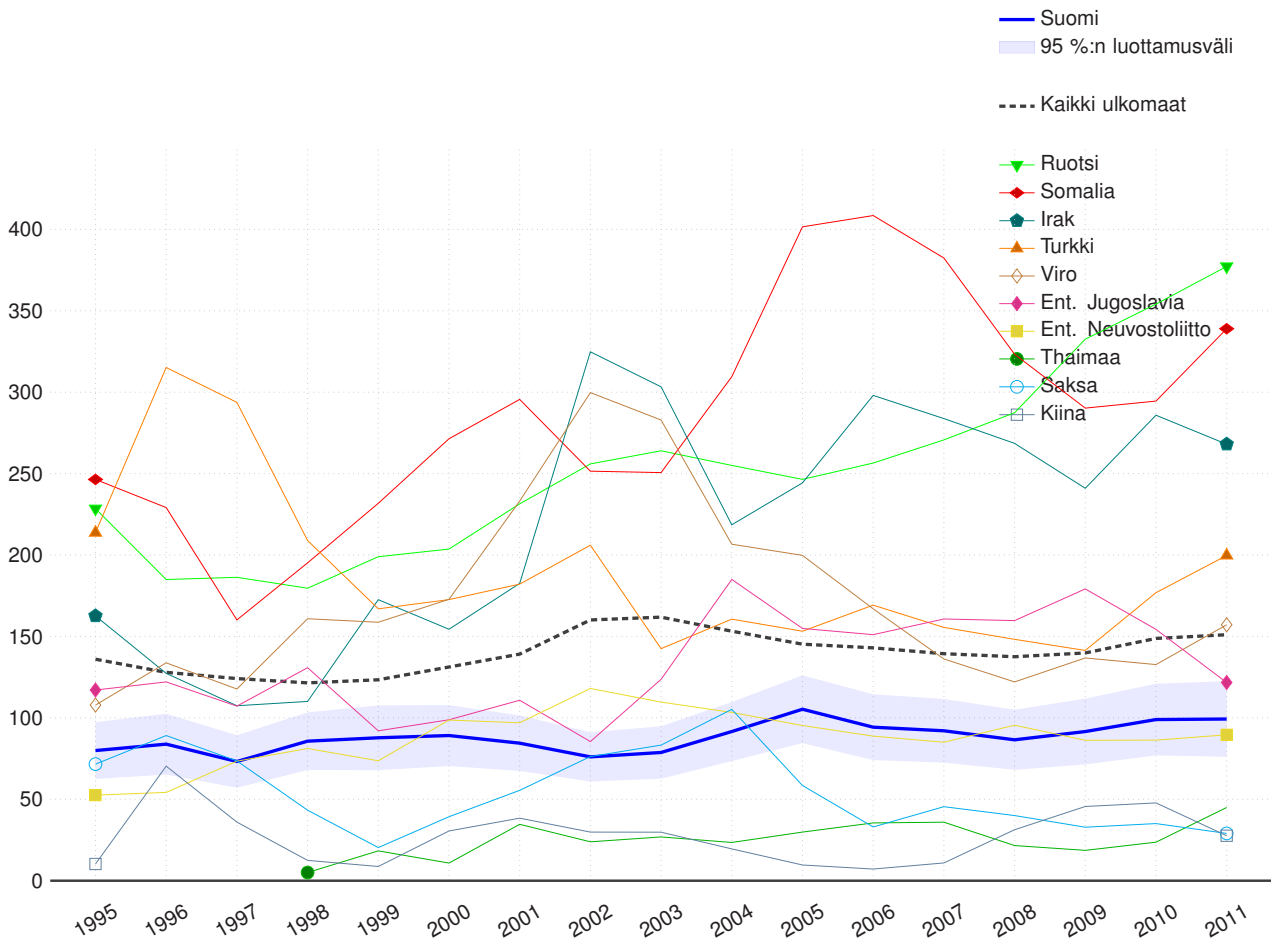
Kuviossa 36 on esitetty keskimääräiset rikosasioista, julkisesta oikeusavusta ja ulosottotoimenpiteistä yhteensä aiheutuneet menot ikäluokan ja syntymävaltion mukaan 20–62-vuotiaille naisille. Menoista on vähennetty rangaistuksina annetuista sakoista saadut tulot. Vuonna 2011 korkeimmat keskimääräiset menot olivat Ruotsissa syntyneillä 20–29-vuotiailla naisilla, noin 320 euroa. Toisin kuin miehillä keskimääräiset menot eivät laskeutuneet siirryttäessä vanhempiin ikäluokkiin.

Kunkin kuvion 36 ikäluokan ja syntymävaltion kohdalla alle neljäsosa kyseisen syntymävaltion työikäisestä väestöstä aiheutti kaikki rikosasioista, julkisesta oikeusavusta ja ulosottotoimenpiteistä yhteensä aiheutuneet menot vuonna 2011. Ruotsissa syntyneillä oli suurimpien syntymävaltioiden joukossa korkein ikäluokittainen osuus työikäisestä väestöstä, joka aiheutti vuonna 2011 menoja rikosasioihin, julkiseen oikeusapuun ja ulosottotoimenpiteisiin liittyen: 20–29-vuotiailla naisilla osuus oli noin 20 % väestöstä. Suomessa syntyneiden 20–29-vuotiaiden naisten kohdalla tämä osuus oli vuonna 2011 noin 6 % väestöstä ja kaikkien ulkomailla syntyneiden 20–29-vuotiaiden naisten kohdalla noin 7 % väestöstä.



Kuvio 37. Rikosten selvittämisistä, syyttämisistä, oikeudenkäynneistä ja rangaistusten toimeenpanemisista aiheutuneet menot, saaduista oikeusavuiista aiheutuneet menot, ulosottotoimenpiteistä aiheutuneet menot sekä sakkorangaistuksista saadut tulot. Kaikkien 20–62-vuotiaiden henkilöiden yhteenlaskettujen menojen summa, kun sakkotuotot on vähennetty, miljoonaa euroa synnyinmaittain vuonna 2011. Lähteet: Tilastokeskus (rekisterit, FLEED-aineisto) ja omat laskelmat käyttäen Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimuksia (2007–2013).

Kuviossa 37 on esitetty kaikkien työikäisten rikosasioista, saaduista oikeusavuiista ja ulosottotoimenpiteistä aiheutuneiden menojen yhteenlasketut summat syntymävaltioittain vuonna 2011, kun niistä on vähennetty sakkotulojen yhteenlasketut summat. Summat saadaan keskiarvojen ja henkilömäärien (N) tulona, joten niihin vaikuttavat kummatkin tekijät. Suurimmat yhteenlasketut menot olivat Ruotsissa syntyneillä, noin 10,2 miljoonaa euroa vuonna 2011. Pienimmät yhteenlasketut menot olivat puolestaan Saksassa syntyneillä työikäisillä, noin 0,18 miljoonaa euroa vuonna 2011.



Kuvio 38. Rikosten selvittämisistä, syyttämistä, oikeudenkäynneistä ja rangaistusten toimeenpanemisista aiheutuneet menot, joista on vähennetty sakkorangaistuksina saadut tulot. Keskimäärin yhteensä euroa per 20–62-vuotias henkilö syntymävaltioittain vuosina 1995–2011. Lähteet: Tilastokeskus (syytetyt, tuomitut ja rangaistukset -tilasto, FLEED-aineisto) ja omat laskelmat käyttäen Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimuksia (2007–2013).

Kuviossa 38 on esitetty aikasarja vuosien 1995–2011 keskimääräisille vuosittaisille rikosasioista aiheutuneille menoille syntymävaltioittain. Työikäisiä 20–62-vuotiaita koskevista luvuista on vähennetty sakoista saadut tulot. Thaimaassa syntyneille ei ole esitetty arvoja vuosille 1995–1997, jolloin menoja aiheuttaneita henkilöitä oli vuosittain yhteensä alle viisi henkilöä. Kuviossa ei ole lainkaan julkisesta oikeusavusta ja ulosottotoimenpiteistä aiheutuneita menoja. Vuosittaiset keskiarvot ovat vaihdelleet kunkin syntymävaltion kohdalla vähintään useita kymmeniä prosentteja vuosien 1995–2011 aikana. Tästä huolimatta syntymävaltioiden väliset erot ovat ainakin joidenkin maiden kohdalla havaittavia.

Ruotsissa ja Somaliassa syntyneillä keskimääräiset menot työikäisellä väestöllä rikosasioista ovat olleet jokaisena vuonna aikavälillä 1995–2011 korkeammat kuin ulkomailla syntyneillä keskimäärin ja yli puolet vuosista keskiarvojen ero ollut yli 100 euroa per vuosi. Myös Irakissa syntyneillä keskiarvo on ollut vuodesta 1999 lähtien kaikkien ulkomailla syntyneiden keskiarvoa suurempi joka vuosi. Virossa syntyneillä keskiarvo oli kaikkien ulkomailla syntyneiden keskiarvoa suurempi vuosina 1998–2006. Kaikkien ulkomailla syntyneiden osalta vuosittainen keskiarvo on ollut noin 150 euroa vuodesta 2001 lähtien. Suomessa syntyneillä vuosittainen keskiarvo on ollut noin 100 euroa vuodesta 2004 lähtien. Alhaisimmat keskiarvot aikasarjassa ovat olleet Kiinassa, Saksassa ja Thaimaassa syntyneillä. Thaimaassa syntyneiden osalta keskiarvon alhaisuuteen vaikuttaa ainakin se, että suurin osa Thaimaassa syntyneistä on naisia (ks. liite 1). Vuoden 2011 osalta erittelin menot sukupuolen ja ikäluokan mukaan aiemmin tässä luvussa (ks. kuvat 35 ja 36).

6.5.2 Oleskelulupapäätöksistä valittamisiin liittyvät menot

Tiedot ensimmäisiä oleskelulupia koskevista oleskelulupapäätöksistä tehdyistä valituksista tulivat Maahanmuuttoviraston hallinnoimasta ulkomaalaisrekisteristä. Osassa valitustietoja kävi ilmi valitusviranomaisen: useimmiten se oli joku hallinto-oikeuksista, mutta joissain tapauksissa valitus oli mennyt korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Valituksista aiheutuneet menot lasken hallinto-oikeuksien ja korkeimman hallinto-oikeuden päätösten käsittelymenoina. Koska aineistollisista syistä käsitellessäni vain vuonna 2011 tehtyjä valituksia, käytän yhden valituksen menona (myös korkeimmalle hallinto-oikeudelle) hallinto-oikeuden yhden ratkaistun asian menoja vuonna 2011. Tämä oli 1 487 euroa per ratkaistu asia (Valtion talousarvioesitys 2013: 25.10.02).

Vuotta 2011 koskeva käytössäni ollut valitusaineisto sisälsi ensimmäisiä oleskelulupia koskevat valitustiedot yhteensä 326 työikäistä 20–62-vuotiasta henkilöä koskien, jotka kuuluivat vuoden 2011 FLEED-aineistoon. Hallinto-oikeuksissa käsiteltiin vuonna 2011 yhteensä 2 887 ulkomaalaisasiaa, joista yhteensä 1 217 asiaa käsiteltiin oleskelulupia (SVT: *Hallinto-oikeuksien ratkaisut*). Lisäksi 1 362 asiaa koski turvapaikkoja (mt.). Korkeimmassa hallinto-oikeuksissa käsiteltiin vuonna 2011 yhteensä 808 ulkomaalaisasiaa, joista yhteensä 256 asiaa käsiteltiin oleskelulupia (SVT: *Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisut*). Lisäksi 514 asiaa koski turvapaikkoja (mt.).

Tähän tutkimukseen sisältyy vain pieni osa hallinto-oikeuksien ja korkeimpien hallinto-oikeuksien oleskelulupia koskien käsittelemistä asioista. Syitä tähän ovat ainakin seuraavat: FLEED-aineisto sisältää vain Suomessa kotikunnan omaavat henkilöt, ja osa oleskeluluvista valittaneista henkilöistä ei täytä tätä kriteeriä. Lisäksi käsitellessäni vain työikäistä 20–62-vuotiasta väestöä, joten tämän ikäluokan ulkopuolella olevien henkilöiden valitukset eivät sisälly tutkimukseen. Maahanmuuttoviraston toimittama aineisto ei myöskään sisällä niitä henkilöitä, joiden henkilötunnuksia Maahanmuuttovirastolla ei ollut tiedossa. Maahanmuuttoviraston toimittama aineisto sisälsi vain valitukset koskien ensimmäisiä oleskelulupia, joten muista oleskeluluvista tehdyt valitukset eivät sisälly tutkimukseen.

En esittelen tuloksia valitusten osalta, sillä suurimpien syntymävaltioiden joukossa oli monia valtioita, joiden kohdalla ei ollut vähintään viittä henkilöä, jotka olisivat valittaneet ensimmäisiä oleskelulupiaan koskevista päätöksistä.

6.6 Työvoimapolitiittiset toimenpiteet: työvoimakoulutukset

Työ- ja elinkeinotoimistot järjestävät työvoimakoulutusta. Tämän tutkimuksen aikaskaala ulottuu vuoteen 2011, jolloin työvoimakoulutukset jaettiin vielä ammatilliseen koulutukseen ja valmentavaan työvoimakoulutukseen. Maahanmuuttajien kotoutumiskoulutus oli vuonna 2011 osa valmentavaa työvoimakoulutusta. Kotoutumiskoulutukseen oli varattu valtion vuoden 2011 talousarvioesityksessä yhteensä 34 miljoonaa euroa (Valtion talousarvioesitys 2011: Työllistämisen-, koulutus- ja erityistoimet). Koko työvoimapolitiittiseen aikuiskoulutukseen oli varattu vuoden 2011 valtion talousarvioesityksessä yhteensä noin 249 miljoonaa euroa, joten kotouttamiskoulutus muodosti tästä noin 13 %:n osuuden (mt.). Tässä luvussa tutkin kaikista työvoimakoulutuksista (kotoutumiskoulutus ja kaikki muu koulutus) aiheutuneita menoja.

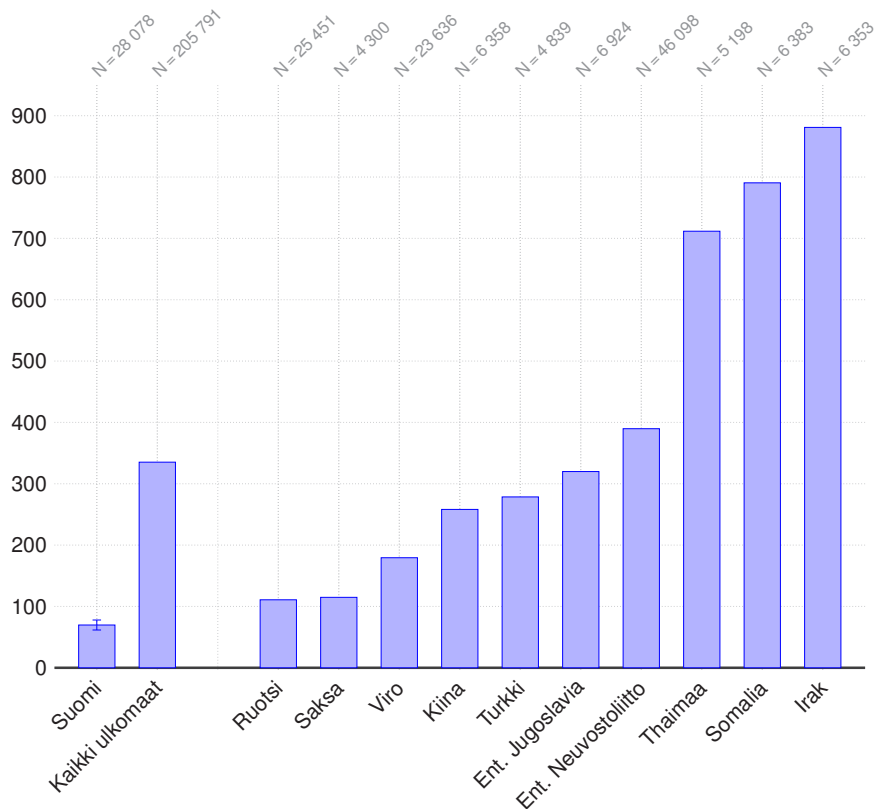
Tutkimuksen aihepiiriin kuuluisivat myös työllistämistoimet, joita ovat muun muassa palkkatuet ja starttiraha. Työllistämisistä erityisesti palkkatuet yksityiselle sektorille ja starttirahat ovat julkisen talouden menoja, jotka kohdistuvat henkilöihin yksilöllisesti (palkkatuen kohdalla yrityksen, joka palkkaa henkilön, kautta). Kaikki palkkatuet ja starttirahat saattavat kuitenkin jo sisältyä saatuihin tulonsiirtotietoihin tulonjaon kokonaistilaston kautta (ks. liite 2). Laskin joka tapauksessa starttirahoista ja yksityiselle sektorille työmarkkinatuen ulkopuolelta menevät palkkatuen menot FLEED-aineistojen tietojen perusteella. Tämä ei kuitenkaan muuttanut tuloksia juuri lainkaan maahanmuuttajaryhmien kohdalla, sillä yli 90 %:a työvoimakoulutusten ja työllistämistoimien menoista muodostui tarkastelemiäni ryhmien kohdalla nimenomaan työvoimakoulutuksen menoista. Jätin työllistämisistä aiheutuneet menot näin ollen pois.

FLEED-aineisto sisältää tiedot kaikista työvoimakoulutusten aloitus- ja päättymispäivistä henkilöittäin. Mukana ei ole Euroopan sosiaalirahaston (ESR) rahoittamia koulutuksia. Nämä tiedot löytyvät tutkimuksen kattamille vuosille 1995–2011 lukuun ottamatta vuonna 2004 alkaneita ja päättyneitä työvoimakoulutuksia, joista osa on alkanut vuoden 2003 puolella. Järjestetyn työvoimakoulutuksen päivän yksikkökustannuksen arvioin kahdesta lähteestä: työ- ja elinkeinoministeriön tilastotiedotteista 2009–2012 (TEM 2010–2013, 16). Vuoden 2011 euroihin muunnetut yksikkökustannukset järjestetystä työvoimakoulutuspäivästä vaihtelivat vuosina 2005–2011 noin 37 ja 41 euron välillä (mt.).

Toinen lähde työvoimakoulutuksen päivän yksikkökustannuksen arvioimiseksi olivat valtion talousarvioesitykset. Esimerkiksi vuoden 2010 talousarvioesityksessä varauduttiin hankkimaan 34 175 henkilötyövuotta ammatillisia ja valmentavia koulutuksia. Tälle oli varattu hankintamäärärahoja noin 282 miljoonaa euroa. Laskin tästä työvoiman henkilötyöpäivän yksikkökustannukseksi (muunnettuna vuoden 2011 euroihin) 23,4 euroa. Tämä luku koski vuoden kaikkia päiviä, ei vain arkipäiviä. Kun laskin luvun vain arkipäiville, niin tulokseksi tuli eri vuosille valtion talousarvioesityksistä noin 35–38 euroa, eli suunnilleen saman verran kuin ensimmäisellä tavalla laskettuna. Koska vuosille 2009–2012 laskettu päiväkohtainen yksikkökustannus oli noin 24 euroa, päätin käyttää sitä kaikille tutkimuksen vuosille. (Valtion talousarvioesitykset 2009–2012: Työllistämis-, koulutus- ja erityistoimet).

Oletin tutkimuksessa, että työvoimakoulutukset olisivat täysipäiväisiä. Kotoutumissuunnitelmien piiriin kuuluvilla maahanmuuttajilla koulutus onkin kokopäiväopiskelua aiheutta käsittelevän Jyväskylän yliopiston tutkimuksen mukaan (Pöyhönen et al. 2009, 20).

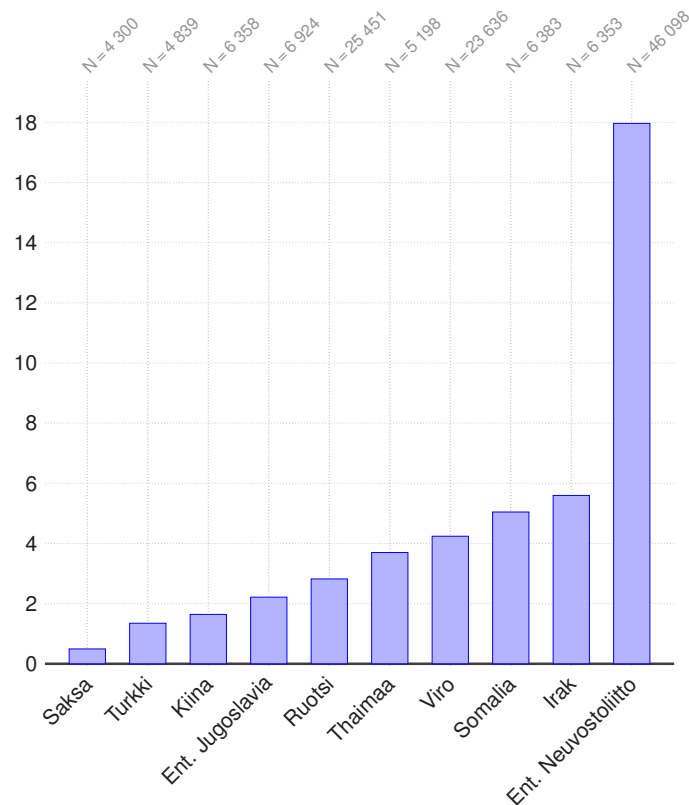
Arvioin oletusteni pitävyyttä laskemalla yhteen kaikkien aineistosta laskettujen työvoimakoulutusten yhteisumman vuonna 2011 ja vertasin sitä valtion vuoden 2011 talousarvioesityksen summaan. Aineiston perusteella laskettu yhteisumma työvoimakoulutuksille oli 266 miljoonaa euroa (95 %:n luottamusväli: [243 milj., 289 milj.]). Valtion talousarvioesityksessä vuodelle 2011 oli varattu noin 249 miljoonaa euroa työvoimakoulutuksiin, joten tämä luku mahtuu luottamusvälin sisään (Työllistämis-, koulutus- ja erityistoimet). Tosin laskemani summa on vain työikäisille 20–62-vuotiailla, joten voi olla, että arvioni työvoimakoulutuksen menoista ovat hieman yläkanttiin.



Kuvio 39. Menot työvoimakoulutusten järjestämisestä. Keskimäärin yhteensä euroa per 20–62-vuotias henkilö syntymävaltion mukaan vuonna 2011. Suomen kohdalla on esitetty 95 %:n luottamusväli keskiarvolle. Lähteet: Tilastokeskus (FLEED-aineisto) ja omat laskelmat Valtion talousarvioesitysten (2009–2012: Työllistämisen-, koulutus- ja erityistoimet) pohjalta.

Kuviossa 39 on esitetty työvoimakoulutusten keskimääräiset menot työikäistä kohti vuonna 2011 syntymävaltion mukaan. Korkein keskiarvo oli Irakissa syntyneillä työikäisillä, 881 euroa. Kaikkien ulkomailla syntyneiden työikäisten keskiarvo oli noin 335 euroa. Suurimpien maahanmuuttajamaiden joukossa Ruotsissa syntyneillä työikäisillä oli pienin keskiarvo vuonna 2011, noin 110 euroa. Suomessa syntyneillä työikäisillä keskiarvo oli pienempi kuin yhdelläkään maahanmuuttajaryhmistä, noin 70 euroa vuonna 2011 (95 %:n luottamusväli: [62,78]).

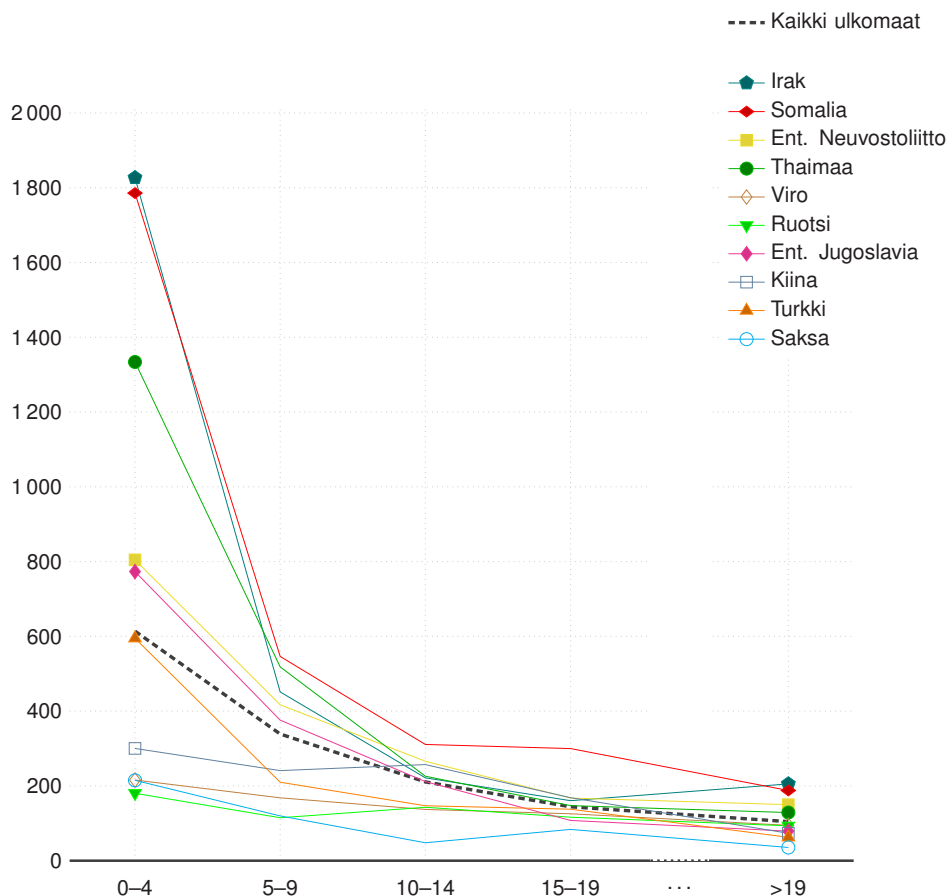
Työvoimakoulutukseen osallistuneiden henkilöiden osuus vaihteli syntymävaltioittain niin, että suurin osuus oli Irakissa syntyneillä, noin 26 % työikäisestä väestöstä, ja pienin osuus ulkomailla syntyneistä oli puolestaan Ruotsissa ja Saksassa syntyneillä, noin 4 % kummassakin. Kaikkien ulkomailla syntyneiden työikäisten kohdalla osuus oli noin 10 % vuonna 2011. Suomessa syntyneillä työikäisillä osuus oli muita ryhmiä pienempi, noin 2 % työikäisestä väestöstä.



Kuvio 40. Menot työvoimakoulutusten järjestämisestä. Kaikkia 20–62-vuotiaita henkilöitä koskevien menojen summa yhteensä. Miljoonaa euroa syntymävaltion mukaan vuonna 2011. Lähteet: Tilastokeskus (FLEED-aineisto) ja omat laskelmat Valtion talousarvioesitysten (2009–2012: Työllistämis-, koulutus- ja erityistoimet) pohjalta.

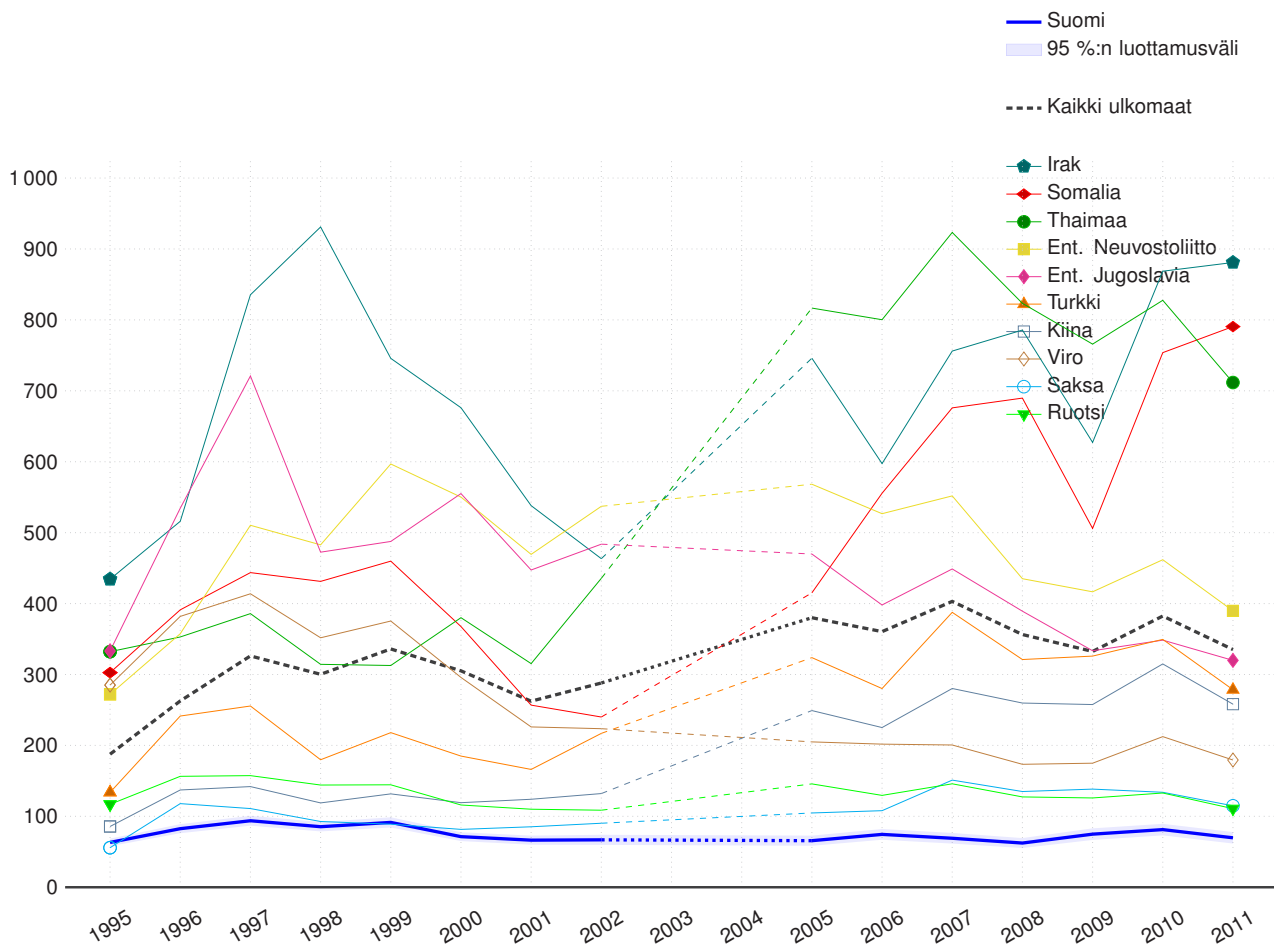
Kuviossa 40 on esitetty kaikkien työikäisten saamien työvoimakoulutusten järjestämisestä aiheutuneiden menojen yhteenlasketut summat syntymävaltioittain vuonna 2011. Summat saadaan keskiarvojen ja henkilömäärien (N) tulona, joten niihin vaikuttavat kummatkin tekijät. Eniten työvoimakoulutusten menoja yhteenlaskettuna summana aiheuttivat entisen Neuvostoliiton alueella syntyneet, noin 18 miljoonaa euroa vuonna 2011.

Laskemani arvion mukaan kaikkien ulkomailla syntyneiden työikäisten työvoimakoulutusten järjestämisestä aiheutuneiden menojen yhteissumma oli vuonna 2011 noin 69 miljoonaa euroa. Koska valtion talousarvioesityksessä oli varattu noin 34 miljoonaa euroa kotoutumiskoulutukseen vuodelle 2011, päättelen tästä, että noin puolet ulkomailla syntyneiden työvoimakoulutuksista oli kotoutumiskoulutuksia vuonna 2011 ja puolet muita työvoimakoulutuksia (2011: Työllistämis-, koulutus- ja erityistoimet).



Kuvio 41. Menot työvoimakoulutusten järjestämisestä. Keskimäärin yhteensä euroa per 20–62-vuotias henkilö maassaolovuosien luokan ja syntymävaltion mukaan vuonna 2011. Maassaolo vuosina sen jälkeen, kun on täyttänyt 15 vuotta. Lähteet: Tilastokeskus (FLEED-aineisto) ja omat laskelmat Valtion talousarvioesitysten (2009–2012: Työllistämis-, koulutus- ja erityistoimet) pohjalta.

Oletin, että menot työvoimakoulutuksista laskisivat maassaolovuosien mukaan, sillä kotoutumiskoulutusten ajattelin sijoittuvan maassaoloajan alkuun. Kuviossa 41 on esitetty työvoimakoulutusten järjestämisestä aiheutuneet keskimääräiset menot työikäistä kohti maassaolovuosien luokan ja syntymävaltion mukaan vuonna 2011. Menot vaikuttavat kuvion 41 perusteella laskevan eksponentiaalisesti suhteessa maassaolovuosiin. Korkeimmat keskimääräiset menot ovat Irakissa ja Somaliassa syntyneillä 0–4 vuotta maassa olleilla, noin 1 800 euroa per työikäinen. Vaikka keskimääräiset menot laskevatkin maassaolovuosien myötä, niin monien syntymävaltioiden kohdalla vähintään 20 vuotta maassa olleilla keskiarvomenot työvoimakoulutuksista olivat edelleen moninkertaiset verrattuna Suomessa syntyneisiin työikäisiin, joilla se oli noin 70 euroa vuonna 2011. Korkeimmat keskimääräiset menot vähintään 20 vuotta maassa olleilla oli Irakissa syntyneillä, noin 205 euroa per työikäinen, ja Somaliassa syntyneillä, noin 190 euroa per työikäinen.



Kuvio 42. Menot työvoimakoulutusten järjestämisestä. Keskimäärin euroa per 20–62-vuotias henkilö syntymävaltion mukaan vuosina 1995–2011. Vuosien 2003 ja 2004 tiedot puuttuvat. Lähteet: Tilastokeskus (FLEED-aineisto) ja omat laskelmat Valtion talousarvioesitysten (2009–2012: Työllistämis-, koulutus- ja erityistoimet) pohjalta.

Kuviossa 42 on esitetty työvoimakoulutusten järjestämisestä aiheutuneet keskimääräiset menot per työikäinen vuosina 1995–2011 (vuosien 2003 ja 2004 tiedot puuttuvat) syntymävaltion mukaan. Kaikkien ulkomailla syntyneiden keskiarvo henkilöä kohden on ollut vuodesta 1997 lähtien noin 300–400 euroa vuodessa. Irakissa syntyneillä keskiarvo on ollut kaikkina vuosina kaikkien ulkomailla syntyneiden keskiarvoa korkeampi. Irakissa syntyneilläkin keskiarvo on vaihdellut satoja euroja vuosittain. Oletan, että tämä johtuu Suomeen juuri muuttaneiden henkilöiden määrän vaihtelusta – ja siten kotoutumiskoulutukseen osallistuvien määrän vaihtelusta. Myös Entisen Jugoslavian alueella syntyneillä keskiarvo on ollut kaikkina vuosina 1995–2011 kaikkien ulkomailla syntyneiden keskiarvoa korkeampi. Thaimaassa syntyneillä keskiarvo on ollut joka vuosi kaikkia ulkomailla syntyneitä korkeampi vuosina 2001–2011 ja Somaliassa syntyneillä vuodesta 2005. Ruotsissa, Saksassa ja Kiinassa syntyneillä keskiarvomenot per työikäinen ovat olleet kaikkina vuosina 1995–2011 kaikkien ulkomailla syntyneiden keskiarvoa alempi. Suomessa syntyneillä työikäisillä keskiarvo per henkilö on ollut noin 60–90 euroa vuosina 1995–2011.

6.7 Turvapaikanhakijoina ja kiintiöpakolaisina maahan tulleiden vastaanotto- ja kotoutumismenot

Myönteisen oleskeluluvan saaneista turvapaikanhakijoista muodostuu julkisen talouden menoja vastaanotto- ja kotoutumispalveluiden järjestämisen kautta. Kiintiöpakolaisten osalta menoja muodostuu kotoutumispalveluiden kautta. Koska turvapaikanhakijoina tai kiintiöpakolaisina maahan tulleiden perheenjäsenet ovat myös oikeutettuja kotoutumispalveluihin, näiden järjestämisestä seuraa myös julkisen talouden menoja. (Valtion talousarvioesitys 2012: Kotouttaminen).

Turvapaikanhakijoita ja kiintiöpakolaisia koskevat menot ovat ainoita yksilöllisesti kulutettuja julkisen talouden tarjoamia palveluita, jotka eivät pohjaudu tässä tutkimuksessa henkilötason rekisteritietoihin. Alkuperäinen tarkoitukseni oli tunnistaa henkilötasolla maahan turvapaikanhakijoina tai kiintiöpakolaisina tulleet käyttäen Maahanmuuttoviraston toimittamia tietoja ulkomaalaisrekisteristä. Minulle tutkimuskäyttöön toimitetusta ulkomaalaisrekisteriin perustuvasta aineistosta löytyy kuitenkin vain pieni osa henkilöistä, jotka kuuluvat ulkomailla syntyneinä tutkimusaineistooni. Pääasiallinen syy tälle lienee, että ulkomaalaisrekisteristä ei löydy kattavasti suomalaisia henkilötunnuksia.

Koska en voinut käyttää henkilötason tietoja, päätin käyttää maatasoisia tietoja ja jakaa menot maatasoisesti väestössä kaikkien henkilöiden kesken maassaoloajan mukaan. Koska suurin osa vastaanotto- ja kotoutumismenoista menoista sijoittuu maassaoloajan alkuun, jaoin menot kaikkien niiden kesken tasan, jotka ovat olleet maassa alle viisi vuotta. Turvapaikanhakijoina maahan tulleiden kohdalla jaoin menot 15–70-vuotiaille alle viisi vuotta maassa olleille, sillä Suomeen yksintulleist alaikäisistä turvapaikanhakijoista nuorin oli hieman yli 15-vuotias vuoden 2014 ensimmäisellä puoliskolla (Maahanmuuttovirasto 2014, 6(8)). Oletin siis, että oleskeluluvan saaneet turvapaikanhakijat ovat kaikki 15–70-vuotiaita ja kuuluvat täten käytössä olleeseen rekisteriaineistooni, joskin alle 15-vuotiaita saattaa tulla turvapaikanhakijoina muun perheen mukana. Joka tapauksessa, kuten jäljempänä esitän, keskimääräiset vastaanotto- ja kotoutumismenot jäävät tämän tutkimuksen osalta todellisia menoja huomattavasti pienemmiksi ja siten 15–70-vuotiaidenkin kohdalla siitäkkin huolimatta, että oletin kaikkien turvapaikanhakijoiden saapuvan Suomeen vähintään 15-vuotiaina. Kiintiöpakolaisten osalta jaoin menot kaikkien alle viisi vuotta maassa olleiden kesken.

Vuosittaiset ja maakohittaiset lukumäärätiedot myönteisen oleskeluvan Suomeen saaneista joko turvapaikanhakijoina tai kiintiöpakolaisina poimin Maahanmuuttoviraston turvapaikka- ja pakolaistilastoista. Laskin vastaanotto- ja kotoutumismenot vuosille 2003–2011, sillä kiintiöpakolaisista ei ole tietoja vuotta 2003 ennen.

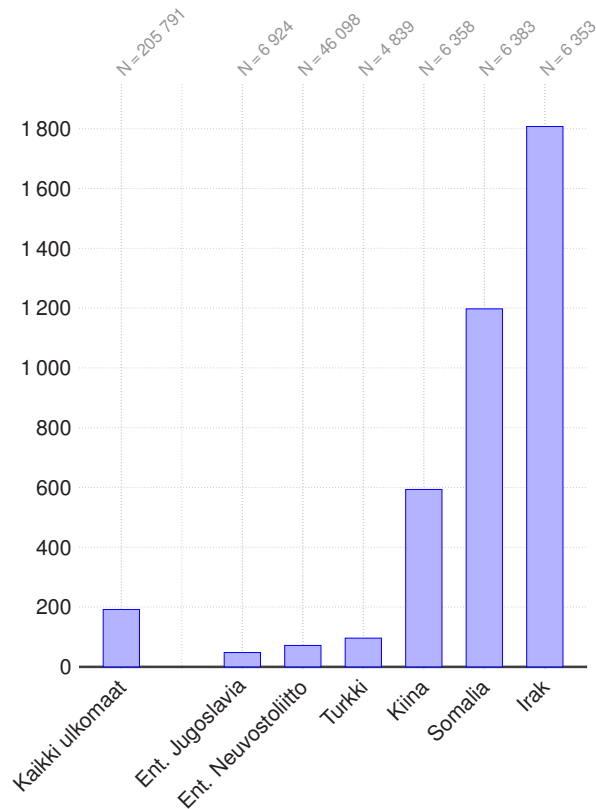
Turvapaikanhakijoina ja kiintiöpakolaisina maahan tulleiden perheenjäsenten osalta käytin Maahanmuuttoviraston toimittamia rekisteritietoja, sillä Maahanmuuttovirasto ei julkaise perheenyhdistämisen osalta eriteltyjä tietoja siitä, kuinka suuri osuus perheenyhdistämisistä tapahtuu turvapaikanhakijana tai kiintiöpakolaisena maahan tulleen kanssa. Perheenjäsenenä maahan tulleiksi oletin kaikki sellaiset henkilöt, joiden oleskeluluvan myöntöperusteena oli joko kansainvälistä suojelua saaneen puoliso, lapsi, huoltaja tai muu omainen. Nämä tiedot olivat saatavilla Maahanmuuttoviraston rekisteriaineistosta vain vuotta 2011 koskien. Rekisteriaineisto ei puutteineen todennäköisesti sisällä kaikkia 15–70-vuotiaita perheenyhdistettyjä. Osa tästä selittyy sillä, että minulla ei ole rekisteritietoja alle 15-vuotiaista henkilöistä vuodelle 2011.

Yksikkökustannukset laskin valtion talousarvioesityksistä. Vastaanottoa koskien käytiin vuosien 2012–2014 talousarvioesityksiä ja kotoutumispalveluita koskien vuoden 2012 talousarvioesitystä. Käytin näiden perusteella saatuja yksikkökustannuksia kaikille vuosille 2003–2011. Turvapaikanhakijoiden vastaanoton vuosimenoksi sain 13 410 euroa. Tämä on vuosien 2010–2012 keskiarvo vuosien 2012–2014 talousarvioesityksistä (edellisten vuosien toteutuneet menot) laskettuna. Vuosittaisen vastaanottomenon sain painotettuna keskiarvona vastaanottokeskusten ja yksityismajoituksen henkilöä kohti tulevista menoista. Painoina toimivat vastaanottokeskusten ja yksityismajoitusten vastaanottopalveluiden saajien lukumäärät. Koska vuonna 2011 turvapaikkahakemusten keskimääräiset käsittelyajat olivat normaalissa menettelyssä rauenneiden hakemusten luokkaa lukuun ottamatta vähintään 384 päivää (toissijaisen suojelun luokan käsittelyaikojen keskiarvo), oletin tähän perustuen, että vastaanotto kestää vuoden (Maahanmuuttovirasto 2011b, 15 (16)). (Valtion talousarvioesitykset 2012–2014: Kotouttaminen).

Valtio korvaa ELY-keskusten kautta kunnille kotoutumispalvelut kolmen vuoden ajalta turvapaikanhakijoina maahan tulleeille ja heidän perheenjäsenilleen. Kiintiöpakolaisten ja heidän perheenjäsentensä osalta valtio puolestaan korvaa ELY-keskusten kautta kunnille kotoutumispalvelut neljän vuoden ajalta. Poikkeuksen näistä korvausrajoista muodostavat tulkkipalvelut, jotka korvataan aina siihen asti, kunnes saa Suomen kansalaisuuden (Tuominen at al. 2013, 5(41)). Koska minulla ei ollut käytössäni tietoa, kuinka monta vuotta tulkkipalveluita käytetään keskimäärin ennen kansalaisuuden saamista, oletin tulkkipalvelujen käytön kestävänsä neljä vuotta, jonka jälkeen on mahdollista saada Suomen kansalaisuus (Maahanmuuttovirasto: kansalaisuuden hakeminen, asumisaika).

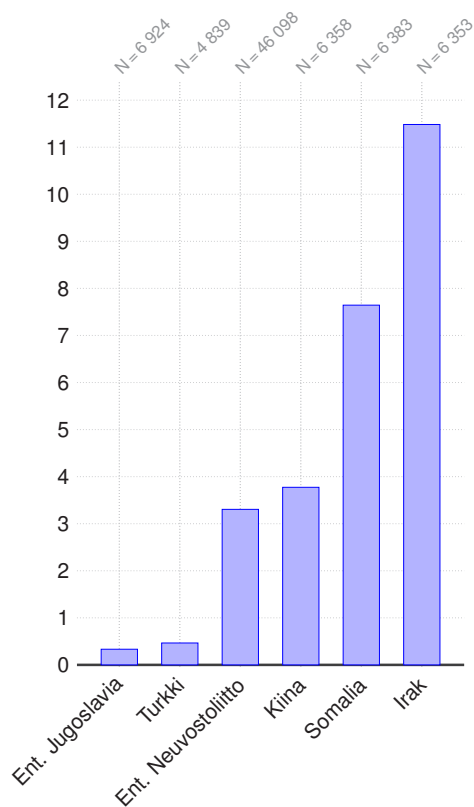
Kotoutumispalveluiden menojen osalta otin mukaan vain kuntien saamat laskennalliset korvaukset 7 vuotta täytäneestä henkilöstä, korvatut toimeentulotuet ja korvatut tulkkipalvelut. THL:n hallinnoima toimeentulorekisteri ei pidä sisällään näitä toimeentulotukia, joten ne eivät sisälly saatuihin tulonsiirtoihin, jotka on käsitelty aiemmin tässä tutkimuksessa (THL: toimeentulotuki, rekisteriseloste). Kaikki erityispalvelut jätin pois kotoutumisen yksikkökustannuksesta, sillä niistä aiheutuneet menot saattavat jo sisältyä aiemmin tässä tutkimuksessa esitettyihin sosiaali- ja terveyspalveluiden menoihin. Sain näin laskettuna turvapaikanhakijana maahan tulleen kotoutumisen yksikkökustannuksen olleen kokonaisuudessaan kaikki vuodet yhteenlaskettuna 17 971 euroa vuonna 2011 ja kiintiöpakolaisena maahan tulleen yksikkökustannuksen olleen kokonaisuudessaan kaikki vuodet yhteenlaskettuna 22 504 euroa vuonna 2011. Sijoitin tutkimuksessa kaikki menot maahantulovuodelle. (Valtion talousarvioesitykset 2012–2014: Kotouttaminen ja pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanotto).

Toteutuneet vastaanottokustannukset ja kotoutumiskustannukset olivat valtion vuoden 2011 tilinpäätöksessä yhteensä noin 150 miljoonaa euroa. Tässä luvussa ei ole mukana paluumuuttajien kotoutumismenoja, jotka olivat noin 5 miljoonaa euroa vuonna 2011. Tässä tutkimuksessa vuoden 2011 menot ovat yhteensä noin 40 miljoonaa euroa, joten tämä on vain kolmasosa valtion tilinpäätöksen luvuista. Syitä eroon ovat ainakin se, että tutkimuksessani ei ole mukana esimerkiksi menoja alaikäisen hoidosta, johon on varattu vuoden 2013 talousarvioesityksessä noin 20 miljoonaa euroa. Lisäksi tutkimuksessani korvaukset tulkkimenoista ovat vain neljälle vuodelle, mikä voi olla alakanttiin, ja lisäksi en ole ottanut mukaan menoja, joiden osalta ei ole varmaa sisältyvätkö ne jo tutkimuksen muihin osioihin. Vuoden 2011 menot olen laskenut tuona vuonna myönnettyjen oleskelulupien ja vastaanotettujen kiintiöpakolaisten perusteella. Vuoden 2011 valtion tilinpäätös koskee kuitenkin aiempina vuosina tulneiden kotoutumista, ja vuosina 2008–2009 Suomeen tuli enemmän turvapaikanhakijoita kuin vuosina sen jälkeen. (Valtion talousarvioesitykset 2012–2014: Kotouttaminen ja pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanotto).



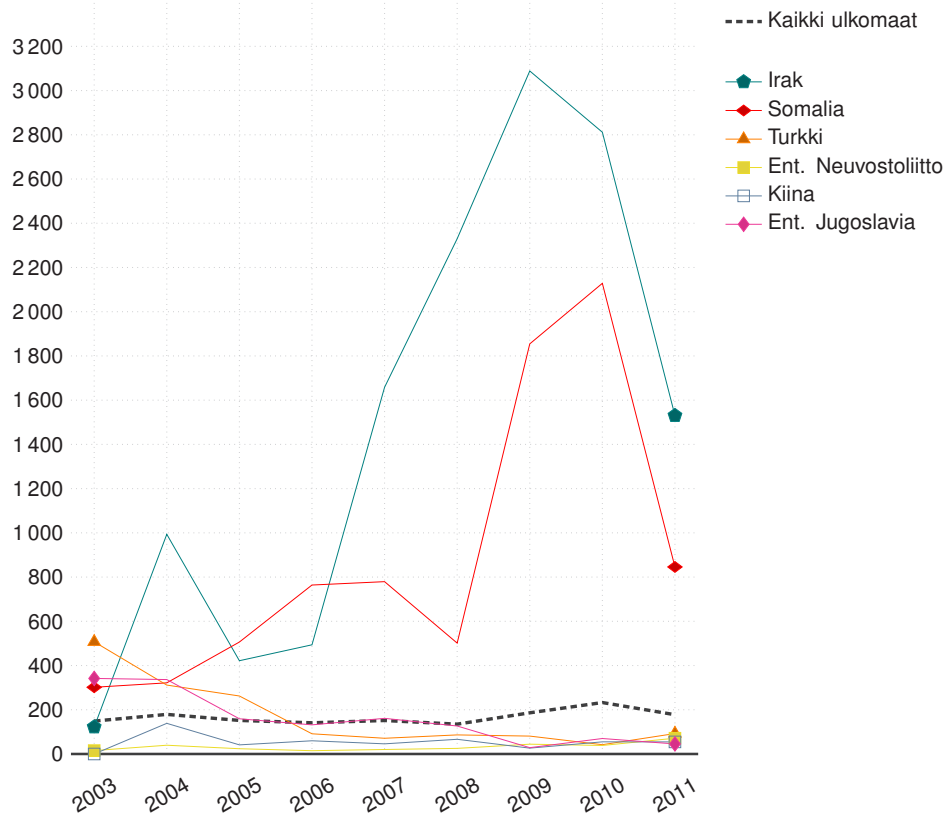
Kuvio 43. Vastaanottomenot ja kotoutumismenot mukaan lukien perheenyhdistämiset. Keskimäärin euroa per 20–62-vuotias henkilö syntymävaltion mukaan vuonna 2011. Lähteet: Maahanmuuttovirasto (turvapaikka- ja pakolaistilastot 2011), ulkomaalaisrekisteri sekä omat laskelmat valtion talousarvioesitysten (2012–2014: Kotouttaminen ja pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanotto) pohjalta.

Kuviossa 43 on esitetty syntymävaltiokohtaiset keskiarvot turvapaikanhakijoina ja kiintiöpakolaisina tai heidän perheenjäseninään maahan tulleiden vastaanotto- ja kotoutumismenoista vuonna 2011. Korkeimmat keskimääräiset menot työikäistä kohden olivat Irakissa syntyneillä, noin 1 800 euroa vuonna 2011. Toiseksi korkein keskiarvo oli Somaliassa syntyneillä, noin 1 200 euroa per työikäinen. Kaikkien ulkomailla syntyneiden kohdalla keskiarvo oli noin 200. Kuviossa ei ole mukana suurimpia maahanmuuttajamaita, joista ei ollut vähintään viittä henkilöä, jotka saivat vastaanotto- ja kotoutumispalveluita vuonna 2011.



Kuvio 44. Vastaanottomenot ja kotoutusmenot mukaan lukien perheen yhdistämiset. Kaikkien 20–62-vuotiaiden henkilöiden menot yhteensä. Miljoonaa euroa syntymävaltion mukaan vuonna 2011. Lähteet: Maahanmuuttovirasto (turvapaikka- ja pakolaistilastot, ulkomaalaisrekisteri) ja omat laskelmat valtion talousarvioesitysten (2012–2014: Kotouttaminen ja pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanotto) pohjalta.

Kuviossa 44 on esitetty syntymävaltioittain työikäisten yhteenlasketut menot turvapaikanhakijoina ja kiintiöpakolaisina tai heidän perheenjäseninään maahan tulleiden vastaanotto- ja kotoutuspalveluista vuonna 2011. Summat muodostuvat keskiarvojen ja henkilömäärien tuloina, joten kummatkin tekijät vaikuttavat summien suuruuksiin. Yhteensä entien työikäisten vastaanotto- ja kotoutusmenoja oli vuonna 2011 Irakissa syntyneillä, noin 11,5 miljoonaa euroa, Somaliassa syntyneillä noin 7,6 miljoonaa euroa ja entisen Neuvostoliiton alueella syntyneillä noin 3,3 miljoonaa euroa vuonna 2011.



Kuvio 45. Vastaanottomenot ja kotoutusmenot ilman perheenyhdistämiä. Keskimäärin euroa per 20–62-vuotias henkilö syntymävaltion mukaan vuosina 2003–2011. Lähteet: Maahanmuuttovirasto (turvapaikka- ja pakolaistilastot) ja omat laskelmat valtion talousarvioesitysten (2012–2014: Kotouttaminen ja pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanotto) pohjalta.

Kuvio 45 osoittaa, että vastaanotto- ja kotoutusmenojen syntymävaltioittaiset keskiarvot vaihtelevat moninkertaisesti eri vuosien välillä. Korkein vuositasoinen keskiarvo oli Irakissa syntyneillä työikäisillä vuonna 2009, noin 3 090 euroa per työikäinen. Edellisiin vuosiin verrattuna kohonnut turvapaikanhakijoiden määrä vuosina 2008–2009 näkyy kuviossa 45 kohonneina keskimääräisinä menoina Irakissa ja Somaliassa syntyneiden osalta.

6.8 Kollektiivisesti kulutetut julkisen talouden palvelut

Kaikkia julkisen talouden antamia palveluita ei kuluteta yksilöllisesti, kuten esitin aiemmin määritelmiä käsittelevässä luvussa 3. Ne palvelut, joita ei kuluteta yksilöllisesti, kulutetaan kollektiivisesti. Julkisen talouden antamista palveluista tähän luokkaan kuuluvat ne palvelut, joiden menoja en ole käsitellyt aiemmissa luvuissa (ks. kuvio 2 julkisen talouden menorakenteesta luvussa 3). Jotkut yksilöllisesti kulutettujen palveluiden menot, kuten oikeusistuimien käsittelemien siviiliasioiden ratkaisujen menot, jäävät tämän tutkimuksen ulkopuolelle.

Kollektiivisesti kulutettuja julkisen talouden tuottamia palveluita ovat: toimeenpano- ja lainsäädäntöelimet, finanssi- ja verohallinto, ulkoasiainhallinto, yleiset hallintopalvelut, yleisen julkishallinnon tutkimus ja kehittäminen sekä muut yleisen julkishallinnon palvelut (osana yleistä julkishallintoa), liikenne ja polttoaine- ja energiahuolto (osana elinkeinoelämän edistämistä), palo- ja pelastustoimi sekä muut yleisen järjestyksen ja turvallisuuden palvelut, jotka eivät kuulu poliisitoimeen, tuomioistuimiin eivätkä vankilalaitoksiin (osana yleistä järjestystä ja turvallisuutta), puolustus, vapaa-aika, kulttuuri ja uskonto, asuminen ja yhdyskunnat sekä ympäristönsuojelu.

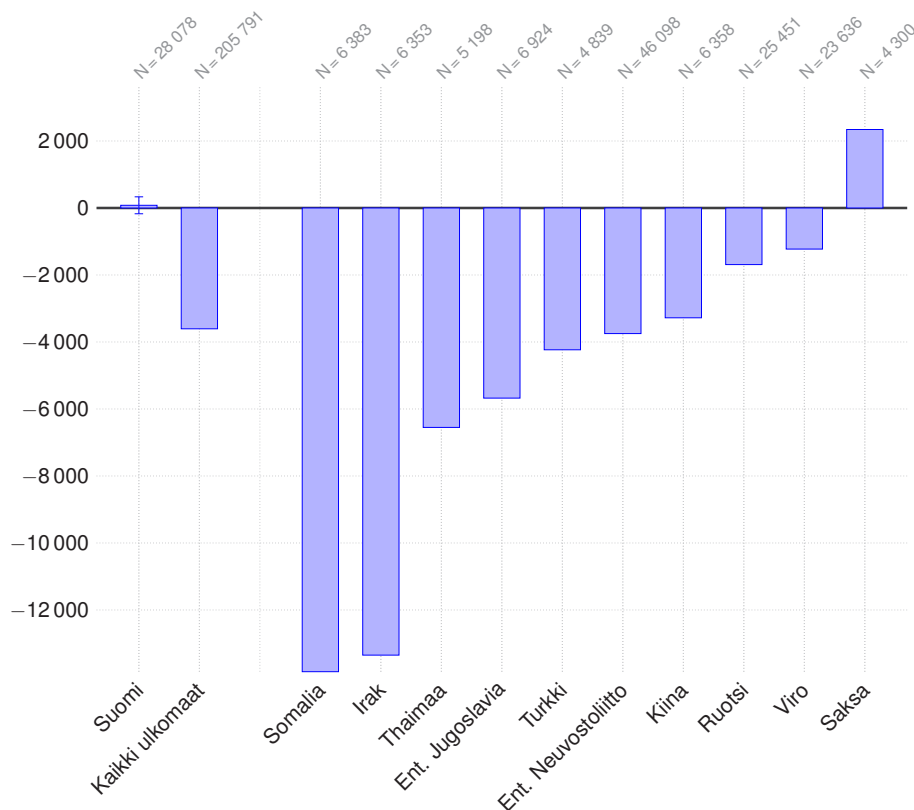
Osa näistä kollektiivisesti kulutetuista palveluista ovat myös muiden kuin luonnollisten henkilöiden kuluttamia. Esimerkiksi liikennepalveluita kuluttavat luonnollisten henkilöiden lisäksi myös yritykset. Näin ollen kollektiivisesti kulutettujen palveluiden menojen summa on tässä tutkimuksessa todellista suurempi. Koska kollektiivisesti kulutettujen julkisten palveluiden menojen summa jaetaan tasan kaikkien Suomessa tietynä vuonna asuneiden kesken, julkisten palveluiden menojen summan suuruus ei kuitenkaan vaikuta maiden välisiin euromääräisiin keskiarvojen eroihin. Keskiarvojen erot syntyvät eroista yksilöllisesti kulutettujen julkisten palveluiden – mukaan lukien tulonsiirrot, rangaistukset, koulutuksen – menoissa ja eroista maksetuissa välittömissä ja välillisissä veroissa sekä veronluonteisissa makuissa.

Kollektiivisesti kulutettujen julkisten palveluiden menotiedot poimin menolajeittain Tilastokeskuksen julkisyhteisöjen menoja käsittelevästä tilastosta. Poimin edellä lueteltujen menolajien summat suoraan Tilastokeskuksen tiedoista vuosille 2002–2011, joille ne löytyvät. Vuosien 1995–2001 menojen summan laskin hyödyntäen kuntatalouden menoindeksiä yleishallinnon osalta vuoden 2002 summaan (SVT: Julkisten menojen hintaindeksi). Käytin menojen summan osalta sulautettuja nettomenoja, sillä niistä on poistettu kokonaismenoihin verrattuna julkisen talouden yksiköiden väliset omaisuusmenot, tulonsiirrot ja pääomansiirrot sekä niiden väliset palveluiden ja tavaroiden ostot. Vuosittaiset henkilötason keskiarvot laskin osamäärästä, jossa osoittajana on kollektiivisesti kulutettujen julkisten palveluiden menojen summa tietynä vuonna ja nimittäjänä Suomen koko väkiluku tuona vuonna. Näin laskettu kokonaissumma oli vuonna 2011 noin 16,9 miljardia euroa ja henkilöä kohti laskettu keskiarvo oli siitä noin 3 100 euroa. (SVT: Julkisyhteisöjen menot tehtävittäin, SVT: Väestörakenne).

Katsoin kollektiivisesti kulutetuksi julkisen talouden palveluksi myös Maahanmuuttoviraston antamat palvelut. Koska Maahanmuuttovirasto huolehtii oleskelulupapäätöksistä Suomessa, katsoin, että kaikki Suomessa asuvat henkilöt, jotka eivät ole Suomen kansalaisia, kuluttavat kollektiivisesti maahanmuuttoviraston antamat palvelut. Käytännössä jouduin oletamaan, että kaikki ulkomaan kansalaiset eivät ole Suomen kansalaisia, mikä ei kaksoiskansalaisten osalta pidä paikkaansa. Maahanmuuttoviraston antamien palveluiden vuosittaiseksi summaksi määrittelin Maahanmuuttoviraston vuosittaisen budjetin kerrottuna myönteisten oleskelulupapäätösten osuudella kaikista oleskelulupahakemuksista. Koska oletin, että kielteisen oleskelulupapäätöksen saaneilla ei ollut muuta oleskelulupaa Suomeen, poistin tuon osan maahanmuuttoviraston kokonaismenoista. Ulkomaan kansalaista kohti laskettu keskiarvo oli vuonna 2011 noin 81 euroa. Sijoitin tuon menon, jonka laskin kullekin vuodelle erikseen valtion talousarvioesityksistä, tutkimusaineistossa jokaiselle henkilölle, joka FLEED-aineiston mukaan oli ulkomaan kansalainen tietynä kalenterivuotena. (Valtion talousarvioesitykset 2002–2013: Maahanmuuttoviraston toimintamenot, SVT: Väestörakenne).

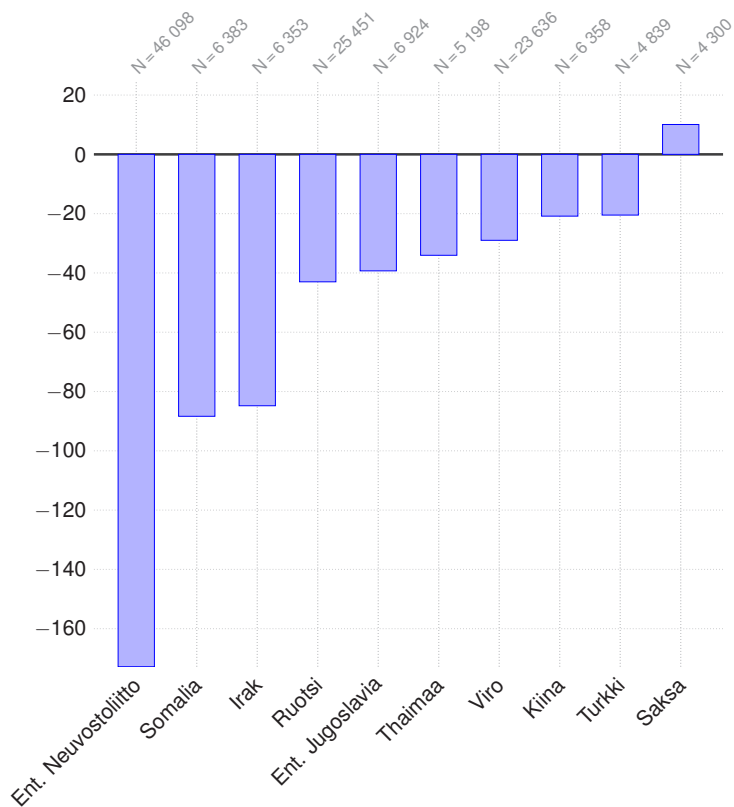
6.9 Julkisen talouden nettovaikutukset

Esitän tässä luvussa julkisen talouden nettovaikutukset työikäisen väestön osalta syntymävaltioittain. Julkisen talouden nettovaikutukset ovat edellä esitettyjen tulosten yhteenveto, sillä se on julkisen talouden tulojen ja menojen erotus. Julkisen talouden tuloja ovat maksetut välittömät ja välilliset verot sekä veronluonteiset maksut sekä maksetut, rikosasioissa rangaistuksina annetut, sakot. Julkisen talouden menot puolestaan muodostuvat henkilöihin yksilöllisesti ja kollektiivisesti kohdistuvista menoista. Yksilölliset menot koostuvat suorista saaduista tulonsiirroista (rahamääräiset sosiaalietuudet), saatujen sosiaali- ja terveystalouden menoista, saadun koulutuksen menoista, oikeusmenoista, saatujen työvoimakoulutusten menoista sekä vastaanotto- ja kotoutumismenoista. Kollektiivisia menoja ovat puolestaan kollektiivisesti kulutetut julkisen talouden palvelut. Tutkimuksen luvussa 5.5 olen esittänyt ne julkisen talouden tulot ja menot, jotka eivät sisälly tähän tutkimukseen sekä ne maahanmuuttoihin liittyvät menot, joita en pystynyt aineistollisista syistä johtuen allokoimaan henkilötasolla tai edes syntymävaltiotasolla.



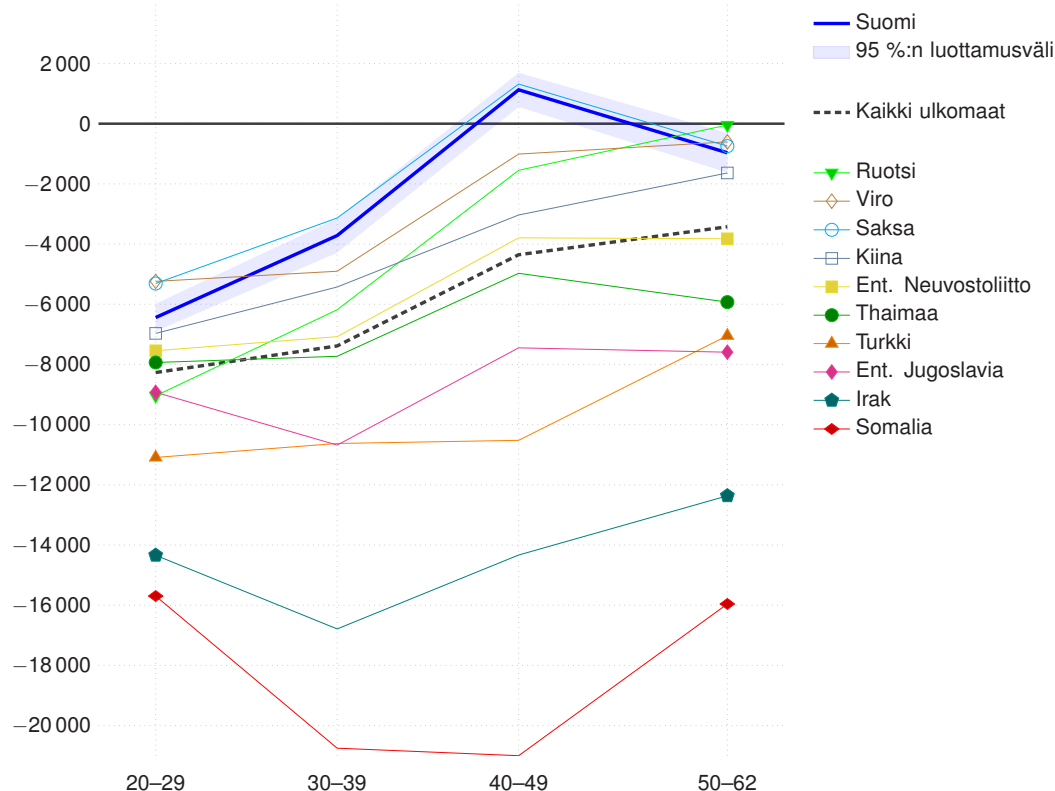
Kuvio 46. Julkisen talouden nettovaikutukset. Keskimäärin euroa per 20–62-vuotias henkilö syntymävaltion mukaan vuonna 2011. Suomen kohdalla on esitetty 95 %:n luottamusväli keskiarvolle. Lähteet: Tilastokeskus (rekisterit), SVT (tilastot), THL (rekisterit ja tutkimukset), Maahanmuuttovirasto (ulkomaalaisrekisteri ja tilastot), valtion talousarvioesitykset (2002–2013), Optula (2007–2013), Jäntti (2009) sekä omat laskelmat edellisiin pohjautuen.

Kuviossa 46 on esitetty julkisen talouden nettovaikutusten keskiarvot työikäistä kohti syntymävaltioittain. Keskiarvojen vaihteluväli oli vuonna 2011 Saksassa syntyneiden noin + 2 340 eurosta Somaliassa syntyneiden noin – 13 850 euroon. Suomessa syntyneillä työikäisillä keskiarvo vuonna 2011 oli noin + 80 euroa per henkilö (95 %:n luottamusväli: [–173,+339]). Kaikkien ulkomailla syntyneiden työikäisten kohdalla keskiarvo oli vuonna 2011 noin – 3 620 euroa per henkilö. Mikäli nettovaikutuslaskelmassa ei otettaisi huomioon kollektiivisesti kulutettuja julkisen talouden palveluita, kaikki keskiarvot nousisivat noin 3 100 euroa kuvion 46 tasosta ylöspäin.



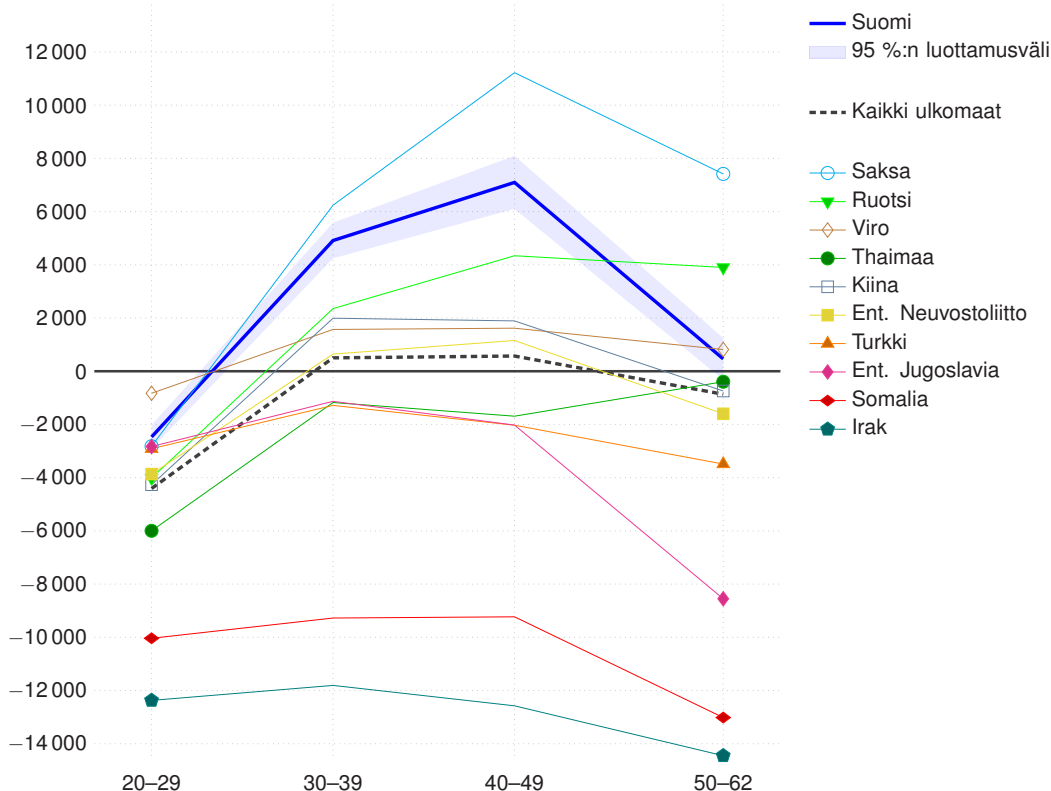
Kuvio 47. Julkisen talouden nettovaikutukset. Kaikkien 20–62-vuotiaiden henkilöiden nettovaikutusten summa yhteensä. Miljoonaa euroa syntymävaltion mukaan vuonna 2011. Lähteet: Tilastokeskus (rekisterit), SVT (tilastot), THL (rekisterit ja tutkimukset), Maahanmuuttovirasto (ulkomaalaisrekisteri ja tilastot), valtion talousarvioesitykset (2002–2013), Optula (2007–2013), Jäntti (2009) sekä omat laskelmat edellisiin pohjautuen.

Kuviossa 47 on esitetty kaikkien työikäisten henkilöiden julkisen talouden nettovaikutusten yhteenlasketut summat syntymävaltion mukaan vuonna 2011. Summat ovat keskiarvojen ja henkilömäärien tuloja, joten niihin vaikuttavat kummatkin tekijät. Kaikkien työikäisten yhteenlaskettujen nettovaikutusten summa oli vuonna 2011 negatiivisin entisen Neuvostoliiton alueella syntyneillä, noin – 173 miljoonaa euroa vuonna 2011. Somaliassa syntyneillä työikäisillä se oli noin – 88 miljoonaa euroa ja Irakissa syntyneillä noin – 85 miljoonaa euroa vuonna 2011. Saksassa syntyneillä työikäisillä yhteenlasketut julkisen talouden nettovaikutukset olivat positiivisimmat, noin + 10 miljoonaa euroa vuonna 2011.



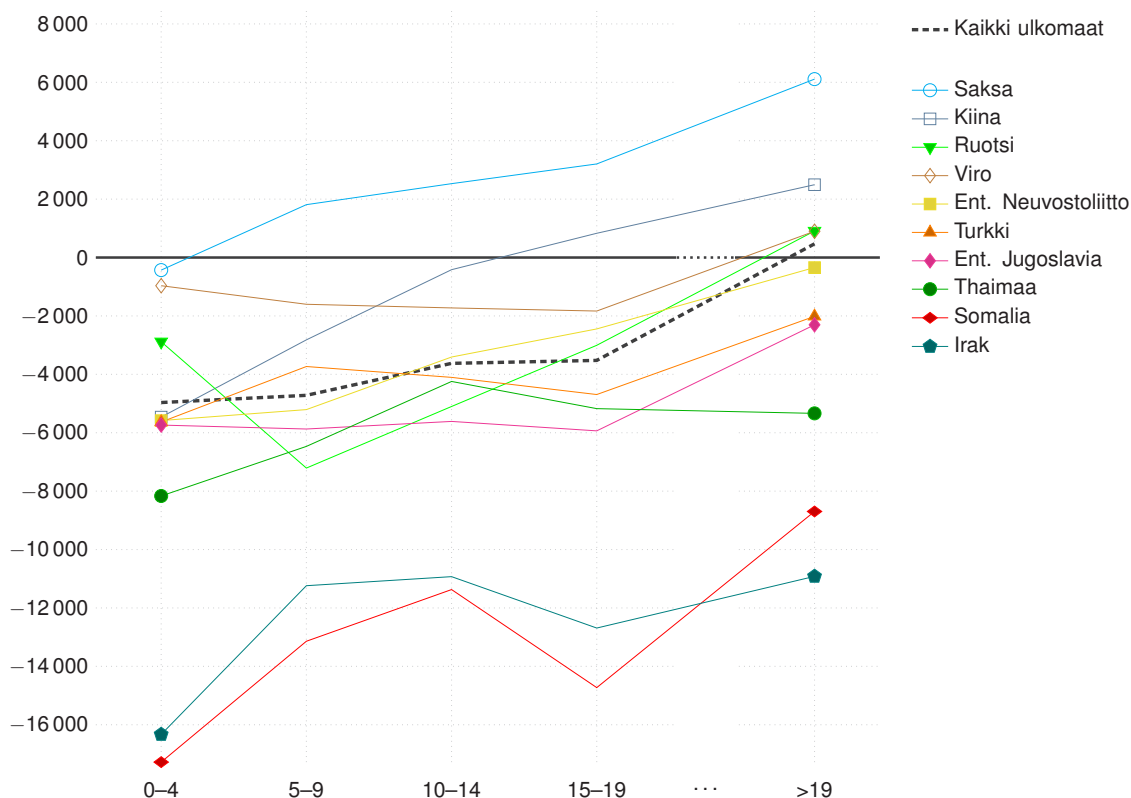
Kuvio 48. Julkisen talouden nettovaikutukset. Keskimäärin euroa per nainen ikäluokan ja syntymävaltion mukaan vuonna 2011. Lähteet: Tilastokeskus (rekisterit), SVT (tilastot), THL (rekisterit ja tutkimukset), Maahanmuuttovirasto (ulkomaalaisrekisteri ja tilastot), valtion talousarvioesitykset (2002–2013), Optula (2007–2013), Jäntti (2009) sekä omat laskelmat edellisiin pohjautuen.

Kuviossa 48 on esitetty julkisen talouden keskimääräiset naisten nettovaikutukset ikäluokan ja syntymävaltion mukaan vuonna 2011. Positiivisimmat julkisen talouden keskimääräiset nettovaikutukset olivat Saksassa ja Suomessa syntyneillä 40–49-vuotiailla naisilla, noin + 1 300 euroa. Myös Ruotsissa syntyneillä 50–62-vuotiailla naisilla julkisen talouden nettovaikutus oli keskimäärin lähes tulkoon positiivinen, noin – 40 euroa. Negatiivisin julkisen talouden nettovaikutus oli Somaliassa syntyneillä 40–49-vuotiailla naisilla, keskimäärin noin – 21 000 euroa vuonna 2011. Kaikkien ulkomailla syntyneiden naisten keskiarvo nousi vuonna 2011 ikäluokan myötä: korkein keskiarvo oli 50–62-vuotiailla, noin – 3 440 euroa.



Kuvio 49. Julkisen talouden nettovaikutukset. Keskimäärin euroa per mies ikäluokan ja syntymävaltion mukaan vuonna 2011. Lähteet: Tilastokeskus (rekisterit), SVT (tilastot), THL (rekisterit ja tutkimukset), Maahanmuuttovirasto (ulkomaalaisrekisteri ja tilastot), valtion talousarvioesitykset (2002–2013), Optula (2007–2013), Jäntti (2009) sekä omat laskelmat edellisiin pohjautuen.

Kuviossa 49 on esitetty julkisen talouden keskimääräiset miesten nettovaikutukset ikäluokan ja syntymävaltion mukaan vuonna 2011. Positiivisimmat julkisen talouden keskimääräiset nettovaikutukset olivat Saksassa syntyneillä 40–49-vuotiailla miehillä, noin + 11 200 euroa. Saksalaisilla miehillä oli myös positiivisin julkisen talouden nettovaikutuksen keskiarvo sekä 30–39-vuotiaiden että 50–62-vuotiaiden miesten keskuudessa, edellisillä keskiarvo oli noin + 6 200 euroa ja jälkimmäisillä noin + 7 400 euroa vuonna 2011. Suomessa syntyneillä työikäisillä miehillä keskiarvo oli positiivinen 30–39-vuotiailla ja 40–49-vuotiailla miehillä ja 50–62-vuotiailla miehillä keskiarvo oli suunnilleen nolla. Nuorimmassa ikäluokassa kaikkien syntymävaltioiden keskiarvo oli negatiivinen. Kaikkien ulkomailla syntyneiden miesten kohdalla keskiarvo oli positiivinen 30–39-vuotiailla miehillä ja 40–49-vuotiailla miehillä: noin + 500 euroa vuonna 2011. Negatiivisimmat julkisen talouden nettovaikutukset olivat kaikissa ikäluokissa Irakissa ja Somaliassa syntyneillä. Kaikkein negatiivisin ikäluokittainen keskiarvo oli Irakissa syntyneillä 50–62-vuotiailla miehillä: – 14 450 euroa vuonna 2011.



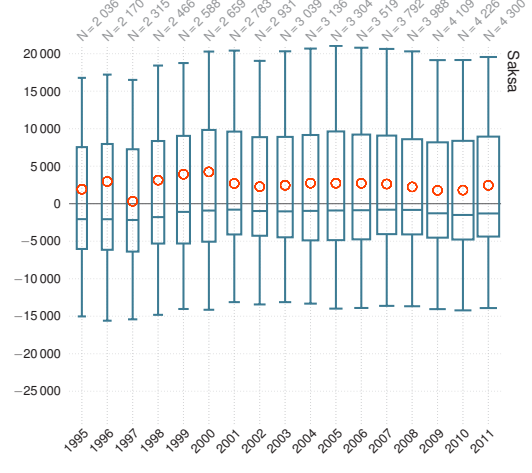
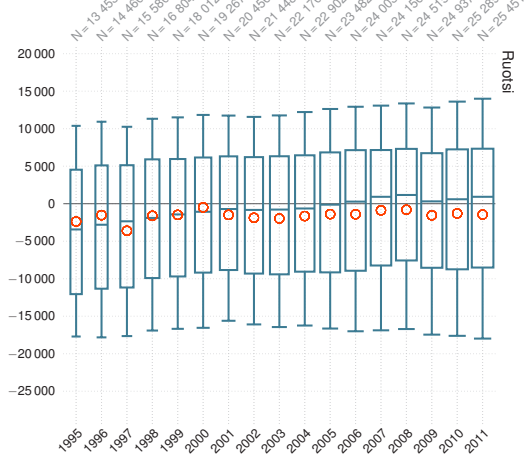
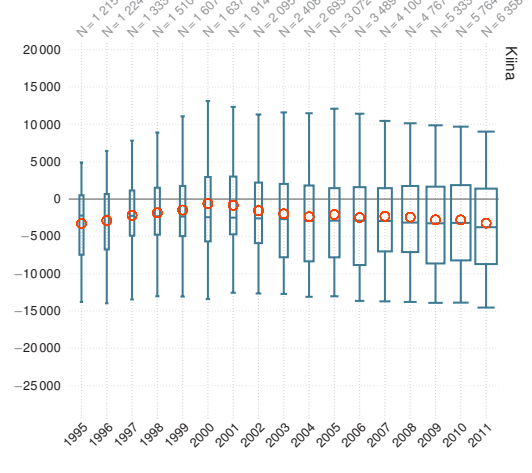
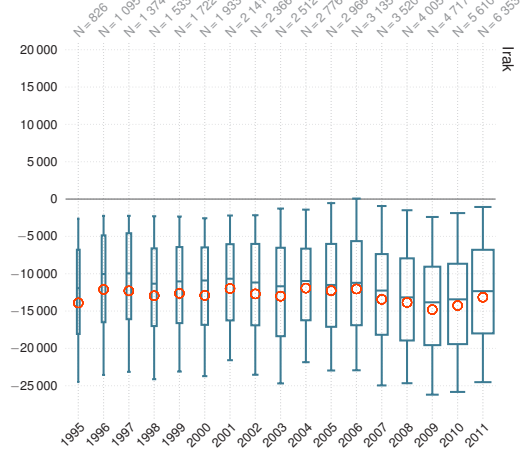
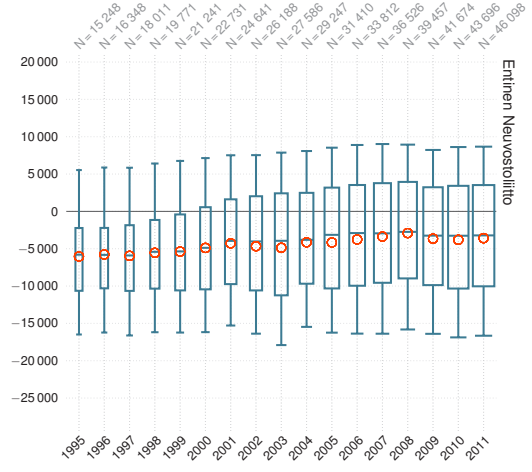
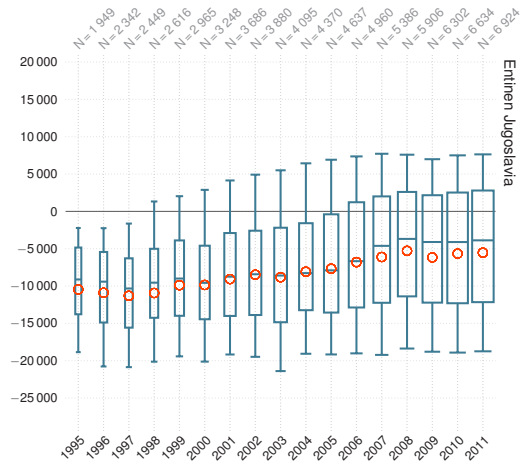
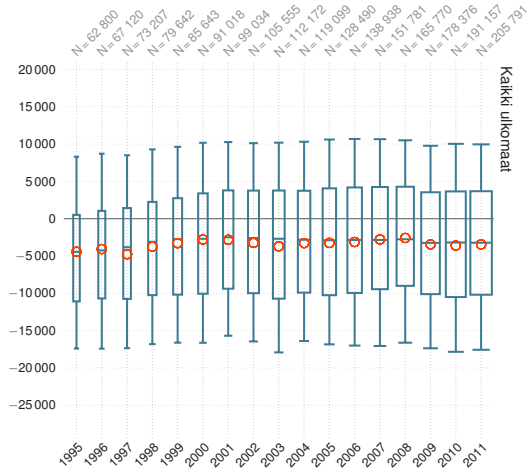
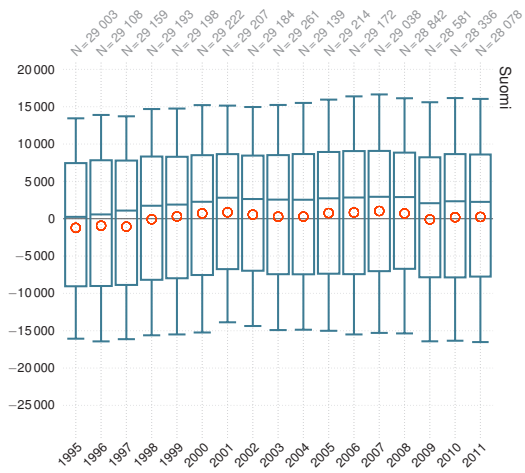
Kuvio 50. Julkisen talouden nettovaikutukset. Keskimäärin euroa per 20–62-vuotias henkilö maassaolovuosien luokan ja syntymävaltion mukaan vuonna 2011. Maassaolo vuosina sen jälkeen, kun on täyttänyt 15 vuotta. Lähteet: Tilastokeskus (rekisterit), SVT (tilastot), THL (rekisterit ja tutkimukset), Maahanmuuttovirasto (ulkomaalaisrekisteri ja tilastot), valtion talousarvioesitykset (2002–2013), Optula (2007–2013), Jäntti (2009) sekä omat laskelmat edellisiin pohjautuen.

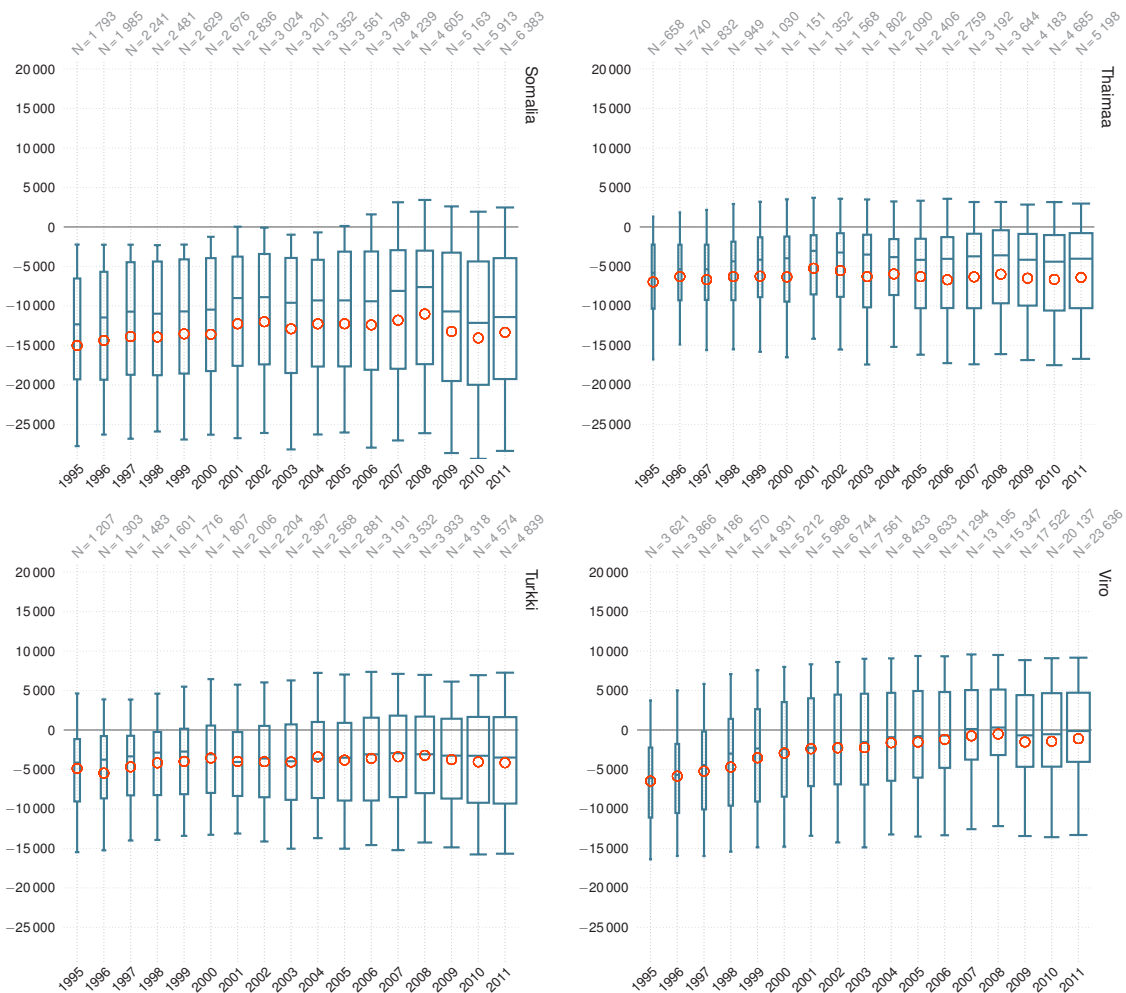
Kuviossa 50 on esitetty julkisen talouden nettovaikutukset maassaolovuosien luokkien mukaan. Kaikkien ulkomailla syntyneiden kohdalla keskiarvo nousi siten, että vähintään 20 vuotta maassa olleilla keskiarvo oli positiivinen vuonna 2011, noin + 480 euroa. Myös Saksassa, Kiinassa ja Entisen Jugoslavian alueella syntyneillä julkisen talouden nettovaikutuksen keskiarvo nousi maassaolovuosien myötä. Saksassa syntyneillä keskiarvo oli ainoastaan 0–4 vuotta maassa olleilla negatiivinen (– 430 euroa), mutta muissa maassaololuokissa positiivinen. Vähintään 20 vuotta maassa olleilla Saksassa syntyneillä keskiarvo oli vuonna 2011 noin + 6 100 euroa. Negatiivisimmat keskiarvot olivat 0–4 vuotta maassa olleilla Irakissa ja Somaliassa syntyneillä, edellisillä noin – 16 300 euroa ja jälkimmäisillä noin – 17 280 euroa. Vastaanotto- ja kotoutumispalvelut kuuluivat tähän maassaololuokkaan, joten se vaikutti keskiarvojen negatiivisuuteen. Positiivisimmat keskiarvot Irakissa ja Somaliassa syntyneillä oli vähintään 20 vuotta maassa olleilla: Somaliassa syntyneillä keskiarvo oli noin – 8 700 euroa tässä maassaololuokassa ja Irakissa syntyneillä noin – 10 920 euroa, joka oli tosin vain noin 10 euroa positiivisempi kuin 10–14-vuotiaiden maassa olleiden keskiarvo.

	Opisk.	Työl.	Työt.	Eläk.	Muu
Somalia	-21 208	-2 998	-17 740	-32 609	-15 945
Irak	-20 842	-4 174	-15 462	-21 786	-14 944
Ruotsi	-20 032	3 954	-14 905	-31 933	-14 228
Ent. Jugoslavia	-17 874	765	-13 630	-22 560	-11 698
Turkki	-15 974	1 048	-11 953	-18 005	-9 225
Thaimaa	-16 332	-2 326	-10 913	-30 125	-8 712
Ent. Neuvostoliitto	-17 615	2 191	-12 089	-23 700	-8 443
Viro	-18 041	2 309	-12 630	-28 223	-6 612
Kiina	-13 710	3 374	-10 473	-26 723	-5 089
Saksa	-15 095	8 516	-11 817	-20 904	-4 708
Kaikki ulkomaat	-17 594	2 742	-13 465	-26 692	-8 734
Suomi	-17 017	5 377	-12 568	-24 254	-11 242

Taulukko 3. Julkisen talouden nettovaikutukset vuonna 2011 syntymävaltion ja pääasiallisen toiminnan luokan mukaan. Keskimäärin euroa per 20–62-vuotias henkilö. Lähteet: Tilastokeskus (rekisterit), SVT (tilastot), THL (rekisterit ja tutkimukset), Maahanmuuttovirasto (ulkomaalaisrekisteri ja tilastot), valtion talousarvioesitykset (2002–2013), Optula (2007–2013), Jäntti (2009) sekä omat laskelmat edellisiin pohjautuen.

Taulukossa 3 on esitetty keskimääräiset julkisen talouden nettovaikutukset pääasiallisen toiminnan mukaan vuonna 2011. Julkisen talouden keskimääräiset nettovaikutukset olivat vuonna 2011 negatiiviset kaikkien syntymävaltioiden ja pääasiallisen toiminnan luokkien kohdalla lukuun ottamatta työllisten luokkaa. Julkisen talouden nettovaikutukset vaihtelivat syntymävaltioiden välillä pääasiallisten toimintojen luokkien sisällä. Työllisten kohdalla keskimääräiset julkisen talouden nettovaikutukset vaihtelivat syntymävaltioiden välillä noin 12 700 euroa vuonna 2011. Positiivisimmat keskimääräiset julkisen talouden nettovaikutukset olivat Saksassa syntyneillä työllisillä, + 8 516 euroa. Negatiivisimmat keskimääräiset julkisen talouden nettovaikutukset olivat puolestaan Irakissa syntyneillä työllisillä, – 4 174 euroa vuonna 2011. Koska pääasiallinen toiminta perustuu vain vuoden lopun tietoihin, se ei ota huomioon esimerkiksi todellisia tehtyjä työtunteja koko vuoden aikana.





Kuvio 51. Julkisen talouden nettovaikutukset vuosina 1995–2011 syntymävaltion mukaan. Euromääräiset jakauman osuuspisteet ja keskiarvot 20–62-vuotiailla. Lähteet: Tilastokeskus (rekisterit), SVT (tilastot), THL (rekisterit ja tutkimukset), Maahanmuuttovirasto (ulkomaalaisrekisteri ja tilastot), valtion talousarvioesitykset (2002–2013), Optula (2007–2013), Jäntti (2009) sekä omat laskelmat edellisiin pohjautuen.

Kuviossa 51 on esitetty julkisen talouden nettovaikutusten jakaumapisteet ja keskiarvot syntymävaltioittain työikäisille vuosina 1995–2011. Laatikkokuvioissa ovat jakaumapisteistä 90. persentiili, yläkvartiili, mediaani, alakvartiili sekä 10. persentiili, ja laatikoiden leveys kuvaa väestön kokoa suhteessa saman väestön kokoon eri vuosina (ks. laatikkokuvioista selite: liite 3). Vastaanotto- ja kotoutumispalvelut sisältyvät jakaumiin vuodesta 2003 lähtien. Vuoden 2011 keskiarvot poikkeavat maittain edellä esitetyistä, koska julkisen talouden nettovaikutusten aikasarjoihin olen pääasiassa ottanut mukaan vain ne julkisen talouden tulot ja menot, jotka löytyvät kaikille aikasarjan vuosille. Vuosien 2003 ja 2004 kohdalla olen käyttänyt puutteellisia tietoja opiskelumenoista ja työvoimakoulutusten menoista.

Jakaumat pysyvät syntymävaltioittain suunnilleen samanlaisina vuosina 1995–2011. Poikkeuksia tästä ovat entisen Jugoslavian alueella syntyneet, joilla jakauma on noussut ainakin vuosina 1997–2008, ja Virossa syntyneet työikäiset, joilla jakauman sijainti nousi vuosina 1995–2002. Samat jakaumapisteet vaihtelevat eri syntymävaltioiden välillä tuhansia euroja. Suomi on ainoa synnyinmaa, jonka julkisen talouden nettovaikutusten mediaani on ollut työikäisillä kaikkina aikasarjan vuosina positiivinen eli suurempi kuin nolla. Virossa ja Ruotsissa syntyneillä mediaani on ollut ainakin yhtenä vuotena positiivinen. Saksassa syntyneillä keskiarvo on ollut joka vuosi positiivinen, mutta mediaani ei yhtenäkkään vuonna: tämä kertoo Saksassa syntyneiden jakauman vinoudesta.

Vuonna 2011 kaikilla ulkomailla syntyneillä yhteensä, entisen Jugoslavian alueella, entisen Neuvostoliiton alueella, Kiinassa ja Turkissa syntyneillä yläkvartiili on julkisen talouden nettovaikutusten osalta positiivinen (mutta mediaani ei). Näissä työikäisissä väestöissä julkisen talouden nettovaikutukset ovat positiiviset 25–50 %:lla väestöstä. Thaimaassa ja Somaliassa syntyneillä työikäisillä julkisen talouden nettovaikutukset olivat positiiviset 10–25 %:lla väestöstä. Irakissa syntyneillä työikäisillä julkisen talouden nettovaikutukset olivat positiiviset alle 10 %:lla väestöstä vuonna 2011.

7 Tulokset:

toteutuneet julkisen talouden nettovaikutukset 7–70-vuotiailla ensimmäisen ja toisen sukupolven maahanmuuttajilla ja Suomessa syntyneillä 7-70-vuotiailla henkilöillä

Luvussa 6 esitin tulokset vain ulkomailla syntyneille työikäisille maahanmuuttajille sekä sen lisäksi Suomessa syntyneille työikäisille. Määritelmien (ks. luku 3) mukaisesti (ensimmäisen sukupolven) maahanmuuttajat ovat ulkomailla syntyneitä ja toisen sukupolven maahanmuuttajat Suomessa syntyneitä henkilöitä, joilla kaikki tunnetut vanhemmat ovat ulkomailla syntyneitä. Luvun 6 tulokset koskevat siten vain ensimmäisen sukupolven työikäisiä maahanmuuttajia. Esitän tässä luvussa julkisen talouden nettovaikutukset ensimmäisen ja toisen sukupolven maahanmuuttajille, jotka vuonna 2011 olivat 7–70-vuotiaita, eli mukana tässä luvussa esitetyissä tuloksissa on myös henkilöitä, jotka eivät ole työikäisiä.

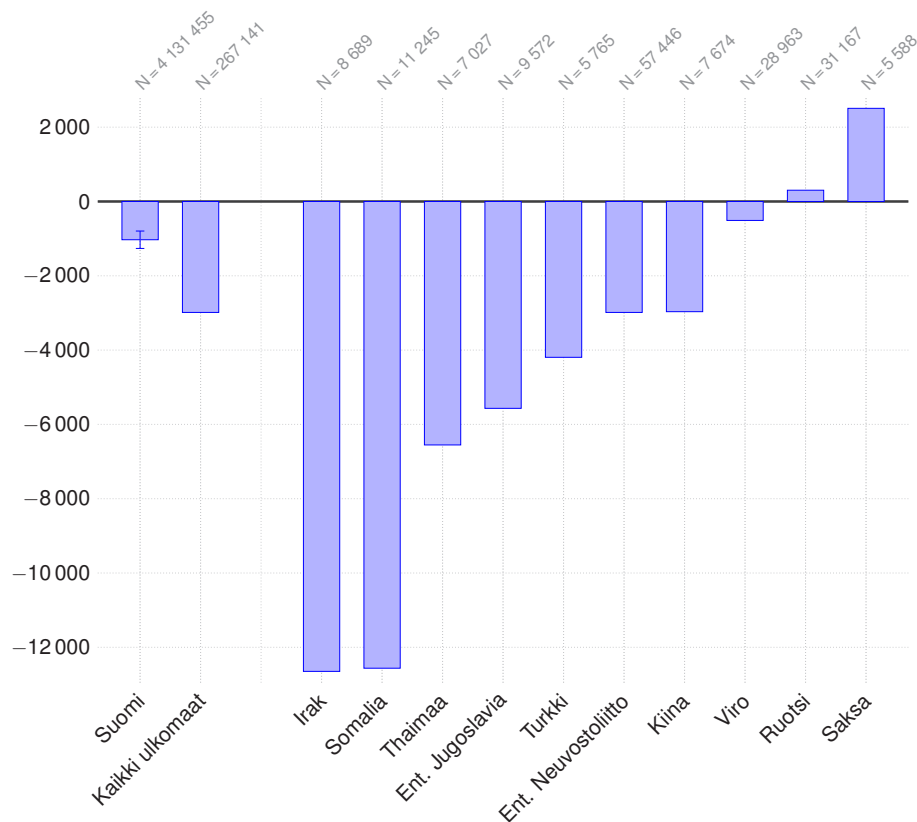
Taustavaltioittain esitetyt julkisen talouden nettovaikutusten tulokset tässä luvussa koostuvat kolmesta elementistä: ensimmäisen sukupolven 15–70-vuotiaiden nettovaikutuksista, toisen sukupolven 15–70-vuotiaiden nettovaikutuksista sekä 7–15-vuotiaiden peruskouluopetuksen menoista. Koska 7–70-vuotiaissa on mukana jo eläkeiässä olevia henkilöitä, olen ottanut julkisen talouden nettovaikutuksia laskiessani mukaan tulopuolelle myös työnantajien maksamat eläkevakuutusmaksut. Laskin työnantajien vuosittain maksamat eläkevakuutusmaksut henkilöiden (palkansaajina) maksamista eläkevakuutusmaksuista. Koska työnantajien maksama eläkevakuutusmaksu on vuosittain aina tietyssä kiinteässä suhteessa työntekijän osuuteen, sain tämän suhteen sekä työntekijän oman vuosittaisen maksujen summasta, joka minulla oli käytössäni henkilötasoisena rekisteritietona, laskettua työnantajan maksamien eläkevakuutusmaksujen summan. Laskin työnantajan maksut TyEL:n mukaisesti. (ETK 2015: Vakuutusmaksuprosentit-aikasarja).

Ensimmäisen sukupolven, eli ulkomailla syntyneiden maahanmuuttajien, julkisen talouden nettovaikutukset laskin 15–70-vuotiaille aivan kuten laskin luvussa 6.9 esitetyt julkisen talouden nettovaikutusten tulokset. Nyt ainoastaan lisäsin julkisen talouden tulopuolelle työnantajien maksamat eläkevakuutusmaksut. Alle 20-vuotiaiden opiskelijoiden menot laskin ammattikoulujen ja lukioiden oppilaskohtaisten menojen painotettuina keskiarvoina (SVT: Koulutuksen talous). Painoina toimivat ammattikoulujen nuorille suunnatussa opetus suunnitelmaperusteisessa koulutuksessa vuosittain olleet henkilöt sekä lukiokoulutuksessa vuosittain olleet henkilöt (SVT: Ammatillinen koulutus; SVT: Lukiokoulutus).

Toisen sukupolven, eli Suomessa syntyneiden henkilöiden, joilla kummatkin tunnetut vanhemmat ovat ulkomailla syntyneitä, julkisen talouden nettovaikutukset laskin 15–70-vuotiaille aivan kuten laskin luvussa 6.9 esitetyt julkisen talouden nettovaikutusten tulokset lukuun ottamatta THL:n sosi-aali- ja terveystalouden menotietoja, jotka puuttuivat toista maahanmuuttajasukupolvea koskien. Tämä vaikuttaa tuloksiin siten, että maahanmuuttajaryhmien julkisen talouden nettovaikutukset ovat suhteessa Suomessa syntyneisiin hieman positiivisemmat kuin ne olisivat, mikäli THL:n rekistereistä tulevat tiedot olisivat olleet käytössä myös toista maahanmuuttajasukupolvea koskien. Toista maahanmuuttajasukupolvea koskien ei myöskään ollut vastaanotto- ja kotoutumismenoja (luku 6.7). Työnantajien maksamat eläkevakuutusmaksut laskin, kuten edellä selostin ulkomailla syntyneitä ensimmäiseen maahanmuuttajasukupolven kuuluvia henkilöitä koskien. Toisen sukupolven nettovaikutukset jaoin maittain vanhempien syntymävaltioiden mukaan. Mikäli vanhempia oli tiedossa kaksi, annoin kummankin vanhemman syntymävaltiota koskeviin julkisen talouden nettovaikutuksia koskeviin laskuihin toisen maahanmuuttajapolven henkilön painoksi 0,5. Mikäli vanhempia oli tiedossa vain yksi, paino oli 1. Ulkomailla syntyneiden ensimmäisen sukupolven maahanmuuttajien paino oli laskuissa aina 1.

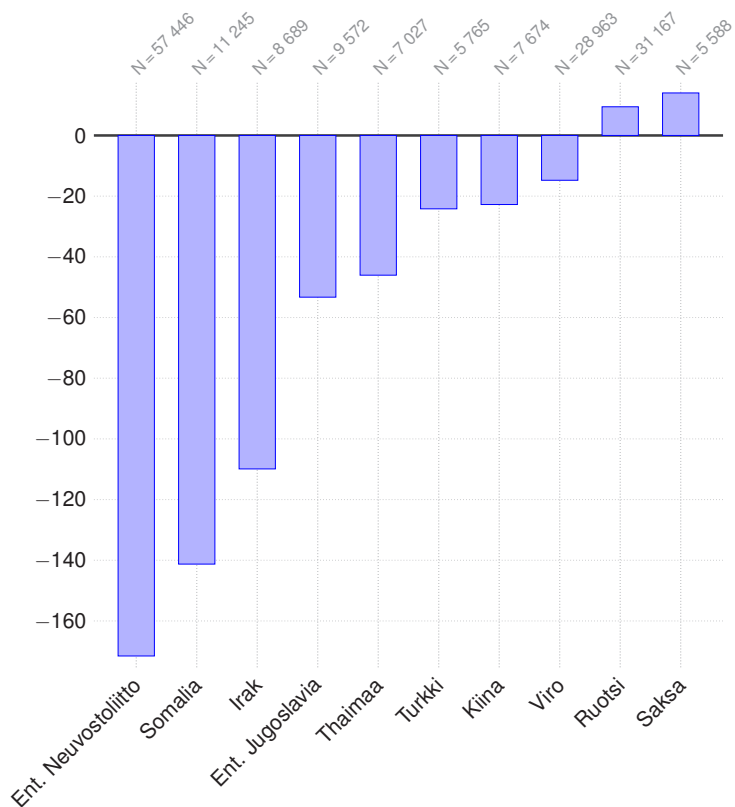
Peruskouluikäisiä 7–14-vuotiaita ensimmäisen ja toisen sukupolven maahanmuuttajia koskien mukana laskuissa olivat vain peruskoulumenot. Laskin peruskoulutuksesta aiheutuneet menot myös ensimmäisen ja toisen maahanmuuttajasukupolven 15-vuotiaille henkilöille. Peruskoulumenot koostuivat ensimmäisen ja toisen maahanmuuttajasukupolven 7–15-vuotiailla kahdesta osasta. Ensimmäisen osan muodosti perusopetuksen koko väestöä koskevasta oppilaskohtaisesta menosta, joka vuonna 2011 oli 8 200 euroa per oppilas (SVT: Koulutuksen talous). Toisen osan muodosti kaikkia ensimmäisen ja toisen sukupolven maahanmuuttajia koskien laskettu keskimääräinen meno maahanmuuttajataustaisille oppilaille tarkoitetusta valmistavasta opetuksesta sekä vieraskielisten oppilaiden äidinkielen ja suomi/ruotsi toisena kielenä -opetuksesta. Laskin vuosien 2011 ja 2013 valtion talousarvioesityksistä (Valtionosuus ja -avustus yleissivistävään koulutuksen käyttökustannuksiin), että näistä maahanmuuttajataustaisille oppilaille suunnatuista opetustoimista aiheutuneet menot olivat vuonna 2011 noin 1 485 euroa per oppilas. Maahanmuuttajataustaisen oppilaan peruskoulumenot olivat vuonna 2011 keskimäärin yhteensä täten 9 685 euroa. Menot jaoin sekä ensimmäisen että toisen maahanmuuttajasukupolven oppilaille, sillä opetustoimet ovat tarkoitettuja kummallekin näille ryhmille (Opetushallitus). Vaikka olisin jakanut nämä menot vain ensimmäisen maahanmuuttajasukupolven oppilaille, se ei vaikuttaisi tässä luvussa esitettyihin tuloksiin. Noudatin peruskoulumenoja osalta Tilastokeskuksen määritelmää toisen sukupolven maahanmuuttajan taustamaalle. Tilastokeskus määrittää taustamaan ensisijaisesti äidin syntymävaltion mukaan (SVT: väestörakenne).

Suomessa syntyneille henkilöille laskin julkisen talouden nettovaikutuksen, kuten laskin tulokset luvussa 6.9., lukuun ottamatta työnantajien maksamia eläkevakuutusmaksuja, joiden laskemisen esitin edellä. Peruskoulun oppilaskohtaisena vuosimenona käytin 8 200 euroa vuodessa. Suomessa syntyneiden tulokset sisältävät pienen osuuden maahanmuuttajataustaisia henkilöitä, sillä toisen sukupolven maahanmuuttajat kuuluvat Suomessa syntyneiden joukkoon.



Kuvio 52. Julkisen talouden nettovaikutukset. Keskimäärin euroa per 7–70-vuotias henkilö taustavaltion mukaan vuonna 2011. Suomen kohdalla on esitetty 95 %:n luottamusväli keskiarvolle. Lähteet: Tilastokeskus (rekisterit), SVT (tilastot), THL (rekisterit ja tutkimukset), Maahanmuuttovirasto (ulkomaalaisrekisteri ja tilastot), valtion talousarvioesitykset (2002–2013), Optula (2007–2013), Jäntti (2009), ETK (2015) sekä omat laskelmat edellisiin pohjautuen.

Kuviossa 52 on esitetty keskimääräiset julkisen talouden nettovaikutukset 7–70-vuotiaille ensimmäisen ja toisen sukupolven maahanmuuttajille sekä Suomessa syntyneille vuonna 2011. Positiivisin keskimääräinen julkisen talouden nettovaikutus 7–70-vuotiailla ensimmäisen ja toisen sukupolven maahanmuuttajilla oli Saksa-taustaisilla, noin + 2 500 euroa. Kaikkien ulkomaalaistaustaisten 7–70-vuotiaiden henkilöiden kohdalla keskiarvo vuonna 2011 oli noin – 2 940 euroa. Suomessa syntyneillä 7–70-vuotiailla julkisen talouden nettovaikutus oli vuonna 2011 keskimäärin noin – 1 000 euroa. Tähän lukuun suhteessa maahanmuuttajaryhmiin vaikuttaa Suomessa syntyneiden eläkkeellä olevien suhteellisesti suurempi määrä. Kaikkein negatiivisimmat keskiarvot olivat Irak-taustaisilla ja Somalia-taustaisilla 7–70-vuotiailla vuonna 2011: julkisen talouden nettovaikutusten keskiarvot olivat noin – 12 400 euroa.



Kuvio 53. Julkisen talouden nettovaikutukset. Kaikkien 7–70-vuotiaiden henkilöiden nettovaikutusten summat yhteensä. Miljoonaa euroa taustavaltion mukaan vuonna 2011. Lähteet: Tilastokeskus (rekisterit), SVT (tilastot), THL (rekisterit ja tutkimukset), Maahanmuuttovirasto (ulkomaalaisrekisteri ja tilastot), valtion talousarvioesitykset (2002–2013), Optula (2007–2013), Jäntti (2009), ETK (2015) sekä omat laskelmat edellisiin pohjautuen.

Kuviossa 53 on esitetty kaikkien 7–70-vuotiaiden henkilöiden julkisen talouden nettovaikutusten yhteenlasketut summat ensimmäisen ja toisen sukupolven maahanmuuttajille sekä Suomessa syntyneille vuonna 2011. Summat ovat keskiarvojen ja henkilömäärien tuloja, joten niihin vaikuttavat kummatkin tekijät. Kaikkien negatiivisin summa 7–70-vuotiailla oli ensimmäisen ja toisen sukupolven maahanmuuttajilla entisen Neuvostoliiton alueelta, noin – 170 miljoonaa euroa. Kaikkein positiivisin summa oli Saksa-taustaisilla, noin + 14 miljoonaa euroa.

8 Yhteenveto

Olen esittänyt edellä tulokset toteutuneille julkisen talouden tuloille, menoille ja nettovaikutuksille pääasiassa työikäiselle 20–62-vuotiaalle väestölle 10 suurimman maahanmuuttajaryhmän osalta, kaikkien ulkomailla syntyneiden osalta yhteensä sekä Suomessa syntyneiden osalta. Lisäksi luvussa 7 olen esittänyt julkisen talouden toteutuneet nettovaikutukset 7–70-vuotiaille ensimmäisen ja toisen sukupolven maahanmuuttajille yhteensä. Olen eritellyt vuoden 2011 tulokset sukupuolittain, ikäryhmittäin, maassaoloajan mukaan sekä joissain tapauksissa myös pääasiallisen toiminnan mukaan. Vuosille 1995–2011 olen esittänyt eri menolajien kohdalla keskiarvojen aikasarjat. Lisäksi suorien tulonsiirtojen ja työikäisen väestön julkisen talouden nettovaikutusten osalta olen esittänyt tulokset jakaumapisteiden aikasarjoina (laatikkokuviot).

Erot työikäisten julkisen talouden keskimääräisissä nettovaikutuksissa suurimpien syntymävaltioiden kesken muodostuvat jo nettotulonsiirtojen myötä (kuvio 15). Nettotulonsiirrot ovat maksettujen välittömien verojen ja veronluonteisten maksujen sekä saatujen (euromääräisten) tulojen välinen erotus. Erot sekä keskimääräisissä maksetuissa välittömissä veroissa ja veronluonteisissa maksuissa (kuvio 9) ja saaduissa tulonsiirroissa (kuvio 3) vaihtelivat 10 suurimman maahanmuuttajien syntymävaltion välillä tuhansia euroja sekä vuonna 2011 että kaikkina aikasarjan 1995–2011 vuosina. Vuonna 2011 ero positiivisimman keskimääräisen nettotulonsiirron (Saksa) ja negatiivisimman (Somalia) välillä oli noin 13 000 euroa työikäisillä.

Syntymävaltioiden välinen järjestys suhteessa keskimääräisiin julkisen talouden vaikutuksiin pysyi samankaltaisena, kun laskin mukaan julkisen talouden tulot maksetuista välillisistä veroista (luku 6.2.4) sekä julkisen talouden menoista (luvut 6.3–6.8). Välillisten verojen osalta käytiin oletusta, jonka mukaisissa laskelmissa pienituloisimmat maksoivat enemmän välillisiä veroja kuin, jos olisin olettanut kaikille henkilöille yhtä suuren välillisten verojen prosenttiosuuden.

Julkisen talouden nettovaikutusten osalta ero positiivisimman keskimääräisen nettovaikutuksen (Saksa) ja negatiivisimman (Somalia) välillä oli noin 16 000 euroa vuonna 2011 työikäisillä (kuvio 46). Myös OECD-maihin kuulumattomien syntymävaltioiden kesken erot keskimääräisissä julkisen talouden nettovaikutuksista olivat suuret. Esimerkiksi keskimääräinen työikäisen Kiinassa syntyneen henkilön julkisen talouden nettovaikutus oli vuonna 2011 yli 11 000 euroa positiivisempi kuin Somaliassa syntyneen työikäisen keskiarvo (kuvio 46). Pidän näiden tulosten perusteella menetelmällisesti hyvin oikeutettuna tarkastella keskiarvoja syntymävaltioittain sen sijaan, että olisin tehnyt tarkastelut esimerkiksi OECD-maiden ja OECD-maihin kuulumattomien syntymävaltioiden välillä.

Suurimmista syntymävaltioista ainoastaan Saksassa syntyneillä keskimääräinen nettovaikutus oli positiivisempi kuin Suomessa syntyneillä – joskin Suomessa syntyneillä mediaani oli positiivisempi kaikkina vuosina 1995–2011 kuin Saksassa syntyneillä.

Julkisen talouden nettovaikutusten vuosien 1995–2011 aikasarjojen perusteella, jotka esitiin laatikkokuvioina (kuvio 51), vaikuttaa ilmeiseltä, että vuosittainen taloudellinen tilanne ei selitä jakaumien eroja syntymävaltioiden välillä, vaikka yhden syntymävaltion aikasarjan sisällä vaihtelua onkin vuosittain. Esimerkiksi vuonna 2009 nettovaikutusten jakaumat siirtyivät negatiivisemmiksi, mutta nämä siirtymät – ja mahdolliset erot niissä – eivät vaikuttaneet syntymävaltioiden välisiin eroihin jakaumissa juuri lainkaan. Syntymävaltioittaiset jakaumat ovat pysyneet suunnilleen samoissa tasoissa koko aikasarjan 1995–2011 ajan lukuun ottamatta Virossa syntyneitä ja entisen Jugoslavian alueella syntyneitä, joilla julkisen talouden nettovaikutusten jakaumat ovat siirtyneet positiivisemmiksi. Tähän on saattanut vaikuttaa se, että entisestä Jugoslaviasta ei enää muuteta Suomeen humanitaarista syistä ehkä yhtä suurena määrinä kuin 1990-luvulla.

Tutkimuksen toisessa osassa paneudun julkisen talouden elinkaarivaikutusten mallintamiseen. Mal-leissa otetaan yhtäaikaisesti huomioon useat julkisen talouden nettovaikutuksiin vaikuttavat tekijät kuten ikä ja sukupuoli. Julkisen talouden nettovaikutukset maassaoloajan luokan mukaan antavat kassavirtamalleja varten kuitenkin jo alustavaa tietoa. Kuvion 50 mukaan viiden syntymävaltion kohdalla julkisen talouden nettovaikutusten keskiarvo oli keskimäärin useita tuhansia euroja ne-gatiivinen vielä 20 maassaolovuoden jälkeen. Koska 20 vuotta maassa olleet henkilöt olivat tässä tutkimuksessa vähintään 35-vuotiaita, nuori ikäkään ei selitä näitä tuloksia. Lisäksi tutkimuksen maassaolomääritelmän mukaan henkilöt ovat todella olleet Suomessa vähintään 20 vuotta. On vai-keaa olla tekemättä johtopäätelmää, että näistä maista tulevilla henkilöillä keskimääräinen elinkaa-rivaikutus Suomen julkiseen talouteen on negatiivinen. Toki näidenkin maiden kohdalla voi olla olemassa kohorttivaikutuksia, mikä tarkoittaa sitä, että myöhemmin Suomeen saapuneilla julkisen talouden nettovaikutukset ovat positiivisempia kuin aiemmin tulleilla. Näitä vaikutuksia tarkastelen tämän tutkimuksen toisessa osassa.

Eroja syntymävaltioiden välillä julkisen talouden nettovaikutuksissa selittänevät erot työllisten osuuksissa työikäisten väestöjen kohdalla. Tilastokeskuksen määrittelemän henkilön pääasiallisen toiminnan mukaan (liitetaulukko 2) Suomessa syntyneillä työikäisillä työllisten osuus oli suurin vuonna 2011, 77 %. Melkein yhtä suuret osuudet olivat Virossa ja Ruotsissa syntyneillä. Kaikkien ulkomailla syntyneiden kohdalla osuus oli 55 %, eli suunnilleen sama kuin Saksassa syntyneillä (57 %). Työikäisistä väestöistä pienimmät työllisten osuudet olivat vuonna 2011 Irakissa ja Somaliassa syntyneillä, noin 19 %:a kummassakin.

Pelkkä työllistyminen ei kuitenkaan selitä eroja julkisen talouden nettovaikutuksissa, sillä kuten taulukko 3 osoittaa, julkisen talouden keskimääräiset nettovaikutukset vaihtelivat syntymävaltioiden välillä yli 12 000 euroa siten, että osalla syntymävaltioista myös työllisten keskimääräinen nettovai-kutus oli negatiivinen. En kuitenkaan tarkastellut, että johtuivatko nämä erot missä määrin eroista palkoissa ja missä määrin tehdyistä työtunneista. Käytössäni ollut aineisto ilmeisesti olisi mahdol-listanut tällaisen tarkastelun, mikä ei kuitenkaan kuulunut tämän tutkimuksen tutkimuskysymysten piiriin.

Sukupuolen ja ikäluokan vaikutukset julkisen talouden nettovaikutuksiin näyttävät olleen saman-suuntaisia kaikilla syntymävaltioilla (kuviot 48 ja 49). Miehillä kaikkien syntymävaltioiden kohdalla julkisen talouden nettovaikutusten keskiarvot olivat tuloksissa parempia kuin samanikäisten sa-massa valtiossa syntyneiden 30–39-vuotiaiden ja 40–49-vuotiaiden naisten. Tähän eroon vaikut-taa ainakin se, että synnytyksiin liittyvät menot kohdistuvat tutkimuksen määritelmän mukaisesti naisiin, sekä se että perhe-etuudet kohdistuivat naisiin (tulosta ei julkaistu). Ikäluokkien kohdalla 20–29-vuotiailla oli keskimäärin negatiivisimmat julkisen talouden nettovaikutukset.

Tutkimuskirjallisuus

- Bodvarsson, Örn B. ja Van den Berg, Hendrik (2013): *The Economics of Immigration*. Springer, New York, Yhdysvallat.
- Borjas, George J. (1994): *The Economics of Immigration*. *Journal of Economic Literature* 32(4): 1667–1717.
- Bratsberg, Bernt; Raaum, Oddbjørn ja Røed, Knut (2010): *When Minority Labor Migrants Meet the Welfare State*. *Journal of Labor Economics* 28(3): 633–676.
- Collier, Paul (2013): *Exodus: How Migration is Changing our World*. Oxford University Press.
- Dustmann, Christian ja Frattini, Tommaso (2013): *The Fiscal Effects of Immigration to the UK*. Centre for Research and Analysis of Migration. Discussion Paper Series No 22/13.
- Ekberg, Jan (1999): *Immigration and the public sector: Income effects for the native population in Sweden*. *Journal of Population Economics* 12: 411–430.
- Ekberg, Jan (2006): *Immigration to the Welfare State. Is it a Burden or a Contribution? The Case of Sweden*. AMID Working Paper Series 48/2006.
- Ekberg, Jan (2011): *Will Immigration to Sweden Make it Easier to Finance the Welfare System?* *European Journal of Population* 27:103–124.
- Gerdes, Christer; Schultz-Nielsen, Marie Louise ja Wadensjö, Eskil (2011): *The Significance of Immigrations for public finances in Denmark*. University Press of Southern Denmark and The Rockwool Foundation Research Unit.
- Hinte, Holger ja Zimmermann, Klaus F. (2014): *Does the Calculation Hold? The Fiscal Balance of Migration to Denmark and Germany*. IZA Policy Paper No. 87.
- Holmøy, Erling ja Strøm, Birger (2012): *Makroekonomi og offentlige finanser i ulike scenarier for innvandring*. Statistisk sentralbyrå.
- Kerr, Sari Pekkala ja Kerr, William R. (2011): *Economic Impacts of Immigration: A Survey*. National Bureau of Economic Research (NBER). Cambridge, Massachusetts, Yhdysvallat.
- OECD (2013): *The fiscal impact of immigration in OECD countries*. *International Migration Outlook 2013*. Chapter 3: 125–189.
- Hämäläinen, Kari; Kangasharju, Aki; Pekkala, Sari ja Sarvimäki, Matti (2005): *1990-luvun maahanmuuttajien työllisyys, tuloverot ja tulonsiirrot*. Työpoliittinen tutkimus 265. Työministeriö.
- Jääntti, Markus (2009): *Tulonjaon ja verojen kohtaannon kehityksestä Suomessa 1985–2006*. Åbo Akademi.
- Preston, Ian (2013): *The Effect of Immigration on Public Finances*. Centre for Research and Analysis of Migration. Discussion Paper Series No 23/13.
- Rowthorn, Robert (2008): *The fiscal impact of immigration on the advanced economies*. *Oxford Review of Economic Policy* 24: 560–580.
- Sarvimäki, Matti (2010): *Maahanmuuton taloustiede: lyhyt johdatus*. *Kansantaloudellinen aikakauskirja* 106(3): 253–270.
- Sarvimäki, Matti (2011): *Assimilation to a Welfare State: Labor Market Performance and Use of Social Benefits by Immigrants to Finland*. *Scandinavian Journal of Economics* 113(3): 665–688.
- Sarvimäki, Matti ja Hämäläinen, Kari (2010): *Assimilating Immigrants: The Impact of an Integration Program*. Centre for Research and Analysis of Migration (CReAM) Discussion Paper No 19/10.
- Storesletten, Kjetil (2000): *Sustaining Fiscal Policy through Immigration*. *Journal of Political Economy* 108(2): 300–323.
- Storesletten, Kjetil (2003): *Fiscal Implications of Immigrations – A Net Present Value Calculation*. *Scandinavian Journal of Economics* 105(3): 487–506.
- VATT (2014): *Maahanmuuttajien integroituminen Suomeen*. VATT-analyysi 1-2014. Valtion taloudellinen tutkimuskeskus.
- VATT (2014b): *Maahanmuuttajien integroituminen Suomeen*. Liite VATT-analyysin lukuun 5. VATT-analyysi 1-2014. Valtion taloudellinen tutkimuskeskus.
- Wadensjö, Eskil ja Orrje, Helena (2002): *Immigration and the public sector in Denmark*. Aarhus University Press ja The Rockwool Foundation Research Unit.

Lähdeluettelo

1. Rekisterit

a. Tilastokeskuksen hallinnoimat rekisterit

- 1.1.1 FLEED-aineisto (Yhdistetty työntekijä-työnantaja-aineisto):
http://www.stat.fi/tup/mikroaineistot/me_kuvaus_henkilo.html
FLEED-aineisto (Työvoimakoulutukset): http://www.stat.fi/tup/mikroaineistot/me_tyovoimakoulutusjaksot.html
- 1.1.2 Tulonjaon kokonaistilasto: <http://www.stat.fi/til/tjkt/>
- 1.1.3 Kelan sairausvakuutustiedot ja muut tiedot Tilastokeskuksella (Sosiaaliturvatilastot):
<http://www.tilastokeskus.fi/til/aiheet.html#sos>
- 1.1.4 Oikeustilasto: <http://www.tilastokeskus.fi/til/aiheet.html#oik>
Julkinen oikeusapu: <http://www.tilastokeskus.fi/til/julo/index.html>
Syytetyt, tuomitut ja rangaistukset: <http://www.tilastokeskus.fi/meta/til/syyttr.html>
Ulosottoasiat: <http://www.tilastokeskus.fi/meta/til/uloa.html>

1.2 Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) hallinnoimat rekisterit

- 1.2.1 THL: Hoitoilmoitusjärjestelmä (HILMO):
<https://www.thl.fi/fi/tilastot/tiedonkeruut/hoitoilmoitusjarjestelma-hilmo>
- 1.2.1.1 THL: Terveidenhuollon hoitoilmoitukset:
<https://www.thl.fi/fi/tilastot/tietoa-tilastoista/rekisteriselosteet/terveydenhuollon-hoitoilmoitukset>
- 1.2.1.2 THL: Sosiaalihuollon hoitoilmoitusrekisteri:
<https://www.thl.fi/fi/tilastot/tietoa-tilastoista/rekisteriselosteet/sosiaalihuollon-hoitoilmoitusrekisteri>
- 1.2.1.3 THL: Kotihoidon laskenta 30.11:
<https://www.thl.fi/fi/tilastot/tietoa-tilastoista/rekisteriselosteet/kotihoidon-laskenta>
- 1.2.2 Perusterveydenhuollon avohoidon hoitoilmoitus (AvoHILMO):
<https://www.thl.fi/fi/tilastot/tiedonkeruut/perusterveydenhuollon-avohoidon-hoitoilmoitus-avohilmo>
Perusterveydenhuollon avohoidon hoitoilmoitusrekisteri (AvoHILMO):
<https://www.thl.fi/fi/tilastot/tietoa-tilastoista/rekisteriselosteet/perusterveydenhuolto>
- 1.2.3 THL: Lastensuojelurekisteri
<https://www.thl.fi/fi/tilastot/tietoa-tilastoista/rekisteriselosteet/lastensuojelu>

1.3 Maahanmuuttoviraston hallinnoima rekisteri

Ulkomaalaisrekisteri:
http://www.migri.fi/tietoa_virastosta/ulkomaalaisrekisteri

2. Muut lähteet

- Bodvarsson, Örn B. ja Van den Berg, Hendrik (2013): *The Economics of Immigration*. Springer, New York, Yhdysvallat.
- Borjas, George J. (1994): *The Economics of Immigration*. *Journal of Economic Literature* 32(4): 1667–1717.
- Bratsberg, Bernt; Raaum, Oddbjørn ja Røed, Knut (2010): *When Minority Labor Migrants Meet the Welfare State*. *Journal of Labor Economics* 28(3): 633–676.
- Collier, Paul (2013): *Exodus: How Migration is Changing our World*. Oxford University Press.
- Ekberg, Jan (2011): *Will Immigration to Sweden Make it Easier to Finance the Welfare System?* *European Journal of Population* 27:103–124.
- ETK (2015): *Vakuutusmaksuprosentit-aikasarja*. Viitattu 26.3.2015.
https://www.tyoelakelakipalvelu.fi/telp-publishing/vepa/document.faces?document_id=305449
- Eurostat: *Outflows of workers' remittances from EU Member States*. Viitattu 26.3.2015.
http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/File:Outflows_of_workers%27_remittances_from_EU_Member_States_in_million_euro.PNG
- Gerdes, Christer; Schultz-Nielsen, Marie Louise ja Wadensjö, Eskil (2011): *The Significance of Immigrations for public finances in Denmark*. University Press of Southern Denmark and The Rockwool Foundation Research Unit.
- Gissler, Mika; Malin, Maili; Matveinen, Petri; Sarvimäki, Matti ja Kangasharju, Aki (2006): *Maahanmuuttajat ja julkiset palvelut: Terveystieteiden tutkimuskeskuksen tutkimus*. Työpoliittinen tutkimus 296.
- Hinte, Holger & Zimmermann, Klaus F. (2014): *Does the Calculation Hold? The Fiscal Balance of Migration to Denmark and Germany*. IZA Policy Paper No. 87, July 2014.
- Hämäläinen, Kari; Kangasharju, Aki; Pekkala, Sari ja Sarvimäki, Matti (2005): *1990-luvun maahanmuuttajien työllisyys, tuloverot ja tulonsiirrot*. Työpoliittinen tutkimus 265. Työministeriö.
- Holmøy, Erling ja Strøm, Birger (2012): *Makroøkonomi og offentlige finanser i ulike scenarier for innvandring*. Statistisk sentralbyrå.
- Jäntti, Markus (2009): *Tulonjaon ja verojen kohtaannon kehityksestä Suomessa 1985–2006*. Åbo Akademi. Jäntin laskemat tiedot sain pyynnöstä Marja Riihelältä (VATT).
- Kerr, Sari Pekkala ja Kerr, William R. (2011): *Economic Impacts of Immigration: A Survey*. National Bureau of Economic Research (NBER). Cambridge, Massachusetts, Yhdysvallat.
- Maahanmuuttovirasto (2011): *Oleskeluluvat vuonna 2011*. Tilastokatsaus. Maahanmuuttoyksikkö.
- Maahanmuuttovirasto (2011b): *Turvapaikkayksikön tilastokatsaus 2011*.
- Maahanmuuttovirasto (2014): *Vastaanottoasiat 1.1.–30.6.2014*. Tilastokatsaus. Vastaanottoyksikkö.
- Maahanmuuttovirasto: *turvapaikka- ja pakolaistilastot*.
http://www.migri.fi/tietoa_virastosta/tilastot/turvapaikka- ja_pakolaistilastot
- Maahanmuuttovirasto: *kansalaisuuden hakeminen, asumisaika*. Viitattu 26.3.2015.
http://www.migri.fi/suomen_kansalaisuus/kansalaisuuden_hakeminen/edellytykset/asumisaika
- OECD (2013): *The fiscal impact of immigration in OECD countries*. *International Migration Outlook 2013*. Chapter 3: 125–189.
- Opetushallitus: *Perusopetukseen valmistava opetus – usein kysyttyä*. Viitattu 26.3.2015.
http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/perusopetus/kieli- ja_kulttuuriryhmat/maahanmuuttajataustaiset_oppilaat/perusopetukseen_valmistava_opetus
- Optula (Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos) (2007–2013): *Rikollisuustilanne (2007–2013)*. Rikollisuus ja seuraamusjärjestelmä tilastojen valossa. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimuksia vuosina 2007–2013.
- Optula (Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos) (2014): *Maahanmuuttajat rikosten uhreina ja tekijöinä*. Lehti, Martti; Salmi, Venla; Aaltonen, Mikko; Danielsson, Petri; Hinkkanen, Ville; Niemi, Hannu; Sirén, Reino ja Suonpää, Karoliina. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimuksia 265.
- Pöyhönen, Sari; Tarnanen, Mirja; Kyllönen, Teija; Vehviläinen, Eeva-Maija ja Rynkänen, Tatjana (2009): *Kielikoulutus maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksessa*. Tavoitteet, toteutus ja hallinnollinen yhteistyö. Jyväskylän yliopisto, soveltavan kielentutkimuksen keskus.

Rikosseuraamuslaitos: tilastot: vangit. Viitattu 26.3.2015.
<http://rikosseuraamus.fi/fi/index/rikosseuraamuslaitos/tilastot/vangit.htm>

Rikosseuraamuslaitos: vapautuminen. Viitattu 26.3.2015.
<http://www.rikosseuraamus.fi/fi/index/taytantonpano/vapautuminen.html>

Rowthorn, Robert (2008): The fiscal impact of immigration on the advanced economies. *Oxford Review of Economic Policy* 24: 560–580.

Sarvimäki, Matti (2011): Assimilation to a Welfare State: Labor Market Performance and Use of Social Benefits by Immigrants to Finland. *Scandinavian Journal of Economics* 113(3), 665–688.

Storesletten Kjetil (2003): Fiscal Implications of Immigration – a Net Present Value Calculation. *Scandinavian Journal of Economics* 105: 487–506.

Suomen virallinen tilasto (SVT): Väestörakenne [verkkojulkaisu].
ISSN=1797-5379. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 26.3.2015].

Saantitapa: <http://www.tilastokeskus.fi/til/vaerak/kas.html>
Suomen virallinen tilasto (SVT): Julkisyhteisöjen menot tehtävittäin [verkkojulkaisu].
ISSN=1798-0593. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 26.3.2015].
Saantitapa: <http://tilastokeskus.fi/til/jmete/>

Suomen virallinen tilasto (SVT): Kuluttajahintaindeksi [verkkojulkaisu].
ISSN=1796-3524. 2013, Rahanarvonkerroin 1860 - 2013 . Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 27.3.2015].
Saantitapa: http://www.stat.fi/til/khi/2013/khi_2013_2014-01-15_tau_001.html

Suomen virallinen tilasto (SVT): Julkisten menojen hintaindeksi [verkkojulkaisu].
ISSN=1798-4505. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 27.3.2015].
Saantitapa: <http://www.stat.fi/til/jmhi/>

Suomen virallinen tilasto (SVT): Tulonjakotilasto [verkkojulkaisu].
ISSN=1795-8121. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 27.3.2015].
Saantitapa: <http://www.stat.fi/til/tjt/>

Suomen virallinen tilasto (SVT): Koulutuksen talous [verkkojulkaisu].
ISSN=1799-0947. 2012, Liitetaulukko 4. Oppilaitosten käyttömenojen reaalikehitys opiskelijaa kohden koulutussektorin mukaan 1995–2012 1) . Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 28.3.2015].
Saantitapa: http://stat.fi/til/kotal/2012/kotal_2012_2014-05-08_tau_004_fi.html

Suomen virallinen tilasto (SVT): Ammatillinen koulutus [verkkojulkaisu].
ISSN=1799-196X. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 28.3.2015].
Saantitapa: <http://tilastokeskus.fi/til/aop/index.html>

Suomen virallinen tilasto (SVT): Yliopistokoulutus [verkkojulkaisu].
ISSN=1799-0599. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 28.3.2015].
Saantitapa: <http://tilastokeskus.fi/til/yop/index.html>

Suomen virallinen tilasto (SVT): Ammattikorkeakoulukoulutus [verkkojulkaisu].
ISSN=1799-0033. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 28.3.2015].
Saantitapa: <http://tilastokeskus.fi/til/akop/index.html>

Suomen virallinen tilasto (SVT): Julkinen oikeusapu [verkkojulkaisu].
ISSN=1798-5382. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 29.3.2015].
Saantitapa: <http://www.tilastokeskus.fi/til/julo/meta.html>

Suomen virallinen tilasto (SVT): Hallinto-oikeuksien ratkaisut [verkkojulkaisu].
ISSN=1798-1298. 2013, Liitetaulukko 1. Hallinto-oikeuksissa ratkaistut asiat asiaryhmittäin 2009–2013 . Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 29.3.2015].
Saantitapa: http://www.stat.fi/til/haloikr/2013/haloikr_2013_2014-09-26_tau_001_fi.html

Suomen virallinen tilasto (SVT): Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisut [verkkojulkaisu].
ISSN=1798-1271. 2013, Liitetaulukko 1. Korkeimmassa hallinto-oikeudessa ratkaistut asiat asiaryhmittäin 2009-2013 . Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 29.3.2015].
Saantitapa: http://www.stat.fi/til/khaloikr/2013/khaloikr_2013_2014-09-26_tau_001_fi

Suomen virallinen tilasto (SVT): Lukiokoulutus [verkkojulkaisu].
ISSN=1799-1633. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 30.3.2015].
Saantitapa: <http://tilastokeskus.fi/til/lop/index.html>

TEM (2010–2013): Työvoimakoulutuksen vuositilastot. TEM Tilastotiedote 3. Työ- ja elinkeinoministeriö.
Tervola, Jussi ja Verho, Jouko (2014): Maahanmuuttajien sosiaaliturvan käyttö vuonna 2011. Kansaneläkelaitos: työpapereita 64/2014.

- Tilastokeskus: kulutustutkimus. Viitattu 26.3.2015.
<http://stat.fi/keruu/kul/index.html>
Tilastokeskus: käsitteet ja määritelmät. Viitattu 26.3.2015. http://www.tilastokeskus.fi/meta/kas/tyovoima_ulkopu.html
- THL: toimeentulotuki, rekisteriseloste. Viitattu 26.3.2015.
<https://www.thl.fi/fi/tilastot/tietoa-tilastoista/rekisteriselosteet/toimeentulotuki>
- THL (2001, 2006 ja 2011): Terveyden- ja sosiaalihuollon yksikkökustannukset Suomessa (2001, 2006 ja 2011). Raportti 3/2014.
- THL (2011): Palvelutalot - palvelusisällöt ja asiakasmaksut. Viitattu 26.3.2015.
http://www.thl.fi/attachments/rai/2011/Palvelutalot_palvelusisallot_ja_asiakasmaksut_24032011.pdf
- THL (2013): Terveydenhuollon menot ja rahoitus 2011. Matveinen, Petri ja Knape, Nina. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL): tilastoraportti 6/2013.
- THL (2013b): Lastensuojelu 2013. Kuoppala, Tuula ja Säkkinen, Salla. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL): tilastoraportti 26/2014.
- Tuominen, Anna; Peltonen, Eija ja Köngäs, Olavi (2013):
Selvitys työ- ja elinkeinoministeriölle pakolaisten vastaanoton kuntakorvaus-järjestelmästä.
Loppuraportti 13.6.2013. Netum konsultointi Oy.
- Valtion talousarvioesitys 2013: Hallinto-oikeudet. 25.10.02.
- Valtion talousarvioesitys 2009–2013: Työllistämisen-, koulutus- ja erityistoimet. 32.30.51.
- Valtion talousarvioesitykset 2012–2014: Kotouttaminen. 32.70.
- Valtion talousarvioesitykset 2012–2014: Kotouttaminen ja pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanotto. 26.40.63.
- Valtion talousarvioesitykset 2011 ja 2013: Valtionosuus ja -avustus yleissivistävän koulutuksen käyttökustannuksiin. 29.10.30.
- VATT (2014): Maahanmuuttajien integroituminen Suomeen. VATT-analyysi 1-2014. Valtion taloudellinen tutkimuskeskus.
- VATT (2014b): Maahanmuuttajien integroituminen Suomeen. Liite VATT-analyysin lukuun 5. VATT-analyysi 1-2014. Valtion taloudellinen tutkimuskeskus.
- Wadensjö, Eskil ja Orrje, Helena (2002): Immigration and the public sector in Denmark. Aarhus University Press ja The Rockwool Foundation Research Unit.

Liite 1: Henkilölukumäärät. Kymmenen suurinta syntymävaltiota.

	Ikäluokat				Maassaolovuodet					Pääasiallinen toiminta					Yht.	
	20–29	30–39	40–49	50–62	0–4	5–9	10–14	15–19	>19	Opisk.	Työt.	Työt.	Eläk.	Muu		
Naiset	Turkki	441	439	263	72	392	390	217	140	76	124	335	197	0	541	1215
	Saksa	599	651	389	223	658	425	223	196	360	188	1063	73	28	510	1862
	Irak	900	678	481	264	674	569	636	345	99	301	452	534	111	925	2323
	Somalia	1 198	873	638	260	896	738	575	609	151	396	575	569	53	1 376	2 969
	Entinen Jugoslavia	1 035	955	688	413	508	778	873	855	77	220	1 407	500	141	823	3 091
	Kiina	1 373	1 115	759	255	1 677	969	490	202	164	693	1 499	154	0	1 146	3 502
	Thaimaa	960	1 983	1 348	388	1 757	1 510	703	375	334	437	2 348	414	34	1 446	4 679
	Viro	3 293	3 319	2 974	2 571	5 230	3 339	1 445	1 514	629	591	8 589	746	145	2 086	12 157
	Ruotsi	2 799	5 375	3 016	1 055	3 86	985	1 660	2 922	6 292	753	9 101	802	426	1 163	12 245
	Entinen Neuvostoliitto	6 000	6 810	7 339	8 488	5 816	6 848	6 772	4 721	4 480	2 719	16 264	4 117	570	4 967	28 637
	Kaikki ulkomaat	27 606	32 090	23 703	17 280	28 069	23 982	17 852	14 531	16 245	9 821	54 899	10 512	2 022	23 425	100 679
Suomi	2 998	2 856	3 212	4 729	-	-	-	-	-	774	10 628	771	935	687	13 795	
Miehet	Thaimaa	307	126	63	23	132	199	121	45	22	69	301	36	0	108	519
	Saksa	454	828	654	502	620	521	424	305	568	135	1 696	131	56	420	2 438
	Kiina	1 182	857	545	272	1 395	770	349	139	203	404	1 569	64	0	810	2 856
	Somalia	1 416	873	808	317	995	827	586	478	528	460	1 152	742	73	987	3 414
	Turkki	953	1 313	1 059	299	960	1 020	625	481	538	133	2 413	413	59	606	3 624
	Entinen Jugoslavia	1 168	1 099	971	595	748	918	912	1 093	162	163	2 563	559	169	379	3 833
	Irak	1 823	1 005	766	436	1 777	813	659	621	160	551	1 224	1 059	190	1 006	4 030
	Viro	3 228	3 649	2 839	1 763	5 935	2 968	1 152	993	431	331	8 445	658	118	1 927	11 479
	Ruotsi	2 980	5 872	3 215	1 139	626	1 171	1 829	3 161	6 419	651	9 936	1 162	564	893	13 206
	Entinen Neuvostoliitto	5 124	4 533	3 730	4 074	4 308	4 546	4 063	2 577	1 967	1 382	11 019	2 170	295	2 595	17 461
	Kaikki ulkomaat	30 163	35 064	24 526	15 359	33 481	24 479	16 439	13 641	17 072	7 851	65 931	10 737	2 271	18 322	105 112
Suomi	3 131	3 016	3 358	4 778	-	-	-	-	-	659	10 810	1 024	1 194	596	14 283	
Yhteensä	Saksa	1 053	1 479	1 043	725	1 278	946	647	501	928	323	2 759	204	84	930	4 300
	Turkki	1 394	1 752	1 322	371	1 352	1 410	842	621	614	257	2 748	610	77	1 147	4 839
	Thaimaa	1 267	2 109	1 411	411	1 889	1 709	824	420	356	506	2 649	450	39	1 554	5 198
	Irak	2 723	1 683	1 247	700	2 451	1 382	1 295	966	259	852	1 676	1 593	301	1 931	6 353
	Kiina	2 555	1 972	1 304	527	3 072	1 739	839	341	367	1 097	3 068	218	19	1 956	6 358
	Somalia	2 614	1 746	1 446	577	1 891	1 565	1 161	1 087	679	856	1 727	1 311	126	2 363	6 383
	Entinen Jugoslavia	2 203	2 054	1 659	1 008	1 256	1 696	1 785	1 948	239	383	3 970	1 059	310	1 202	6 924
	Viro	6 521	6 968	5 813	4 334	11 165	6 307	2 597	2 507	1 060	922	17 034	1 404	263	4 013	23 636
	Ruotsi	5 779	11 247	6 231	2 194	1 012	2 156	3 489	6 083	12 711	1 404	19 037	1 964	990	2 056	25 451
	Entinen Neuvostoliitto	11 124	11 343	11 069	12 562	10 124	11 394	10 835	7 298	6 447	4 101	27 283	6 287	865	7 562	46 098
	Kaikki ulkomaat	57 769	67 154	48 229	32 639	61 550	48 461	34 291	28 172	33 317	17 672	120 830	21 249	4 293	41 747	205 791
Suomi	6 129	5 872	6 570	9 507	-	-	-	-	-	1 433	21 438	1 795	2 129	1 283	28 078	

Liitetaulukko 1. Työikäisten 20–62-vuotiaiden henkilöiden lukumäärät vuonna 2011.

Kymmenen suurinta syntymävaltiota, kaikki ulkomailla syntyneet ja otos Suomessa syntyneistä.

Lähde: Tilastokeskus (FLEED-aineisto).

2011-L-svaltio

	Ikäluokat					Maassaolovuodet					Pääasiallinen toiminta							
	20–29	30–39	40–49	50–62	Yht.	0–4	5–9	10–14	15–19	>19	Yht.	Opisk.	Työl.	Työt.	Eläk.	Muu	Yht.	
Naiset	Turkki	36%	36%	22%	6%	100%	32%	32%	18%	12%	6%	100%	10%	28%	16%	0%	45%	100%
	Saksa	32%	35%	21%	12%	100%	35%	23%	12%	11%	19%	100%	10%	57%	4%	2%	27%	100%
	Irak	39%	29%	21%	11%	100%	29%	24%	27%	15%	4%	100%	13%	19%	23%	5%	40%	100%
	Somalia	40%	29%	21%	9%	100%	30%	25%	19%	21%	5%	100%	13%	19%	19%	2%	46%	100%
	Entinen Jugoslavia	33%	31%	22%	13%	100%	16%	25%	28%	28%	2%	100%	7%	46%	16%	5%	27%	100%
	Kiina	39%	32%	22%	7%	100%	48%	28%	14%	6%	5%	100%	20%	43%	4%	0%	33%	100%
	Thaimaa	21%	42%	29%	8%	100%	38%	32%	15%	8%	7%	100%	9%	50%	9%	1%	31%	100%
	Viro	27%	27%	24%	21%	100%	43%	27%	12%	12%	5%	100%	5%	71%	6%	1%	17%	100%
	Ruotsi	23%	44%	25%	9%	100%	3%	8%	14%	24%	51%	100%	6%	74%	7%	3%	9%	100%
	Entinen Neuvostoliitto	21%	24%	26%	30%	100%	20%	24%	24%	16%	16%	100%	9%	57%	14%	2%	17%	100%
	Kaikki ulkomaat	27%	32%	24%	17%	100%	28%	24%	18%	14%	16%	100%	10%	55%	10%	2%	23%	100%
	Suomi	22%	21%	23%	34%	100%	-	-	-	-	-	-	6%	77%	6%	7%	5%	100%
Miehet	Thaimaa	59%	24%	12%	4%	100%	25%	38%	23%	9%	4%	100%	13%	58%	7%	0%	21%	100%
	Saksa	19%	34%	27%	21%	100%	25%	21%	17%	13%	23%	100%	6%	70%	5%	2%	17%	100%
	Kiina	41%	30%	19%	10%	100%	49%	27%	12%	5%	7%	100%	14%	55%	2%	0%	28%	100%
	Somalia	41%	26%	24%	9%	100%	29%	24%	17%	14%	15%	100%	13%	34%	22%	2%	29%	100%
	Turkki	26%	36%	29%	8%	100%	26%	28%	17%	13%	15%	100%	4%	67%	11%	2%	17%	100%
	Entinen Jugoslavia	30%	29%	25%	16%	100%	20%	24%	24%	29%	4%	100%	4%	67%	15%	4%	10%	100%
	Irak	45%	25%	19%	11%	100%	44%	20%	16%	15%	4%	100%	14%	30%	26%	5%	25%	100%
	Viro	28%	32%	25%	15%	100%	52%	26%	10%	9%	4%	100%	3%	74%	6%	1%	17%	100%
	Ruotsi	23%	44%	24%	9%	100%	5%	9%	14%	24%	49%	100%	5%	75%	9%	4%	7%	100%
	Entinen Neuvostoliitto	29%	26%	21%	23%	100%	25%	26%	23%	15%	11%	100%	8%	63%	12%	2%	15%	100%
	Kaikki ulkomaat	29%	33%	23%	15%	100%	32%	23%	16%	13%	16%	100%	7%	63%	10%	2%	17%	100%
	Suomi	22%	21%	24%	33%	100%	-	-	-	-	-	-	5%	76%	7%	8%	4%	100%
Yhteensä	Saksa	24%	34%	24%	17%	100%	30%	22%	15%	12%	22%	100%	8%	64%	5%	2%	22%	100%
	Turkki	29%	36%	27%	8%	100%	28%	29%	17%	13%	13%	100%	5%	57%	13%	2%	24%	100%
	Thaimaa	24%	41%	27%	8%	100%	36%	33%	16%	8%	7%	100%	10%	51%	9%	1%	30%	100%
	Irak	43%	26%	20%	11%	100%	39%	22%	20%	15%	4%	100%	13%	26%	25%	5%	30%	100%
	Kiina	40%	31%	21%	8%	100%	48%	27%	13%	5%	6%	100%	17%	48%	3%	-0%	31%	100%
	Somalia	41%	27%	23%	9%	100%	30%	25%	18%	17%	11%	100%	13%	27%	21%	2%	37%	100%
	Entinen Jugoslavia	32%	30%	24%	15%	100%	18%	24%	26%	28%	3%	100%	6%	57%	15%	4%	17%	100%
	Viro	28%	29%	25%	18%	100%	47%	27%	11%	11%	4%	100%	4%	72%	6%	1%	17%	100%
	Ruotsi	23%	44%	24%	9%	100%	4%	8%	14%	24%	50%	100%	6%	75%	8%	4%	8%	100%
	Entinen Neuvostoliitto	24%	25%	24%	27%	100%	22%	25%	24%	16%	14%	100%	9%	59%	14%	2%	16%	100%
	Kaikki ulkomaat	28%	33%	23%	16%	100%	30%	24%	17%	14%	16%	100%	9%	59%	10%	2%	20%	100%
	Suomi	22%	21%	23%	34%	100%	-	-	-	-	-	-	5%	76%	6%	8%	5%	100%

Liitetaulukko 2. Työikäisten 20–62-vuotiaiden henkilöiden suhteelliset osuudet vuonna 2011.

Kymmenen suurinta syntymävaltiota, kaikki ulkomailla syntyneet ja otos Suomessa syntyneistä.

Lähde: Tilastokeskus (FLEED-aineisto).

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	
Naiset	Turkki	169	203	238	263	294	318	373	439	502	563	641	715	805	910	1 025	1 115	1 215
	Saksa	769	831	886	935	972	987	1 037	1 103	1 151	1 195	1 266	1 388	1 540	1 657	1 742	1 821	1 862
	Irak	293	403	496	576	672	780	889	988	1 071	1 158	1 248	1 321	1 446	1 614	1 874	2 117	2 323
	Somalia	722	844	1 007	1 171	1 245	1 250	1 339	1 436	1 518	1 578	1 676	1 777	1 969	2 162	2 424	2 734	2 969
	Entinen Jugoslavia	748	944	1 012	1 100	1 258	1 405	1 620	1 744	1 854	1 978	2 085	2 230	2 400	2 622	2 802	2 946	3 091
	Kiina	560	581	641	747	814	849	1 000	1 112	1 290	1 479	1 672	1 893	2 219	2 546	2 883	3 135	3 502
	Thaimaa	611	687	772	880	950	1 060	1 243	1 446	1 655	1 923	2 201	2 511	2 898	3 301	3 799	4 239	4 679
	Viro	2 084	2 258	2 477	2 714	2 948	3 124	3 480	3 803	4 187	4 645	5 263	6 128	7 046	8 058	9 188	10 456	12 157
	Ruotsi	6 563	7 061	7 625	8 187	8 747	9 353	9 901	10 380	10 722	11 065	11 333	11 590	11 653	11 780	11 997	12 134	12 245
	Entinen Neuvostoliitto	9 893	10 711	11 805	12 971	13 959	14 983	16 205	17 156	17 990	19 073	20 389	21 788	23 270	24 905	26 148	27 276	28 637
	Kaikki ulkomaat	29 938	32 391	35 628	39 040	42 120	45 004	49 075	52 459	55 847	59 508	64 077	69 155	75 026	81 333	87 595	93 584	100 679
	Suomi	29 003	29 108	29 159	29 193	29 198	29 222	29 207	29 184	29 261	29 139	29 214	29 172	29 038	28 842	28 581	28 336	28 078
Miehet	Thaimaa	47	53	60	69	80	91	109	122	147	167	205	248	294	343	384	446	519
	Saksa	1 267	1 339	1 429	1 531	1 616	1 672	1 746	1 828	1 888	1 941	2 038	2 131	2 252	2 331	2 367	2 405	2 438
	Kiina	655	643	692	763	793	788	814	863	1 118	1 214	1 400	1 596	1 881	2 221	2 450	2 629	2 856
	Somalia	1 071	1 141	1 234	1 310	1 384	1 426	1 497	1 588	1 683	1 774	1 885	2 021	2 270	2 443	2 739	3 179	3 414
	Turkki	1 038	1 100	1 245	1 338	1 422	1 489	1 633	1 765	1 885	2 005	2 240	2 476	2 727	3 023	3 293	3 459	3 624
	Entinen Jugoslavia	1 201	1 398	1 437	1 516	1 707	1 843	2 066	2 136	2 241	2 392	2 552	2 730	2 986	3 284	3 500	3 688	3 833
	Irak	533	692	878	957	1 050	1 153	1 252	1 378	1 441	1 618	1 718	1 814	2 074	2 391	2 843	3 493	4 030
	Viro	1 537	1 608	1 709	1 856	1 983	2 088	2 508	2 941	3 374	3 788	4 370	5 166	6 149	7 289	8 334	9 681	11 479
	Ruotsi	6 890	7 399	7 955	8 617	9 265	9 914	10 555	11 068	11 448	11 837	12 149	12 413	12 503	12 735	12 940	13 155	13 206
	Entinen Neuvostoliitto	5 355	5 637	6 206	6 800	7 282	7 748	8 436	9 032	9 596	10 174	11 021	12 024	13 256	14 552	15 526	16 420	17 461
	Kaikki ulkomaat	32 862	34 729	37 579	40 602	43 523	46 014	49 959	53 096	56 325	59 591	64 413	69 783	76 755	84 437	90 781	97 573	105 112
	Suomi	29 003	29 108	29 159	29 193	29 198	29 222	29 207	29 184	29 261	29 139	29 214	29 172	29 038	28 842	28 581	28 336	28 078
Yhteensä	Saksa	2 036	2 170	2 315	2 466	2 588	2 659	2 783	2 931	3 039	3 136	3 304	3 519	3 792	3 988	4 109	4 226	4 300
	Turkki	1 207	1 303	1 483	1 601	1 716	1 807	2 006	2 204	2 387	2 568	2 881	3 191	3 532	3 933	4 318	4 574	4 839
	Thaimaa	658	740	832	949	1 030	1 151	1 352	1 568	1 802	2 090	2 406	2 759	3 192	3 644	4 183	4 685	5 198
	Irak	826	1 095	1 374	1 533	1 722	1 933	2 141	2 366	2 512	2 776	2 966	3 135	3 520	4 005	4 717	5 610	6 353
	Kiina	1 215	1 224	1 333	1 510	1 607	1 637	1 914	2 095	2 408	2 693	3 072	3 489	4 100	4 767	5 333	5 764	6 358
	Somalia	1 793	1 985	2 241	2 481	2 629	2 676	2 836	3 024	3 201	3 352	3 561	3 798	4 239	4 605	5 163	5 913	6 383
	Entinen Jugoslavia	1 949	2 342	2 449	2 616	2 965	3 248	3 686	3 880	4 095	4 370	4 637	4 960	5 386	5 906	6 302	6 634	6 924
	Viro	3 621	3 866	4 186	4 570	4 931	5 212	5 988	6 744	7 561	8 433	9 633	11 294	13 195	15 347	17 522	20 137	23 636
	Ruotsi	13 453	14 460	15 580	16 804	18 012	19 267	20 456	21 448	22 170	22 902	23 482	24 003	24 156	24 515	24 937	25 289	25 451
	Entinen Neuvostoliitto	15 248	16 348	18 011	19 771	21 241	22 731	24 641	26 188	27 586	29 247	31 410	33 812	36 526	39 457	41 674	43 696	46 098
	Kaikki ulkomaat	62 800	67 120	73 207	79 642	85 643	91 018	99 034	105 555	112 172	119 099	128 490	138 938	151 781	165 770	178 376	191 157	205 791
	Suomi	29 003	29 108	29 159	29 193	29 198	29 222	29 207	29 184	29 261	29 139	29 214	29 172	29 038	28 842	28 581	28 336	28 078

Liitetaulukko 3. Työkäisten 20–62-vuotiaiden henkilöiden lukumäärät vuosina 1995–2011.

Kymmenen suurinta syntymävaltiota, kaikki ulkomailla syntyneet ja otos Suomessa syntyneistä.

Lähde: Tilastokeskus (FLEED-aineisto).

Liite 2: Rekisteriperustaiset suorat tulonsiirrot tutkimuksessa

MAKSETUT VEROT JA VERONLUONTEISET MAKSUT:

Valtion tuloveron osuus ansiotulon verosta
Valtion tuloveron osuus pääomatulon verosta
Tulovero kunnalle
Palkansaajan ja yrittäjän sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksu
Palkansaajan ja yrittäjän sairausvakuutuksen päivärahamaksu
Eläkkeestä peritty sairausvakuutusmaksu
Palkansaajan ja yrittäjän maksamat pakolliset työttömyys- ja eläkevakuutusmaksut

SAADUT TULONSIIRROT:

Eläkkeet:

Kelan vanhuuseläkkeet ja tuet
Kelan työkyvyttömyyseläkkeet
Kelan työttömyyseläkkeet
Oman kansaneläkkeen lapsikorotus
Takuueläke vanhuuseläkkeenä
Takuueläke työkyvyttömyyseläkkeenä
Rintamalisä
Ylimääräinen rintamalisä
Eläkkeensaajan asumistuki Kelasta, palautukset vähennetty
Leskeneläke, perusmäärä
Leskeneläke, täydennysmäärä
Lapseneläke

Yksityisen sektorin työ- ja yrittäjäeläkkeet: vanhuuseläkkeet:

TyEL
TEL
LEL
YEL
MYEL
MEL

Yksityisen sektorin työ- ja yrittäjäeläkkeet: työkyvyttömyyseläkkeet:

TyEL
TEL
LEL
YEL
MYEL
MEL

Yksityisen sektorin työ- ja yrittäjäeläkkeet: työttömyyseläkkeet:

TyEL
TEL
LEL
YEL
MYEL
MEL

Yksityisen sektorin työ- ja yrittäjäeläkkeet: perhe-eläkkeet:

TyEL
TEL

Rekisteriperustaiset suorat tulonsiirrot tutkimuksessa

LEL
YEL
MYEL
MEL
Maatalouden erityiseläkkeet

Julkisen sektorin työeläkkeet: vanhuuseläkkeet:

VaEL
KuEL
KiEL
Kela, SP ja Ahvenanmaan maakuntahallituksen eläkkeet

Julkisen sektorin työeläkkeet: työkyvyttömyyseläkkeet:

VaEL
KuEL
KiEL
Kela yms.

Julkisen sektorin työeläkkeet: työttömyyseläkkeet

VaEL
KuEL
KiEL
Kela yms.

Julkisen sektorin työeläkkeet: perhe-eläkkeet:

VaEL
KuEL
KiEL
Kela yms.
Erittelemättömät ansioeläkkeet
Erittelemättömät vanhuuseläkkeet
Erittelemättömät työkyvyttömyyseläkkeet
Erittelemättömät työttömyyseläkkeet
Erittelemättömät perhe-eläkkeet
Ulkomaaedustuston virkamiehen puolison erityiskorvaus (AT)
Kuntoutusraha, osakuntoutusraha, kuntoutusavustus ja kuntoutuskorotus työeläke-etuutena
Tapaturma- ja liikennevakuutukseen perustuva eläke
Potilasvakuutukseen pohjautuva eläke

Tapaturmapäiväraha (ml. sairaskassojen maksamat)

Sairaus- ja äitiyspäivärahat verotuksesta, jotka eivät sisälly KELAn tietoihin (mm. täydennyspäivärahat)

Ansiosidonnainen työttömyyspäiväraha
Ansiosidonnainen työttömyyspäiväraha aktiivialjalta
Muut työttömyyskorvaukset, vuorottelukorvaukset, työllistämistuet ym.
Ammattitutkintostipendi (kertakorvaus ammattitutkinnosta)

PERHE-ETUUDET:

Vanhempainpäivärahat suoraan vakuutetulle
Lapsilisät
Erittelemätön kotihoidon tuki
Hoitoraha
Hoitolisä
Kunnallinen lisä (kotihoidon tuki)
Osittainen hoitoraha
Kelan maksama elatustuki
Yksityisen hoidon tuki, hoitoraha
Yksityisen hoidon tuki, hoitolisä
Yksityisen hoidon tuki, kunnallinen lisä

Tieto vain vuodelle 2011
Tieto vain vuodelle 2011
Tieto vain vuodelle 2011
Tieto vain vuodelle 2011

MUUT SAADUT TULONSIIRROT:

Sotilasavustus	
Toimeentulotuki ja toimintaraha kuntouttavaan työtoimintaan osall. toimeentulotuen saajalle	
Asumistuki	
Erityishoitoraha (sairaalan lapsen hoito- ja kuntoutusavustus)	
Veronalaiset opintorahat (keskiaste)	
Veronalaiset opintorahat (korkeakoulut)	
Opintorahan asumislisä (ml. korotettu osa)	
Verotettava apuraha	
Työttömyysturvan peruspäiväraha	
Kotoutumistuki	
Yrittäjäksi ryhtyvän työttömän työllistämistuki	
Työmarkkinatuki	
Koulutustuki, aikuiskoulutustuki, virkamieslain toistuvaiskorvaus	
Vammaistuki (KEVA-VYMK)	
Lapsen vammaistuki (Kela)	
Ruokavaliokorvaus keliakiaa sairastaville vammaistukena	
Maahanmuuttajan erityistuki	
Kelan opintolainojen korkoavustus	
Veronalainen lakkoavustus	
Kuntoutusraha KELAn kuntoutujille	
Kuntoutusraha muille kuntoutujille	
Kuntoutustoiminnan tuki	
Kuntoutuksen toimenpidekustannukset	Tieto vain vuodelle 2011
Kuntoutuksen matkakustannukset	Tieto vain vuodelle 2011
Sairausvakuutuksen lääkekorvaukset	Tieto vain vuodelle 2011
Lääkekorvaukset apteekille/sosiaalitoimistolle	Tieto vain vuodelle 2011
Vakuutetulle maksetut korvaukset lääkärinpalkkiosta	Tieto vain vuodelle 2011
Korvaukset lääkärinpalkkiosta apteekill/sosiaalitoimistolle	Tieto vain vuodelle 2011
Vakuutetulle maksetut korvaukset hammaslääkärin palkkiosta	Tieto vain vuodelle 2011
Korvaukset hammaslääkärin palkkiosta apteekill/sosiaalitoimistolle	Tieto vain vuodelle 2011
Vakuutetun tutkimus- ja hoitokorvaus	Tieto vain vuodelle 2011
Vakuutetun matkakorvaukset	Tieto vain vuodelle 2011
Työkyvyttömyyseläke sotilasvammalain mukaan	
Avuttomuuslisä sotilasvammalain mukaan	
Täydennyskorko sotilasvammalain mukaan	
Huoltoeläke sotilasvammalain mukaan	
Jatkohuoltoeläke sotilasvammalain mukaan	
Lisäeläkkeet sotilasvammalain mukaan	

Liite 3: Laatikkokuvioselite.

